

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş / Hartlap'ta doğdu. İlkokulu kendi şehrinde, İmam Hatip Lisesini 1973'de Diyarbakır'da, Yüksek İslam Enstitüsü'nü 1977 de Kayseri'de bitirdi ve aynı yıl Kahramanmaraş /Andırın Lisesine Din Dersi Öğretmeni olarak tayin edildi. 1980'de atandığı Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretimin yanında uzun yıllar değişik yerlerde sohbet, vaaz, seminer, konferans ve yazılarıyla halk eğitimine katkı sundu, irşat ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003'de emekli olmak zorunda kalan yazar, halen okuma, yazma, irşat ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Cemal Nar yazılı çalışmalarının bir kısmını www.cemalnar.com sitesinde yayınlamaktadır. Sohbet, vaaz, ders, seminer, konferans gibi görsel çalışmalarının bir kısmını da videolar halinde Youtube sayfasında sunmaktadır. Zaman içinde değişik gazete, dergi ve sitelerde yazdı. İnternette yazarın binlerce makalesine ve videosuna erişilmektedir.

Yayınlanmayı bekleyen birçok eseri yanında yazarın yayınlanmış kitapları şunlardır:

1- Anılar Ve İbretler, 2- Bu Sistemden İslam'a, 3- İslamlaşma Bilinci, 4- İslam Sancısı, 5- Arş Gölgesi, 6- Tasavvufun Anahtarı, 7- Âlimin Önderliği, 8- İslam'da Devlet Ve Siyaset, 9- İlim Ve Özgürlük, 10- İlim Ve İktidar, 11- İmanın Kıymeti ve Korunması, 12- İman Ve Etkisi, 13- Aydınlanma Yolu Tasavvuf, 14- İnançta Arınma, 15- İnançta Kirlenme, 16- Okuma Aşkı, 17- İslam'a Göre Irkçılık ve PKK Ekseninde Kürt Sorunu, 18- İnsana Ulaşmak, 19- Cihad ve

Zafer Şartları, 20- İnancın Kıvancı, 21- Sistem ve Şeriat, 22- Osmanlıdan Cumhuriyete Büyük Kırılma, 23- Gönül Azığı, 24- Laiklik Sorgulaması, 25- Derdimiz İslam, 26- Adı Konmamış Savaş, 27- Batılılaşmayla Hesaplaşma, 28- Batılılaşma Cinnetinde Aydınların Karanlığı, 29- Kitap Sevgisi Yazma Aşkı, 30- İmam Hatip Davası Ve Hacı Kalay, 31- İslam'ın Özeti, 32- İslam'da Irkçılık Ulusalcılık Milliyetçilik 33- İslam'sız Olmaz 34- İlimsiz Olmaz 35- Davetsiz Olmaz, 36- Hesaplaşmadan Olmaz, 37- Kıymet Bilmek. 38- Hatırlatmalar. 39- Laik Sistemde İslamî Siyaset Sorunu. 40- Müslüman Kimliğin Kodları. 41- Bize Düşen. 42- İslam davası. 43- Din Diyalog Ve İlmî İslam. 44- İslam'da Sakal Ve Kıyafet. 45- Okuduğun Kadarsın. 46- İslam'da İnsan İlişkileri - Din Muameledir- 47- İslam'a Ensar Olmak 48- Tanıdığım Maraşlı Hocalar. 49- Acilen İslam Birliği 50- Engin Gönül Yüce Ruh 51- İslam'da İnsan Onuru Ve Çağa Yansıması 52- Güncelin Dili 53- Hizmetten Teröre Gülen Sorgulaması 54- Türkiye'de Dindar Siyaset Pratiği 55- İnternette Kral Sözler 56- İslam Düşüncesinde Sağlık Ve Şifa 57- Hastalara Armağan 58- Maraş Hazinesi 58- Birey Üstüne Eleştiriler 59- İlim Ve Alim Üstüne Eleştiriler 60- İrfan Hayatımız Üstüne Eleştiriler

CEMAL NAR

**İRFAN
HAYATIMIZ ÜSTÜNE
ELEŞTİRİLER**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

DOĞRU ANLAMAK

Bölüme Giriş

Tasavvuf Nedir?

Tarikat Nedir?

Neyi Tartışıyorsunuz?

Eleştirilere Giriş

Vaz mı Geçelim?

Tasavvufu Felsefeye Çevirme

Tasavvufu Mistisizmle Karıştırma

Amacı Yanlış Anlama

Şeriata Teslim Olmama

Tasavvuf Ve Tarikat Şeriat İçindir

Tarikata Girmek Farz mıdır?

Bilgi Eksikliği

Zühdü Anlamama

Okunacak Kitaplar

Ne zaman Faydasını Göreceğiz?

Daha Mutlu Daha Kârlı Daha Onurlu Yaşamak

Adil Olmalıyız

KEŞİF VE KERAMET

Keramet

Keramet Düşkünlüğü

Beynamaz Dede

Keşif

Keşfe Düşkünlük

Müjdeli Bir Keşif
Çağdaş Veliler ve Yeni Kerametler

İNZİVA VE SOSYALLİK

Tarikatlara Sosyal Yönden Eleştiriler
Neden Evlere Çekildiler?
Tarikat Cihat Etmiyor mu?

ŞEYHLİK VE ŞEYHLER

Şeyh Kimdir? Nasıl Bilinir?
Şeyh Kimdir?
Şeyhlik Vasıfları Nelerdir?
Şeyhlik Adabı
Müteşeyyih Kimdir?
Gerçek şeyhi nasıl bilebiliriz?
Yanlış İnsanı Şeyh Seçme
Şeyh Kim Müteşeyyih Kimdir?
Korkunç bir tespit: % 90'ı Şeyh Değil
Kaç Çeşit Şeyh Vardır?
Bir Sohbet Şeyhi: Behçet Efendi
Bir Şahitlik
İzinsiz Şeyhlik Yapanlar
Bizzat Şahidim
Şeyh Olmak İçin Keramet Şart Değildir
Bozulma Sebepleri
Madem Tehlikeler Var, Tarikata Hiç Girilmese Olmaz Mı?
Şeyh Hata Yapar Mı?
Bilerek Yapılan Hatalar
Bilmeden Yapılan Hatalar
Zındıklığa Kapı Açma
Şeyhin Kendi Sözü Vahiy Olamaz

Adam Bir Sarık, Bir Sakal, Bir Cübbe İle Şeyh Oluyor
Halk Hakikisine Hasret
Bir Korkumuz
O Kadar Ucuz Değil
Şeyh, müridini kurtarabilir mi?
Aşırı Övme Ve Övünme
Aşırı Merasim Ve Eğilmeler
Aşırı Büyüme Tehlikesi
Kapalı ve karışık üslubu terk etmeliyiz
Tevhid Ehli Sigara İçer mi?
Sigaranın Hükümü Ve Cinler
Sigara Şeyhin Sünneti Olur mu?
Sigara Pistir
Zor Fakat Zevkli
Cemaat Taassubu Ve Eleştiri Zorluğu
Cemaat Taassubunun Hakkı Tavsiyenin Önüne Geçmesi
Eleştiri Düşmanlık Doğuruyorsa
Eleştiri ve nasihat düşmanlık doğuruyorsa
İlim Adamının İşi Zor
Emr-i Bi'l-Ma'ruf Ve Nehy-i Ani'l-Münkeri Terk
İrşadda Teenni
İrşadı Terketme Kararında Teenni

HALİFELİK VE HALİFELER

Nerden Nasıl Bulunacak Bu Halifeler?

MÜRİTLİK VE MÜRİTLER

Mürid Kim?
İmtihanda Belli Olur
Üslup Terbiyesi
Haddini Bilme

Çokluktan Övünme ve Kendini Beğenme
Şımarıklık Neden?
Dervişler Okumuyor
Büyük Laflar
Haddini Aşan Sözler
İlm-i Zahir İlm-i Batın
İlm-i Ledün
Durmadan Menakıp Konuşmak
Menakıbın Faydası da Vardır
“Şeyhim Beni Kurtarır” Yanlışı
Dervişlerdeki Hastalıklar
Rabıtayı ölçsüz kullanmak
“Şeyhim benim her halimi bilir” demek

TEKKELER DERGAHLAR

Çare Çok Çalışmak Himmeti Yüceltmek

SOHBETLER

Sohbetlerde Denge Sağlanmalı

Sohbet Adabı

Bölümün Değerlendirmesi

ÖNSÖZ

ÖNSÖZ

Daha önce yayınlanan “*Eleştiriler 1: Birey Üstüne*” kitabımızda eleştiri / tenkit hakkında biraz konuşmuşuk. Tekrara gerek yok, aynı gerçekler bu kitap için de geçerlidir.

Tasavvuf ve tarikatlar üstüne eleştiri yapmak çok zordur, biliyorum. Çünkü bu taife teslimiyet ister. İtiraz ve muhalefeti büyük günah sayar. Gerçi “peygamberler hariç hiç kimse masum değildir, hata yapabilir, günah işleyebilir” derler. Bununla beraber “şeyhler mahfuzdur” diyerek yine de bir zırha büründürmüştür. Kaldı ki günümüzde anlatacağımız sebeplerle halk ilimde geri bırakılmış, tarikat erbabı da bundan nasibini almıştır. Ehli olmadığı halde şeyhlik yapan eğitimsiz müteşeyyihler ve kendilerine benzeyen müritler genellikle cahil kalmışlardır. Maalesef bu yüzden kitaptan değil de kulaktan duyma birçok fikirlere haddinden fazla önem vererek, yolu kıssa, menkıbe ve kerametlere boğmuşlardır. Haliyle gelen haklı eleştirilere karşı da çok soğuk davranmışlar ve sahiplerini dışlamışlardır.

Peki, bunu bile bile bu konuda eleştiri yapmaya nasıl cesaret ediyoruz?

Birkaç sebebi var. Önce biz tasavvuftan yanayız. Bu müessesenin tarihi hizmetini takdir ediyor ve iyi niyetle asli vazifesine dönmesini samimiyetle istiyoruz. O hayatın yabancısı değiliz ve iyiliğini istiyoruz. Sonra hayatta ilim,

davet ve irşadı en temel görev bildiğimizden, bunları yaptığımızda kaybedeceğimiz her şeye baştan bir tekme vurmuşuz. Ne mala, ne makama, ne de şöhrete nefsimizle mücadele edemedik. Yoksa nefsimiz hala bunları istemiyor değil. Fakat görevimiz, hevayı vahye uydurmaktır, istese de, istemese de. O yüzden artık dünyada işini bitirmiş, yeni bir beklentisi olmayan birisi olarak kendimi bile bile riske atıyorum. Çünkü konu çok önemlidir. İsterseniz son bir sebep olarak siz de şöyle diyebilirsiniz: “Cahil cesur olur.”

Bilindiği gibi Cumhuriyet ile devletin başına gelen Batıcı kadro İslam’a, bu arada tasavvuf ve tarikatlara, tekke ve zaviyelere savaş açtı. Bu kurumları kanunlar çıkararak kapattı. Resmen insanımı astı, kesti, tehdit etti. Binalarını ellerinden alarak sattı, yaktı, yıktı, yok etti. Böyle yapmakla bitiririm sandı. Onlara göre bunlar “irtica ve hurafe” idi ve çağdaş uygarlık düzeyine çıkma yolunda ayak bağıydı. Bu yüzden yok edilmeliydi.

Ama edemedi. Her darbeye bir defa daha kılıçtan geçirdi. Ama yok edemedi. Edemez de. Bu milletin mayasına girmiş İslam, etine kanına sirayet etmiş tasavvuf, kılcal damarlarında dolaşan kan gibi tarikatlar.

28 Şubat Post Modern darbesinde bir kere daha gördük. Onların suç ortağı olan medya her akşam bize sakallı sarıklı bastonlu küppeli amcaları tehlike olarak gösteriyordu. Çarşaf ya da ızar giyinmiş bacılarımızı, annelerimizi, halalarımızı, teyzelerimizi de ülkenin birinci tehdidi ve en büyük sorunu olarak ilan ediyorlardı. Bu nasıl bir aymazlıktı? Bu nasıl milletin düşman için verdiği silahı millete kullanmaktı? Bunun af edilebilir bir yanı olamazdı!

Ŗu gerçeği de söyleyelim ki maalesef İslam dünyasında ilimler adına bir gerileme görülmektedir. Bu bütün ilimler için geçerlidir. Tasavvuf ve tarikatler gibi çok yerde yasaklanmış olduğu için varlığını yer altında sürdüren bir ilim ve kurumun içine yanlışlıklar, bid'ad ve hurafelerin girmemesi mümkün değildir. Ancak bundan kurtulmanın yolu onu yok etmek değildir. Ŗayet yle olsaydı, Allah korusun Ŗeriatı da, ahlakı da atmamız gerekirdi. Marifet çok alıŖıp iŖi aslına döndürmek ve faydalı kılmaktır. Bizim kitapla yapmak istediğimiz de buna katkı sunmaktır.

Allah Teâlâ'ya baŖarılı kılması için dua ederiz. Sizi kitaba buyur ederken, Allah Tealaya hamd eder, emeği geçen herkese teŖekkrlerimi sunarım.

Cemal Nar
KahramanmaraŖ

DOĞRU ANLAMAK

Konuya Giriş

Önsözde söylemiştik, Cumhuriyet ile devletin başına gelen Batıcı kadro İslam'a, bu arada tasavvuf ve tarikatlara, tekke ve zaviyelere savaş açmıştı. Bu kurumları yasalarla kapattılar. Resmen insanını ve kurumlarını yok ettiler. Onlara göre bunlar “irtica” ve “hurafe” idi ve çağdaş uygarlık düzeyine çıkma yolunda ayak bağıydı. Bu yüzden bu engel bertaraf edilmeliydi.

Edebildiler mi?

Asla!

Sadece zarar verdiler!

Arkadan gelen her artçı darbeye önce bu taife bir defa daha kılıçtan geçirildi. Fakat sonuç değişmedi. Çünkü bu milletin mayasına girmiştir İslam, etine kanına sirayet etmiştir tasavvuf, besleyici kan gibi kılcal damarlarında dolaşıyor tarikatlar.

şöyle bir sorunun saflığını masumluğuna verin: “İnsan tasavvuf ve tarikatlar gibi ahlak ve maneviyat eğitiminden neden korkar ki? Neden düşman olur onlara?”

Saflığın ve masumluğun sökmediği bağnaz yobazlara göre aslında hedef İslam'dır. Halk bu gerçeği tam göremiyor. Neden mi? Çünkü onun adını veremiyor korkusundan, yok

“irtica” diyor, yok “Siyasal İslam”, yok “tasavvuf ve tarikatlar” diyor. Hayır, bunlar bahane. Hedeflerinde İslam vardır. İslam bir bütündür. Bölünemez ve parçalanamaz bir bütündür. Onun imanı da vardır, ibadeti de. Hukuku da vardır, siyaseti de. Ahlakı da vardır, maneviyatı da. Bunların toplamıdır İslam. Bunlardan birisine düşman olan, hepsine düşman demektir. Ve bu adam Müslümanlara düşman olduğu gibi aynı zamanda Allah’a da düşmandır. Sorarım sizlere, bu savaşta kazanması mümkün müdür?

Tasavvuf ve tarikatlar birer halk eğitim merkezleridir, ocaklar ve mekteplerdir. Bizim medeniyetimizde öğrenciler medresede disiplinli bir eğitimden geçerler. Halk ise tekkelerde gönüllü ve serbestçe eğitilirler. Tekkelerdeki tamamen halk eğitimi için var olan kurumlardır. Buna göre medreseler ve tekkeler bu dinin, bu milletten, bu medeniyetin iki göz bebeğidir.

28 Şubat Post Modern darbesinde bir kere daha gördük. Onların suç ortağı olan medya her akşam bize sakallı sarıklı bastonlu cüppeli amcaları tehlike olarak gösteriyordu. Çarşaf ya da ızar giyinmiş bacılarımızı, annelerimizi, halalarımızı, teyzelerimizi de ülkenin birinci tehdidi ve en büyük sorunu olarak lanse ediyorlardı. Bu nasıl bir aymazlıktı? Bu nasıl milletin verdiği silahı düşman yerine koyup millete kullanmaktı? Bunun af edilebilir bir yanı olamazdı.

Çok şükür o günler gitti, artık İslam’ın zafer günleri geldi çattı. Artık her gün bir bayrama uyanırız inşallah.

Her ne ise, biz gelelim sadede. Tasavvuf, İslamî ilim dallarından biridir. Kaynağı Kur'an ve sünnettir. Bu itibarla, Resulullah (SAV) Efendimize nübüvvetin gelişiyiyle başlar. O günden bu yana “tasavvuf, şeriatın amelî tarafları olan emir ve yasakları içten gelerek, aşk, şevk ve zevkle yaşamanın, kalbi

ve nefsi her türlü düşük duygulardan, düşüncelerden ve huylardan arıtıp durulamanın ve yerlerine güzel huylan yerleştirmenin bir güzel vesilesidir”.

Her iyinin ve faydalı olanın taklidi çıkar, istismarcısı, kötüye kullananı, menfaat aracı yapanı çıkar. Bu kurum için de böyle oldu. zamanla yıprandı, eskidi, yaralandı. Bir müceddid çıktı, tazeledi, sonradan karışan kirleri temizledi, pasları sildi, parlattı.

Bizim zamanımızda da bu kurum hala yasak. Yer altında faaliyet gösteriyor. Bu yüzden gerçek ehli gizlenirken, istismarcıları açıkta çalışıyorlar. Bu bir tehlikedir kurum adına. Biz bu çalışmamızda bu tehlikeye işaret ederek zararını önlemek istedik. Şunu vurgulamak istedik; tasavvuf ve tarikatlar, tıpkı ilim ve asker sınıfı gibi, toplumun eğitilmesinde, korunup kollanmasında vazgeçilmez kurumlardır. Bugün bu kurumlarda bir sorun varsa, asıl bünyeyi bir sağlık taramasından geçirmek, bir çet yapmak gerekir. Çünkü bünye toptan hastalıklıdır. Tasavvufun durumu budur da, “ilmiye” ve “seyfiye” denilen ilim ve ordunun hali nedir? Şeriatın vaziyeti nasıldır?

Bunlar bir bünyenin ortak organlarıdır. Hasan Kamil Yılmaz, İslamî ilimleri ve sosyal kurumları “bileşik kaplara” benzetir ve şöyle söyler: “Bunlardan birinin yükselmesi ve diğerlerinin yerinde sayması veya birinin seviyesinin düşüp diğerlerinin yukarıda kalması mümkün değildir. İslam dünyasında gerileme ve çözülme başlayınca bütün ilimler ve kurumlar bundan nasibini almıştır.”¹

Evet, az önce dedik, İslam dünyasında ilimler adına bir gerileme görülmektedir. Bu bütün ilimler için geçerlidir.

¹ H. Kamil Yılmaz, İslam Tasavvufu, Altınoluk, İst. 1996, s. 446.

Tasavvuf gibi çok yerde yasaklanmış bir ilim ve kurumun içine yanlışlıklar, bid'ad ve hurafelerin girmemesi mümkün değildir. Bundan kurtulmanın yolu atmak, yok etmek değildir. Aksine çok çalışıp işi aslına döndürmek ve faydalı kılmaktır. Bizim maksudumuz ve kitapla yapmak istediğimiz de içeriden birisi olarak buna katkı sunmaktır.

Tasavvuf Nedir?

Bilindiği gibi tasavvuf ve tarikatlar her zaman Gündemde olmuştur. Onun kadar toplumla iç içe, doğrudan hayata yansıyan ve insan ilişkilerini etkileyen başka bir ilim dalı yoktur denebilir. O yüzden tasavvufu tanımamız gerekir.

Tasavvuf, İslamî ilim dallarından biridir. Kaynağı Kur'an ve sünnettir. Bu itibarla, Resulullah (SAV) Efendimize nübüvvetin gelişiyiyle başlar. Aslında tasavvuf, şeriatın iç yüzü, batını, maneviyatı, huşu ve ihlası, ihsan ve özü ise, Hz. Adem (as.) ile başlar. Daha sonra bütün peygamberlerin tebliğ ettiği din ve şeriatların manevi ve ahlakî yönünün yaşanması sayılır. Buna göre tasavvufun başlangıcını ilk insan ve ilk peygamber Hz. Adem'e (as) kadar götürebiliriz.

O günden bu yana tasavvuf, şeriatın amelî tarafları olan emir ve yasakları içten gelerek, aşk, şevk ve zevkle yaşamının, kalbi ve nefsi her türlü düşük duygulardan, düşüncelerden ve huylardan arındırıp durulamanın ve yerlerine güzel huyları yerleştirmenin bir vesilesidir. Tasavvuf kelimesi bir isim olarak Peygamberimiz (SAV) döneminde yoktu. Ancak, hâl ve hakikat olarak yaşanan tasavvufî bir hayat vardı. O zamanlar bu halin adına daha çok "zühd", "tezkiye", "ihsan", "ahlak", "efdal-i iman" deniliyordu.

“Tasavvuf”, hangi kelimedenden türetilmiş ve neden bu adı almıştır? Biz bunları başka kitaplarımızda yazdığımız için

tekrar etmeyeceğiz. Şu kadarını bilelim ki, "zühd" kavramını, "ehl-i sünnet" mensuplarının yanında diğer "ehl-i bid'at" mezheplerine bağlı olanlar da kullanıyorlardı. Ehl-i Sünnet zahitleri, kendilerini ehl-i bid'at zahitlerden ayırt etmek için "sufî" adını almışlar ve bu yola da "tasavvuf" demişlerdir. Önemli olan isimler değil, anlamlardır.

Her sufî, kendi ruhî hallerine, makamına, meşrebine, mizacına, mertebesine, içtimaî durumuna, daha önceki yaşantısına göre, tasavvufa bir tarif getirmiştir. Böylece ortaya birçok farklı tarifler çıkmıştır. Bu yadırganamaz. Allaha giden yollar, mahlukatın nefesleri sayısınca çok olduğuna göre, bu çokluğun ifadesi olan tariflerin çokluğu da tabiidir.

Tasavvuf; Allah'ın rızasını kazanarak sonsuz saadete ermek için, O'na tam bir itaat ve teslimiyetle nefsi temizleme, kalbi arındırma ve ahlakı güzelleştirme, içi ve dışı nurlandırma, ilahi bilgi ve gerçeklere erme ve bununla ilgili usûl, edeb, erkan, hal ve makamlardan bahseden yüce bir ilimdir.

İslam tasavvufu ile diğer din ve felsefelerdeki mistisizm arasındaki en büyük fark, tasavvufun Kur'an ve Sünnete bağlı kalışı, şeriat çerçevesi içinde bir ruhî hayatı öngörmesidir.

Tarikat Nedir?

Tarikatın sözlükte "yol", "usul", "metod" demektir. Tasavvufun belli kural ve metotlar çerçevesinde uygulamaya dönük teşkilatlanmış haline tarikat denir. Bir başka ifadeyle kamil bir mürşidin gözetiminde Allah'a giden ibadet yolu demektir. Tarikat ehli, belli kaide ve usullere göre Allah'a manen yaklaşma yolculuğuna, "Seyr-u suluk" der.

Allah Teâlâ da: "**Bizim uğrumuzda çabalayanları, elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz.**"² buyurur.

Şimdi sizden çok zor bir şey isteyeceğim. Buradan eleştiriye kadar önyargısız okuyabilir misiniz? Lütfen bir an olsun önyargılarınızı bir kenara bırakınız ve bu yazıyı okuyunuz. Sonra düşünür ve dilediğiniz gibi karar verirsiniz. Zaten zorlayamayız ya, yiğitlik bizde kalsın.

Muhammed Abdulhay el-Kettanî'yi bilirsiniz. Ve o muazzam ve muhteşem eserini. Kaynaklarına baktığınızda hayret ve takdirden parmaklarınızı ısıracağınız "*et-Teratibu'l İdariyye*", Türkçeye çevrilmiş adıyla "*Hz. Peygamber'in Yönetimi*" isimli eseri, İslam klasiklerinin en büyüklerinden birisidir. Okuyup da doymadığımız bir kitap. Okurken "bitecek" diye korkarak okuduğumuz bir kitap. İşte orada, "*Tasavvuf İlminin İslâmî Olup Ondan İlk Bahsedenenlerin Sahabiler Olduğuna Dair*" el-Kettanî'nin söyledikleri var. Sizin için anmadan geçmek içime sinmedi. "Sahabeden örnek ver" diyenlere Peygamber Efendimizden (sav) örnek verdik, kesmedi. Bakalım Kettanî'nin sahabe hakkında yazdıklarına ne diyecekler!

Tasavvufun kaynağını dışarıda, İran, Hind, Mısır veya Yunan'da arayan insanların ne kadar yanıldıklarını göstermesi kadar, tasavvufun asr-ı saadet kaynaklı oluşunu da kanıtlayan şu ilim ve araştırma mahsulü sözlerini, konu başlığı ile beraber okuyalım:

"Tasavvuf İlminden İlk Bahsedenenlerin Sahabiler Olduğu"

² Ankebut, 69.

“İbnu’l Uyun et-Tucibî “el-İnaletü’l İlmîye”sinde şöyle der: “Tasavvuf ilimleri konusunda ilk söz söyleyen kimse Hz Ali’dir”.

Sâlih alim Ebu’l Kasım Ali b. Muhammed b. Haccu “Ziyaü’n Nehar”da şöyle der: “Ashabın bilgisi Allah ve ahirete dairdi. Kendileri havf, (korku), hüzn, mücadele, murakabe, kanaat, sabır, tevekkül, rıza, Allah’tan başka şeylerden kopup yalnız ona bağlanma, derin ve tüm kapsayıcı bir ihlas ehli idiler. Cihad, nefisle mücadele, ikram, güzel ahlakı elde etmeye çalışmak, tevhid, ihlas, yakîn ve zikir gibi ibadet ve hususları yerine getirmeye ve elde etmeye çalışıyorlardı. İşte bu da tasavvuf ilmîdir. Allah Rasulü’nün (sav) hutbe ve tavsiyelerinin büyük kısmı tasavvufun kapsamına giren hususları içeriyordu. Erkek ve kadın sahabiler de buna râğbet duyup elde etmeye çalışıyorlardı. Her müslümana vacip olan ilim, zamanında ashabın ilgilenip uyguladığı ilim olup bu da tevhit, ihlas ve tövbeden sonuna dek tasavvufun diğer makamlarının bilgisinden ibarettir”.

Bu bilgilerle, tasavvuf konusunda ilk söz söyleyen kimsenin Hasan-ı Basrî olduğuna dair El-Medhâl’de geçen bilginin anlamını bilmiş olursun. Hasan-ı Basrî, Hz Peygamber’in hanımlarından Ümmü Seleme tarafından emzirilmiş olup burada kast edilen, onun Hz Ali’den sonra tasavvuftan söz eden ilk kimse olduğudur.

Daha sonra Kadı İbnü’l-Hac’ın ed-Dürü’s-Semin’e yaptığı haşiyede Tüsteri’nin er-Risaletü’l-ilmîyye’sinden şu bilgiyi naklettiğini gördüm: “Hasan-ı Basrî şöyle dedi: Tasavvuf ve fakr konusunda ilk söz söyleyen kimse Hz. Ali’dir”.

İbnü'l-Hac şöyle der: Bu yüzdendir ki babam el-Hikem'e yaptığı nazımda Hz. Ali'yi tasavvuf ilmînin kurucusu saymıştır:

Onun Ali'dir kurucusu

İlim ve hikmet sahibi olan.

Bu bilginin benzerini o el-Ezharü't Tayyibetü'n Neşr adlı eserinde de tasavvuf ilminin kurucusundan söz ederken vermiştir.

Kavukci'nin ez-Zehebü'l-İbriz'inde şu bilgi verilir: "Ebu Zer el-Gıfari, beka ve fena ilmi konusunda konuşan ilk kimsedir."

İmam Ebu Talib el-Mekkî'nin Kutu'l Kulûb'unda şu bilgi kaydedilir: Hasan-ı Basrî bu ilmin yolunu açan, bu konuda dilleri çözen, onun mânâlarını dile getiren, nurlarını açığa çıkaran ve peçesini açan ilk kimsedir. Bu konuda söyledikleri, akran ve arkadaşlarının hiç birinden duyulmuş değildi. Kendisine şöyle denildi: "Ey Ebu Said, bu ilimle ilgili öyle şeyler söylüyorsun ki başkasından duymuş değiliz. Kimden aldın bunu?" Hasan-ı Basrî "Huzeyfe b. Yeman'dan" karşılığını verdi.

Denildiğine göre, Huzeyfe b. Yeman'a "Bu ilimle ilgili olarak öyle şeyler söylüyorsun ki Allah Rasülü'nün ashabından hiç kimseden duymadık, nereden aldın bunu?" diye söylenmiş, o da "Rasulullah bunu yalnız bana bildirdi" karşılığını vermiştir.(Kutü'l-kulüb, 1,150.)

Ebu Talib el-Mekkî bundan önce şöyle der: Hasan-ı Basrî, bu söz ettiğimiz ilimde imamımızdır; onun izinden gidiyor, yolunu takip ediyor, kandilinden aydınlanıyoruz. Allah'ın izniyle bu bilgiyi, ona varıncaya dek bir imam dışından alarak naklede geldik. O Bedir'e katılan

sahabilerden yetmiş kişiyle görüşmüş, üç yüz sahabiye, Osman b. Affan'ı, Ali b. Ebi Talib'i... görmüştür.(Age, 1,149.)

Ebu Talib el-Mekki, bundan önce de şu bilgiyi zikreder: Ali b. Ebi Talib Basra mescidinde Hasan-ı Basrî'nin ilim halkasına vardı, o bu ilim konusunda konuşuyordu. Kendisini dinledi, sonra döndü ve onu dışarı çıkarmadı.(Age, 1,148-150.)

Bundan anlaşılıyor ki Efendimiz Hz. Ali'nin onu mescitten çıkardığını ve bu konuda konuşmaktan men ettiği ileri süren kimse yalan söylemiştir.”(Kettanî, Et-Teratibu'l İdariyye III, 86-87.)

Müsaadenizle son söz olarak şunları söyleyelim. Beleşçilik, ucuzculuk, taklitçilik ve belgesiz tartışma, zarardan başka fayda getirmez. Bizim hala en büyük düşmanımız cehalettir. Onun şerrinden ancak ilimle kurtulabiliriz.

Öyleyse yapmamız gereken şey, iyi niyetle okumak, okumak, okumaktır.

Neyi Tartışıyorsunuz?

Bir toplumda her zaman aşırıları, marjinaler de olur, mutediller, orta yolu tutanlar da. İtiraz edenler ve yenilik arayanlar da olur, muhafazakarlar da. Olsunlar, bu mutlak olarak hayır değilse, şer de değildir. Belki düşüncüyü diri tutar, yeni ufuklara yelken açmaya yarar, yeni ilimlere, fikirlere kapı açabilir, yeni yararlarla vesile olabilir.

Burada arzu edilen şu olmalıdır; bir şey söyleyen ezbere söylememeli. Söylediğinin bir temeli olmalı. Bir delili olmalı yani. O zaman ciddiye alınır. Alınmalıdır.

Her farklı sesi boğan toplumlarda ilerleme olmaz. Düşünen beyinler, bilgiyi mesnet yaparak, yeni olgulara, bulgulara, kanunlara ulaşabilir. Bu gibi yenilikleri ilk gören ve

söyleyenlerin sesini kısarsak, erken öten horoz misali boğazını kesersek, ilmin ve tecrübenin ışığında istikbali keşfeden veya yeni buluşlara erenlere yazık ederiz. Oysa toplum onlarla ilerler.

Söz konusu tasavvuf olunca durum daha da değişir. İşte görüyoruz, tasavvufun leh ve aleyhinde tonlarca söz söylenmiştir. İyi de, delil nedir bunu söylerken? Akıl mı? Vahiy mi? Beş duyu organı mı? Kalp mi? İlham mı? Sezgi mi? Rüya mı?

Söz bu delillerden, birisine dayanıyorsa, ehli otursun tartışsın. Yok bunlardan birisine dayanmıyorsa, süpür gitsin, hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur. Birisi ezberlediği hakaret ve küfürleri dervişler gibi vird edinip yüksek sesle tekrarlamakla, haklı da olmaz, sevap da kazanmaz. Ehl-i hakikat dinlemez onları. “Kem söz sahibine” der, vakitlerini onlara cevap vermekle zayi etmezler.

Tasavvufun birinci kaynağı Kur'an, ikinci kaynağı sünnettir.

Sufiler, Kur'an'ı okumuşlar, hatta bir zikir olarak "vird" edinmişler, belli hizibleri kendilerine ders edinmişlerdir. Bir yandan çok okumuşlar, bir yandan da üzerinde derin derin düşünmüş, tefekkür, tezekkür, tedebbür etmişlerdir. Bu derin tefekkürler sonucu ayetlerden kalplerine yepyeni, orijinal işari manalar damlamış, özel yorumlar yansımış, birçok sırlar açılmıştır. İşte buradan da tefsir tarihinde koca bir “İşari/Tasavvufi Tefsir Okulu” doğmuştur. Bugün Müslümanların okuyup istifade ettikleri şu tefsirler böylesi eserlerdir: Ruhü'l Beyan, Letaifu'l İşârât, Te'vilat'u Necmiyye, Tefsir-i Nehcuvânî, Tefsir-i Nisaburî, Tefsir-i İbn-i Arabî, Tefsîrül-Kur'ân'ül-Azîm Li't Tusterî; Hakâiku't-Tefsîr Li's Sülemî; ve kısmen Ruhü'l Meânî.

Konunun uzmanlarından Yakup Çiçek şöyle der: “Diğer dinî ilimler gibi tasavvufun da, ana konuları itibariyle, kaynağı Kur’an ve hadislerdir. Nitekim takva, zikir, ihlâs, zühd, şükür, sabır gibi tasavvufun asıl konuları ayet ve hadislerle dayanır. Ayrıca tasavvufî hayatı yaşayanların derin sezîş ve anlayışlarına, diğer ifadesiyle bu yaşayış tarzının semerelerine işaret eden ayet ve hadisler de vardır. Tasavvufî eserlerde, özellikle işârî tefsirlerde tasavvufla ilgili ayetler ve tefsirleri yer almaktadır. Bu makalede tasavvufî-işârî tefsirin İslâm’ın ana kaynakları Kur’an-ı Kerim ve hadis-i şeriflerle irtibatı ele alınarak bu tarz tefsirin dinî bir dayanağının bulunup bulunmadığı sorusuna cevap aranacaktır.”³

Tasavvufun ana konularını göz önüne aldığımızda, bütün bu ameli ve ahlâki esasların Kur'an'dan ve sünnetten alındığına asla bir tereddüt kalmaz. Mesela, bir sufinin önem verdiği amellerden teheccüd namazı ve gece ibadeti, zikir, sohbet, oruç, Kur'an okuma, salihlerle beraberlik, nafilâ namazlar, hizmet vb.ni düşünelim. Mesela, tarikatlarda usul-ü aşere denilen tevbe, zühd, tevekkül, kanaat, uzlet, zikre devam, hakka teveccüh, sabır, murakabe, rıza gibi temel esasları ele alalım. Veya ibadet, takva, vera, sıdk, ihlas, fakr, şükür, kanaat, istikamet, mücahede, vecd, istiğrak, muhabbet, aşk, cezbe, havf, reca, huzur, marifet vb. gibi burada sayamayacağımız hal, edeb ve ahlaka dair olan kavramları inceleyelim. Görürüz ki bütün bunlar, Kur'an'ın kavramlarıdır. Oradan alınıp yorumlanmış ve yaşanmışlardır.

Eğer bunlar İslâmî konular değilse, İslâm nedir?

³ Bu ilmi makalenin tamamını okumanızı tavsiye ederim:
<http://kuranihayat.com/content/tasavvuf%C3%AE-tefsirin-din%C3%AE-temeli-yakup-%C3%A7i%C3%A7ek>

Karşı soru hazır; bunlar İslam ise, “Tasavvuf” demeye ne gerek vardır?”

Cevap da hazır: “Sevgili Peygamberimiz (sav) Efendimiz “iman” varken neden bir de “ihsan” dedi? Neden bir de “efdalı’l iman” dedi?”

Bir okulu daha iyi tanımak için katlara, sınıflara ve şubelere bölmenin ve her birine bir isim vermenin ne mahzuru var?bütün takıntı isim vermeye mi? Onun manasına, içeriğine bakılmayacak mı?böyle yapmanın akılla, mantıkla, dilbilgisi kurallarıyla bir alakası var mı?

Boş boş tartışma yerine şimdi burada iki kesime birer çift laf ederek eleştirelim:

Birisi zamane müritlerine; siz bu yoğun biçimde Kur’an ve sünnet okumalarından neden vaz geçtiniz? Neden dininizi okuyup öğrenmek için Kur’an ve tefsirini, hadis ve şerhlerini, siyer ve ahlak ilmini, fıkıh ve usul kitaplarını bıraktınız da bütün vakitlerinizi evliya menkıbelerine, keşif ve keramet kıssalarına harcadınız? Niye cahil kaldınız?

Diğeri de delilsiz mesnetsiz bildik beylik laflarla tasavvufu tenkit edenlere: Bütün İslam üniversitelerinde okutulan bu mübarek ilim dalına, Hind, Yunan, İran, Yahudi ve Hıristiyanlıktan kaynak arayacağınıza, işte konuları ve kavramları meydana, neden onlara burnunuzun dibindeki Kur’an ve sünnette delil aramazsınız?

Yoksa Kur’an ve sünnetten tarikatlarda usul-ü aşere denilen tevbe, zühd, tevekkül, kanaat, uzlet, zikre devam, hakka teveccüh, sabır, murakabe, rıza gibi temel esaslara delil aradınız da bulamadınız mı?

Evet, Kur’an ve sünnette nafile namazlara, oruçlara, seherlerde zikir ve istiğfara, tefekkürü, murakabeye, sohbete,

az yeme, az konuşma, az uyuma, halktan uzlette olmaya delil aradınız da bulamadınız mı?

Evet, neyi tartışıyorsunuz?

Eleştirilere Giriş

Müslümanlar; Allah Teâlâ'ya içten gelerek samimiyetle iman etmekle, değerli dinini aşk, iştıyak ve ihlâsla yaşayarak O'na ibadet ve itaat etmekle mükelleftirler. Başta insanlar olmak üzere cümle mahlûkatına şefkat ve merhametle davranıp iyilik ve ikramda bulunmakla vazifelidirler. Kötülüğü emreden nefslere karşı arzu, şehvet ve ihtiraslarını gemleyerek sabırla mücahede etmekle sorumludurlar. İnsan ve cinlerden olan şeytanlara karşı onların kışkırtmalarına, aldatmalarına, vesvese vermelerine, telkin etmelerine aldanmayarak onlara düşman olmalıdırlar. Böylece bir imtihan için bir kereliğine verilen bu aziz ömrü, çok dikkatli ve bilinçli bir şekilde yaşamak borcundadırlar.

Bu açıdan bakıldığında bugünkü manzara maalesef hiç de iç açıcı değildir. İslam coğrafyasında din ile Müslümanlar arasında ciddi kopukluklar oluşmuş. Sebebi ne olursa olsun, işte bu manzara kabul edilebilecek bir vaziyet değildir.

Ey Müslümanlar! “İslam dini iyi olsaydı, İslam âlemi böylesine cehalet, zaruret, tefrika, atalet ve meskenet içinde olur muydu? İslam ahlak ve tasavvufu insanları eğitseydi, yüceltseydi, böylesine hırsla, hasetle, dünya sevgisiyle, şan şöhrat tutkusuyla dolu olarak idarecilerin eteklerine sarılmış sûfler olur muydu?” sorusuna nasıl cevap verelim?

Din, şeriat, tasavvuf açısından yabancılara bunun cevabını bir yerde vermek kolaydır. Aslını, yani olması gerekeni anlatırsınız olur biter. Üstelik bu soruyu o kadar masum bir eda ile soramazlar. Zira İslam dünyasının bu hallere

düşmesinde en az yarı yarıya kendilerinin de payı vardır. Bu çirkin durumdan kurtulmak için her kalkmaya kalkışmamızda, bir kere daha tepemize vuruşlarını görmezlikten gelemeyiz. Hem bu zulmü yapıp hem de bu soruyu o kadar yüzüstüce soramazlar.

Şu gerçeği çoğu zaman atlıyoruz; bir kere o Batı ülkeleri adil ve ahlaklı değildirler. Yeryüzünü kana bulayıp yer altı ve üstü servetlerini kendi ülkelerine götürüp yiyen bu haydutlardır. Kaldı ki içlerine bir girseniz, zulüm ve ahlaksızlık diz boyu. Ama teknik sayesinde çalma çarpma zenginlik öyle göz boyuyor ve reklamlarla kandırıyor. Reklama aldanmamak, makyajın arkasını görmek lazım.

Her neyse, o kafirlere, kabul ederler veya etmezler, doğruyu anlatırız, ayrı mesele. Ancak, kafir kafirdir, kafirliğini yapacak, “yapma” diye yalvarmak ve merhamet dilenmek, ancak iştahını kabartır; asıl kendimizin durumunu kendimize nasıl izah edeceğiz, mesele bu? Utanmalı değil miyiz bu durumumuzdan?

Tek çaremiz var, hepimiz toptan tövbe ederek Allah Teâlâ’ya dönmek, İslam’a öğrenmek ve yaşamak. Evet, dini, iman, ibadet, hukuk, ahlak ve maneviyat boyutunda ihlas ve sanimiyetle yaşamak. İyi bir İslam toplumu olabilirsek, iyi bir İslam devletini de kurmuşuz demektir. Çünkü hadis bize “nasıl olursanız öyle yönetilirsiniz” sosyoloji gerçeğini/yasasını öğretmiştir.

Vaz mı Geçelim?

Malum meseldir, Yusuf İslam Türkiye’ye gelince, “iyi ki ben İslam’ı kitaplardan okumuş ve öğrenmişim ve iyi ki Türkiye’ye ye gelmeden Müslüman olmuşum” demiş. Öyle duydum ve hak vermedim de değil...

Ama ne yapalım, Müslümanlar İslam'ı yaşamıyorlar diye biz de mi vaz geçelim? Şeriat kalktı diye biz de mi hayatımızdan kaldıralım? tasavvuf ve tarikatlara ehil bir sufi yok diye biz de mi bu mübarek ilim ve marifet ocağını inkar edelim?

Doğru olur mu bu?

Bir yerde sohbetleyiz. Bana diyorlar ki:

- Siz 'tasavvuf, İslam'ın aşk ve ihlasla yaşanmasıdır. Nefse, şeytana ve dünyaya aldanmamanın, abid ve zahid yaşamının ifadesidir' diyorsunuz. Ama biz ortada böyle bir sufi göremiyoruz. Öyleyse tasavvuf diye bir şey yoktur.

- "Peki, siz şeriatçı mısınız?

- Elbette şeriatçıyız. Şeriat İslam'ın uygulamalı yanı, hukuk bölümüdür. Her Müslüman da şeriatçı olmak zorundadır. Yoksa, dinin bir bölümünü inkar ettiğinden dolayı kafir olur.

- Çok güzel. Peki, bugünkü şeriatçıların halini beğeniyor musunuz?

- Hayır!

- Öyleyse şeriatı inkar ederek ondan vaz geçecek misiniz?

- Asla! Şeriatın suçu ne? Suç yaşamayanlarda!

- İyi ama neden tasavvuf için de aynen böyle düşünmüyorsunuz?

- !...

- İşte böyle, bir değer ehlinin olmaması, onun hakikatine zarar vermez.

Aslında şeriat ile tasavvuf birbirinden farklı şeyler değildir. Birisi işin zahiriyle, diğeri batınıyla ilgilenen bir bütündür. Şeriat namazı vaktinde, abdestli ve tesettürlü olarak kibleye dönük kılınır. Tasavvuf da namazı huşu içinde

ihlasla kılınız diyor. Böylece ikisinden müteşekkil ortaya güzel bir namaz çıkıyor. Bunun ikisi de haktır.

Birisini alıp diğerini atmaya ne gerek var?

Şöyle bir itirazı duyar gibiyim: “Huşu da İslam’ın emridir. Niye ona “tasavvuf” diyorsunuz?”

İyi de kardeşim, “namaz da İslam’ın emridir”, niye onu “şeriat” içinde sayıyoruz?

Açıklaması gayet basit: Namaz İslam’ın emridir. Zahiri/dışı ile şeriat, batını/içi ile de ahlak ve tasavvuf ilgilendir. Bu kadar basit.

Ne var bunda inkar edilecek?

“Biz ona ahlak diyoruz, tasavvuf demiyoruz.”

Biz tasavvuf dersek değişen ne?

Huşu, aynı huşu. Ne dersen de, değişen bir şey yok. Nasıl olsa itibar manayadır, lafızlara değil.

Biliyorum, bir kısım malum kardeşlerimiz yine yeri göğü inletecekler, bizi “şirke davet etmekle” suçlayacaklardır. Ne yapalım, ilimden nasipleri şimdilik bu kadardır. Durmaz da okumaya ve araştırmaya devam ederlerse, onlar da bu dinin ve medeniyetin güzelliklerine bir gün ereceklerdir. Gelin anlaşalım; biz onları bilmiyorlar diye kınamayalım. Onlar da her bilmediklerini yok sayarak bizi inkar etmesinler. Böylece barış ve huzur içinde mutlu ve mutmain yaşayalım gitsin.

Her neyse, şimdi onu bunu bırakalım da esas konumuza dönelim: İslam ciddi bir dindir. Ömür ve ölüm ciddi bir sınavdır. Yaşamak ciddi bir iştir. Müslüman ciddi bir insandır. Ciddi olmalıdır daha doğrusu. İslam’ın, İslam’ı yaşamanın, hayatın ve ölümün şakaya gelir yanı yoktur. Çünkü Allah Teâlâ’ya dost olmak veya dostluktan uzak bulunmak ciddi bir iştir. Çünkü ciddi sonuçlar doğur. Çünkü cennet de cehennem de ciddi bir yerdir, bunlar şakaya gelmez.

Müslüman ciddiyetini kaybettiğinde iki kere kaybeder. Birincisi; kendisi kaybetmiştir, kendisine yazık etmiştir, ikincisi; Allah Teâlâ'nın dinine, aziz şeriatına söz getirmiştir.

Aslında Müslüman ciddiyetini kaybedip, şahsiyetini kaybedip bozulduğunda, kendisi bozulmuştur; akli başında her insan şunu bilir ki onun bozulmasıyla İslam'a bir zül gelmez, Allah Teâlâ'nın dini bozulmuş olmaz. Fakihler bozuldu diye fıkıh bozulmaz, sûfîler bozuldu diye tasavvuf bozulmaz. Ama cahillere söz söyleme fırsatı doğar ne yazık ki bu durumda. O da cahil oldukları için. Çünkü dinin, fıkıhın, tasavvufun aslımı bilselerdi, asla aleyhte söz söylemezlerdi. Ama cahil cesur olur; hem yersiz ve hem de çok ve kaba konuşur.

Lütfen kendimize gelelim, cehalet ve hezeyanı bir tarafa bırakalım ve ciddi olalım. Nefis ve şeytan dahil kimseye İslam aleyhinde konuşma fırsatı verilmeyelim. Böyle yaşamak daha mutlu, daha kazançlı ve daha onurlu yaşamaktır, bunu unutmayalım.

Bu dünyadan yüz akıyla gitmeyi ve yarın Hakkın huzurda açık alınla durup hesap vermeyi kim istemez ki?

Tasavvufu Felsefeye Çevirme

Tasavvuf son derece basit, anlaşılır bir ilim dalıdır aslında. O da İslam'ın ahlak ve maneviyat yanıdır. İnsan, bu dünyaya Allah'ı bilmek, sevmek, ibadet ve itaat etmek, ahlakını güzelleştirmek için gönderilmiştir. Buna "takva" diyoruz. Amaç Allah'ın rızasını kazanmaktır.

Bunun için, sağlam bir iman, Kur'an ve Sünnetten çıkarılan ilahi hükümleri ihlasla yaşamak, nefsi tezkiye, kalbi tasfiye ile ahlakı güzelleştirmek, zahir ve batını ilahi nurlarla nurlandırmak gerekir. Bütün bunların bir usûlü, erkanı ve adabı vardır. İşte tasavvuf ve onun teşkilatlanmış hali olan tarikatların

konusu, bunların açıklamasını yapmak, yollardan, hallerden, makamlardan, şahıslardan, faydalardan ve sonuçlardan bahsetmektir.

Ama bazı kitaplar vardır, sanki cinler için yazılmıştır. Güya tasavvufu anlatmaktadır. Mesela Cîlî'nin "İnsan-ı Kamil"i gibi. Gençliğimde ne kadar okumaya çalıştımsa, anlamadım ve bıraktım.

Tamam, bizim anlamadığımız seviyede kitaplar da olabilir, ama tasavvufu soyut felsefeye dönüştürmek de neyin nesi? Bu anlaşılmasız ucubeyi elbette eleştirmeliyiz.

İslamda bedenle yapılan zahir (açık, görünen) amellerin: Emredileni vardır; namaz, oruç, zekat, hac, cihat vs. gibi. Yasaklanana vardır; içki, kumar, katillik, zina, haram yemek vb. gibi.

Kalb ile ilgili batını hükümlerin de; Emredileni vardır; iman, sıdk, ihlas, rıza, huşu, haya, tevekkül vb. gibi. Yasaklanana vardır; küfür, nifak, kibir, gurur, riya, hased, kin vb. gibi.

Bedenle yapılan emir ve yasaklardan bahseden ilme fikh diyoruz. Kalb ile ilgili emir ve yasaklardan bahseden ilme fikh-ı batın anlamına, ahlak ve tasavvuf diyoruz.

Hatta, bedenle yapılan amellerde bile batini (içe ait, kalbî) hükümler vardır. Mesela namazı, orucu, haccı yaparken huşu ve ihlasla yapmak, riyadan, süm'adan kaçınmak gibi. Eğer bunlar olmaz ise, ibadet dahi yok hükmündedir. Hatta, yok olmakla kalmaz, ayrıca cezayı gerektiren bir suç veya kötülük olur. Mesela riya ile yapılan ameller gibi.

Yüce Allah, insana malın ve evlatların fayda vermediğini, ancak selim, temiz, doğru kalbin fayda vereceğini söylü-

yor⁴. Peygamberimiz de, kalbin vücudun hakimi olduğunu, o iyi olursa, vücudun hepsinin düzeleceğini, o bozuk olursa, vücudun tamamen bozulacağını bildiriyor.⁵

Öyleyse insana düşen, bütün gücüyle gayret ederek kalbini kötü ahlaklardan temizleyip iyi ahlaklarla bezemesi, nurlandırmasıdır. Kalb ancak öyle selim olabilir. Kuşkusuz bunu yapmak da her müslümana farz-ı ayındır. Bu olmaksızın yapılan dış temizliği faydasızdır.

Şimdi bu kadar işi bırakıp da hiç faydası olmayan batınî, felsefi konularla ömür geçirip entel takınmanın anlamı nedir? Hatta o kadar ki, İslam'ın amel türleri kaybolmuştur sanki. Onlarla ilgilenmek zahirde kalmaktır. Asıl olan batındır ve o da kuru felsefe yapmaktır.

Tasavvufu Mistisizmle Karıştırma

“Allaha giden yollar, mahlukatın nefesleri sayısınca çok” olduğuna göre, bu çokluğun ifadesi olan tariflerin çokluğu da elbette tabiidir, yadırganmaz.

Sistemin “tek tip insan yetiştirme” saçmalığından kimi Müslümanların da farkında olarak veya olmayarak etkilendiğini ve “tek tip Müslüman yetiştirmek” için yok yere kavga ettiğini görüyoruz. Bu, üstünde durulması gereken bir husustur.

Evet, sistemin hastalıklarını aldığımız eğitimle bazen öyle içselleştiriyoruz ki, farkına varıncaya kadar kendimize de başkalarına da çok yazık ediyoruz. Ne yapalım, insan işte böyle çok komple bir varlıktır ve telkine, hatta beyin yıkamaya

⁴ Şuara, 88-89.

⁵ Buhari, İman 39; Müslim, Musakat 107 vd.

da açıktır. İman ve şer'î doğruların zamanında verilmesi bu yüzden çok önemlidir.

Bu yüzden etrafımızdaki kardeşlerimize baktığımızda çoğunun bir marazi yanının olduğunu görüyoruz. Kimisi biraz ırkçıdır, kimisi biraz laiktir, kimisi biraz materyalisttir vs.

Şu Tasavvuf ve tarikatlara karşı çıkanlar da “Kur'an ve Sünnet” diyerek, yani iyi niyetle “tek tip Müslüman” ortaya koyma çabasındadırlar. Olmaz kardeşim, fitratla kavga edilmez. Eden, yenilir. Ömrünü, enerjisini boşa harcadığı gibi, bir sürü de ihtilaflara sebep olur.

Sahabe içinde Hz. Ebu Zer de vardır, Hz. Osman da. Hz. Osman b. Maz'un da vardır, Abdurrahman b. Avf da. Gelip erkekliğini burkarak dünyadan el etek çekmeye ve devamlı ibadete izin isteyen de vardır, cihada şehadet için katılıp ganimet almayan da. Beklediği boğazına bir ok yiyerek cennete uçmak. Herkes Hz. Ebu Bekir ve Ömer gibi tam oturmuş olamaz ki.

Her fitrat İslam'da kendisine bir yer bulur. Tek tiplendirmek, kavga istemektir. Hem yanlış ve faydasız, hem de boş bir çaba. “Benim aşkım bin bir köşeli” diyor şair...

Bilindiği gibi ruhi haller, duygu ve düşünceler, sezgiler, ilhamlar, keşifler daha çok kişiye göre değişebilen özel ve sübjektif hallerdir. Böyle olunca her sufi, kendi ruhi hallerine, makamına, meşrebine, mizacına, mertebesine, içtimaî durumuna, daha önceki yaşantısına göre, tasavvufa bir tarif getirmiştir. Yani kendini katarak bir tarif getirmiştir. Böylece ortaya birçok farklı tarifler çıkmıştır.

Konu ile ilgili yazılmış ilmi eserlere baktığımızda tasavvuf için yüzlerce tarif yapıldığını görürüz. Bu bolluk ve bereketin sebepleri de işte bu yüzdendir.

Biz, yapılan tasavvuf tariflerinin çoğunu inceledik ve bu tanımlardan şöyle ortak bir tarif çıkardık:

“Tasavvuf, Allah'ın rızasını kazanarak sonsuz saadete ermek için, O'na tam bir itaat ve teslimiyetle nefsi temizleme, kalbi arındırma ve ahlakı güzelleştirme, içi ve dışı nurlandırma, ilahî bilgi ve gerçeklere erme ile bunlarla ilgili usul, edep, erkân, hal ve makamlardan bahseden yüce bir ilimdir.”

Şuna da dikkat çekelim ki, İslam tasavvufu ile diğer din ve felsefelerdeki mistisizm arasındaki en büyük fark, tasavvufun Kur'an ve Sünnete bağlı kalışı, şeriat çerçevesi içinde bir ruhî hayatı öngörüyor olmasıdır. Birçok insan bu inceliği maalesef göremiyor ve İslam Tasavvufu ile sair mistisizmi birbirine karıştırıyor.

Bu karıştırmaya sebep olan bir husus da, unutmayalım ki konunun insan veya insan ruhu oluşudur. Dünyanın her yerinde aynı malzeme üstünde çalışanlar, bazı benzer gerçeklere erişirlerse, bu birbirlerini kopyalamak mıdır?

Başka batıl din ve sistemlerdeki mistisizm belli bir ölçüden mutlak bağımsız olarak kayıt ve şartlardan azade iken, tasavvuf erbabı ruhî hal, zevk, makam, keşif, fikir ve sair değerlerini hep şeriat ölçüsüne vurmuş ve ona ters düşen her ne olursa olsun asla kabul etmeyerek itibara almamıştır. Bu yüzden “zahire ters düşen her batın batıldır” kaidesi hep geçerli olmuştur.

Tasavvuf için yapılan tariflerinin ortak yönleri bir kere daha nazara verelim isterseniz. Bakalım bunlarla İslamiyet arasında bağ var mı yok mu?

İlim öğrenme, bilinenleri ihlas ile yaşama, ahlaklı ve takvalı olma.

Kur'an ve sünnete sıkı sıkı sarılma, Allah Resulüne tam teslimiyet.

Masiva'dan (Allah'tan başka her şeyden) kalben uzaklaşma, dünyaya karşı zahit olma, ibadet, zikir, tefekkür, sohbet, riyazet ve mücahede ile nefsin arzularını kontrol altına almaya çabalama.

Sır saklama ve keşif, ilham, keramet, ma'net gibi birer ilahî ikram olan maneî hakikatları gizleme, ancak ehline açma.

Olay bu kadar basitken acaba tasavvuf ve tarikatlar neden hep gündemde kalmıştır?

Neden bir kelama, fıkhıya yapılmayan itirazlar ona yapılmıştır?

2. Eleştiri: Amacı Yanlış Anlama

Tasavvufun amacı, ideal insan modeli olan Hz. Resulullah (sav)'ın gerçek bir bağılısı olmakla Allah'ın rızasını kazanmaktır. Bu da Resulullah'ı anlamak ve ona uymaktan geçer.

İnsanın nefis, şeytan, dünya, kafirler gibi iç ve dış düşmanları vardır. Bunlar insanı Allah yolundan alarak ömrünü heder etmek isterler. Oysa insan, Allaha ibadet için yaratılmıştır. İnsanın bedeni nasıl acıkır da ekmek su isterse, ruhu da acıkır. Onun gıdası da iman, ibadet ve taatlardır. "Kalbler ancak Allah'ı zikretmekle yatıştır, huzur bulur."⁶

Nefsi tezkiye ve kalbi tasviyeden maksat, onları manevi hastalıklardan, manevi afet ve felaketlerden temizlemektir. Çünkü kalpde manevi maraz olduğu müddetçe, iman şekil ve taklittir; hakiki imana ermeğe imkan yoktur. Bu kötü halden de, doğrusu korkulur.

⁶ Ra'd. 28

İşte tasavvufun amacı, çeşitli usullerle nefsi tezkiye kalbi tasfiye ile ahlaki güzelleştirmek, seve seve Allah'a itaat ve teslimiyetle içi dışı nurlandırmak, böylece insanın sonsuz sadete ermesine vesile olmaktır.

Ancak bugün tasavvufa intisap edenlere öğretilenler, şeyhin büyüklüğü, gavslığı, uçması, kaçmasıdır. Mürit kendisinin de bir gün öyle olacağını sanır. Yıllar yılı keramet ve şöhret için çalışır durur. Hatta bazı faydalı işler yaptığında “ameli görmemek” varken “yaptım, ettim, tuttum” diyerek faziletfuruşluk yapar. Daha da kötüsü yaptıklarının görülmemesi, takdir edilmemesinden şikayet etmesidir. Burada riya var, süm'a var, ucub, yani kendini beğenme var, üstünlük davası vardır. İyi de, bunların olduğu yerde tasavvuf ne gezer?

Zaten temiz olan Allah, ancak temiz insanlann, temiz amellerini kabul eder.⁷ İslamın amacı da bu temizliği gerçekleştirmektir. İslam, baştan sona güzel ahlaklıdır.⁸ ve peygamberimiz de güzel ahlaki tamamlamak için gönderilmiştir.⁹

Bu tasavvuf ve tarikatların yanlışlığı değil belki de, ama zaman bozulup gerçek amaç kaybolunca, ortada duran gerçek de budur maalesef.

Bir de şu var; bilmem aslında söylemeye gerek var mıdır? Bence yoktur, zira bu kurumun değil kişilerin suçudur.

Nedir mi o?

Adam bakıyor, falan cemaat iyidir, itibarları vardır, kalabalıktırlar. Ben de aralarına gireyim ve itibar kazanayım.

⁷ Müslim, Zekat 65; Tirmizi, Tefsir-i Al-i İmran 36, Edeb 41; Darimi, Rikak 9; Ahmed 2/328.

⁸ Kenzu'l Ummal 3/17 hn: 5225.

⁹ Age. 11/320 n: 31969.

Ticaret yaparsam müşteri, siyaset yaparsam sempatizanım hazır sayılır. Dünyama faydaları olurlar.

3. Eleştiri: Şeriata Teslim Olmama

Adam yirmi, otuz senedir tasavvuf ile uğraşüyor, ama hala şeriata bağlılığı yok. Oysa Kur'an ve sünnete, başka bir deyişle İslam Şeriatına bağlılık, tasavvuf ilk şartıdır. Şimdi bu hem ilim, hem de amel eksikliğini nasıl izah edeceğiz?

İslam'a göre Allahı sevme ve manen O'na yaklaşma ve erme, ancak Allah Resulü (SAV)ne uymakla mümkündür.¹⁰ Allah katında din sadece İslam'dır.¹¹ Allah, İslam'dan başka bir dinden, bir yaşama biçiminden razı değildir.¹² Bunu derviş yirmi senede öğrenemedi ise bu nasıl tarikat, yani Allah'a götüren yoldur?

İki dünür ihvan geldiler ve muhakeme olmak istediler. Müftülüğe havale ettim, "mahrem bilgi var" diye ısrar ettiler. Neyse, davalarına baktık. Daha eski ihvan olan, daha yeniye laf ile bastırıyordu ve haksızdı. Verilen hükme de itiraz etti. Açtım ağzımı, yumdum gözümü. Sonuçta muhabbetimize zarar geldi. Böyle tarikat mı olur? Suç yolun mu, şahsın mı? Elbette şahsın, ama yola da zarar veriyorlar maalesef. Bunu duyanlar, yola da teşmil ediyorlar haksız yere maalesef.

Tasavvuf Ve Tarikat Şeriat İçindir

¹⁰ Al-i İmran 31.

¹¹ Al-i İmran 19.

¹² Al-i İmran 85.

Tasavvuf ve tarikatın aslı, esası, temeli ve özü Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Seniyye'den alınan şeriattır. Şeriata ters düşen her düşünce ve davranış batıldır, hiç bir değer ifade etmez.

Bundan şunu çıkarırız; tasavvufu her türlü yanlışlık ve sapıklıktan koruyan ve kollayan, şeriattır. Asıl olan Şeriattır. Tasavvufsuz şariat mümkün olabilir, ama şeriatsız tasavvuf asla mümkün olamaz. Olur diyen zındıktır.

İnsan niçin tarikata girer?

Gayet basit; daha çok namaz, daha çok oruç, sadaka, zikir, fikir, sohbet, Kur'an tilaveti, helal ve harama dikkat ile ahlakı güzelleştirme, ihlası yakalama, kötü huy ve davranışlardan kurtulma, hidayet ve istikameti kesintisiz devam ettirme içindir. Böylesine temiz ve güzel bir şekilde tasavvuf ve tarikatların gereğini yapanlara, bunun bir meyvesi olarak muhabbetullah, yani Allah sevgisi lütfedilir. Kaldı ki, sonuçta bu amaçlanmasa bile, ihsan edilen keşif ve kerametler, o aziz şariatın hak olduğunun açık birer delilleridir.

Şimdi buna ısrarla Kur'an ve Sünnetten delil isteyenler, şu sayılan daha çok namaz, daha çok oruç, sadaka, zikir, fikir, sohbet, Kur'an tilaveti ile ilgili ayet ve hadisleri bilmiyorlar mı? Biliyorlarsa, ayıp olmuyor mu? Yine de isterlerse, veririz canım, ondan kolay ne var!

Bu sayılanlar içinde bir rabıta hakkında doğrudan ayet yok. Dolaylı var ama. Hadi diyelim varsın o dahi olmasın, ne çıkar? Çünkü rabıtaya bir ibadet değil, insan terbiyesinde tecrübeyle faydası görülmüş bir metot olarak bakmanın ne mahzuru var?

Fetvayı kalplerinden istesinler: Kur'an-ı Kerim'in öğretilmesinde yeni bir metot ortaya koyan üstadı ayıplamayanlar, insan terbiyesinde yeni bir metot bulan üstadı ne diye ayıplayıp inkar ediyorlar? İnsana bir şeyi öğretmenin bin bir yolu yöntemi olamaz mı? Mesele bu kadar basit!

Binlerce alimin şهادetiyle çok rahat söyleyebiliriz ki, hakiki sufilerin hepsi şeriatla bağlıdır. Onların inancı şudur; kim şeriatsız tasavvuf isterse zındık olur. Kim de ta-savvufsuz şeriat isterse, fasık olur. Çünkü tasavvuf, şeriatı aşkla, şevkle, zevkle yaşayarak korumanın yolu yordamıdır.

Hadi diyelim ki siz bunu da kabul etmediniz, tamam etmeyin, ama bari susun da, edenleri şirk ile itham ederek kendi imanınızı tehlikeye atmayın. Zira anlayana bir cümlede özetleyelim; “şirk, ilahın teaddüdüdür.”

İşte bakınız, sufiler şeriat ile tasavvuf ve tarikatlar arasındaki ilişkiyi insanlar için şu temsillerle ne güzel anlatırlar:

Şeriat temeldir, tasavvuf binadır. Temelsiz bina olmaz ama, binasız temel olabir. Fakat temelden maksat da bina yapmaktır.

Şeriat beden, tasavvuf ruhtur.

Şeriat lafız, tasavvuf manadır.

Şeriat şekil, ta-savvuf muhtevadır.

Şeriat deniz, tasavvuf denizdeki incidir.

Şeriat süt, tasavvuf süttten çıkan kaymaktır.

Şeriat ağaç, tasavvuf bu ağaçta yetişen meyvadır. Şeriat ağacında bitmeyen hâl, vecd ve marifet meyvelerine itibâr edilemez. Onun için şeriatsız bir tasavvuf düşünülemez. Fakat tasavvufsuz bir şeriat düşünülebilir. Zira bir ağaç meyve vermese de ağaçtır ama bir meyvenin vücuda gelebilmesi için mutlaka bir ağacın bulunmasına ihtiyaç vardır. Lakin ağacın kemâl hâli de meyveli olma halidir.

Bundan dolayıdır ki, İslam’da şeriat herkes için mecbur olduğu halde, tarikat ve tasavvuf ihtiyaridir. Çünkü tasavvuf bir kemâl halidir. Buna herkesin gücü yetmeyebilir.

Sufilerin şeriatla bağlılıklarını kendilerinden dinleyelim:

Ebu Saîd Harraz: “Zahiri hükümlere aykırı düşen her batın batıldır.”

Haris El Muhasibi: “Bir kimse batınını murakebe ve ihlasla düzeltirse, Allah o kimsenin zahirini mücahede ve sün-nete uyma hali ile süsler.”

Bayezid Bistami: “Bir kimsenin havada uçacak kadar keramet sahibi olduğunu görseniz bile, emir ve nehy karşısın-da, hudutlara riayet bahsinde ve şeriata tabi olma konusunda nasıl hareket ettiğini tetkik etmeden o kimseye sakın aldanmayınız.”

Yine o büyük veli der ki: “Havada uçan insanlara mı hayret ediyorsunuz? Leş yiyen kargalar da havada uçmakta. Su üzerinde yürüyen insanlara mı şaşırıyorsunuz? Balıklar da suda yüzmekte. Önemli olan Allah'ın emirlerine uymak ve yasaklarından kaçınmaktır.”

Ebu Süleyman ed-Dârâni: “Sûfilere mahsus olan bir nükte, bir hikmet ve bir ilham kalbime doğar. Fakat, iki adil şahit; kitap ve sünnet bunun doğruluğuna şahit etmedikçe ka-bul etmem.” Buradan anlaşılıyor ki bir sûfi, içinde doğan ilhamı ayet ve hadis terazisi ile ölçmeden kabul etmez.

Ahmet b. Ebi'l Havari: “Rasulullahın (sav) sünnetine tabi olmadan amel edenin ameli batıldır.”

Ebu Hafs El Haddad: “Sürekli olarak fiillerini ve amellerini kitap ve sünnet terazisi ile tartmayan, şeriata aykırı ola-bilecek ilhamını ve hatırını itham etmeyen, defterin Allah adamları hanesine yazılamaz.”

Cüneyd: “Peygamberlerin izini takip müstesna, Allaha giden yolların hepsi kapalıdır.”

Cüneyd: “Kuran ezberlemeyen ve hadis yazmayan kimselere tasavvuf yolunda tabi olunamaz. Çünkü bizim bu ilmimiz kitap ve sünnetle mukayyettir.”

Cüneyd: “Bizim bu tasavvuf ilmimiz, Kitap ve Sünnetin esasları ile bağlıdır.”

Ebul Hasan En-Nuri: “Bir kimse manevi hal sahibi olduğunu iddia eder ve bu hal de onu şeriatın hudutları haricine çıkarırsa sakın öylesine yaklaşmayın.”

Şah Şuca el-Kirmani: “Bir kimse gözünü haramlardan, nefsinin süfli arzularından korur, içini daimi murakebe ile, dışını sünnete tabi olarak imar eder ve kendisini helal yemeğe alıştıırırsa onun feraseti hata etmez. Verdiği hükümler ve yaptığı tahminler tam isabet eder. Böyle birisine gelen ilham hatalı olmaz, sıhhatli olur.”

En-Nasrabazi: “Tasavvuf, heva, heves ve bidati terkederek kitap ve sünnete dört elle sarılmaktadır.”

Zunnun: “Allahı seven kişinin ona aşık oluşunun ala-meti fiilinde, ahlakında, emrinde ve sünnetinde Allah sevgili-sine tabi olmasıdır.”

Seriyu's-Sakati: “İnsan önce zühd ile işe başlar, sonra hadis ve zahir ilimleri tahsil ederse ayağı sürçer, hata eder; fakat önce hadisi ve zahir ilimleri bilir de sonra zühde ve ta-savvufa intisab ederse işini sağlamlaştırmış olur.”

Ve nihayet kendisinden Arapça okuyarak Fıkıh ve tefsir dersleri aldığı muhterem hocam Ahmet Fethullah Camî buyurur:

“Şeriata sarılma mertebesinden daha üstün bir mertebe yoktur. Tarikat ehlinden bazıları, tarikatı şeriattan üstün tutmaktadırlar. Bu onların cehaletinden kaynaklanmaktadır. Eğer onlar Şeriatın, Cebrail aracılığıyla Yüce Allah'dan Peygambere vahy olduğunu ve tarikatın Şeri-atın bir parçası olduğunu bilselerdi, kesinlikle parçayı, "asl"a tercih etme yoluna gitmeyeceklerdi.

Allah'a yemin olsun ki, başım kesilme pahasına bile olsa şeriattan başkasına tabi olmam. Tarikat da ondan bir parçadır.

İnsan şer'i şerife uymakla ve Peygamberin miracın gölgesinde bir yola girmekle Şeriatın mahiyetini kavrar, sonra şöyle der:

Allah erlerinin izledikleri yolun vardığı son nokta Muhammedî olan şeriatımızdır. Bu nur size açılıncaya kadar şeriata sarılmaya devam ediniz. Bu nur Rasulullah'ın (s.a.v.) nurudur. Bu makamda onun nurundan daha büyük nur yoktur."

Bu konuda büyüklerin nice güzel sözleri vardır. Bir makale için belki bu kadarı dahi fazla idi. Ama konu-nun önemi bunu gerektirdi.

Son sözü, çağın büyük mürşidi Sultan'ul Ârifin Mahmut Sami Ramazanoğlu'na bırakalım:

"Velayetin kemâlâtı; şeriatın sureti neticesidir. Nübüvvetin kemâlâtı ve hakikati dahi, şeriatın semeresidir."

Kardeşlerim, beleşe kaçmayın, ucuz etin yahnisi yenmediği gibi ucuz cahilin sözleri de dinlenmez. Çok okuyun, araştırın, inceleyin. Kendi din ve medeniyetimizin klasiklerini okuyup anlamaya çalışın. Sonra bir düşünün, muhasebesini, murakabesini yapın, içselleştirin, özümseyin. Sonra da insaf ve adalet ile yazın, konuşun.

Ama yazarken de, yaparken de, konuşurken de, unutmayın ki bu din baştan başa edeptir, ahlaktır. Peygamber Efendimizin (sav) gönderiliş amacı da mekari-i ahlaki itmam içindir.

Yorumcular bu açıdan çok da hoş bir görüntü sergilemiyorlar, lütfen dikkatli olup sınıfta kalmasınlar.

4. Eleştiri: Tarikata Girmek Farz mıdır?

Tarikata girmek farz mıdır? Değildir. Çünkü tarikata girmeden de cennete gidilebilir. "Yok, İmam Gazalî farz dedi" demek, sözü anlamamaktır.

Her ne kadar ahlakı güzelleştirmek, kalbi saflaştırmak, nefsi temizlemek önemli bir farz ise de, bunun ille de bir

şeyhden el alarak tasavvufa intisapla mümkün olacağını, bu olmaz ise insanın Allah rızasına erişemeyeceğini, cennete giremeyeceğini söylemek doğru değildir. İşin doğrusu, bu yol, bu amacı gerçekleştirmedeki tecrübe ile görülmüş başarısı ve kolaylığıdır.

Bazı insanlar genellikle böyle bir kurtuluşun ilim öğrenmekle sağlanabileceği görüşündedirler. Oysa ilim öğrenmek elbette önemlidir. Ancak, daha önemlisi amel etmektir. Daha da önemlisi, ihlas ile amel ederek, kalbden dünya sevgisini, mal, makam, şan şöhret, baş olma tutkusunu terketmektir. Sırf ilim öğrenmenin bunlara yetmediğini ulema-i su' denilen kötü alimlere, hatta bel'am'lara bakarak görüyoruz. Bir çok hadisler, kıyamet günü azabı en şiddetli olanların, alimler olduğunu beyan ediyor.

İşte tasavvuf, iki dünya saadeti için gerekli bir yoldur. Ama olmazsa olmaz da değildir. Tarikat ehlinde çoğu bu gerçeği böyle net olarak söylemez ve gereksiz münakaşalara sebep olur.

Öyleyse şimdi sıkça sorulan “herkesin bir şeyhe intisabı şart mıdır?” sorusuna, “evet” veya “hayır” diyenlerin yaklaşımlarının sübjektif olduğu malumdur. Eğer bizden objektif bir cevap istenirse, şöyle diyebiliriz: “herkesin kamil bir şeyhe intisabı şart değildir, ama kamil bir şeyh bulana da tavsiye ederiz, faydalıdır.”

Bir başka deyişle, eğer tasavvufi hayatı güzel görür de yaşamak istersek, bilelim ki bu yol şeyhsiz yaşanmaz. Çünkü bu yol, tecrübe ve uygulamaya dayalı bir yoldur. Bu yüzden bu yolun faydasını yakînen görüp yaşayan erbabı, bu kesin bilgi ile bu yol için “vaciptir” derler.

Ancak, yanlış anlaşılmasın, bir şeyhe bağlanmadan da İslam yaşanılabilir ve cennete gidilebilir. Bunun aksini

söylemek yersiz ve gereksiz bir iddiadır ki erbabı bundan kaçınır.

Madem sonuçta bu yol ihtiyaridir, isteğe bağlıdır, öyleyse istemeyen intisap etmeyebilir. Varsa bir kazancı veya kaybı kendisine aittir. Hal böyle olunca insanları özgür bırakmak varken, hakaret ve kavga etmek de neyin nesidir?

İfrat ve tefritten sakınmalıyız. Öyleyse, “tasavvuf ve tarikatsız olmaz” diyenler, artık bunu demesin, insanları serbest bıraksın, yaşayışları ile mesaj vermeye çalışsınlar. “Tasavvuf ve tarikatlar şirktir” diyenler ise, muvahhit din kardeşlerini “tekfir” etme gibi imana zarar veren kör cehalet ve çılgın benlikten tövbe ve istiğfar etsinler.

İslam Müslümanlara itidal, denge ve adalet öğretir. İnsaf ve ihsan öğretir. Bunlardan nasipsizlik insan için acı kayıplardır. Müslümana yakışmaz.

5. Eleştiri: Bilgi Eksikliği

Tasavvufun birinci kaynağı Kur'an, ikinci kaynağı sünnettir. Sufiler, Kur'an'ı okumuşlar, hatta bir zikir olarak "vird" edinmişler, belli hizibleri kendilerine ders edinmişlerdir. Bir yandan çok okumuşlar, bir yandan da üzerinde derin derin düşünmüş, tefekkür, tezekkür, tedebbür etmişlerdir. Bu derin tefekkürler sonucu ayetlerden kalplerine yepyeni, orijinal işari manalar damlamış, özel yorumlar yansımış, bir çok sırlar açılmıştır.

Tasavvufun ana konularını göz önüne aldığımızda, bütün bu ameli ve ahlâki esasların Kur'an'dan ve sünnetten alındığına asla bir tereddüt kalmaz. Mesela, bir sufînin önem verdiği amellerden teheccüd namazı ve gece ibadeti, zikir, sohbet, oruç, Kur'an okuma, salihlerle beraberlik, nafilâ namazlar, hizmet vb.ni düşünelim. Mesela, tarikatlarda usul-ü aşere denilen

tevbe, zühd, tevekkül, kanaat, uzlet, zikre devam, hakka teveccüh, sabır, murakabe, rıza gibi temel esasları ele alalım. Veya ibadet, takva, vera, sıdk, ihlas, fakr, şükür, kanaat, istikamet, mücadele, vecd, istiğrak, muhabbet, aşk, cezbe, havf, reca, huzur, marifet vb. gibi burada sayamıyacağımız hal, edeb ve ahlaka dair olan kavramları inceleyelim. Görürüz ki bütün bunlar, Kur'an'ın kavramlarıdır. Oradan alınıp yorumlanmış ve yaşanmışlardır.

Şimdi burada iki çift laf edelim; zamane müritleri bu Kur'an ve sünnet okumalarından neden vaz geçtiler? Neden dinlerini okuyup öğrenecek Kur'an ve tefsirini, hadis ve şerhlerini, siyer ve ahlak ilmini, fıkıh ve usul kitaplarını bıraktılar da evliya menkıbelerine düştüler?

Bir eleştiri de dıştan tenkit edenlere: Tasavvufa Hind, Yunan, İran, Yahudi ve Hıristiyanlıktan kaynak arayanlar, neden onun kavramlarını kur'an ve sünnette aramazlar?

6. Eleştiri: Zühdü Anlamama

Maalesef Sevgili Peygamberimizin özel hayatındaki zühdü bilemediğimizden, Müslümanlar olarak iki çeşit yanlış düşüyoruz. Dervişler, kendilerinin çok zahit yaşadıklarını zannediyorlar. Derviş olmayanlar da onların sünnete uygun yaşayışlarını sanki dinde aşırılık gibi görüyorlar. İkisi de çok tehlikeli bir anlayış.

Oysa Peygamberimiz herkese en güzel bir örnektir. O, peş peşe bir kaç gece aç sabahlar, ev halkı da çoğu zaman akşamdan yiyecek bir şey bulamazdı. Yatağı, içi hurma lifi dolu bir deriden ibaretti. Yemeğini yere oturarak yer, "Ben kulum, kul gibi yerde oturarak yerim" buyururlardı. Çoğu zaman elbisesinde iki yamalık bulunurdu.

Geceleri uzun uzun ibadet eder, Kur'an okur, zikreder, yalvarırdı. Bundan ötürü ayaklarının şiştiği olurdu. Bazen üç gün hiç bir şey yemeden orucu oruca eklerdi. (Savm-i visal). Allah yolunda yirmi küsur cihada çıkışı vardır. Velhasıl onu Allah terbiye etmişti ve de ne güzel etmişti.

Ev işlerinde ailesine yardım eder, yükünü kendi taşır, eşeğe biner, köle bile olsa terkisine adam almaktan kaçınmazdı. İnsanların kabalığına, eziyetine sabreder, şikayetlenmezdi. Cihad hariç, kimseye vurmamış, dövmemiş, sövmemişti.

Kalbi yufka idi. Herkese çok şefkatli ve merhametli idi. Mütevazi idi. Meclisinde sıradan biri gibi otururdu. Dışarıdan gelen yabancı, O'nun kim olduğunu bilemezdi. Özel yer edinmez, boş bulduğu yere otururdu. Karşılaştığı kimseye ilk defa o selam verirdi. Hatta çocuklara bile o selam verirdi.

Kim, neye davet ederse giderdi. Hastaları ziyaret eder, cenazeleri teşyi ederdi. Mütebessim idi. Öfkelenmezdi. Ancak hak için öfkelenirdi. Hüznü daimi, tefekkürü aralıksız, sükutu uzun, konuşması özlü, sesi yumuşaktı. Kimseyi yermez, gıybet etmez, övmeye aşırı gitmezdi. Herkesi dinler, derdini çözerdi. Dindarı üstün tutar, fakirlerle düşer kalkardı.

Ashabını da güzel yetiştirmişti. İşte onlar, kıyamete kadar gelen insanların önderleridir. Yaşayanların yol bulması için birer "yıldız"dırlar. İşte sufiler, tasavvufi hayatlarında daima o Allah Resulü ve arkadaşlarını örnek almışlardır.

Bir başka eleştirisi de şöyledir; devlet ve medeniyet ihtişam ister. Tarikat zühhd ister. Bu ikisi aynı insanlarda yan yana nasıl olacaktır?

Peygamberimizin ve Müslümanların kurduğu devlet, dünyanın en kudretli devleti haline geldiği, devlet hazinesi dolup taşıdığı zamanlarda bile, O'nun yaşantısında bir değişiklik olmadı. Hanımları bu hayata dayanamayıp dünyalık isteyince

O, Allah'ın emriyle onları, ya dünyayı, ya da Allah ve Resulünü seçme hususunda serbest bırakmıştı. Hiç birisi, O'nu terk etmedi. O, mal biriktirmezdi. İnfak etmeyi çok severdi. Kendisinden bir şey istendiğinde ne olursa olsun derhal verir, yoksa vadeder, eline geçince de vadini yerine getirirdi. Cimrilikten çok sakındırırdı. Misafire ikram eder, bazen altına paltosunu bile sererdi. İhtişam başkalarına gösteriten kaynaklanır. Gini anlamış insanların buna ihtiyacı yoktur.

Onun hayatındaki zühde zamane dervişleri ulaşamaz, boşa övünüp kibir ve gurur yapmasın, kendini beğenme hastalığına düşmesinler.

Zühdün mahiyet ve gayesini bilmeyen zahir ehli de, “bu helali haram kılmak, vücuda eziyet etmek, dinde aşırı gitmektir” gibi beylik ahmaklıklara düşmemelidirler.

Oysa Peygamberimizin ve ashabının yaşadığı hayatı bilen bir mü'min böyle düşünemez. Kaldı ki tasavvufun insanları çağırdığı zühd, zevklerde itidal, insanın Rabbini ve ahiretini unutacak düzeyde aşırılığa gitmemesi biçimindedir.

Bu “zühd” hareketinin fakirlik getirdiğini, “bir post bir dost” anlayışının çağdaş devletlerin üretim ve tüketim anlayışına ters düştüğünü, bunun da geri kalmışlıklara sebep olacağını söyleyenler de yanılmaktadırlar.

İslam ve onun deruni yaşam biçimi olan tasavvuf, insanları dünyayı bütünüyle terke ve ondan kaçmağa değil, zahitliğe ve dünyayı küçümsemeğe çağırılmaktadır. Belirli ölçülerle Allah'a kulluğa çağırırken, her şeyi bırakarak ibadete yönelmeyi istememiştir. Dünya hayatından ve helal rızıklardan makul ve meşru bir payın alınmasını ister. Her şeyi yasaklamaz. Helalin haram kılınmasını hoş karşılamaz. Dünyayı tez gelip geçen bir değişim yeri olarak ahiretin tarlası sayar. Ahiret ise baki, sonsuza kadar kalıcı bir ebediyet yeridir. Ya ebedi nimet

veya sürekli azap yeridir. Öyleyse insan bu tarlada, yani dünyada çalışacak, mahsül alacak, zahit yaşayacak, fazlasını elinde tutmayarak Allah için harcayacak, yeniden kazanacak, yeniden aynı şekilde harcayacak ve infak edecektir. Kur'an ve sünnet bunu ifade eder.

Okunacak Kitaplar

Tasavvuf, İslamî ilim dallarından birisidir, kaynağı Kur'an ve Sünnettir. Tasavvuf ile diğer din ve sistemlerdeki "mistizm" adı altında yapılan "ruhi araştırmalar" arasındaki en büyük farkın, tasavvufun Kur'an ve Sünnet kaynaklı olup şeriata sıkı sıkıya bağlı olmasıdır.

Tasavvuf uygulamalı bir ilim olunca, tasavvufî hayat için gerekenlerin de elbette bilinmesi, bu arada yanlışlıkların düzeltilmesi, saldırıların da defedilmesi gerekecektir. Bunun için başta Arapça, Farsça, Türkçe olmak üzere, birçok dilde, bir hayli kitaplar yazılmıştır. Belki de İslamî ilimler arasında, hakkında en fazla kitap yazılan ilim dalı, tasavvuftur. Fakat biz iki kitaba dikkat çekeriz: Kur'an ve Sünnet. Elinde bu iki eser olmayan tasavvuf yolcusuna inanmayın.

Evet, tasavvufun birinci kaynağı Kür'andır. Sufiler, Kur'an'ı okumuşlar, hatta bir zikir olarak "vird" edinmişler, belli "hizbleri", yani Kur'an-ı Kerim'in bölümlerini kendilerine ders edinmişlerdir. Bir yandan çok okumuşlar, bir yandan da üzerinde derin derin düşünmüş, tefekkür, tezekkür, tedebbür etmişlerdir.

Bu derin tefekkürler sonucu ayetlerden kalplerine pepyeni, orijinal "tasavvufî - işarî" manalar damlamış, özel yorumlar yansımış, bir çok sırlar açılmıştır.

Tasavvufun ana konularını göz önüne aldığımızda, bütün bu ameli ve ahlâki esasların Kur'an'dan alındığından asla bir tereddüt kalmaz. Mesela, bir sufînin önem verdiği amellerden teheccüd namazı ve gece ibadeti, zikir, sohbet, oruç, Kur'an okuma, salihlerle beraberlik, nafil namazlar, hizmet vs.

düşünelim. Yine tarikatlarda usul-ü aşere denilen tevbe, zühd, tevekkül, kanaat, uzlet, zikre devam, hakka teveccüh, sabır, murakabe, rıza gibi temel esasları ele alalım. Veya ibadet, takva, vera, sıdk, ihlas, fakr, şükür, kanaat, istikamet, mücadele, vecd, istiğrak, muhabbet, aşk, cezbe, havf, reca, huzur, marifet vb. gibi burada sayamayacağımız hal, makam, edeb ve ahlaka dair olan kavramları inceleyelim. Görürüz ki bütün bunlar, Kur'an'ın kavramlarıdır. Oradan alınıp yorumlanmış ve yaşanmışlardır.

Bütün bunları gördükten sonra hala tasavvufun Hind, Yunan, İran, Eski Mısır, Yahudi ve Hıristiyanlık gibi yabancı kaynaklardan alındığını söyleyenler, cidden büyük bir insafsızlık içindedirler.

Tasavvufun ikinci kaynağı sünnettir. Bu yüzden Kur'an'ı Kerim'den sonra en fazla okunması gereken kitaplar, Hz. Peygamber (sav)in bütün sözleri, işleri ve tasvipleri olan sünneti yazan kitaplardır. Sünnet, Sevgili Peygamberimiz (sav) Efendimizi "üsvetün hasenetün", (Ahzap, 31.) yani "en güzel örnek" olarak kabul etmiş sufilerce ölçü alınmış ve uygulanmaya çalışılmıştır. İnceleyenler iyi bilir ki O'nun manevî, ruhî, kalbî, derunî, zühdî, ahlakî hayatı ve gece gündüz çeşitli ibadetleri, tasavvufî hayatın en mükemmel örneğidir. Sufiler bunu devam ettirmeye azami gayret göstermelidirler.

Tasavvufun ana konularını ve kavramlarını hadis kitapları ile karşılaştırdığımızda bu gerçeği açıkça görürüz. Hatta bunların sünnetten asılların gösteren özel hadis kitapları da derlenmiştir. Ahmed b. Hanbel, Abdullah b. Mübarek, Ahmet bin Ömer bin Dahhak, Muhammed bin Ziyad, Beyhakî ve Ca'fer el-Huldî'nin "Kitabu'z Zühd" çalışmaları ile Nevevî'nin "Ezkâr"ı, Neseî ve İbni Sînnî'nin "Amelü'l Yevmi ve'l Leyl"leri, Ali Eşref et-Tanevî'nin "Hadislerle Tasavvuf" diye çevrilen iki eseri başta gelen örnekleridir. Böyle olması tabiidir. Çünkü, Allah sevgisine erişmek, peygambere uymaktan geçer.(Al-i İmran, 31.)

Sufiler, "yolumuz, sünneti yaşamaktır" derler. Hatta onlar, terki halinde bir günah, hatta mahzur dahi olmayan Peygamberimizin bir insan olarak özel hayatında yaptığı beşerî işlerini (sünen-i zevaid) bile, bir ibadet niyetiyle ve sanki vacipmiş gibi değer vererek terk etmemişlerdir. Yani nafil, tatavvu, mendup, müstehap, edeb denilen işleri bile mümkün merite ihmal etmemişlerdir. Bid'atlardan ise son derece kaçınmışlardır.

Kuşkusuz bu "sünnete ittiba" yani "Peygambere Uyuma" işi, her şeyden evvel sünneti bilmeyi gerektirir. Bu yüzden gerçek sufiler hadis okumaya çok önem vermişlerdir.

Şimdi bazılarının içinden geçenleri okur gibiyim: "Şu piyasada yaşananlar için mi bütün bu yazılanlar?"

Eğer yazılan ile yaşanan arasında çok büyük farkın olup birbirini tutmaması onu terk etmeyi gerektiren bir sebep olsaydı, bizim aynı zamanda şeriatı de terk etmemiz gerekirdi. Zira yazılanlar ile yaşananlar arasındaki fark ortada. Şeriatı yaşamayan şeriatçı Müslümanlara bakarak şeriate karşı çıkmak neyse, tasavvufu yaşamayan Müslüman sûfilere bakarak tasavvufa karşı çıkmak da aynen odur.

Kendimi de katarak şeriatçı, tarikatçı, hakikatçı ve marifetçi bütün din kardeşlerime söylüyorum; nereye gitti ensar ve muhacir ruhu? Nerede Allah aşkına "muâhât"? Nerede "birbirinizi sevmedikçe mümin olamazsınız" hadisindeki hakikat? Allah Teâlâ'nın emri olan din kardeşlerini sevmek ve kendine tercih etmek bu mudur?

Bu iki kaynaktan sonra tasavvufun da kendine özel bir ilim olarak kitapları vardır. Bu kitapların bir kısmı sufilerin hayat hikayelerini yazan "tabakat" ve "teracim" kitaplarıdır. Bir kısmı keşf ve ilhama dayalı olarak yolun ince hakikatlarını açıklar. Bir kısmı uygulamayı gösteren amel ve âdab kitaplarıdır. Bir kısmı, özel kişilere ait kitaplardır. Bir kısmı dualar, zikirler ve virdlerin talim ve tertibi içindir. Bir kısmı da ilahi tecellileri içerir kitaplardır.

Bu kitapları elbette ehli bilir. Bunları zikri zaid görüyoruz. Ancak Sülemi, Ebu Nuaym İsfehanî, Abdülkerim Kuşey-ri, Feriduddin Attar, Şarâni, Camî, Muhasibi, Serrac, Ebu Ta-lib Mekki, Gazali, Suhreverdi, İbni Arabî, İmam Rabbani, Hucvurî, Mevlâna, Abdulkadir Geylanî, Ahmed er-Rıfâi, İbrahim Hakkı, İsmail Hakkı.... bu vadide eser yazmış İslam alimleri ve sûfileridir. Günümüzde de gerek akademik, gerek-* se uygulanan hayat içinden gelen bir hayli bilgin, tasavvuf hakkında güzel kitaplar yazmaktadırlar.

Ancak bizim eleştirimiz odur ki, sûfiler bu kitaplara o kadar düşkündürler ki, bunlar yüzünden daha faydalı kitapları ihmal etmişlerdir. Mesela sahabe hayatı okumak, velilerin hayatını okumaktan daha faydalıdır. Orada anlatılan İslam, daha saf, rafine İslam'dır. Ama tabakat kitaplarını okumak ise nefse daha zevkli geliyor. Çünkü orada kerametler, harikuladelikler var. Yani kikaye ve masal boyutu daha fazla. Bunlar hadis ve ricali gibi tenkide de tabi tutulmamışlardır. Aslı olanların yanına olmayanlar veya abartılanlar da eklenmiştir.

Bu yüzden kimi müritlerin “şeyhim şöyle dedi” demekten “Peygamberim şöyle dedi” demeğe dili de, bilgisi de, zevki de erişemez. Evliya menakıbı okumaktan tefsir, hadis, siyer ve sahabe hayatı okumaya zaman bulamaz.

Bu zamanda zaten kitap okuma işi iyice batal oldu. Artık müritler şeyhlerinin kitaplarını bile okumuyor, tarikatlarının çıkarttığı dergiyi bile doğru dürüst gözden geçirmiyorlar. Alıyor ve şuraya bir yere atıyorlar. Varsa yoksa dilden ve kulaktan menkıbe ve hikaye okumak veya dinlemek, demli çay eşliğinde ilahî söylemek.

Ne zaman Faydasını Göreceğiz?

Tasavvufun en büyük faydası, istikamet bilincini diri tutmasıdır. Aşk ve şevkle, zevkine vararak şeriatı yaşatmasıdır. İhlas ve samimiyetle yapılan ibadet ve taatlar vesilesiyle Allah sevgisine, rızasına erdirmesi, baştan ayağa nurla donatmasıdır.

Tasavvufî hayat ruhî, kalbî, derunî bir hayattır. Baştan sona aşk, şevk, zevk, vecd, ilham, müşahede ve istiğrak gibi sübjektif ve içsel duygulardır. Aslında bunların bütünüyle ifadesi de mümkün değildir. Fakat bir hakikat de vardır ki, böylesine yaşanan bir kulluk sonucu, kul onu istemese ve fazla önemsemese de, bir takım manevi nimetlerle taltif edilir. Bunlar, birazdan açıklanacağı gibi, Allah sevgisi, ilham, keşif, keramet gibi olağanüstü harikalardır.

Bunlar, her ne kadar bu yolda istenen amaçlar değilse de, Allah'ın rızasını göstermesi ve O'ndan gelmesi sebebiyle birer büyük nimettirler. Tahdis-i nimet kabilinden şükür ile karşılanır ama üzerinde durulmaz, amaçtan, yani Allahtan, Allah'ın rızasını aramaktan ayrı kalınmaz.

Fakat bunlar bugün tarikatlarda ne kadar vardır? Şah-ı Nakşibend söyleymiş, Abdülkadir Geylanî söyleymiş, Ahmet er-Rufaî, Hasan el-Şazeli ve sair sûfiler şöyle böyle de, sen nasılsın arkadaş? Kırk yıldır tarikattasın, senden ne haber?

Tık yok!

Hiç mi yok?

Haşa! Bak şurada sessiz, boynu bükük, dertli çok derviş de var. Ama o kadar azlar ki!

Bu kadar tarikat var memlekette. Bu kadar şeyhler var. Mahsulü bu mu? Fertler ve cemiyetler bu müesseselerden bu kadarlık mı istifade edecekler?

Demek istediğim, insan “ben ne yapıyorum? Kırk yılın hesabı ne?” diye düşünmez mi? Madem bu yol ameli,

uygulamalı, pratik bir yolsa, bu sorulur yani. Buna bir cevap beklenir elbette.

Bu kadcâricik bir mahsul veren fabrika kapanmayı hak etmez mi?

Daha Mutlu Daha Kârlı Daha Onurlu Yaşamak

Müslüman, Allah Teâlâ'ya içten gelerek samimiyetle iman etmekle, değerli dinini aşk, iştiyak ve ihlâsla yaşayarak O'na ibadet ve itaat etmekle yükümlüdür. Kendi nefesine karşı arzu, güdü, şehvet ve ihtiraslarını gemleyerek sabır ve sebatla mücahede etmekle, şeytanlarına karşı, yani onların kıskırtma ve aldatma vesveselerine, telkinlerine karşı uyanık olarak "euzü besmele" ile kendisini korumak zorundadır. Sonra başta insan olmak üzere cümle mahlûkata şefkat ve merhametle davranıp iyilik ve ikramda bulunmak borcundadır. Neticede bir imtihan için verilen aziz ömrünü, çok dikkatli ve bilinçli bir şekilde yaşamak durumundadır.

Bu açıdan bakıldığında bugünkü manzara maalesef hiç de iç açıcı değildir. İslam coğrafyasında din ile Müslümanlar arasında ciddi kopukluklar oluşmuştur. Sebebi ne olursa olsun, işte bu manzara kabul edilebilecek bir durum değildir. Vaziyetin vehameti şurdan da açığa çıkar: Bir ecnebi kalksa da bize sorsa:

"Ey Müslümanlar! İslam dini iyi olsaydı, İslam âlemi böylesine cehalet, zaruret, tefrika, atalet, adavet ve meskenet içinde olur muydu? İslam ahlak ve tasavvufu insanları eğitseydi, yüceltseydi, böylesine hırsla, hevesle, hasetle, dünya sevgisiyle yanıp tutuşan, şan ve şöhret arzusuyla dolu, kendi ibadet ve hizmet alanlarını bırakarak idarecilerin eteklerine sarılan sûfiler olur muydu?" biz bu soruya nasıl cevap verelim?

Din, Şeriat, tasavvuf açısından yabancılara bunun cevabını bir yerde vermek kolaydır. Nasıl mı?

Bir kere zalim sömürgeci Batılıların bu soruyu sormaya hakları yoktur. İslam dünyasını kendileri ateŐe verip yakmışlardır. Hala kendilerine gelip ayaĒa kalkmalarına ve insanca yaŐamalarına, bin bir entrika çevirerek izin vermiyorlar. Her kalkış hareketinde bir kere daha vurup yere seriyorlar. Ama biz onlardan merhamet dilenmiyoruz. Kafirdir, yapacağı budur, biz kendimizi eleŐtirerek bu durumlara düŐmememiz gerekirdi diyoruz. Bir gün yeniden ayaĒa kalkacak, ektiklerimizin hesabını soracak ve bu soruyu onlara yutturacağız inşallah.

İkincisi, dinimizin aslını, yani olması gerekeni anlatırsınız olur biter. Kabul ederler veya etmezler, ayrı mesele.

Ancak, kendimizin durumunu kendimize nasıl izah edelim? Asıl mühim olan bu! Utanmalı deĒil miyiz bu durumumuzdan? Asıl ayıp, böyle bir soruya muhatap olmaktır, cevap bulup bulamamak deĒil.

Bir de Şu gereĒi oĒu zaman atlıyoruz; bir kere o Batı lkeleri adil ve ahlaklı deĒil. Yeryüzünü kana boyayıp servetlerini kendi ülkelerine götürüp yiyen haydutlardır. İlerine bir gırsen, zulüm ve ahlaksızlık diz boyu. Ama hem teknik sayesinde, hem de alma ırpımlarla beslenen zenginlik ve tüketim çılgınlığı göz boyuyor ve reklamlarla kandırarak o zulüm ve ahlaksızlıĒını kapatıyor. Reklama aldanmamak, makyajın arkasındaki gerçek yüzlerini görmek lazım.

Adil Olmalıyız

Bir yerde sohbetteyiz. Bana diyorlar ki:

- Biz tasavvufu inkar ediyoruz. İslam'da yeri yoktur diyoruz. Zaten şimdiki şu uygulamaya bakarsanız bunu açık seçik görürsünüz diyoruz. Fakat siz 'tasavvuf, İslam'ın aşk ve ihlasla yaşanmasıdır. Nefse, şeytana ve dünyaya aldanmamanın, abid ve zahid yaşamının ifadesidir' diyorsunuz. Ama biz ortada böyle bir sufi göremiyoruz. Öyleyse tasavvuf diye bir şey yoktur.

- "Peki, siz bugünkü şeriatçıların halini beğeniyor musunuz?

- Hayır!

- Öyleyse şeriati da inkar edebilir misiniz?

- Asla!

- Neden tasavvuf için de aynen böyle düşünmüyorsunuz? Neden şeriata yaptığınız muameleyi tasavvuftan esirgiyorsunuz? Bu adalet ve insafa sığar mı?

- !...

- İşte böyle, bir ilmin, bir sanatın, bir değerlin ehlinin olmaması, onun hakikatine zarar vermez. Müzeler, bugün ehli olmayan, ya da çok az olan çok kıymetli sanat eserleri ile doludur.

Aslında şeriat ile tasavvuf birbirinden farklı şeyler değildir. Birisi için zahiriyle, diğeri batınıyla ilgilenen bir bütündür. Şeriat namazı vaktinde, abdestli ve tesettürlü olarak kibleye dönük kılınız diyor. Tasavvuf da namazı huşu içinde ihlasla kılınız diyor. Böylece ikisinden müteşekkil ortaya güzel bir namaz çıkıyor. Bunun ikisi de haktır. Birisini alıp diğeri atmaya ne gerek var?

Biliyorum, bir kısım malum kardeşlerimiz yine yeri göğü inletecekler, bizi "şirke davet etmekle" suçlayacaklardır. Ne yapalım, ilimden nasipleri şimdilik bu kadardır. Durmaz da okumaya ve araştırmaya devam ederlerse, onlar da bu dinin ve

medeniyetin güzelliklerine bir gün ereceklerdir. Gelin anlaşalım; biz onları bilmiyorlar diye kınamayalım. Onlar da her bilmediklerini yok sayarak bizi inkar etmesinler. Böylece barış ve huzur içinde mutlu ve mutmain yaşayalım gitsin.

Her neyse, şimdi onu bunu bırakalım da esas konumuza dönelim: İslam ciddi bir dindir. Ömür ve ölüm ciddi bir sınavdır. Yaşamak ciddi bir iştir. Müslüman ciddi bir insandır. Ciddi olmalıdır daha doğrusu. İslam'ın, İslam'ı yaşamanın, hayatın ve ölümün şakaya gelir yanı yoktur. Çünkü Allah Teâlâ'ya dost olmak veya dostluktan uzak bulunmak ciddi bir iştir. Çünkü ciddi sonuçlar doğur. Çünkü cennet de cehennem de ciddi bir yerdir, bunlar şakaya gelmez.

Müslüman ciddiyetini kaybettiğinde iki kere kaybeder. Birincisi; kendisi kaybetmiştir, kendisine yazık etmiştir, ikincisi; Allah Teâlâ'nın dinine, aziz şeriatına söz getirmiştir.

Aslında Müslüman ciddiyetini kaybedip, şahsiyetini kaybedip bozulduğunda, kendisi bozulmuştur; aklı başında her insan şunu bilir ki onun bozulmasıyla İslam'a bir zl gelmez, Allah Teâlâ'nın dini bozulmuş olmaz. Fakihler bozuldu diye fıkıh bozulmaz, sûfiler bozuldu diye tasavvuf bozulmaz. Ama cahillere söz söyleme firsatı doğar ne yazık ki bu durumda. O da cahil oldukları için. Çünkü dinin, fıkıhın, tasavvufun aslını bilselerdi, asla aleyhte söz söylemezlerdi. Ama cahil cesur olur; hem yersiz ve hem de çok ve kaba konuşur.

Lütfen kendimize gelem, cehalet ve hezeyanı bir tarafa bırakalım ve ciddi olalım. Nefis ve şeytan dahil kimseye İslam aleyhinde konuşma firsatı verilmeyelim. Böyle yaşamak daha mutlu, daha kazançlı ve daha onurlu yaşamaktır, bunu unutmayalım.

Bu dünyadan yüz akıyla gitmeyi ve yarın Hakkın huzurda açık alınla durup hesap vermeyi kim istemez ki?

KEŞİF VE KERAMET ÜSTÜNE

Keramet

Keramet, velilerin hayatlarında görülen harikulade-olağanüstü olaylardır. Havada uçmak, suda yürümek, kısa bir sürede uzak yerlere gidip gelmek gibi. Ehl-i sünnet alimleri kerametın hak olduğunda ittifak etmişlerdir.

Bilindiği gibi bu olağanüstü - harikulade olaylar, peygamberlerden olursa “mucize”, yine onlardan peygamberlik öncesindeki hayatlarında olursa “irhas”, saf Müslümanlarda olursa “meunet”, kafir ve facirlerde istekleri doğrultusunda olursa “istidraç”, ama isteklerinin zıddına olursa “iharet” adını alır.

Ehl-i sünnet alimleri kerametın hak olduğunda ittifak etmişlerdir. Bu konuda Kur'an ve Sünnetten deliller vardır. Kur'andan delil, Hz. Süleyman'ın veziri (Asaf b. Berhiya)nın, göz açıp kapanıncaya kadarlık kısa bir zamanda, çok uzakta olan Belkis'in tahtını, huzura getirmesi,¹³ mescidden dışarı çıkmadan ibadet eden Hz. Meryem'e Allah'ın meyveler, rızıklar vermesi,¹⁴ Hz. İsa'yı

¹³ Neml, 40.

¹⁴ Al-i İmran, 37.

doğururken, sallayınca, kuru dallardan Allah'ın izniyle hurmalar dökülmesi,¹⁵ gibi.

Peygamberimiz, geçmiş ümmetlerden, mesela Rahip Cureyc gibi, mağarada hapis kalanlar gibi, bir çok keramet sahibi insanlardan bahsetmiştir.¹⁶

Ashab-ı kiramdan da birçok keramet anlatılmıştır. Keramet, velilerin bağlandığı dinin ve peygamberin hak olduğuna da bir işarettir. Görenlerin imanını kuvvetlendirir. Allah sevgisini artırır.

Allah dostlarından kerametın zuhuru klasik ifadesiyle “aklen caiz, naklen sabittir.”

Naklen de sabittir, az önce bazı örneklerini verdik, bu kadarla yetinelim. Zira mahkemede bile iki şahit yeterlidir. Aklen caizdir; çünkü Allah'ın kudreti karşısında imkansız diye bir şey olamaz. O'nun her şeye gücü yeter ve bir şeyi yaratmak istediğinde irade etmesi yeterlidir. Enbiya elinde mucizeler gerçekleştiren Allah (cc), dilerse evliya elinde de elbette kerametler zuhur ettirebilir. O, dilediğini yapandır. Öyleyse keramette garipsenecek bir durum yoktur.

Keramet konusunda Kur'an ve sünnetten delillerin varlığı kadar, inkar olunamayacak açık örnekleri de her asırda görülmektedir. Bu delillerden bir kısmını biz “Aydınlanma Yolu Tasavvuf” kitabımızda yazdık, bakılabilir.

Kerametın hikmeti, Allah tealanın dostlarını desteklemesidir. Tabi bunlara şahit olanların da imanı kuvvetlenir, dinlerine bağlılıkları artar.

Keramet konusunda öteden beri bilinen uyarılar yapılmıştır. Bunların başında gelen uyarı ise kerametın bizatihi bir maksat olmadığıdır. Evet, keramet amaç değildir. Bir

¹⁵ Meryem, 25.

¹⁶ Buharî, Enbiya, 48, 54; Müslim, birr, 7-8.

üstünlük alameti de değildir. Veli olmak için şart da değildir. Olursa, şükredilir geçilir.

Alimler kerameti ikiye ayırtmışlardır:

1-Kevenî Keramet: Bunlar hissî, maddî, şeklî kerametlerdir. Yaygın ifadesiyle havada uçmak, suda yürümek, kabir ahvalini keşfetmek gibi. Halk, seviyesi gereği bunlara daha çok iltifat etmiştir.

2-Hakikî Keramet: Manevî, ilmî keramet de denir. Kamil bir iman, ihlasla amel, güzel ahlak, yaratılmışlara sevgi, şefkat ve hizmet, her türlü kötülüklerden ve halka eziyetten uzak yaşamak, herkesin derdiyle ilgilenmek, iyilik ve takvada halka rehberlik etmek gibi. Tekrar ederseniz istikamet, en büyük keramettir.

Keramet Düşkünlüğü

Keramet istemek veya sürekli ondan konuşmak eksiklidir, çünkü bunda nefsin arzusu vardır. Şan ve şöhret, Allah dostlarının kaçtıkları şeylerdendir. Eğer insan uyanık olmazsa, keramet bir hicap, Allah'a vuslatta bir engel dahi olabilir. Kamil mürşitlerde keramet az görülür veya hiç görülmez. Asıl olan istikamettir. Evet, iman, amel ve ahlak çerçevesinde ihlasla İslam'ı yaşamak olan istikamet, en büyük keramettir. Sufiler için önemli olan uçmak, kaçmak değil, adam olmaktır.

Kerameti gizlemek esastır. Keramet göstermek hoş karşılanmamıştır. Kerameti gizlemek gerektiği için tasavvuf yolunda keramet, "hayz-ı rical" sayılmıştır. Dolayısıyla kerameti açığa çıkan veli utanır, bunun bir ibtila, imtihan olmasından ötürü korkar, endişelenir. Hatta bir mekr-i ilahi, bir

istidraç olmasından ödü patlar. Bu yolda daima ihlas esastır. Onun zırhı da gizliliklidir.

Bazen dine yardım, düşmana galebe, sihri iptal, sapıkların şerrinden insanları korumak, sevenlerin muhabbet ve bağlılığını sağlamak, şüphe ve tereddütleri gidermek gibi bir hikmete binaen keramet açığa vurulabilir. Bazen de irade dışı kerametın görüldüğü olabilir. İrade dışı olmuş ve irade dışı açığa çıkmıştır.

Kerametın ölçüsü de şeriattır. Şeriata uymayan bir adamdan keramet görülmese, bir kıymet ifade etmez. Halkın çoğu bundan gafil olduğu için, maalesef aldanmaktadır.

Tabakat ve teracim kitapları evliya kerametleri ile doludur. Hatta Nebhami'nin "Camiu Keramati'l Evliya" isimli kitabında olduğu gibi bu kerametleri toplayan kitaplar da vardır. Ancak şöyle bir itirazı zaman zaman duyarız: Hep eskilerin kerametinden bahsediyorsunuz. Zamanımızda veli yok mudur ki, hiç yeni kerametlerden bahsetmiyor sunuz?

Halbuki tam tersi, biz de müritlerin durmadan şeyhlerinin kerametlerini anlatmalarını eleştiriyoruz. Şimdi sırası geldi, isterseniz size yaşanmış ilginç bazı olayları peş peşe sunalım. Böylece bu hallerin hep eskiden hikaye edilir işlerden değil, zamanımızda da olan hadiselerden olduğu vurgulanmış bulunsun.

Beynamaz Dede

Şimdi anlatacağımız "Bînamaz dede" örneği, kerametın gizlenmesi gereğine ilginç bir örnektir. Eskiler "sırrın senin kanındır, açıklarsan ölürsün" derlerdi. Burada maddi ölüm kadar, manevi ölüm de esastır.

Nitekim eskiden çok bilinen, duyulan işlerdendir; sırrı açığa çıkan veliler, bulunduğu toplumu terk ederek tanınmadıkları yerlere giderlerdi.

İzmir Bayındır'ın "Bînamaz Mehmed Dede" adında, meşhur bir meczubu varmış. Eskicilik yapan Mehmed Dede, cemaatle namaz hic gelmediğinden, Bayındırlılar ona 'Bînamaz' adını takmışlar.

Halkın şikâyetleri üzerine, kaymakam birkaç defa ikaz etmiş. Mehmed Dede gelen görevli jandarmaya demiş ki: "Ben kılıyom evladım namazımı, kılıyom ben."

Şikâyetler birkaç defa tekrarlanınca, kendisini camiye götürmeye gelen jandarma erine dönüp: "Evladım, elini ver bakayım" demiş Mehmed Dede. O sırada tam kapının eşiğindedermiş. Dışarı adımlarını attıkları anda, jandarma eri bir de bakmış ki Mekke'deler!

Mehmed Dede "Aramızda kalsın evladım, kimseciklere söyleme" diye tembihlemiş. Ama çocuk heyecandan bu sözü tutamamış. Gözlerini açıp Bayındır'a döndüklerinde yolda bağırıp çağırarak kaymakamlığa doğru koşmaya başlamış:

"Kaymakam bey, kaymakam bey, bildiğin gibi değil. Biz Kabe'de namazı kıldık!" derken kaymakamlığın kapısından girerken ruhunu teslim etmiş. Aynı anda Dede de Hakk'a yürümüş.¹⁷

Keşif

Tasavvufun bir faydası da keşif ve keramete ermektir. Amaç değildir, ama bir bağış, bir lütuf, bir ikram, bir faydadır. İstenmeden verilirse şükredilir.

Keşf, karanlık gecede bir şimşegin çakarak etrafı aydınlatması gibi, kalpde parlayan ilahi bir nurla gizli olan bir kısım gaybî şeylerin sufîye görünmesidir. Bunun sebebi de ihlasla yapılan ibadet ve taatlann, nefisle cihad ve riyazetin

¹⁷ Bkz. M. Serhan Tayşi, Ali Emiri izinde, Timaş y. İst. 2009, s. 30

sonucu ruhun kuvvetlenmesi, nefsin arınması, kalbin saflaşması, kabiliyetlerin gelişmesidir. Böylece nefsanî, zulmanî perdeler kalkabilir ve bazı gaybe ait gerçekler görülebilir. Esasen keşfin haktan olmasının alameti, şeriata uymaktır. Yani her keşf, makbul ve muteber değildir. Keşf de hata da olabilir.

Keşfe Düşkünlük

Keşif gaye değildir. Keşif ve keramet üstünlük alameti de değildir, velilik için şart da değildir. Hatta onu istemek, ondan bahsetmek eksikliklerdir. Bununla gururlanmak kula yakışmaz. Kerameti açığa vurma, insanlar arasında soyunmak gibi çirkin karşılanmış, gizlemek esas sayılmıştır.

Tasavvuftan asıl maksat, Allah rızasını kazanmaktır. İnsandan istenilen keramet değil, belki en büyük keramet olan istikamettir. Öyleyse sufîye düşen Allah rızasını aramaktır, keşf ve kerameti değil.

Bizim bu konuda iyi niyetli olarak yaptığımız eleştiri şu soruyu sormaktır: Ama şimdi uygulamada görünen nedir? Nerde bir mürit toplantısı varsa, durmadan keramet konuşulur. On kere, yüz kere aynı kerameti dinleseler usanmaz, üç kere aşır okunsa usanırlar. Bu yolda bir şey olmayı da keramet göstermeye bağlarlar.

Hiç şüphesiz, tasavvuf her kurumdan daha çok ehline denetime tabi tutulmalıdır. Osmanlı ahir ömründe bunun kanununu çıkarıp teşkilatını kurmuştu ama ömrü yetmedi. Bugün tasavvuf ve tarikatlar yasak kapsamından acilen çıkarılmalı, tekke ve zaviler serbest açılmalı ve kendi iç dinamiğiyle kendi denetimini sağlamalıdır. Bu haliyle vaziyet hiç de hoş değildir.

Yine burada benzer bir eleştiriyi tekrar getirebiliriz: biz ne zaman faydasını göreceğiz? Geçmişten değil, biraz da bugünden haber veriniz!

Bunu söylerken elbette “bugün hiç keşif ve keramet görülmüyor. Öyle yiğitler kalmadı” demek istemiyorum. Elbette vardılar çok şükür. Ama genele göre azdırlar. Derdimiz genelin kalite kazanması.

Biz bu eleştirilerimizle keşif ve kerameti kökten inkar edenlerden ayrılıyor. Asla “böyle bir şey olamaz” körlüğü ve bölnlüğü içinde değiliz. Bazı kitaplarımızda, mesela “Gönül Azığı” kitabımızda tanıdık simalardan yakın zamanlarda yaşanan keşif ve kerametlerden örnekler de sunmuştuk. İsterseniz size böyle bir olayı aktarayım:

Müjdeli Bir Keşif

Şimdi size çok dikkat çekici, gerçekten ilginç, hem de çok tatlı, çok müjdeli bir keşif örneği sunalım: M. Serhan Tayşi, “Ali Emiri izinde” isimli hatıralarında yazıyor

“Annemin dedesi Şeyh Ali Efendiye dair tek hatıram, babamın Çocukken dinlediği bir hikâyeden ibaret. Babamın, her anlatışında: “Hepsi tahakkuk etti, hâlâ düşündükçe şaşarım” dediği bu hikâye şöyle:

Babam küçükken, evde büyüklerin sohbetlerini dinlermiş. Özellikle uzun kış gecelerinde çok keyifli sohbetler olurmuş. Onların bir tanesinde Şeyh Ali Efendi, halis muhlis İzmir şivesiyle şu mealde sözler söylemiş:

"Bir gün gelecek, buralara gâvurlar gelecek. Bayındır'a kadar ulaşacaklar; daha da ileri geçecekler hatta. Çok kötülükler edecekler. E, sonra ne olacak?"

Sonra bir sarışın komutan çıkacak; ondan sonra o vatani kurtaracak. Vatani düşmanlardan temizleyecek. Yeni bir devlet

kurulacak. Padişahlık kaldırılacak. Fakat bu yeni devlette dinî işler zayıflayacak, İslâmî hayat zaafa uğrayacak. Bir eyyam böyle gidecek. Sonra İslâmiyet tekrar yükselecek ve güçlenecek..."¹⁸

Bu olayı bizzat dinleyip anlatan Ahmet Rasih Efendi de bir Melami şeyhidir. Doğumu 1321 – 1905. Küçük bir çocuk olarak yaşı belki 7, belki 10 dur. Yani tarih olarak çok çok 1912 veya 15. Demek Yunanlılar daha İzmir'e çıkmamışlar. Ortada harp darp yok. Hacı Sinan Camii imamı Şeyh Ali Efendi bunları anlatıyor. Çok ilginç değil mi?

Tasavvufun faydalarından biri de işte böylesi keşiflerdir. Keşf, perdelerin açılması ile gayb -gizli- olan bir kısım şeylerin görülmesidir. Bunu, karanlık bir gecede çakan şimşeğe benzetirler. O da aniden çakar, karanlıkları bir an kaldırır ve bazı şeyleri kısa bir müddet gösterdikten sonra kaybolur gider.

Tasavvufun kaidelerine tam uyan bir sufi, yapmış olduğu ihlaslı ibadetler, riyazet, mücahede ve hizmetler sonucu beden zindanına hapis olan ruhunu kuvvetlendirdikçe ve kalbini saflaştırıp arındırdıkça, kalbin ilahi aleme ve gayba ait hakikatları görmesine mani olan nefsanî ve zulmanî perdeler yavaş yavaş kalkar, böylece ilahi tecellileri temaşa eder, gaybi hakikatları görür hale gelir.

Aslında tasavvufun amacı ne keşif ve keramet, ne ilham ve rüyadır. Bunlar için çalısan, mahrumdur. Esas amaç, Allah'ın rızasıdır. Kaldı ki bunlar kişinin kemalatına da tam bir delil değildir. Bunlar ilahi bir ihsandır, takılıp da yoldan kalmamak gerekir. Bunlar gaye değil, vasıtadırlar. Doğrusu istîdat, kabiliyet ile de yakından alakalıdır.

¹⁸ M. Serhan Tayşi, *Ali Emiri İzinde*, Timaş y. İst. 2009, s. 39-40

Sufiler bu konuda bir çok ayet ve hadisleri delil getirirler. Keşf, peygamberlerden olursa mucize, sahabe ve evliyadan olursa keramet adını aldığı için keşfle ilgili delilleri, bu bilgileri de kendisinden aldığımız “Aydınlanma Yolu Tasavvuf” isimli kitabımızda yazmıştık, burada tekrar etmeyelim.

Keşfin kazanılmasında kulun bir etkisi olmadığından, yani tamamen Allah’ın bir lütfu olduğundan ötürü, bir başka ifadeyle kesbî, yani kazanılan değil vebî, yani bağışlanan oluşu sebebiyle kul, keşf ile asla gururlanamaz ve onu gizli tutar, sebepsiz yere açığa vuramaz.. Tasavvufta “sır saklama” ilkesi buralarda büyük ehemmiyet taşır.

Unutmamak gerekir ki, batıl ehlinde de keşf olabilir. Öyleyse her keşf makbul ve muteber değildir. Burada ölçü, şeriattır. Şeriata aykırılık, kimden gelirse gelsin reddedilir.

Keşf’de az çok hata olabilir. Ancak vahiyde asla hata olmaz. Keşf’de hata olma sebepleri hakkında adı geçen kitabımızda bilgiler verilmiştir, oraya bakılabilir.

Burada anlatılan keşifte bizi ilgilendiren ve de sevindiren, işin sonudur hamdolsun. Şimdi bir daha görelim isterseniz:

“Düşman yurdu işgal edecek”. Etti nitekim.

“Sonra bir sarışın komutan çıkacak; ondan sonra o vatani kurtaracak. Vatani düşmanlardan temizleyecek.” O da oldu.

“Yeni bir devlet kurulacak. Padişahlık kaldırılacak. Fakat bu yeni devlette dinî işler zayıflayacak, İslâmî hayat zaafa uğrayacak. Bir eyyam böyle gidecek.” Evet, bunları da yaşadık.

“Sonra İslâmiyet tekrar yükselecek ve güçlenecek...”
Evet, şimdi sıra bu safhaya geldi. Olaylar ve dünyanın gidişatı da bunu gösteriyor.

Bu zor zamanlarda verilen müjde, bir nevi Sevgili Peygamberimiz (s.a.v)'in Hendek Savaşında kayaya külüngü vurduğunda çingilar arasında gördüğünü söylemesine benziyor. Orada Bizans ve Pars İmparatorluğunun fethi müjdelenmişti de inanmayan münafıklar” aç tavuk kendisini ambarda sanıyor” diye alay etmişlerdi.

O mucizedir ve kesindir ve de olmuş bitmiştir. Bu da bir keşiftir, hata payı olabilir, ama gidişat da onu gösteriyor.

Kaderde var olanı dünya gelse engelleyemez. Kaderi yazan kalemler kırılmış, mürekkepler kurumuştur. Olacak behemahal olacaktır. Korkunun ecele faydası yoktur. Bundan sonra bize sevinmek ve gayreti artırmak düşer.

Evet, “Allah nurunu tamamlayacaktır, velev kerihel kafirûn.”¹⁹

Çağdaş Veliler ve Yeni Kerametler

Yine aynı kaynaktan okuyoruz. Devlet, polis memuru Ahmet Rasih Tayşi Efendi'yi “İzmir Müftüsü Akif Salı Hocayı takip et” diye görevlendirmiş. Böylece tanışmışlar bu iki zat-ı muhterem. Sadece tanışmakla kalmamış, çok yakın dost da olmuşlar.

Bu arada yüzlerce hidayet olayı böyle takipler sonucu gerçeği görmelerle olmuştur cumhuriyet tarihimizde, bu da tespiti gereken nazik bir durumdur.

Akif Salı Hoca İzmir'in en büyük camii olan Hisar Camii'nde Cuma hutbesi okurdu. Çok büyük bir âlimdi

¹⁹ Saf, 8.

kendisi. Fatiha Suresini manzum olarak şerh etmişti. Bu şerh, daha sonra basılmıştır.

Bundan sonrasını oğul Tayşi'den dinleyelim: "Babamla Akif Bey'in dostluğu, babamın hocası Fatin Gökmen'in vesilesiyle olmuş. Bir gün sohbet ederlerken, babam Fatin Bey'in Hukuk'tan hocası olduğunu söyleyince Akif Bey "Fatin Hoca, benim sınıf arkadaşım" demiş. Meğer onlar, İstanbul'da beraber okumuşlardır.

O sohbetten sonra, araları çok iyi olmuş. Babama "Râsih Bey oğlum", diye hitap edermiş. Emniyetle ilgili herhangi bir husus olduğunda "Râsih Bey oğlum, bu meseleyi nasıl aşalım?" diye baba danışmış. Emniyet de, babamın 'hacı-hoca takımı ile sıkı-fıkı olmasından epey memnunmuş. Gayeleri, istihbarat bilgisi almak. Oysa babam, zararsız raporlarla durumu güzel idare edermiş.

Akif Salı Bey, babamı zaman içinde tanıdıkça daha çok sevmiş. Babam da onu çok sever, dilinden düşürmezdi. 1959'daki vefatına kadar, baba-oğul samimiyetiyle görüştüler.

Akif Bey, babamı zaman zaman özel sohbetlere, mühim zatların ziyaretlerine davet edermiş. Bir gün babama, Ali Efendi adında bir nakşî şeyhinden söz etmiş. Hatta "Râsih Bey oğlum, eğer veli bir zatı görmek istiyorsan sana göstereyim. Ali Efendi artık velayetin sırlarını fâş ediyor. Ziyaretine gidelim" demiş. Babam o sırada, melamet yoluna yeni intisab etmiş.

Gitmişler. İçeri girer girmez, Ali Efendi, babama bakmış ve "sen polissin" demiş. Hâlbuki babam sivilmiş o gün. Sonra başını önüne eğmiş, gözlerini kapatmış, bir süre tefekkür edip gülümsemiş: "Ama bizdensin."

O sırada babamın aklından şunlar geçiyormuş: "Yahu mübarek adam! Madem böyle veli kulsun, madem tasarruf

yetkin var, Şu Stalin'in Türkiye'deki adamlarını gebertsen de, biz de bunlarla boĝuŐup durmasak..."

Babam bunları aklından geçirirken, Ali Efendi söze başlamış: "Stalin'i öldürmek kolay. Ama mesele hallolmaz. Stalin gider, daha Őiddetlisi, Ermeni gelir. Ondan sonra Yahudi gelir. Sonra o gider, daha büyük düşman gelir. Allah Amerika'yı Rusya'sız, Rusya'yı da Amerika'sız komasın. Sen biliyor musun Efendi, biz rekabet-i dveliye ile yaşıyoruz!"

Babam, Ali Efendi'nin 'hal sahibi' bir adam olduĝunu görünce, ona çok sevdiĝi, ancak İzmir dışında olduĝu için cenazesine katılmadıĝı dostu ve adaŐı Râsih Hoca'dan bahisle, "Cenazesine katılmamak içimde bir ukde oldu. Merak içindeyim, acaba bize gönül koydu mu?" diye sormuş.

Rasih Hoca Ali Efendi'nin de askerlik arkadaŐıymıŐ meĝer. I. Dünya SavaŐı'nda beraber cephedelermiŐ. Ali Efendi murakabeye dalmıŐ, sonra başını kaldırarak: "Şimdi teşrif ettiler. Şöyle diyor: "Yanımdaki arkadaşım Râsih, GlŐeniye'den Şeyh Sezai Efendi ve Beyler Sokaĝı'ndaki Baha Kitapçı, mz aŐaĝıda beraberiz." Size kırılmamıŐ evladım."

Babamın içi epey rahatlamıŐ. Ama zihninde son bir soru daha varmış: Soyumuzdaki "siyadet" babamın hep aklına takılır ve kendisine "Acaba biz gerçekten seyyid miyiz, yoksa bunun iddiasını mı gdyoruz?" diye sormarmıŐ. Bunun cevabını almak için Ali Efendiye dolambaçlı bir soru sormuş babam: "Efendim! Biz Rasûl- Ekrem Efendimize hayırlı işler, hizmetler yapamıyoruz. Çünkü bu meslek de bizi biraz zorluyor. Acaba Efendimiz bizden memnunlar mı? Bir ltfetseniz..."

Ali Efendi yine murakabeye dalmıŐ. Başını kaldırıp demiş: "Meraklanmayın, 'Tarık-i mstakm üzere, salih bir evldım'dır', dediler." Babam çok teşekkür etmiş.

Akif Hoca, Ali Efendi'nin yanından çıktıklarında, babama dönmüş: "Bu, sandığı açmış silâh dağıtıyor. Bir velî, böyle sırları ortaya saçmaya başladığında, onu dünyada bırakmazlar, alıp götürürler", demiş.

Gerçekten de, Ali Efendi, o ziyaretten birkaç gün sonra vefat etmiş.²⁰

Evet, Allah Teâlâ'ya hamd-ü senâ ederim ki her zamanı öyle güzel insanlar ile süslemiş, insanları mahrum etmemiştir.

²⁰ Bkz. M. Serhan Tayşi, Ali Emiri İzinde, Timaş y. İst. 2009, s. 130-132.

İNZİVA VE SOSYALLİK

Tarikatlara Sosyal Yönden Eleştiriler

Tasavvuf ve Tarikatların sosyal vazifeler yüklenen kurumlar olduklarını biliyoruz. Ancak son zamanlarda bu vazifelerini yapmakta ihmalkar davrandıklarını görüyoruz. Bir de eskiden muhtaçlar arasında ayırım yapılmazdı. Şimdi tarikatlar genellikle kendilerine bağlı olanlara sahip çıkıyorlar. Bu da asabiyet ve tarafgirlik ateşini körüklüyor. Bu ihlala aykırı değil mi?

Bunun cevabı çok acıdır. Evet, bu kadar kıymetli bir müessese, kafirler böyle istedi diye yok edilmemeliydi. Ama bu kurumların toplum içindeki misyon ve fonksiyonlarını çok iyi bilenler, yaşayarak görenler, İslam'a savaş açtıklarında, tekkeleri kapatmadıkça galip gelemeyeceklerini anladılar. Vargüçleri ile ona saldırdılar.

Dini duygu ve gayretleri bol olan tekke erbabı insanlar, en kısa zamanda toplandılar ve yeni mübarek yerlerde yenide kurumlaştılar. Yasal olmamak büyük sorundur. Buna rağmen bunu başardılar. Ama bu arada zayıf düştüler. Bu ihmalkarlık değil, ihlasla hizmet, Allah için fedakarlıktır. Bir ailenin önce kendi evlatlarından mesul oluşları gibi, tarikatların da önce kendi müntesiplerine hizmette öncelikli davranması ayıp

değildir. İmkanlar zenginleştikçe, bu görüntü kaybolacaktır inşallah.

Evet, İslam toplumunda tarikatlar, bireysel oldukları kadar, toplumsal hizmetler de görmüşlerdir. Özellikle İslam dininin halk kitlesi tarafından severek yaşanması ve yayılması çalışmalarında en etkin hizmet, tarikatların olmuştur. Bu yönüyle tarikatlar, birer halk eğitimi hizmetleri görmüşlerdir.

Tasavvuf Ve Halk Eğitimi

Toplumsal açıdan bir eleştiri de şöyledir. Eskiden tasavvuf ve tarikatlar halkın din eğitimini de karşılıyor, hatta onu dünyaya taşıyorlardı. Ne oldu da evlerine çekilir oldular?

İslam'ın davet ve tebliğinde, dünyaya yayılmasında tarikatların büyük emekleri vardır. Bazen ordulardan önce, bazen de sonra, gayr-ı müslim diyarlara gitmiş ve yerli halkın İslam'a ısındırılması ve hidayete erdirilmesinde üstün hizmetler ifa etmişlerdir. İslam ordularının ulaşamadığı uzak alanlara İslamiyet genellikle tarikatlar aracılığı ile gitmiştir. Bugün dahi Afrika, Avrupa, Amerika'da ve Avusturalya'daki İslamlaştırma çalışmalarında en başarılı hizmetleri yine tarikatlar görmektedir.

Bilindiği gibi yeni coğrafyaların İslamlaştırılmasında en etkin rol, ordular kadar da tarikatlarda olmuştur. Hatta orduların gidemediği yerlere seyyah ya da tüccar olarak giden dervişler, birer tebliğci olarak büyük hizmetler başarmışlardır. Hindistan, Afrika, Rusya, Sibiry, Avrupa ve Amerikadaki İslamlaştırma başarıları, çoğunlukla onların eliyle olmuştur.

Tasavvuf Cihat Etmiyor mu?

Bu konuda bir eleştiride şöyledir: tarikatlar koyun gibi uyuşuk, miskin, tembel insanlar yetiştiriyorlar. Oysa bu çağda

bize cevval, hareketli mücahitler lazımdır. Bu dervişlerle cihat olmaz, savaş yapılmaz.

Bunu söyleyenler haddini aşıyor ve ayıp ediyorlar. Yiğit Alplere bu söylenemez. Yeni yerlerin vatan edinilmesi kadar, savunulmasında da tarikatların önemli hizmetleri vardır. Onlar her zaman işgalci güçlere karşı hazır bir direniş ve kurtuluş ordusu olmuşlardır.

Kaldı ki her zaman cihad hareketlerinin içinde ve özellikle de içinde hep tarikatlar vardır. I. Dünya Savaşından sonra düşmanların işgal ettikleri İslam topraklarındaki istiklal savaşlarında ve bağımsızlık hareketlerinde, yakın zamanlar da diyebileceğimiz şimdilerde ise Afganistan, Çeçenistan, Bosna Hersek, Rusya gibi coğrafyalarda tarikatların hizmetleri açıkça görülmektedir. Dünyanın dört bir yanında gerek fetih, gerekse savunma ve işgallere direnmede dervişlerin çabalarını tarih iftiharla kaydetmektedir. Kafkaslarda Şeyh Şamil, Afrikada Sünusi'ler ve Ömer Muhtar, Anadolu'da sarıklı mücahitler, Hindistan'da adı bilinen bilinmeyen binlerce şeyh efendiler ve müritleri bu savaşların içindedirler.

Tasavvuf Ve Irkçılık

Tarikatlar, son asrın yoğun ırkçılık ve asabiyet savaşlarında da ümmet birliğinin ve sosyal barışın bir teminatı olmuştur. Bununla beraber tarikatlar daima ilim, eğitim, iktisat, siyaset, askerlik, güzel sanatlar gibi sosyal hayat alanlarının merkezinde olmuştur. Bugün bu konuyla ilgili birçok ilmi araştırmalar ortaya konmuştur.

Tarikatlar, İslam ümmeti içinde huzurun, bamsın bir teminatı olarak islam kardeşliğini güçlendirmişler, ümmet birliğine olumlu katkılarda bulunmuşlar, kavga ve savaşların sona

erdirilmesinde arabuluculuk yaparak bölünme ve parçalanmayı önleyici bir unsur olmuşlardır.

Tasavvuf ve tarikatların, iç barışı, huzur, emniyet ve asayiş sağlamada, sosyal bünneyi sağlamlaştırmada ve güzel bir toplum oluşturmada da çok büyük olumlu etkileri olmuştur. İslam, özü itibarıyla sosyal bir dindir. Tasavvuf ve tarikatların geliştirdiği ahlak ve fütüvvet anlayışı, başından beri kerem, cömertlik, isar, mürüvvet, cesaret, fedakarlık, feragat, kendini feda, hizmet, kimseye eziyet etmeme, yük olmama, şikayeti terk, makama aldırma, vb. erdemleri ifade eder. Peygamber efendimizin, ashabın ve sufilerin hayatı, bunun birer açık örneğidir.

Tasavvufa karşı olmak veya onu bilmeden ulu orta eleştirmek, onu bilmemektir. Bir konuyu bilmeyenlerle tartışmak, hem faydasız, hem de zamanı boşuna israf etmektir. Bu ise lağvıdır, malayanıdır. Ondan kaçınmak hem Allah'ın emridir,(Mü'minun 3) hem de Peygamber Efendimizin (sav) ifadesiyle "kişinin Müslümanlığının güzelliğindedir."

Tasavvufu istismar eden sahtekarları eleştirmek ise haktır. Bu tasavvufa karşı olmak değil, bilakis ona yardım etmektir. O yüzden bu tür eleştirilerin en iyisini yine samimi sülfiyeler yapmışlardır.

Tarikatlar, aynı zamanda ilim, iktisat, siyaset, hukuk, askerlik, edebiyat, sanat mimari vb. hareketlerinin daima içinde bulunmuş, hatta önderlik yapmışlardır. Dün II: Abdülhamit ile şeyhler ve tekkelerin iş birliği, dünya Müslümanlarının birliğini temin ediyordu. Ümmet, tarikatlar ile hilafete bağlanıyor, her derde dermana koşuyorlardı. İslam Medeniyetinin en parlak ve faydalı bir yanını oluşturuyordu bu manevi ocaklar.

Siyasetin Tasavvufu İstismarı

Cumhuriyet döneminde tekke ve zaviyeler kapatıldı, şeyhlik yasaklandı. Ama bu mübarek müessese yine yer altından gizli gizli hareket ederek dine ve Müslümanlara gizli açık hizmetler sundu. Ama bu arada bazı şeyhlerin, huzurlarına gelerek kendilerini tanıyan siyastçilere, nasihat edecek ve hakkı gösterecek yerde destek vermeleri, müritlerini Batıcı, laik, Kemalist, sosyalist, kapitalist, ırkçı faşist partilere yönlendirmeleri, cehennemde yanmaya sebep olacak şekilde zalimlere meyil vü muhabbete sebep, yardım ve desteğe vesile olmaları da affedilmez bir yanlış tutum olmuştur. Bazı gerçek şeyhler böyle yaparken, acaba istismarcı müteşeyyihler kim bilir neler yapmazdı... bunları da gördük maalesef.

ŞEYHLİK VE ŞEYHLER ÜSTÜNE

Şeyh Kimdir? Nasıl Bilinir?

Aslında şeyh dediğimiz zaman Müslümanlara örnek olacak ahlaklı, maneviyatlı, mütevazı, mahviyyetkar, etrafına faydalı, canı ve malıyla mahlukata şefkat ve merhamet göstererek hizmet eden fedakar bir insan akla gelir. Kısacası, Resulullah (sav) Efendimiz Hazretlerini kendisine her bakımdan örnek almış bir “insan-ı kâmil” akla gelir. Bu insan alan değil veren, yiyen değil yediren, insanların zahmetine katlanarak hizmet eden, kısacası cana can katan birisidir. Müritler de bu terbiye ile yetişmiş, mütevazı, olgun, hizmet ehli gönül insanlarıdır.

Şeyh Kimdir?

Şeyh Arapçada "ihtiyar" anlamındadır. Tarikatta ise, kendisine intisap eden müridleri, seyr-u sülük denilen belli esaslar çerçevesinde yetiştiren ve eğiten kişidir. “Mürşid” de denilen şeyh, daha önce bir şeyhin gözetiminde hak yola girmiş ve bu yolun hallerini, makamlarını, korkulu ve tehlikeli durumlarını bilmiş bir kişidir. Bu sebeple müridi alır ve ona yararlı ve zararlı hususları göstere göstere manevi yolda yürütür. Dini hayatı sevdiren ve yaşatır. Şeyhin başarısı, kullan-na

Allah'ı sevdirmektir. Bu sebepten ötürü de, Allah katında kıymetli insanlardır.

Şeyhlik Vasıfları Nelerdir?

İrşad için salahiyyetli şeyhlerin birtakım vasıfları vardır. Başlıcalarını şöyle zikredebiliriz:

- 1- Kur'an ve Sünnetin ahkam ve adabını iyi bilmesi.
2. Şeriatı ihlasla ve istikamet üzere yaşaması
3. İnsanları Allah'a ibadete, zikre, şeriatı bilmeğe ve yasağa davet etmesi. Herkese nasihat etmesi.
4. Bütün yaratılmışlara şefkat, merhamet ve lütufla yaklaşması
5. Mü'minlerin ayıplarını örtmesi, onlara kalp tasfiyesi ve nefis tezkiyesi için gerekli şeyleri bildirmesi, yetiştirilmesi.

Şeyhlik Adabı

Şeyhlik adap ve erkânına gelince, kısaca söylemek gerekirse Şeyh'e düşen her şeyden önce niyetini halis kılmak, bütün vakitlerinde sahv (kalp uyanıklığı) halinde bulunmak ve bir anını olsun gafletle geçirmemektir. Manevî derecesi ne kadar yükselirse yükselsin, zahiri amelleri asla terk etmemelidir.

Şeyhler daima ciddi ve vakurdur, heva ve hevesten, oyun ve eğlenceden, aşırı şaka ve laubalilikten uzak durur. Belki zaman zaman kalpleri kazanmak, yorulanları dinlendirmek, zihinleri canlandırmak, korkanları teskin etmek için sünnete uyarak latif latifeler yapabilirler. Onu da elbette yalandan, dolandan, kişileri alaya almak, aşağılamak, kırmak ve incitmekten uzak, yemekte tuz kadar olmak şartıyla yapmalıdırlar.

Müridin malına göz dikmemeli, kendi şahsı için hizmet beklememeli, aksine onlara karşı maddi manevi cömert olmalıdır. Evet, tarikatta hizmet manevî terakki için bir vesiledir, yolun yetiştirici adabındandır. “Baba himmet” isteğine “oğlum hizmet” diye cevap verilmesi bu gerçeği ifade eder. Ama bu hizmet sonuçta yol ve insanlık içindir, sadece şeyhin çıkarı için değildir.

Bir şeyh efendi müridinin kalbinden heybetinin gitmemesi için uzun uzun onlarla oturmamalı, ancak münasip zamanlarda halka çıkmalı, kimseyi açıktan kınamamalı, devlet ve dünya ehli ile kavgaya girmemeli, şandan ve şöhretten kaçınmalı, herkese iyilik ederek nasihat vermeli, hayrına dua etmelidir.

Gerçek şeyhi nasıl bilebiliriz?

Gerçek bir şeyhi tanımının bir kaç yolu vardır:

1.Silsile: Tarikat şeyhlerinin Hz. Peygamber (SAV)e kadar uzanan üstadlar zinciridir. Her şeyh, kendisinden sonra gelene icazet vere vere, bu zincir ta Resulullah (SAV)a varır. Tarikatta bu silsileye çok önem verilmiştir. Bir nevi manevi nesebdir. Feyzin devam etmesi için, silsilede bir kesiklik olmaması gerekir. Bir müridin de manevi babalarını bilmesi gerekir.

2. İcazet: Şeyhlerin, mürid yetiştirmek üzere ehliyetini ispatlamış ve seyr-u sülûkunu tamamlamış olan mensuplarına verdikleri yazılı veya şifahî izindir. Eğer verilen izin yazılı belgeyle kayıt altına alınmışsa, o belgeye icazetname denir.

Tarikat şeyhleri, zaman içerisinde liyakatli olmayan ve seyr-u sülûk görmemiş ehliyetsiz kişilerin şeyhlik iddiasına kalkışmasını önlemek için silsile ve icazet zorunluluğu getirdiler.

3. Bazı kitaplarda şeyhi tanımının bir kısım alametle rinden bahsedilir. Birkaç örnek:

a. Huzuruna vardığında bütün gamın, kederin gider, içinde bir ferahlık ve muhabbet uyanır.

b. Meclisinden ayrılmayı istemezsin. Her sözü aşk ve şevkini artırır.

c. Ziyaretine gelen herkes, elini öpmeğe mecbur, hayır duasını niyaz ile mesrur olurlar.

4. Alimlerin ve insanların uyması: Eğer bir şeyhe zamanın alimlerinin en az bir kısmı uymuş, bir kısmı da hakkın da hayırlı konuşmuş, insanlardan büyük bir çoğunluk da ona tabi olmuş, hal ve gidişini gördükten sonra, onu reddetmemişler ve üstelik sevgileri de artmış ise bu da o şeyhin hakikiliğine bir alamettir. Zira bu kadar ümmetten insan, yanlışta birleşmez. Bu kadar inşam devamlı aldatmak da mümkün değildir. Bilindiği gibi Peygamberimiz: "Ümmetim batıda birleşmez. Bir ihtilaf görürseniz, çoğunluğa uyunuz."²¹buyurmuşlardır.

5. Kitapları, hizmetleri ve faaliyetleri de o şeyhi tanıtan birer işaret sayılırlar.

Bir şeyhin başarısı, kullarına Allah'ı sevdirmektir. Bu sebepten ötürü de Allah katında çok kıymetli ve sevilen (velî) bir insandır.

Şimdi bu bilgilerden sonra zamanımızdaki bazı olumsuz hallerden bahsedebiliriz.

Yanlı İnsan Şeyh Seçmek:

Çağımızda görülen en büyük yanlışlardan birisi de şeyh olmayan kişiye şeyh diye bağlanmaktır. Maalesef bu yanlış çok düşünülmektedir. Maalesef her zaman şeyh olmadığı halde

²¹İbn Mace Fiten. hn: 3950. İbrahim Canan, Kütüb-ü Sitte Muhtasarı 17/526.

şeyh geçinen “müteşeyyih”, yani sahtekâr şeyhler hep var olagelmıştır ve tecrübelerden anlaşılıyor ki ola da gidecektir. Bu sahtekârların da bağlıları olduğuna göre vaziyet çok hassastır. Öyleyse herkes her zaman dikkatli olmalı, şeriati, yani dinin açık emir ve yasaklarını esas alarak Allah Teâlâ'nın iradesini asla çiğnememelidir.

Bu yüzden mürit şeyhini ders almadan önce iyi araştırmalı, kalbi tam mutmain olmadan biat etmemelidir. Bunun nasıl olacağını az önce yazdık. Ama “kalpten önce kulak aşık olur” sözünü yabana atmamalıdır. Propaganda ve algı operasyonları zamanımızda müthiş gelişmiştir. Allah Teâlâ'ya dua ve iltica ederiz ki insanların yolunu eşkıyalara vurdurmasın. Şeyhi araştırmak ve sorgulama mürid namzedinin hakkıdır. Ancak “tamam” deyip de ders aldıktan sonra araştırma biter, teslimiyet başlar. O yüzden çok dikkatli olmalı, iyi araştırmalıdır.

Müteşeyyih Kimdir?

Şeyh olmadığı halde şeyh geçinen insanlara “müteşeyyih” denir. Malesef böylesi sahtekârlar hep ola gelmişlerdir. Tasavvufa en fazla söz getirenler de bu "mustasvif"lardır. Yani “mutasavvif” olmadığı halde mutasavvif geçinenlerdir. Bunlar insanları hakikat yolundan alarak dalalete götüren yol kesici eşkıyalardır. Veliler, çok merhametli insanlar olmalarına rağmen, bu tür sahtekarlara lanet etmişlerdir.

Birisi dese ki, “gerçek şeyh ile şeyh geçinen sahtekâr Müteşeyyihlerin ismini verseniz de biz de zarara düşmesek?”, ne dersiniz?

Bir kere bu Mümkün değildir. Anadolu'nun bir yerinde oturan birisi dünyanın veya ülkenin bütün şeyhlerini nerden

bilecek? Biz bir kısmını bilebiliriz, ama tamamını bilmemiz mümkün değildir. Kaldı ki bizim de hata etmemiz mümkündür.

Böyle bir istek haklı da değildir. Zira akıllı insanlar ilke ve ölçüleri alır, bununla değerlendirme yaparlar. Başkalarının verdiği hükme muhtaç da olmazlar. Ama basit insanlar işin magazin ve haber boyutunda oyun ve eğlencededirler. Bunlara isim versen, hemen “bak sizin hakkınızda ne dedi” diye gıybet ve nemimeye başlayarak fitne peşinde koşabilirler. Dünyada olmadık iş mi var?

Hem bu ahlakî de değildir. Hani anlatılır, Hz. Musa ümmetiyle beraber yağmur duasına çıkmış ama günlerdir dua kabul olunmuyor, yağmur bir türlü yağmıyormuş. Hz. Musa:

- Neden Ya Rabbî? deyince, buyurulmuş ki:
- Aaranızda nemmam/koğucu, yani laf götürüp getirici var. Onu kovun, duanızı kabul edelim.
- O kim Ya Rabî?
- Ya Musa, ben koğuculuğu haram kılmışken kendim mi yapayım istiyorsun?

Mesele bu. Maksat üzüm yemektir, bağcı dövmek değil.

Her neyse, şeyhin kim olduğunu ve vazifelerini daha önce yazdık, tekrar etmeyelim şimdi. “Müteşeyyih”i de yazmıştık, hatırlatalım; şeyh olmadığı halde şeyh geçinen istismarcı sahtekârdır.

Şeyh olmadığı halde şeyh geçinen sahtekâr istismarcı insanlar maalesef hep var ola gelmişlerdir. Tasavvufa en fazla söz getirenler de bu "mustasvıflar", yani şeyh, mutasavvıf, mürşit olmadığı halde öyle geçinenlerdir. Bunlar insanları hakikat yolundan alarak dalalete götüren yol kesici eşkıyalardır.

Veliler, çok merhametli insanlar olmalarına rağmen, bu tür sahtekârlara lanet ettiklerini söylemiştik. Birçok âlimin

ifadesi şöyledir: “Bunların yaptıkları sebebiyle ölürken imansız gitme tehlikeleri vardır.”

“İyi de, insanları bu tür sahtekârlardan korumak için gerçek şeyhi nasıl bilebiliriz?” diye sorulmaz inşallah. Çünkü bunlar konuya başlarken yazıldı. Tekrara gerek yoktur. Ancak belli başlılarını kısaca ifade edelim isterseniz: Gerçek şeyhi bilmenin bir kaç yolu vardır. Bunları yazalım da bizden isim soranlar, ilkelere bakarak artık sormaz olsunlar:

1-Silsile: Tarikat şeyhlerinin Hz. Peygamber’e (SAV) kadar varıp ulaşan üstatlar zinciridir.

2-İcazet: Şeyhlerin, mürit yetiştirmek için ehliyetini ispatlamış ve seyr u sülûkunu tamamlamış olan mensuplarına verdikleri yazılı veya şifahî izindir. Eğer verilen izin yazılı belgeyle kayıt altına alınmışsa, o belgeye “icazetname” denir. Ders almak isteyen bunu sorar.

3- Bazı kitaplarda şeyhi tanımanın bir kısım alametlerinden bahsedilir. Mesela huzuruna vardığınızda bütün gamınız, kederiniz gider, içinizde bir ferahlık ve muhabbet uyanır. Meclisinden ayrılmayı istemezsiniz. Her sözü aşk ve şevkinizi artırır. Ziyaretine gelen herkes, ona saygı duymaya ve hürmet etmeye kendini mecbur hisseder, hayır duasını niyaz ile mesrur olurlar.

4- Âlimlerin ve insanların uyması: Eğer bir şeyhe zamanın âlimlerinin en az bir kısmı uymuş ise, bir kısmı da hakkında hayırlı konuşmuş ise, bu ulema şehadeti itibara alınabilir.

5. Kitapları, hizmetleri ve faaliyetleri de, şeyhi tanıtan birer işaret sayılırlar.

Ne var ki zaman fesada gittikçe kimi insanlar, dünya menfaatine, şan ve şöhrat belasına aldanarak, değişik bahaneler ile hem icazetsiz, hem de silsileden kopuk olarak kendilerini

şeyh ilan edip ders vermeye başlamışlardır. Hatta bu ehliyetsiz kişiler, kendi gibilere destek vererek “icazetsiz de ders verilebileceğini” söylediler.

Zamanımızda tarikatların yasak olması da bu tür uyanık ve açığız istismarcı insanların ekmeğine yağ sürdü. İş o kadar ayağa düştü ki, bugün bu fakir bile elini uzatsa binlerce öpmeye hazır insanlar bulur. Bunu “bize ders ver” diyenlerden anlıyoruz. Allah Teâlâ'nın korkusu olmasa şan, şöhret, ev, araba ve yedi sülaleye yetecek mallar hazır. Neûzü billahi min şüruri enfusina ve seyyiati a'malina!

Bu şeyh olmadığı halde şeyh geçinen “müteşeyyih” ve “mustasvifeler” ne kadar vebalde iseler, bu icazetsiz sahtekârları kabul ederek şeyh edinen insanlar da o kadar veya daha az sorumludurlar.

Korkunç Bir Tespit: % 90'ı Şeyh Değil

Yeni Şafak gazetesine konuşan Prof. Dr. Mustafa Kara " 'Adı şeyh olanların yüzde doksanı şeyh değildir" dedi.

Tasavvuf tarihçisi Prof. Dr. Mustafa Kara, çok ses getirecek açıklamalarda bulundu. Yeni Şafak gazetesinden Emeti Saruhan'a konuşan Prof. Dr. Kara, Mürşitlik ve şeyhlik gibi kavramların önemine değinerek ses getirecek şu ifadeleri kullandı:

"Kırkı yıllarda Osmanlı döneminde yetişen insanlar hayatta. Ama 70-80'li yıllardan sonra bir tasavvufi eğitimden geçmemiş ama Abdurrahman Çelebi misali şeyh olmuş. Şu andaki ana problem bu. Bunu ben şöyle formüle ediyorum; 'Adı şeyh olanların yüzde doksanı şeyh değildir.'

Şeyh olmak için bir şeyhin yanında yetişeceksin. Şeyhin seni bu işle görevlendirmiş olacak. Şu anda şeyh olanların büyük kısmı böyle bir terbiyeden geçmemiş. Bitirenlere de

şeyhi böyle bir yetki vermemiş. Filanca şeyh efendiyi hasbelkader görmüş. Bir zamanlar hasbelkader onun tekkesine uğramış. O şeyh efendi ölünce 'Halife benim' diyor. 'Sen halife değilsin' diyen resmi bir makam da olmadığı için problem büyüyor."²²

Bir çok şeyh ile konuştum bu mevzuyu. Onlar da elbette işin farkında veya içinde. Şöyle bir bahaneye sarılıyorlar: “zaman fitne asrı. İnsanlar bırakınız şeriatı, tarikatı, doğru dürüst imanını bilmiyor. Eğer ilgilenilmezse, imansız gidecekler. Şimdi hiç olmazsa bu yolla kendilerine bir din sevgisi, Allah ve Resulü sevgisi veriliyor. Bundan da mahrum etmemek gerekir. Bunu her şeyh yapar.”

O zaman bunu hocalar da yapıyor. Neden onlara üstünlük taşıyorsunuz?

Kaç Çeşit Şeyh Vardır?

Buna göre şeyhler üç kısımdır: Ta'lim şeyhi, sohbet şeyhi ve gerçek tarikat şeyhi.

Ta'lim şeyhi: Tasavvufi konularda bilgi veren muallim konumundaki sofidir.

Sohbet şeyhi: Sohbetine herkesin katılıp sözlerini dinlediği hal ve hareketleriyle örnek olan kişidir. Bunlardan ilki sadece öğretici, ikincisi ise haliyle etkileyicidir.

Tarikat şeyhi: Mürid ve müntesiplerini bir annenin yavrusunu terbiye etmesi titizliği ile yetiştirmeye çalışan şeyhtir. Buna terbiye, irşad ve teslik şeyhi de denir. Böyle bir terbiye şeyhi, mürid ve müntesiplerinin beden ve ruhları üzerinde mutlak söz sahibidir. Mürid ne diliyle, ne de kalbiyle

²² http://www.dogubulteni.com/haber.php?haber_id=115 Yeni Şafak, 11 Mart 2012 18:23

böyle bir şeyhe itiraz etmemeli, aksine gassal önünde meyyit gibi teslim olmalıdır.

Şeyhler ayrıca, hal, kâl, yol veya yal şeyhi olmak üzere de üçlü bir tasnife tabi tutulmuştur.

Hâl şeyhi gerçek anlamda tarikat ve tasavvufu yaşayıp yaşatan hakiki şeyhtir.

Kâl şeyhi söz ile şeyhlik yapandır. Yani bir yerde “müteşeyyih”tir ama hiç olmazsa sözü ve sohbetiyle az çok bu işleri bilir ve insanları ahlaka, maneviyata ve terbiyeye davet eder. Sohbet şeyhi gibidir yani.

Yol veya yal şeyhi iseyolunu bulmak ve menfaat edinmek için şeyhlik yapanlardır. Allah şerlerinden emin eylesin bunlar, mensuplarını bir takım çıkarları için çevresinde tutan sahtekarlardır.

Her iki tasnifin ilkinde tarikat şeyhi, ikincisinde de hal şeyhi aranıp bulunması gereken mürşid-i kamildir.

Bir Şahitlik

Hatırlarsanız, öğretmen olarak ilk tayinim Andırın'a çıkınca orada Kaya Yargıcı diye bir abiyi tanıdığımdan bahsetmiştim. Onun delaleti ve teşviki ile daha önceleri tanıdığım ve çok sevdiğim Sultanu-u Ârifin Mahmut Sami Ramazanoğlu Efendiyi tanıdım ve intisap ettim. Bu arada Kaya ağabeyimiz Adanalı Hacı Hasan Efendiyi anlatırdı bize. Sami Efendiyle beraber yetmiş büyük Allah dostunu. Gıyaben onu da çok sevdiğim sağlığında göremesek de...

İşte Kaya abinin ondan anlattığı bir olay da şuydu: “Ben yeni intisap edince O'na çok uğradım, tatlı sohbetler ederdik. Bazen ona memleketteki diğer şeyh efendileri sorardım, o da cevap verirdi.

Bir gün Sivashlı İsmail Hakkı Toprak Efendiyi sordum. Biraz durdu ve sonra şunları söyledi: “O hakiki bir şeyh efendidir, bir Allah dostudur, ama arkası gelmeyecek.”

Kaya abi, Sami Efendiye ve Hacı Hasan Efendiye tam teslim bir müritti. Davasının adamıydı yani. Olmaz ya, şayet şeyhi kendisine “kendini şu uçurumdan at” dese tereddüt etmeden atardı. Öyle inanmıştı ve onların sözünü tartışmazdı. Ama bendeniz Hacı Hasan Efendinin o sözüne karşı henüz öyle değildim maalesef. Elimde değildi. Bu “kâl” değil, “hâl” işiydi. Söz, ta içten, kalpten kaynaklı gelmeliydi. Dil ile söylemekten ne çıkardı! Keşke ben de öyle olabilseydim.

Dışımından yersiz itiraz ve münakaşa kapısını açmamak, muhabbete zarar vermemek için, içimden derdim ki: “Peki Behçet Efendiyi nereye koyacağız?” meğer o efendi kendisini şeyh yerine koymamış, merhum efendisi adına müridanına hizmet etmiş.

Sonraları Eynesilli Mustafa Eren Efendiyi görecek, Darendeli Hacı Hulusi Ateş Efendiyi duyacaktım. Onlar için ne diyecektim?

Bu içimde hep kaldı böyle. Ne Hacı Hasan Efendinin sözünü reddedebiliyordum, ne de tanıdığım zatlara toz kondurabiliyordum. Ama üzüliyordum. Ta ki bir kitabı, “Kitab-ı Gül”ü okuyana kadar. İhramcızade İsmail Hakkı Toprak (rh.a) hakkında yazılmış bir kitap. Kısaca hayatından, hikmetli sözlerinden, menakıbından ve evradından bahseden bir kitap. Derleyen, aynı zamanda mahdumu Mehmet Kazım Toprak.

İşte orada şeyhlik ve kendisinden sonrakilerin durumu ile ilgili bilgi veren bazı satırlarına rastladım. Bu bilgiler ışığında kendilerini gördüğüm Behçet Efendi ile Eynesilli

Mustafa Eren Efendi ve Darendeli Hacı Hulusi Ateş Efendinin durumları kısmen açıklanıyordu.

Behçet Efendi

Bu zatın adını çok önceleri duymuştum. Hatta çocukluk dönemimizde “Köyümüzün Dervişleri”ni anlatırken bahsi geçmişti: Bizim Maraşımızda Behçet Efendi diye maruf bir zatın etrafında toplanan müntesipleri vardı. Behçet Efendi İhramcızade İsmail Hakkı Efendinin Maraş için vazifelendirdiği muhterem imiş. Vefatından sonra yolunu devam ettirmiş. Ancak Mustafa Direk abimizden duyduğuma göre kendisine rabita yaptırmazmış. “Biz şeyh değiliz” der, efendisine davet edermiş. Kendisini tanıdım. Kısa kısa sohbetlerimiz oldu. Bende bıraktığı intiba, şöhretten ve yapmacık hareketlerden kaçınan, mütevazı, ihlaslı, salih, hizmet ehli bir gönül adamı olmuştur. Bu yönüyle onu çok sevdim ve saydım.

Bir başka yönden bir nevi tezkiyesini de duymuştum: Köylümüz ve akrabamız Hacı Mustafa Direk ağabeyimizin de efendisiydi. Ders alışını şöyle anlatmıştı; kamyon şoförlüğü yaptığı yıllarda doğudan, Cizre’den Şeyh Said Efendi diye maruf bir şeyh efendiden ders almış, ama sonra oralara gitmesi zorlaşınca, Maraş’ın maruf müftüsü Hafız Ali Efendiye durumu arz etmiş ve “buradan bir şeyhten ders alsam olur mu?” diye sormuş. O da “niye olmasın? bir şeyh değiştirmek iyi olmaz ama, mazeretin varsa bir mahzuru da olmaz” demiş ve “buralarda kim var?” diye de eklemiş. O da “Tabakçı Behçet Efendi var, falan var. Filan var” deyince, hoca efendi “tabakçı” lakabından hor görülmemesi gerektiğini ima eder gibi “olsun tabakçı, o bir meslektir, zarar etmez” demiş. Bu söz ile “olsun, tabakçıdan ders al” diye tavsiye etmiş de olabilir,

“tabakçı olmasında ne mahzur var?” manasına “olsun tabakçı” demiş de olabilir. Sonuç değişmez tabi. Bendeniz, “her ikisi de aynı kapiya çıkar ve bu cümleden Behçet Efendiye tezkiye anlaşılr” diye düşünüyorum.²³

Behçet efendiye bağlı olanlar da genellikle halk içinde sıradan, samimi ve gariban kişilerdir. Daima dindar cemaatlerle ve hareketlerle beraber olmuşlardır. Görünüşte mütevazı, samimi, olgun, dünyaya karşı ivazsız garazsız insanlardır. Haklarındaki bu hüsn-ü niyetim onun sağlığında hiç değişmedi.

İzinsiz Şeyhlik Yapanlar

İşte öyle günlerden birinde yukarda dediğim gibi “Kitab-ı Gül”ü okuyorum. Yazarı da İhramcızade’nin oğlu. Bakınız neler yazıyor:

“Efendi hazretlerinin son zamanlarında birçok kişinin şahit olduğu, “Gardaşlarım bu iş burada bizimle tamam. Bizden sonra şeyh yoktur.” deyip bir miktar rabıta halinde kaldıktan sonra, “Ahir zaman alameti, bizden sonra her köşede bir şeyh olacak,” yine bir miktar rabıta halinden sonra, “Canım

²³ Yeri gelmişken söyleyeyim, Mustafa Direk abiden duydum; ders almak için Behçet Efendiye gittiğinde, Efendi cemaate dönüp şöyle demiş: “İşte kendisi de burada. Bildiğini söylesin. Efendim bunu almak için bana vazife verdi. Cizre’ye gittim. “Hacı Mustafa Direk”i bize ver, Efendim istiyor” dedim. O da “fakat o burada yanımızda asker. Daha on beş gün yanımızda kalması gerek” dedi. Ben de “Aman efendim, ben Efendime ne derim? Bana: ‘Al getir’ dedi, dedim. “On beş gün sonra gel, al götür” dedi.”

On beş gün sonra Cizre’den Şeyh Said Efendinin vefat ettiğini duyduk. Ben de ordan terhis aldığımı düşünerek Behçet Efendiyle İhramcızade İsmail Hakkı Efendiye gidip ders aldım.

onların yaptığını şeytan bile yapmayacak.” Sözleri bu acı gerçeği gözler önüne sermektedir.”

Sübhanellah!..

Kitabın yazarı, ki oğludur, şöyle devam ediyor:

“Kendinde mürşid-i kamillik, gavsı’l âzam ve kutbu’l aktap olmak üzere üç vazifeyi taşımakta olduğundan, vazifeyi teslim edecek birisi olmadığından bu kolda görev kendisinde baki kaldı... Bu tür vazife alanların vefatlarından sonra da tasarruf yetkisine sahip oldukları kendi beyanları ile sabittir.”

Allahu Ekber!

Nasıl da haklı çıktı Hacı Hasan Efendi ve ondan aktaran Kaya abimiz?

Ne demeliyim şimdi?

Peki, benim önceki düşüncelerimin cevabı ne olacak? Dahası var, sahi bu arada onun yolunu devam ettirdiğini söyleyen şeyhlerin hali ne olacak?

Hatta şu sözler de o mübarek insana ait:

“Bakıyoruz ki bazı kimseler kendiliğinden şeyh oluyorlar, tövbekar olmayan fahişe kadınlar kıyamet günü ellerindeki bıçaklar ile kendilerini doğrayacaklar. Kendiliğinden şeyh olanların hali de onlardan beter olacak.”

Bizzat Şahidim

Bizim okulumuzda çalışan bir hizmetlimiz vardı. Dindar, dine hizmet edenleri sever, güler yüzlü tatlı dilli, eli işe yatkın, becerikli biri olduğundan bazen şoförlük, çoğu zaman da teknisyenlik yapar, bozulan eşyaları tamir ederdi. Güzel de sesi vardı. İlahi okur, kasetlere alır, pazarlardı. **Bahsi geçen Behçet Efendiye bağlılardandı.** Bir gün bana: “Hocam, va’zlarınızı kasetlere alıp satabilir miyim?” dedi. Fakir de fayda yayılsın diye izin verdim. Her va’zdan sağolsun bir tane

de bana verirdi. Çok faydası da oldu. Kasetler yayıldı, istifadeler arttı. Belki ileride hamiyetli bir hizmet ehli yazıya döker, kağıda geçirirse, Allah bilir kaç ciltlik “Kürsüden Kainata İslamî Sohbetler” diye ortaya İslamî bir eser çıkabilir.

Her ne ise, bu kardeşimiz okuldaki işleri yanında bir boşluğu gördü ve “İslamî düğün böyle olur” diyerek düğünlerde davul zurna yerine, bir ekip kurdu, kısa bir sohbetle ilahi söyledi, söyletti. İdareciler “işten kaytarıyor” diye kızsalar da bana göre iyi bir insandı.

Bir gün geldi ve dedi ki: “Hocam, bildiğin gibi Behçet Efendi vefat etti. İhvan, başsız kaldı. Toplandık. Başımıza kimi seçelim dedik. Bana dediler ki: “Düşündük taşındık. Aramızda konuştuk. Bize bir baş lazım. Bu işi ancak sen yaparsın, hadi başımıza geç.” Ben de geçtim. Sohbetleri bir geceden ikiye çıkardım. Kitaplardan okuyoruz, bazen sizin vaazlardan dinliyoruz, ilahiler söylüyoruz. Bir coşku da var. Herkes de memnun.”

“Ne dersin, başa geçeyim mi?” diye sorsa, bu işin seçimle olmayacağından, icazetten, icazetsiz bu işlerin tehlikelerinden vs. bahsedecektim. Baktım ki gerek kalmamış. İşin aslı varsa meşveretle halletmişler. Bize ancak “hayırlı olsun” demek düşüyor...

Sonra duydum ki, kısa zamanda birkaç katlı bir bina yapmışlar, bir katı şeyh efendiye lojman, bir katı mescid ve tekke, bir katı şöyle hizmet, böyle faaliyet, olup gidiyormuş. Kısa zamanda yaygın bir şeyh efendi oluvermiş maşallah sübhanellah.

Talebemin Bakışı

İki olay anlatayım. Bir talebem telefon etti. İşsiz kalmış. Güç durumdaymış. Ona geçici bir iş teklif ettim. Bizim bastırıp

da dağıtımını yapamadığımız, satamadığımız kitaplarımız vardı.

- “Bunlardan sana vereyim. Bir yandan bizi sevip de kitabımızın olduğunu bilmeyenler, bir yandan dini bir kitap alıp okumak isteyenlere götür sat. Ne satarsan % 20 si senin olsun. Satamadıklarını geri getirirsin, alırız. Bir kaybın olmaz. Hiç olmazsa bu işsiz günlerinde harçlığın çıkar.”

Bana ne dedi biliyor musunuz?

- “Tamam hocam. İyi olur. Ancak Efendime bir danışayım da öyle.”

- Tamam, danış. Efendin kim?

- Hamza Gürdeniz Efendi...

Tepem attı ama ona belli etmedim. Bizim okuldaki talebemiz hocasının sözünü, okuldaki hademeye (iş bu, küçük görmüyorum) danıştıktan sonra kabul edecek veya etmeyecek. Nitekim gelmedi de. Ama istişare olumsuz çıktı da mı gelmedi, başka iş buldu da mı gelmedi, bilmiyorum. Efendi olsaydım, yanıma her hafta gelirdi. Hocası olduğum için, hiç gelmese de, ömründe ziyaret etmese de olur. Memlekette müritlik bu!..

Mescid-i Nebide Konuşurken

Yine bir sene Ramazanda Mescid-i Nebi’de oturuyordum. Bir Karadenizliyle tanıştık. Maraşlı olduğumu öğrendince bana:

- Hazma Gürdeniz Efendiyi tanır mısınız? dedi.

- İyi tanırım, tanımaz mıyım?” dedim. Maşallah ünü Karadenize kadar gitmiş demek ki. Kim demiş seçimle şeyh olunmaz diye? Bal gibi olmuş işte.

Peki Behçet Efendi kendisini şeyh ilan etmemiş, peki ama, şeyhlerinin ap açık bu beyanları ortada iken, Eynesilli

Mustafa Eren Efendi, Hacı Hulusi Efendi ve benzerleri için ne diyecektik?

Herhalde onlar da seçimle gelmemişlerdir?

Ben böyle şaşkın iken yazar imdadıma koştı ve şunları söyledi:

“Efendi hazretleri insanların din, ahlak ve iyi insan olmalarını temin için belli bölgelerde sayılamayacak miktarda Hatim hocası vazifelendirmiş ise de, şu kişi benden sonra irşada yetkili olacak diye ne bir yazı, ne de cemiyet içinde söylenmiş bir sözü yoktur. Bazı kimseler için hizmet kelimesi maalesef irşat gibi yorumlanmıştır. Allah’ın kudret hazinesinden mürşitler eksik olmaz ama eğer bu vazife kendilerinde yok olduğu halde var gibi gösterip hareket edenlerin vay haline.”

Mesele şimdi açıklığa kavuştu. Allahu a’lem, demek bazı hizmet ve hatm-i hace için görevlendirilen zatlar, zamanla “vazifeli” olmaktan “mürşid” olmağa terakki etmişler. Eh, Allah’ın lütf-u keremi geniş, merhameti büyüktür hamdolsun...

Peki, Kaya abiyi anladık, ama geriye bir şey kaldı; hem Hacı Hasan Efendi, hem de İhramcızade İsmail Efendi gözlerini kapatıp biraz durduktan sonra başlarını kaldırıp konuşurlarken, gözleri yumulu halleriyle nereye bakmışlar ve neler görmüşler de söylemişlerdi acaba?!

Demek keşif ve keramet hala devam ediyordu ehli için.

Şeyh Olmak İçin Keramet Şart mı?

Şeyh olmak için keramet şart değildir. Prof. Dr. Mustafa Kara, bazı tasavvufî çevrelerde çokça abartılan 'keramet' müessesesi için de şu açıklamada bulundu:

"Keramet mutasavvıflara göre çok küçük bir olaydır. Zurnanın son deliğidir.

"Ama hocam hiç de öyle değil toplumda" diyeceksiniz. Hakikaten vatandaş "Falan keramet gitti, filan keramet geldi" diye yaşar. Hele müritler keramet uydurma makinasıdır. "Şeyh uçmazsa kerametle eğer, mürit uçurur ta be kamer" derler.

Mutasavvıflarda keramet değil, istikamet esastır. "Keramet hakikatle arada bir perdedir, oyalar, tuzağa düşürür" denir. Keramet sufilere göre bir imtihandır. Keramet olduğunda dehşete düşerler. Saklamak esastır.

Bütün bunlara rağmen niçin bu kadar keramet pazarı var? İşte istismarcılar. İşin ehli olmayan insanlar için müthiş bir kapı. Şeyh efendi keramet gösterecek ki bir şeyler gelsin gitsin. Şanı şöhreti artsın."²⁴

Bozulma Sebepleri

Eğer son zamanlarda bu maneviyat yolunda bir eksiklik, bir kusur görülüyorsa, bazı yanlışlar bu taife için utanç verici boyutlara ulaşmışsa, bunun içte ve dışta nedenlerini aramak lazımdır.

İşte dıştan gelen sebepler ve engellerden bazıları: Gerçek şeyhlerin yasaklı olarak yer altına çekilmeleri, meydanın istismarcılara kalması. İyi derviş yetiştiren fabrikalar mesabesindeki tekke, zaviye ve dergahların kapatılması ve yenilerinin açılmasının yasaklanması. Yani şeyh derviş ilişkilerini düzenleyen ve eğitimlerini uygulamalı olarak sağlayan mekan yokluğu. İslam'ın bilinmemesi, öğrenilmemesi gibi sebeplerle cehaletin artması. Cari sistemin

²⁴ http://www.dogubulteni.com/haber.php?haber_id=115 Yeni Şafak, 11 Mart 2012 18:23

İslam dışı oluşu. Dünya ehlinin servet ve şehvetten kudurması ile dünya sevgisinin artması vs.

İçten gelen bozulma sebeplerine gelince, eskiden şeyhler, kendi şeyhleri elinde seyr-u sülukla bizzat amelî olarak yetişen, buna delalet eden icazetnameleri olan hakiki şeyhlerdi. Zaten tekkeye gelenler de İslam devletinin ve İslam toplumunun tabii bir üyesi olarak belli bir eğitimden geçen, dinin temel eğitimini almış bulunan insanlardı. Bunun üstüne bir de tasavvufi dersler olunca, hem müritler, hem de şeyhler, mazbut ve muhkem yetişiyorlardı.

Maalesef her yerde bozulmalar olduğu gibi, tekkelerde de bazı bozulmalar yaşandı. Mesela bu işin normal olan bir icazetli şeyh elinde sülukunu tamamlayarak icazetini almış ve insanları irşad etme selahiyetini kazanmış yetkin şeyhler azaldı. Hele bir de onların yerine babadan oğula geçen şeyhlik kötü bir adet olarak yerleşince, bu müessese cahillerin ve ehliyetsizlerin eline geçti. Devlet idaresinde hilafetten saltanata geçiş ve her sultanın da kendisinden sonraki veliahtı belirlemesi gibi, İslam'daki “emanetleri ehline verme” ilkesine ters düşen bu saçmalık gibi, tarikatlarda da babadan oğula geçen şeyhlik ile ehliyetsizlik vebali başlamış oldu. saltanattaki veliahtlığa karşı çıkış ne kadar tehlikeli ise, tarikattaki babadan oğula şeyhliğe karşı çıkış o kadar tehlikeli idi. Nitekim bugün bunun çok kötü örneklerini yaşıyoruz. Muaviye Yezid'i veliaht seçince kimileri varmış ona nasihat etmişler: “Artık şu içkiyi içme, namazlarını geçirme. Babanı mahcup etme.” Demek müritler de şeyh olan çocuklara benzeri şeyler söyleyeceklerdir. Bana internetten bir resim gösterdiler. Büyük bir şehirde şeyhlik yapan bir tanıdık gençti. Sarık, sakal ve cübbe içinde bayağı da şeyh gibi oturuyordu. Yanımdaki bir tanıyanı şöyle söyledi: “Bu ne zaman ... bırakmış?”

Tabi geçmişte halkın dini ve ilmi seviyesi de bu kurumlar için bir denetim gibiydi. Ehli olmayan ekmek istismarcı yiyemezdi orada. Kınanır, ayıplanırdı. “Kerahet ile keramet olmaz” der, dini yaşamayan, günah işleyenlere bu vasfı vermezlerdi. Zamanımızdaki bu müeyyide, bu otokontrol sistemi de maalesef sağlıklı çalışmaz oldu. Hatta şeyh ve müritler dahi bir birlerini bilir, bir yanlış uygulamaya göz yummazlardı. Şimdi “al takke ver külah” diyerek şeyh olmadığı halde şeyh geçinenler birbirlerine gizli açık destek veriyorlar.

Osmanlı Devleti bu tasavvuf ve tarikatları kendi içinde, şanlarına layık bir denetime tabi tutmanın gereğini görmüş ve bunun için “Meclis-i Meşayih” adında bir otokontrol sistemi kurmuştur. Orada tekke ve zaviyelerin usul ve adabı, şeyhlerin vazifeleri, seçimi vs. düzenlenmiş ve teftişi beyan edilmişti. Aslında kendilerinden faydalanılacak bir kurumdu, ama laik devlet bu kurumların köküne düşman olunca, ıslahını değil, yeryüzünden tamamen kaldırılsınının tedbirlerini almıştır.

Evet, ne olduysa oldu, son zamanlarda bu şeyhlik ve müritlik adabı ile ilgili vaziyetler ekseriyetle bozuldu. Ferdi ve ictimaî gurur ve kibir, benlik ve enaniyet, övünme ve avunmalar hiç olmaması gereken o taifede de gözükmeye başladı. Başka cemaatlerde var olan kibir tasavvufi çevrelerde de oluşmaya başladı maalesef.

Bazı müritler iyice sapıttı. Sevgili Peygamberimiz (sav) Efendimiz yakın akrabasına “ahirette bana güvenmeyin, amel etmeye bakın” dediği halde, kimi müritler insanları kandırmak için, “şeyhinin elinden tutmak cennet bahçelerinde gezinti yapmak için yeterlidir” demeye, “şeyhin sana bir dokundu mu işin tamamdır. Artık seni cehennem yakmaz” gibi saçmalamaya başladılar. Şeyhleri de bunu duyuyor ama

işlerine geldiğinden midir nedir, bundan da kimseyi men etmiyorlar.

Tehlikeden Uzak Dursak mı?

Madem bu kadar büyük tehlikeler var, hiç tarikata girilmese olmaz mı?

Kimse yanlış anlamasın, bir şeyhe bağlanmadan da İslam yaşanılabilir ve cennete gidilebilir. Herkesin bir şeyhe intisabı şart değildir. Ancak şunu da söyleyelim: Eğer tasavvufi hayatı güzel görür de yaşamak istersek, bu yol şeyhsiz yaşanmaz. Çünkü tecrübe ve uygulamaya dayalı bir yoldur. Madem ki güzel ve faydalı bir yoldur, bazı korkular yüzünden neden kendimizi o güzelliklerden mahrum edelim?

Konuyu biraz daha açalım. İnsan niçin tarikata girer? Gayet basit; daha çok namaz, daha çok oruç, sadaka, zikir, fikir, sohbet, Kur'an tilaveti, helal ve harama dikkat ile ahlakı güzelleştirme, ihlası yakalama, kötü huy ve davranışlardan kurtulma, hidayet ve istikameti kesintisiz devam ettirme içindir. Böylesine temiz ve güzel bir şekilde tasavvuf ve tarikatların gereğini yapanlara, bunun bir meyvesi olarak muhabbetullah, yani Allah sevgisi lütfedilir. Kaldı ki, sonuçta bu amaçlanmasa bile, ihsan edilen keşif ve kerametler, o aziz şeriatın hak olduğunun açık birer delilleridir.

Şimdi tarikata ısrarla Kur'an ve Sünnetten delil isteyenler veya tehlikeli görenler şu sayılan daha çok namaz, daha çok oruç, sadaka, zikir, fikir, sohbet, Kur'an tilaveti ile ilgili ayet ve hadisleri bilmiyorlar mı? Biliyorlarsa, ayıp olmuyor mu? Yine de isterlerse, veririz canım, ondan kolay ne var!

Bu sayılanlar içinde bir rabita hakkında doğrudan ayet yok. Dolaylı var ama. Hadi diyelim varsın o dahi olmasın, ne

çıkar? Çünkü rabıtaya bir ibadet değil, insan terbiyesinde tecrübeyle faydası görülmüş bir metot olarak bakmanın ne mahzuru var?

Fetvayı kalplerinden istesinler: Kur'an-ı Kerim'in öğretilmesinde yeni bir metot ortaya koyan üstadı ayıplamayanlar, insan terbiyesinde yeni bir metot bulan üstadı ne diye ayıplayıp inkar ediyorlar? İnsana bir şeyi öğretmenin bin bir yolu yöntemi olamaz mı? Mesele bu kadar basit!

Binlerce alimin şهادetiyle çok rahat söyleyebiliriz ki, hakiki sufilerin hepsi şeriatla bağlıdır. Onların inancı şudur; kim şeriatı tasavvuf isterse zındık olur. Kim de ta-savvufsuz şeriat isterse, fasık olur. Çünkü tasavvuf, şeriatı aşkla, şevkle, zevkle yaşayarak korumanın yolu yordamıdır.

Hadi diyelim ki siz bunu da kabul etmediniz, tamam etmeyin, ama bari susun da, edenleri şirk ile itham ederek kendi imanınızı tehlikeye atmayın. Zira anlayana bir cümlede özetleyelim; şirk, ilahın teaddüdüdür.

Şeyh Hata Yapabilir mi?

Diyelim ki bir kişi araştırdı ve bir şeyhe teslim oldu. Fakat sonradan yanıldığını görse ne yapar?

Eğer “sonradan yanıldığını görse” sözünden maksat, şeyh olamayacak halini ve vasıflarını gördü demek ise, derhal terk eder. Zararın neresinden dönülürse kardır. Yok, bundan maksat “şeyhin bir hatasını, kusurunu, yanlışını, günahını gördü” ise, bakar. Af ve müsamaha ile karşılanıp üstü örtülmesi gereken şahsî bir kusur ise, öyle yaparak kendi terbiye yoluna devam eder. Zira kusursuz dost arayan, dostsuz kalır.

“Şeyh hata yapmaz” demek yanlıştır. Bir şeyh elbette hata yapabilir, günah işleyebilir. Peygamberler dışında hiçbir

insan “ma'sum”, yani gûnahtan korunmuş değildir. Bu yüzden şeyh de, niyetini halis kılmakla beraber nefsinı murakabe ve azarlamaya devam etmeli, önemli işlerde istişareyi elden bırakmamalı, kendisini asla hata–dan münezzeht görmemelidir. Olabilir ki bir konuda dikkatini toplayamaz ve nefsinin arzusu altında yatan şeyi göremez. Onun için nefesine karşı her an uyanık bulunup tuzağa düşmemelidir.

Ancak şunu da görmeliyiz ki temiz, havalı ve güneşli bir çevrede yaşayan ve gıdasını tam alan insanların böyle olmayanlara nispeten daha az hasta olmaları gibi, temiz insanlarla düşüp kalkan ve manevî gıdalarını alan bir şeyhler de diğer insanlara nispeten daha az manevî hastalık olan günahlara düşecektir.

Bir de ibadetlerinin ve mücahedelerinin bereketi olarak Allah Tealanın onları daha çok sevmesi, esirgemesi ve koruması gayet tabiidir. Bu yüzden “Peygamberler ma'sum, veliler mahfuzdur” denilir. Yani “veli kullar Allah Teâlâ'nın himaye ve koruması altındadır” demektir.

Buna rağmen şeyh hata yapar veya şeriata aykırı emirler verirse dinlenmez ve itaat edilmez. Çünkü “Allah Teâlâ'ya isyan olan yerde mahluka itaat edilmez” hadisi çok açıktır.²⁵

Bununla beraber saygıda kusur edilmez, hatırlatma ve nazikçe uyarı işi hallederse ne âlâ. Değilse, münakaşa, mücadele, kavga ve gürültü yapmaya gerek yoktur, sükut ve kibarlıkla geçiştirilir.

Aynı şey âlimler için de geçerlidir. Onlara emr-i bil ma'ruf nehy-i ani'l münker yapmaya gerek yoktur. Çünkü

²⁵ Buhari, Ahkam 4, Ahad 1, meğuz, 59; Müslüm, İmare 39,40; Ebu Davud, Cihad 87; İbn Mace, Cihad 40; Nesai, Bey'at 34 Ahmed 1/82,94,124 4/426,427,432)

zaten biliyorlar. Avam karışmaz, kendi seviyesindeki âlimler gerekli görürlerse adabına uygun olarak bunu yapabilirler.

Sonuçta tasavvuf, ameli-tecrübî bir yol olduğu için, bu yola giren bir mürid, mutlaka bir şeyh'in terbiyesi altına girmeli, bütün kalbiyle ona bağlanmalı, seve seve her emir ve tavsiyesini dikkatle yerine getirmeli, asla itirazda bulunmamalıdır. Ama bilmelidir ki şeyh de hata yapabilir. Hiç bir insan ma'sum/hatadan, günahtan korunmuş değildir.

Bu yüzden şeyh olan kimse de, niyetini halis kılmakla beraber nefisini azarlamaya devam etmeli, kendisini asla hatadan münezzeh görmemelidir. Olabilir ki bir konuda dikkatini toplayamaz ve nefsinin arzusu altında yatan şeyi göremez. Onun için nefisine karşı her an uyanık bulunup tuzağa düşmemelidir. Hatası söylendiğinde hakkı görürse itiraf etmeli, gösterene de teşekkür etmelidir.

Bilerek Yapılan Hatalar

Şeyhler de hata yapabilir, dedik. Bazen bu hata bilerek de olabilir, bilmeden de olabilir. Büyük de olabilir, küçük de olabilir. Hele küçük hataları hiç görmemek tavsiye edilir. Mesela temizliğine ve kaşık kullanmasına itimat etmiş de yemeğe başlamadan evvel veya bitirince ellerini yıkamamışsa, bu bir küçük hatadır. Veya hata bile sayılmayabilir, hoş görülebilir.

Bilerek yapılan hataya yaşanmış bir hikaye ile örnek verelim mi? Bir zamanlar derviş varmış, çok da küfürbazmış. Yani tabiatı icabı canı sıkıldığı bir şeye küfrü yağdırırmış. Şeyhi bunun dilinin altına bir bakla koymuş. Demiş ki;

- Bak dikkat et, bu bakla senin ağzının içinde buldukça küfür etme sakın.

Baklayı ağzına yerleştirmiş. Kırk gün geçmiş. Şeyhle beraber bir yere gidiyorlar, bir yağmur başlamış, bardaktan boşanırcasına... Bunlar bir sokaktan geçerken kadının birisi oturduğu evin penceresine içeriden hızlı hızlı vuruyor, bunlara işaret ediyormuş. Kadını fark eden şeyhle derviş;

- Bu yağmurda kadının ne ihtiyacı ola ki? diye meraklanmışlar. Geliyorlar pencereye doğru kadına yardımcı olmak için. Pencereyi açıyor kadın;

- Şeyh efendi, biraz yavaş git seni göreyim, diyor. Şeyh efendi;

- Hayırdır kızım, ne yapacaksın beni görüp de? diye soruyor kadına. Kadıncağız da;

- Tavuk yatırıyorum yumurtalar üzerine de, eğer bu esnada sizin kavuğunuzu görürsem çıkacak civcivlerin tepeleri gösterişli olurmuş, öyle duydum.

O zaman şeyh efendi dönüyor dervişine ve

- Çıkar ağzındaki baklayı” diyor.

Bilmeden Yapılan Hatalar

Anlatılır ki Şeyh San‘ân, Abdülkadir Geylânî (k.s.) hazretleri zamanında yaşamış velî bir zâttır. Bir gün zamanın büyük velîleri, Abdülkadir Geylânî hazretlerinin sohbet halkasında onun nasihatlerini dinliyorlardı... Birden Fahr-i Kâinât Efendimiz’in (s.a.v.) rûhâniyetleri tecellî ediyor ve buyuruyorlar ki:

“Söyle ey Abdülkadir; senin ayakların bütün velîlerin omuzları üzerindedir!”

Abdülkadir Geylânî hazretleri, Resûlüllâh Efendimiz’in bu sözlerini orada bulunanlara aynen naklediyor. Onların da tamamı kabul edip; “Alâ rakabetinâ ve alâ re’sinâ (Senin

ayakların, bizim omuzlarımız ve başımız üstündedir)” diyerek teslimiyetlerini gösteriyorlar. Hatta o anda huzûrda bulunmayan bir çok velîye de ma’nen haber veriliyor ve onlar da, “Ale’r-re’si ve l-ayn (Başımız-gözümüz üzerine)” diyerek, Abdülkadir Geylânî hazretlerinin büyüklüğünü kabul ediyorlar.

Ve yine o anda, Ümmü Übeyde kasabasında bulunan Rufâî pîri Seyyid Ahmed Rufâî hazretleri de, başını toprağa koyarak yanındakilere, “Abdülkadir şu anda Kavsiyet’ini îlan etti; siz de onun büyüklüğünü kabul edin” diyor... Orada bulunan bütün velîler de, “Abdülkadir’in ayakları, bizim omuzlarımızın üstündedir” diyerek, bu emre inkıyâd ediyor (itâat edip boyun eğiyorlar).

Ancak, Bağdat yakınlarında bulunan meşhur Şeyh San’ân, “Ben de onun gibi büyüğüm” diyerek boyun eğmeyeceğini söylüyor.

İşte tam o anda, Abdülkadir Geylânî hazretlerinin rûhaniyetleri tecellî ederek, “Madem ki bana boyun eğmiyorsun, öyleyse senin omuzun üzerinde domuzun ayakları olsun ve kâfir kızına boyun eğsin” diye aleyhinde duâ ediyor.²⁶

Aradan fazlaca bir zaman geçmiyor; Şeyh San’ân, Rum beldesine doğru yola çıkıyor. Bizans sınırları içerisinde girdiğinde, bir kâfir kızına âşık olup evlenme teklifinde bulunuyor... Rum kızı ona, “Seninle evlenirim; ancak, benim dinime girip, babamın çiftliğinde en az bir sene domuzlarına bakmak şartıyla” diye karşılık veriyor.

²⁶ O büyük velinin böyle bir beddua etmesini biz garip buluyor, şefkat, merhamet ve tevazusuna ters düşeceğinden ihtimal vermiyoruz.

Şeyh San'an da, kıza kavuşmak için buna râzı oluyor. Rum'un çiftliğinde domuzları gütmeye başlıyor. Gün geliyor, Abdülkadir Geylânî hazretlerinin dediği oluyor. Dîninden dönen şeyh, yeni yavrulayan domuzların yavrularını omuzlarında taşıyor.

Etrafındaki müridleri de, daha dîninden ayrıldığı ilk günden itibaren onu terkedip, melûl ve mahzûn bir şekilde geri dönüyorlar. Şeyhlerinin bu hâlini her yerde dile getiriyor ve bunun, Abdülkadir Geylânî hazretlerinin büyüklüğünü kabul etmediğinden dolayı başına geldiğini de gayet iyi biliyorlardı.

Şeyh San'an'ın Mekke'de velî bir dostu vardı. Arkadaşının başına gelen hâdiseyi duymuş ve son derece üzülmüştü. Kendisini ziyarete gelen Şeyh San'an'ın müridlerine, "Siz, bu hâdiseden dolayı, neden şeyhinizin etrafını terk ettiniz? Abdülkadir Geylânî hazretlerine gidip, şeyhinizin affı için yalvarsanız olmaz mı? Şimdi vakit kaybetmeden hemen gidiniz. Vaziyeti ona anlatınız. Şeyhinizin bağışlanması için yalvarınız" dedi.

Onlar da bu tavsiyeye uyararak derhal gidip, Gavs-ı A'zâm'dan, şeyhlerinin bağışlanmasını dilediler. Ayaklarına kapanarak gözyaşı döktüler. Gavs-ı A'zâm da, "Hz. Allah şeyhinizi, sizin yalvarmanız üzerine affetti... Gidin; şeyhinizin domuz güttiği çiftliğe varın; ona yakın bir mahalde, zikre başlayın. O sizin yanınıza gelecek" buyurdu.

Şeyh San'an'ın müridleri, Abdülkadir Geylânî hazretlerinin dediği gibi yaptılar: Gidip şeyhin hizmet ettiği Rum'un çiftliğini buldular. Ona yakın bir yerde, "Lâ ilâhe illallâh" diyerek kelime-i tevhîd zikrine başladılar. Bunu duyan Şeyh'in hemen aklı başına geldi; ne hallere düştüğünün farkına vardı ve derhal müridlerinin yanına koştu. İstiğfar edip, kelime-i şehâdet getirdi. Söylediği sözden, yaptığı işlerden

pişmanlık duyarak, “Abdülkadir Geylânî'nin ayakları benim omuzlarım üzerindedir” dedi ve onlarla birlikte zikre başladı.

San'ân'ın gittiğini gören Rum kızının da, akli başından gitti ve derhal peşine düşüp, “Mâdem ki bu zamana kadar sen bana hizmet ettin; şimdi ise ben senin dînine girip sana hizmet edeceğim” dedi. Ve hemen oracıkta kelime-i şehâdet getirerek Müslüman oldu; onunla evlenmeyi de şartsız kabul etti.²⁷

Şeyh Her Müridini her An Görebilir mi?

Bir müridin “şeyhim perde arkasını görür, bizim bilmediğimizi bilir. Bir emir verdiğiğinde zahirde şeriata aykırı da olsa bir hikmeti vardır, ona itaat gerekir” demesi, Allah korusun, zındıklığa kapı açmaktır.

Çünkü bu yolun büyükleri açıkça “zahire ters düşen her batın, batıldır” diye kaideyi koymuşlardır. Kim aksini söylüyorsa, yalan söylüyor ve tasavvufa ters düşüyordur.

Şeyh de bir insandır, elbette onun da vazifesini yaparken uyması gereken bazı adabı vardır. Evet, şeyh olmanın birçok vazifeleri, mesuliyetleri, mükellefiyetleri, yükümlülükleri ve adabı vardır. Doğrusu kolay bir iş de değildir.

Bu yüzden şeyhlik istemekle olmaz, manen görevlendirilmekle olur. İslam'da genel bir kaide vardır, yöneticilik vazifelerine talip olmamak gerekir. Çünkü isteyen o işle baş başa bırakılır, yardım edilmez. Ama istenmeden verilirse, yanında yardım ve destek de verilir.

Abdurrahman ibnu Semure (ra.) anlatıyor: "Resullullah (a.s) buyurdular ki:

²⁷ Bkz. Ferideddin-i Attar, Mantıku't-Tayr, tercüme: A. Gölpınarlı, MEB, İst. 1990, s. 95-127. <http://kitap.mollacami.com/rabita-hakikati/konu-3287.htm>
<http://www.yenisafak.com.tr/arsiv/2001/ekim/18/rozdenoren1.html>

-Ey Abdurrahman! Emirlik isteme. Eğer senin talebin üzerine sana emirlik verilirse, istediğin sorumluluğun şeyi sana yüklenir. Eğer sen talibi olmadan sana emirlik verilirse, o işte yardım görürsün. Bir iş için yemin eder, sonra da aksini yapmakta hayır görürsen, daha hayırlı gördüğün ne ise onu yap, ettiğin yemin için de keffarete bulun."²⁸

Başka bir hadis: "Vallahi biz isteyeniyi veya görev hırsı bulunanı yönetici yapmıyoruz."²⁹

Bir tarikata intisap etsin veya etmesin bir Müslümanın bu türlü değerli insanları tanıyıp da sevmemesi mümkün değildir. Böylesi insanlar İslam dininin hak olduğunun da bir alametidir.

Dolayısıyla bunları tanımadan düşmanlık yapmak, herkes kabul eder ki akıldan ve mantıktan nasipsizliktir. Bunları tanıyıp da düşmanlık yapmak ise, İslam Dinine ve onu gönderen Allah Teâlâ'ya düşmanlıktır. Bunlar hadisin ifadesine göre "Allah Teâlâ ile harbe girmişlerdir."

Bence buna cüret edenler çok korkmalıdırlar. Çünkü "mecazen insan" olmak, "hakikaten insan" olmaktan çok farklı bir şeydir.

Şeyhin Her Sözü İlham İle mi?

Şeyhin kendi sözü vahiy olamaz, belki ilmî icthad ve ilham olabilir. Onlar da kesin bilgi değildir. Doğruluğu vahiy ile test edilir.

²⁸ Buhârî, Ahkâm 5, 6, Eymân 1; Müslim, İmâret 19, (1652); Ebü Dâvud, Harâc 2, (2929); Tirmizî, Nüzür 5, (1529); Nesâî, Adâbu'l-Kudât 5, (8, 225))

²⁹ Buhârî, Ahkâm 7, 12, İcâre 8, İstîtâbe 2; Müslim, İmâret 7, (1733); Ebü Dâvud, Harâc 2, (2930); Nesâî, Adâbu'l-Kudât 4, (8, 224))

Hayretti Karaman diyor ki: “Bir kimse ‘Şeyhler yanılmazlar, günah işlemezler, hata etmezler, ağızlarından ne çıkarsa Allah'tandır, onlara itaat etmemek Allah'a ve Resulüne itaat etmemek demektir’ dese ve böyle inansa şirke düşer, İslam'dan çıkmış sayılır.

Şeyhi bir yana bırakalım, Allah Resulü bile vahye değil de ictihadına, tecrübesine, beşeri bilgisine dayanarak bir söz söylediğinde hata edebilir. Bu sebeple ashab-ı kirâm (r.a.) gerektiğinde O'na "Bu sözünüz vahye mi dayanıyor, yoksa kendi reyiniz mi?" diye sorarlardı ve "Bu benim reyim" derse onu uygun görmeyip kendilerine göre doğru olanı söylerlerdi, Peygamberimiz de bazen onların reyine uyardı.³⁰

Bilindiği gibi vahiy ancak Peygamberlere gelir ve kesin bir bilgidir. Son Peygamber de vefat ettiğine göre, artık vahy, kıyamete kadar kesilmiştir, bitmiştir.

Öyleyse bir şeyhin kendi söylediği sözü, emri, talimatı asla vahye dayanmaz. Bir şeyhin sözü, emri, talimatı asla vahye dayanmaz. Ya -alim ise- ilme veya ilhama dayanır. İlim ve ilham da yanılabilir. Malum, ilim ve ilhamda yanılma veya hata payı olabilir. Din bahsinde hakem Kur'an'dır, Sünnet'tir, icmadır, hasılı şeriattır. Şeriata aykırı bir emir, hangi konuda ve kimden sadır olursa olsun reddedilir, ona itaat edilmez.³¹

Bana bu konuda soru soran ve sormayan herkese derim ki, Hayrettin Karaman'a değil, Allah'a itaat ve teslimiyet gerekir. Şeyhin emri şeriata ters ise asla itaat olunmaz. Değilse,

³⁰ Bunların daha çok din ve şeriatla alakalı değil, dünya işleri ile ilgili olduğunu ifade edelim. Mesela Medine'ye geldiklerinde hurma aşılmasına karşı gelmesi, Bedir savaşında askerin konuşlanması gibi. Fakat “Bedir esirlerine muamele din ile ilgilidir,” denilebilir. Ama bu da tartışılır. C. N.

³¹ Yeni Şafak, 2011-06-17.

zındıklığın önü alınmaz. Şeyh olmadığı halde kendine şeyh dedirten bir sürü sahtekar var. Ellerinde şeyhliklerini ispat edecek icazetleri yoktur. Sıkıştırırsan ya rüya görmüştür, ya Hızır'la buluşmuştur, ya da babası gizlice vermiştir. Nerden bilelim? Hakiki şeyh icazet göstermeden teslimiyet istemez. Şimdi bu zamanda bu icazeti bir şeyhten istemek cesaret işidir, yürek ister. İşte bu tutum da yol kesen eşkıyaların cesaretini artırmaktadır.

Sevgili kardeşlerim, şeriat ölçü olmazsa, onların verdiği tahribat nasıl önlenir? "Yok, şeyh perde arkasını görür, biz göremezmişiz. Yok, bizim ilmimiz sınırlı, onlarınki sınırsız imiş. Yok, onlar geleceği de görürlermiş" falan, filan. Bunlar sahtekarları yüreklendiren boş laflardır.

Kim biliyor gördüğünü? Ya yalansa?

Bu sözler, kerameti inkar değildir. Allah gösterirse o da görür, sen de, ben de görürüz. Göstermezse, topuğumuzu bile göremeyiz. Öyleyse doğru ile yalanın, hidayet ile sapıtmanın ölçüsü nedir?

Elbette ölçü şeriattır. Bu yolun uluları demişlerdir ki: "Batın, zahire ters düşerse batıldır." Bu tasavvufun en büyük kaidelerindendir. Bu olmazsa zındıklığı zahitlik sanırız, tahrifat ve tahribatı tasavvuf sanırız. Hadis açıktır: "Halik'a isyan olan yerde mahluka itaat olmaz."

Bu hadisi bilmeyen Müslüman var mı?

Şimdi buradan "bu hadis sufileri bağlar mı?" diye sorsam, ayıp olmaz mı?

Hakiki şeyh ile şeyh geçinen müteşeyyihin arasındaki en büyük fark, şeriattır. Sözü veya işi şeriata uymayan kimse asla ve kat'a şeyh olamaz. Kible tarafına tüküren şeyh geçineni görünce ziyaretten geri dönen veliyi hatırladınız mı?

Şeyh hata yapamaz mı?

Yapar. Şeyhler “masum” değil, belki “mahfuz”dur. Farkına varırsa enaniyet göstermez, derhal tövbe eder. Bu onun şeyhliğini düşürmez.

Bunun aksini söylemek, hem tasavvufu tanınamamak, hem de ona karşı olanların ekmeğine yağ sürmektir. Tasavvufun dostlarına da düşmanlarına da - min ğayr-i haddin - hatırlatılır...

Şeyhlik Sakal Sarık Cübbe İle mi?

**Adam bir sarık, bir sakal, bir cübbe ile şeyh oluyor.
Bu kadar ucuz mu?**

Tarikatlarda asıl amaç, kötü huy ve hallerden kalbi temizlemek, nefsi arındırmak, güzel ahlakı elde ederek insan-ı kâmil olmaktır. Dolayısıyla dervişler dışa değil, içe önem vermişlerdir. İç arı olursa, dıştan giyilen önemli değildir denilmiştir. Yunus Emre bu duyguyu şöyle dile getirmiş:

*Dervişlik olsaydı tâc ile hırka
Biz de alır idik otuza kırka.*

Bununla beraber, zaman içinde her tarikat kendine özel kıyafet de geliştirmiştir. Öyle ki, her dervişin, hangi tarikattan olduğu, kıyafetinden belli olurdu. Geçmişte tarikatlarda giyilenleri şöyle sıralayabiliriz: Hırka, tâc, kemer, şedd (ahilerin giydiği yün kuşak) hayderi, tennure, kepenel.

Şunlar da tarikat eşyalarındandır: Post; şeyhin oturduğu post, pirin makamı sayılır. Alem; bir nevi sancak, Gül; demir çubuk. Rûfâîler, bununla "burhan" a katılırlar. Mütteka-muin: Halvette, yatmamak için oturduğu yerde uyurken alınına konulan alet.

Şimdi bunlar asırlardır bir güzel hayatın ve güzel insanların alameti, işareti, kisvesi olarak sembol değeri taşıyor. Devlet de “Batılılaşma” adına bu kılık ve kıyafeti yasaklayınca, halk bunlara da, bunları giyen adamlara da hasret kaldı. Aman kisve bizi aldatmasın. Keramet kürkte olsaydı, “ye kürküm ye” diyen Nasreddin Hocaya gülmezdik.

Halk Hakikisine Hasret

Birisi koşarak gelmiş Mevlana’ya, “Şems geldi!” diye müjde vermiş. Mevlana da çıkarmış cüppesini hediye etmiş müjdelik olarak.

Demişler ki “Efendim, bu adam yalancıdır, sizi kandırıyor.”

Demiş “Ben de biliyorum. Zaten gerçek olsaydı cüppemi değil, canımı verirdim.”

İşte öyle, halkımız veli dediğimiz, Allah dostu dediğimiz adamlara hasret ve onlara Allah için sevdiklerinden vermeye hazır.

Bunu gören istismarcı güruh, hemen bu kılık ve kıyafete girer ve kendini şeyh diye satmaya başlar. Eh, artık çalışmasına gerek yoktur. Müritler yağlı lokmalarla beslerler onu.

Eğer bu sahtekar istismarcı biraz da mürekkep yalamış ve insanları idarede de biraz daha çaplı ise, hemen bir dernek, bir vakıf kurar, üç beş bina yapımına başlar, babasının evden attığı, takip nedir bilmediği üç beş de talebe bulur, başlar “okutma” gibi “mübarek/çok bereketli” faaliyete. Bu binalar bitinceye kadar Allah kerim, yedi sülalesi geçinecek kapı bulmuş demektir. “Bu talebeleri okutabilecek midir? Okutabilirse nereye kadar okutacaktır? Bunlar sonra ne olacaktır?” Hiçbir plan ve programı yoktur. Bunun adı da “ilim

sevgisi”, “kadere teslimiyet” ve “tevekkül” olur. Halkın saflığı, babanın gevşekliğı, öğrencinin ahmaklığı şeyhin kurnazlık ekmeğine yağ sürmektedir. Gelsin inşaat paraları, dolsun talebelerin erzak çuvalı, dolsun hediyelerle sandıklar.

Aslında bunlar iyi insanlar elinde güzel erdemlerdir ama gelin görün ki istismarcının ihmalkarlıkları bile sevap hanesine yazılır. Hatta bir kalfa buldu mu okutma işini de ona havale ederek işi kökten bitirir. Sıkışırda bir günah keçisi de bulmuştur. Sonra gelsin ümmetten bağışlar, hediyeler, zekatlar, fitralar, kurbanlar. Evet, topladığı yedi sülalesine yeter. Kamyon kamyon evinden sülalesine hediyelik eşya veya çeyiz taşırsınız artık ancak belli kimselerin girebildiğı sır odalardan.

Maksat buydu zaten değil mi efendim?

Çok geçmez, bir de bakarsınız ki bizim hoca hem kendine, hem evlatlarına önce birer daire yaptırmıştır, gül gibi otururlar, üstelik elektrik, su, yakacak gibi bütün masraflar da dernek veya vakıftandır. Altlarında da son model bir araba vardır. “Bu israf nedir?” dersiniz, kendisinden evvel ya aşk sarhoşu, ya da dalkavuk çevreden cevap hazırda: “Hoca Efendiye layık görmüyor musunuz? Fasıklar ve facirler daha iyisine binerken, bırakın biraz da bizim hocamız binsin, onlardan aşağı kalmasın!”

İyi canım, kalmasın. Yarışsın bakalım dünyalıklarda fasıklar ve facirlerle. Allah encamını hayır getire!

Bir Korkumuz

Onlar adına ben Allah Teâlâ’dan haya ediyorum. Bir de korkuyorum, bu sahtekarları konuşuyor, yazıyoruz. Acaba sütten ağzı yananların yoğurdu üfleyerek yemeleri gibi, benim bu dediklerim ülkemizde ve yeryüzünde ihlasla hizmet eden hocalarımız, alimlerimiz, ariflerimiz, şeyhlerimiz, mütefekkir

ve mcahitlerimizi zan altında bırakmasın? Onlara zarar vermesin?

Aman aman, kimse iyilerle, sadıklarla, ihlslılarla beraber hizmetten geri kalmasın, geri çekilmesin. Maksadımız burada bir Őek, Şüphe, tereddüt, zan ve zafiyet açmak değildir asla. Bu, bindiğimiz dalı kesmek olur ve dava adamlarımızı incitir.

Benim maksadım, bu konuda bir hassasiyet oluŐsun ve istismarcılar bilinsin ve onlara fırsat verilmesindir. Böylece onlar meydanı boş zannederek güzel insanların faaliyetlerine zarar vermesinler, onların çalıŐmalarına gölge dŐrmesinler. Böylece dava adamı ile dünya adamı belli olsun. Malum, ameller niyetlere göredir.

O Kadar Ucuz Değil

Mesela Şeyh olamamıŐ sahtekar “müteşeyyih” düşük adam bir sarık sarar, bir sakal bırakır, bir de cübbe giyer, olur “Şeyh efendi hazretleri”. Şayet cesaret eder de “icazet” ve “silbile” sorarsan, “Bir Şeyhten icazet aldığını” söyler. “Hani, bir görelim mi?” dersin, gösteremez. SıkıŐırsa ya “yitirdim”, ya “yangında zayı oldu” der, ya da “rüyada aldım” der. Daha olmadı, “Hızır cübbe giydirdi” der. “Yalansın” diyemezsin, ispatı zor. Uzatır elini, zavallı cahil halk sıraya girer öpmek ve intisap edip ders almak için. Bilmez ki bu alim midir, irşada yetkili midir, yoksa hakiki Şeyhlere, kamil mürŐitlere gideceklerin yolunu kesen bir eŐkıya mıdır? Maalesef teslim olur ve belasını bulur.

Neden?

Çünkü bu yol “iradesini mürşidine teslim etme” yoludur. Artık onun emrinden çıkılmaz. Mürşit hakiki ise onu alır, Şeriat

ve tarikattan hakikate götürür. Değilse, şeytanın mezbelesinde debinip durma ihtimali de vardır.

Derken bunlar çoğalır, bir cemaat olurlar. İçin kan ağlasa da ne yapabilirsin?

İlk düşmanları kimdir bunların biliyor musunuz? Ne kafirlerdir, ne de fasıklar. İlk düşmanları kendi şeyhlerine “şeyh” demeyen Müslümanlardır. Hakiki şeyhler bile bu gibi sahtekarların şerrinden korktukları için seslerini çıkaramaz, kavgasız gürlütüsüz vaziyeti idare ederler. Görünen bu!

Hak vermemek elde değil. Ne yapsınlar yani, işleri güçleri yok da elin delisiyle mi kavga edip uğraşınlar? Bu her iyiliğe konarak onları kirleten asalak sinekler öteden beri vardır. Şair boşa uyardı:

Dervişlik olsaydı tâc ile hırka

Bizde alırdık otuza kırka.

Tasavvuf, anlamayan inkar etse de, ashabın yaşadığı manevi hayattır, haldir. Zühttür, takva ve istikamettir, mücahededir. Allahü teâlâdan başka her şeyi gönlünden çıkarıp, İslamiyet’e tam uymaktır, gönlünü yalnız Allahü teâlâyâ bağlamaktır, güzel huylarla süslenmektir. Sufiler başkalarının kusurlarına bakmaz. Hep kendi kusurlarını görür ve onlardan kurtulmaya çalışır. Kendini hiç kimseden üstün bilmez. Dost, düşman, herkesi güler yüz ve tatlı dil ile karşılar, ama hakkı söyler daima, nasihat eder. Dinlemeyen ile de münakaşa etmez. Herkesin özrünü kabul eder.

Dervişlik kılık kıyafet işi değildir. Dervişlik gönül işidir, kalb kırmamaktır. Allahü teâlânın rızasını amaçlamaktır. Gönlünü Allah sevgisiyle dolduran ve her türlü işini bu sevginin gereklerine uygun yapan, İslam büyüklerini seven, onların terbiyesini kabul edendir.

Dediklerimin ispatı çok kolaydır. Nasıl mı? Size komik bir şey söyleyeyim:

Allah korusun, fakir kendi halimi hiç beğenmesem bile şimdi elimi uzatsam “şeyh” diye öpmeye ve şeyhlere yapılan muameleyi bana da yapmaya hazır bir sürü insan vardır. Bu topraklar böyle bereketli topraklardır, ne ekersen bitiyor maşallah. Kimileri saf ve ciddi, kimileri de şakavari “uzat elini” diyorlar zaten.

Yapmıyorsam ahmaklığımdan mıdır?

Hayır! İmansız gitme korkumdadır. Çünkü büyük veliler, “mürşid olmadığı halde öyle geçinenlerin, ölürken imansız gitme tehlikesinden bahsetmişlerdir. Emanete ihanet kolay değildir.

Şeyh Müridini Kurtarabilir mi?

Meşayih-i nakşibendiyyeden Osman Nûri Topbaş Hocaefendi'nin Altınoluk Dergisi'nin Aralık sayısında yayımlanan makalesi, birtakım yanlış tarikat anlayışlarına açıklık getiriyor. İşte o yazıdan alıntılar:

“Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.” (en-Necm, 39)

“Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararındır...” (el-Bakara, 286)

Demek ki uhrevî bakımdan bir insanın kendi kendine vereceği faydayı da zararı da cümle âlem bir araya gelse veremez... Hakk'ın emirlerine isyan ederek kendisine zulmeden -Allah dilemedikçe- hiç kimse azaptan kurtaramaz. İman ve sâlih amellerden uzak durarak ebedî kurtuluş yolunda kendisine hayrı olmayana, hiç kimsenin hayrı dokunmaz. Bu bakımdan fânîlere güvenerek, yani onlardan vefâ ve yardım

umarak Bâkî'yi unutmak ve Hakk'ın emirlerine bigâne kalmaktan daha hazin bir hamâkat olamaz.

Unutmamak icâb eder ki bütün fânîler, Cenâb-ı Hakk'ın dilemesiyle var olmuş ve yine O'nun dilemesiyle varlıklarını sürdürebilmektedirler. Herkes ve her şey O'na muhtaçtır. O hâlde, Bâkî'yi unutup fânîlerden medet ummak, onlardan vefâ beklemek, nefsin bir aldatmacasıdır.

Kendisini amel-i sâlihlerle donatmadan; “–Ben filân kimsenin eteğine yapışırım, o beni kurtarır” gibi hayal ve vehimlere kapılanlar, ancak kendilerini aldatmış olurlar. Zira kimse kimsenin yerine ölmediği gibi, âhirette de hiç kimse bir başkasının hesabını üstlenmez.

Âyet-i kerîmede buyrulur: “Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Yükü (günahı) ağır gelen kimse onu taşımak için(başkasını) çağırrsa, bu çağırdığı akrabâsı da olsa, onun yükünden bir şey yüklenmez...” (Fâtır, 18)

Dolayısıyla herkesin kendi derdine düşeceği mahşer gününde ilâhî rahmete ve Efendimiz'in şefâatine nâil olabilmek için; bugün tevbe, istiğfar, ibadet ve sâlih amellere sarılma mevsimindeyiz. Önümüzdeki; kabir, kıyâmet, mahşer, hesap, Sırat gibi zor ve çetin geçitlere, bugünden hazırlanmak mecbûriyetindeyiz.

Bir gün yoksulun biri, Câfer-i Sâdık Hazretleri'ne:

“–Neden gece-gündüz çalışıp durmaktasın?” diye sormuştu. O da şöyle cevap verdi:

“–Baktım ki, benim işimi bir başkası benim gibi yapamıyor, ben de kendi işimi kendim yapmaya karar verdim ve tembelliği üzerimden attım. Yaratıldığımdan beri, rızkım bana gelip yetişiyor. Bu yüzden ne hırsım kaldı, ne de tamahım. Bir gün ölüm gelip çatacak, kimse benim için ölmeyecek. Bu sebeple ölüme hazırlanmaya ve onu

karşılamaya koyuldum. (Ürpertici ölüm hakikatini güzelleştirecek olan sâlih amellerin gayretine yöneldim.) Diğer taraftan, insanlarda da bir vefâ görmedim. O yüzden de cân u gönülünden Allah Teâlâ'nın vefâsını tercih ettim. Bundan başka her şeyi terk ettim. (Bütün bunların «zıll-i zevâl», yani bitip yok olan fânî gölgeler ve boş hayaller hükmünde olduğunu idrâk ettim ve onlara ümit bağlamaktan)vazgeçtim.”³²

Şu hâdise ne kadar hikmetlidir:

Büyük müçtehid ve muhaddis Ahmed bin Hanbel Hazretleri, Bağdat'ta pazardan dönerken, onu elinde çantasıyla gören biri koşarak gelip, çantasını taşımak ister. Hazret, çantasını vermek istemeyince de adamcağız:

“–Efendim, büyüklerimize hizmet, bizim vazifemizdir.” diyerek ısrar eder. Ahmed bin Hanbel Hazretleri ise bu söze, şu hikmetli ifâdeyle mukâbelede bulunur:

“–Biz kendimizi çantası taşınacak büyüklerden bilirsek, bu kibir olur; küçüklerden biri olduğumuzun delilini teşkil eder. Bu sebeple, bizi büyüklerden bilmek, size sevap kazandırır bile, bizi gaflete sürükler. En iyisi, kendimi, çantası taşınacak büyüklerden biri saymayıp yükümü kendim taşımalıyım. Çünkü mahşerde de herkes kendi yükünü kendisi taşıyacak ve kimse kimsenin yükünü yüklenmeyecektir.”

Bu bakımdan her birimiz, ömür sermâyemizi sâlih amellerle değerlendirmek için, bugün ciddî bir gayrete girmeliyiz. Unutmayalım ki, ilâhî imtihan dünyasındaki bu fânî hayat nîmeti, bir defaya mahsus lütfedildi. Ecel senedimizin

³² Ferîdüddîn Attâr, İlähînâme, İstanbul 2010, s. 121.

meçhul vâdesi dolduktan sonra, artık ne bir tehir söz konusudur, ne bir tekrar, ne de bir telâfi imkânı.”³³

Aşırı Övme Ve Övünme

Bir şeyhin nakıs ve iddiasının boş olduğunun en büyük alametlerinden birisi de kendisini övme veya huzurunda ya da gıyabında aşırı övülmelere ses çıkarmaması ve engel olmamasıdır. Demek bundan zevk ve lezzet alıyor ve nefsi emmaresini tatmin ediyor. Mütevazi ve mahviyyeti anlamamış insanda şeyhlik ne gezer. Oysa bu güzel huylara malik olanlar, bu tür övülmelerden utanır da Allah Teâlâ’ya sığınır. Hatta kendinde olmayan huylarla insanların övülmesinin ahlak ilminde “istihza, alaya alma” anlamına geldiğini de bildiklerinden, buna asla izin vermezler.

Ama zamanımızdaki şeyh geçinen müteşeyyihlerin kitaplarda isimlerini yazmalarına bir bakınız. Ya da sanal medyada kendilerini tanıtmalarına, veya müritlerinin uçurmalarına bir bakarsanız, işin ne büyük fecaat boyutlarına ulaştığını görürsünüz. Malum, “şeyh uçmaz, müridi uçurur” demişler, aman Allah’ım, çocukça o övmeye yarışmalar neyin nesidir Allah aşkına!..

Zaten şeyh oldu mu hemen kendisine “Kureys” kabilesinden bir sahabe ata bulur. Böylece kimisi Kureşî’den Hz. Ömer’i ata eder, onun neslinden gelir ve “Ömerî” olur. “Yahu sen Türksün, Kürtsün, Acemsin, ne zaman Arap oldun da “Ömerî, Farukî, Bekrî, Osmanî, Halidî, Zübeyrî, Vakkaşî oldun?” cevap hazır, “Atalarımız Araptır. Buraya bin sene, yok

³³ Osman Nûri Topbaş, Altınoluk Dergisi, Aralık, Sayı: 346, Sayfa: 032.

beşyüz sene evvel gelmişler, Türkleşmişler veya Kürtleşmişler. Yoksa bizim aslımız...” dinle artık masalları.

Ne olur yani? “Amelinin ileri götürmediğini soyu ileri götüremez” demedi mi Peygamberimiz? Var mıdır soy soplâ övünmek? Var mıdır ırkçılık? Var mıdır İslam’da doğuştan üstünlük? Allah katında üstünlük alameti takva değil midir? Eee, neyin nesidir bu mezar taşlarıyla, soy soplâ övünmeler?

Özellikle de son zamanlarda tasavvufta şeyhe çok aşırı övgüler yapılmaktadır. Oysa bir hadiste Allah Rasûlü:

"Beni övmeyin, ben ancak bir kulum. O halde bana sadece Allah'ın kulu ve Rasûlü deyin"³⁴ buyurur.

Hamd Allah'a aid iken, yüzlerce ayet sadece Allah'ı övmenin gerekliliğinden bahsederken, maalesef nasıl olur da aciz ve zayıf insanlar peygamberlerin de üstüne çıkarılmışlardır?

Tasavvufta şeyh ve mürşidler için övgü ifade eden söylerin varlığı doğrudur. Övgü tabidir ki bir sevgi ifadesidir. Sevginin olduğu yerde; ölçülü ve ifrata varmayan bir övgü tabii karşılır. Hz. Peygamberin kendisine yapılacak aşırı tazim ve övgülere gösterdiği tepkinin sebebi bellidir: "Beşer konumundan çıkarılıpûlûhiyet konumuna konulmak."

Putlarla mücadele için gelen ve tevhidin teşbihî değil, tenzihî olanı üzerinde duran bir dinin peygamberinin böyle davranmasından tabii bir şey olamaz. Tarihte peygamberlerine ülûhiyet isnadına kalkışan kavimler olduğundan Peygamberimiz böyle davranarak en sağlıklı yolu seçmiştir. Tarikatlarda müridin, kendisine ahiret hayatını kazanmaya yardımcı olan mürşidine minnettar olması ve ona şükran ifade eden sözler söylemesi doğaldır.

³⁴ Buhari, Enbiya48; Ebû Davud, Rikak, 68.

Nitekim sahabiler de Allah Rasulü'ne hitaben: "Anam babam sana feda olsun, canım sana kurban olsun." gibi ibare ve ifadelerle minnettarlıklarını ifade etmişlerdir. Onun traş sırasında kesilen saç ve sakallarını toplamışlar, abdest suyu ile teberrük etmişler, yüzlerine gözlerine sürmüşlerdir. Onun kullandığı ve hediye ettiği hırka ve eşyayı da ondan bir hatıra olarak saklamışlardır. Bunların hepsi ona duyulan sevginin tezahürleridir.

Sevgi insana sevdiği insanın güzelliklerini daha güzel gösterir. Seven sevdiğinin bu güzelliklerini söylemek, anlatmak ve paylaşmak ister. Sûfilerin şeyhleri ile ilgili övgüleri "fenafi'-ş-şeyh" mertebesinde söylenmiş sözlerdir. Hz. Ömer'in Hz. Peygamber'in vefat haberi üzerine: "Kim Muhammed öldü derse boynunu vururum." şeklindeki söz, seven insanın sevdiğini kaybettiği sıradaki fevranı değil de nedir?

Allah Rasûlü: "İnsanlara şükretmesini bilmeyen Allah'a da şükretmez."³⁵ buyurarak Allah'a şükretmenin yolunun İnsanlara şükür ve minnettarlıktan geçtiğini belirtmiştir.

Elbette şeyhlere yapılan övgülerde sınırı aşmamak ve onları peygamberlerin üstünde bir konuma çıkaracak ifadeler kullanmamak gerekir. Şeriat buna izin vermediği gibi, böyle bir tavır tasavvufî adaba da uygun düşmez. Her şeyin hakkını teslim etmek ve kimseye layık olmadığı bir sıfat izafe etmemek gerekir. Yine de Mecnun'un gözünde "Leyla" ne ise, aşık bir müridin gözünde şeyhi de öylesine övgüye layıktır. Gönül taşkınlığı türünden söylenen bu mecazları, hakiki anlamıyla anlamamak ve kendi içinde değerlendirmek

³⁵ Ebu Davud, Edeb, 11; Tirmizi, Birr,35.

problemi çözer. Çocukların gözünde bile "en güçlü ve en iyi insan" babalarıdır.

Tarikatlarda insanların müşhidlerine karşı ifrata varan tavır ve davranışları var. Halbuki Hz.Peygamber (s.a.) böyle davrananları yasaklamış, insanlara aralarında peygamber varken bile tabii olmalarını tavsiye etmiştir. Bırakın müşhidleri, halifeleribile öyle sulta kurmuşlar ki soru sormak yasak; tam itaat isteniyor. Bu gibi haller tabiiliği aşiyor.

Türkçe'de: "Dağ yanına varınca küçülür." diye bir söz var. Alman düşünürü Goethe de şöyle diyor: "Bütün politikacılar, askerler büyük sandığımız insanlar, yakından tanıdığımızda küçülürler. Bunun bir tek istisnası vardır o da müslümanların peygamberi Muhammed'dir."

Hz. Peygamber (s.a.) toplum içindeki hayatında da, ikili ilişkilerinde de, aile hayatında da davranışları bütün ayrıntılarına kadar tesbit edilmiş bir insandır. Onun en yakın çevresinin bildiği ilişkilerinde bile bir gayr-ı tabiiik ve hafiflik asla görülmez. Bu yüzden o ümmetine daima tabiiliği tavsiye etmiştir.

Ancak bütün insanların; yönetici ve idarecilerin Hz. Peygamber gibi herhal ve durumda tabiiik, ciddiyet ve vakarını korumasını bekleyemezsiniz. Çünkü insanların çoğu buna güç yetiremez.İşte bu sebeptedir ki, gerek hoca-talebe, gerek şeyh-mürid, gerekse yönetici-halk ilişkilerinde bir takım yanlışların önlenmesi ve idareci konumda bulunan kişilerin korunması için araya biraz mesafe konulmuştur. Şeyhlerinmüridleriyle çok sık görüşmemesi, talebe ile hocanın aynı helayı kullanmaması bu sebeptedir.

Hz. Peygamber (s.a.) şahsı için hürmet ifade edecek tarzda ayağa kalkılmasını bile istemediği halde ashabından bir kısmına hürmet amacıyla ayağa kalkılmasını emretmiştir.

Kendisine saygının da aşırılığa götürülmesinden kaçınmasının sebebi, ileride bu saygının üluhiyet isnadına varacak yanlılara ulaşmasını önlemektir. Ama başkaları için böyle bir saygıyı istemesi bunun örfe göre cevazını göstermektedir. Bu tür davranışlar genellikle örfe bırakılmıştır. Mesela Türkçe'de konuşurken ikinci şahsa "siz" diye hitabetmek saygı ifadesidir. Allah'a dua ederken "sen" diyoruz. Bu saygınlık mıdır?

Aslında ifrata varan saygı ve sevgi izharı türünden davranışlar çoğu zaman karşımızdaki insanları da sıkılmaktadır. Elbette ki doğrusu tabii olandır. Ama insanların hepsi bir değil. Şeyhi için her içeri giriş çıkışında ayağa kalkmamayı kendine kusur telakki eden insanlar bulunabiliyor. Ama bundan rahatsız olan şeyhler pek çoktur. Nitekim Ramazanoğlu Mahmud Sami Efendi: "İhvana söyleyin, halk içinde elimi öpmesinler, ben daha çok istiğfar etmek zorunda kalıyorum." dermiş. Bu biraz bizim milletimizin askeri yapısından ve disiplin ve töreni seven anlayışından kaynaklanıyor.

Nitekim Mısır ve Arap dünyasındaki tarikatların çoğunda şeyh-mürid ilişkilerinde bu tür merasim ve saygı ifade eden tavırlar göremezsiniz. Şeyhinin yanında ayak ayak üstüne atan veya oturduğu ile yattığı tefrik edilemeyecek biçimde oturan insanlar pek çoktur. Bu bir örf ve görenek mes'elesidir. İçten gelen duygu meselesidir. Adamın içinden gelen duygusu şeyhinin elini öpmek, huzurundan geri geri çıkmak şeklinde ise bunu değiştirmeye zorlamak tabiiğe aykırı olur. Ama bunu yapmayana dudak bükerek bakmak da aynı ölçüde yanlıştır. Bunlar esasata müteallik şeyler değildir. Teferruat içinde fazla boğulmamak gerekir.

Şeyhlerin ve halifelerinin soruda "sulta" diye ifade edilen otoriteleri ve sual sorulmasına bile izin verilmemesini ise ben bu işin bir gereği gibi görüyorum. Camide de hocalara

sual sorulmaz. Ama namazdan sonra münferid sual sormada bir sakınca yoktur. Şeyh ve halifelerin toplantıları bir bilgilenme meclisi olmadığı, aksine bir ilgi ve sevgi meclisi olduğu için sual sorulmaması gayet doğaldır. Suale sorulan ortamlar genellikle tartışmayı beraberinde getirir. Tartışma ise tasavvuf yolunda kişinin nefsanîyetini tahrik edici bir unsur olarak görülür. Sohbetten sonra veya özel görüşmelerde şeyhlere de halifelerine de sual sorulmasını engelleyecek bir durum yoktur. Aksine orada, sual varsa sorulması istenir. Binaenaleyh herkesten her yerde tabîlik ve her yerde sual sorulmasına izin vermesini beklemek mümkün değildir.³⁶

Maalesef herkesin kendini ön plana çıkarmaya çalıştığı, kendini öve öve bitiremediği, insanlara kendini faziletli, övülmeye layık biri olarak göstermeye çalıştığı, bir yandan tevazulu görünüp diğer yandan insanların her türlü övgü ve yüceltmesiyle coştuğu ve bu yüzden eleştiriye tahammül gösteremediği şu fitne zamanda hakiki şeyhlerden Osman Nuri Topbaş Hocaefendi'nin aşağıdaki açıklamasındaki hassasiyeti görünce "tasavvuf ahlakının" ne olduğunu anlayabiliyorsunuz.

Evet, Osman Nuri Topbaş Hocaefendi, kendi sayfasından şahsı ile ilgili son zamanlarda çıkan yayınlar ile ilgili açıklamada bulundu. Sevenlerine seslenen Topbaş, gurur, kibir ve şöhrete zemin hazırlayan ve reklam edercesine yapılan bu tür övgü ve yüceltmelerden rahatsız olduğunu ifade etti.

İşte o açıklamalar:

"Kıymetli Kardeşlerimiz ve Evlâtlarımızın Dikkatine;

Son zamanlarda şahsım hakkında yapılan bir takım aşırı iltifatlarla dolu, şiir ve ilâhilerle süslenmiş, çeşitli resim, slayt

³⁶ Bkz. Prof. Dr. H. Kamil Yılmaz, "İslam Tasavvufu", Altınoluk, İstanbul 2006 http://www.nurbahcesi.org/printer_friendly_posts.asp?TID=10432

ve videolar internette yayınlanıp, yayılmaktadır. İyi niyetle de yapılmış olsa bu tür aşırı iltifat ihtiva eden yayınları aslâ tasvip etmediğimin, bunlara hiçbir şekilde izin ve rızam olmadığını, o yayınlarda ifade edilen aşırı yüceltmelerle uzaktan-yakından bir alâkamın bulunmadığının, siz kardeşlerim tarafından bilinmesini arzu ederim.

Ne İslâm ahlâkının ne de tasavvufî âdâbın hiçbir şekilde tasvip etmeyeceği; gurur, kibir ve şöhrete zemin hazırlayan ve reklâm edercesine yapılan bu tür övgü ve yüceltmelerden rahatsız olduğumu, Kur’ân ve Sünnet ölçüleri dışına taşan her şey gibi şahsıma gösterilen “aşırı muhabbet ve hürmeti” de son derece mahzurlu bulduğumu, tekrar ve açıkça ilan ederim.

Bu tip yayınların yapılmasını, yapılmış olanların da en kısa zamanda yayından kaldırılmasını hâssaten rica ederim.

En büyük rehberimiz ve mürşidimiz Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem- kâinâtın medâr-ı iftihârı olmasına rağmen “Lâ fahra/övünmek yok” buyururken, O’nun âciz bir ümmeti olmaya gayret eden bizler de lââyık olmadığımız bu nevî iltifatlardan Cenâb-ı Hakk’a sığırız.

Ayrıca çeşitli ders, seminer ve sohbetler vesilesiyle şahsımdan nakledilenleri kendilerinin anlamak istedikleri şekilde yansıtıp sonra da şahsıma izafe edildiğine de zaman zaman şâhit olmaktayız. Bunun yanında, haberimiz ve iznimiz olmadan adımıza internet siteleri ve hesapları açılarak buralardan kontrolsüz birtakım yayınlar yapıldığını da üzülerek görmekteyiz. Biz bu yayınlardan da tamamen uzağız. Bu tür yayınlar, yolumuzun istikâmetine de zarar verebileceği için bunun vebâlini düşünerek dikkatli olunmasını ricâ ederim.

İlgi duyanlar için internette şahsımla ilgili resmi site ve adreslerimin bulunduğunu hatırlatır,³⁷ bunlar dışındaki kaynaklarda yayınlanan şahsımla ilgili beyanlara ihtiyatla yaklaşılmasını ve ancak kendi resmî internet adreslerimden yayınlanan beyanlara îtibar olunmasını ricâ ederim.

Diğer taraftan, mensubu bulunduğu mânevî yola duyduğu muhabbette aşırıya kaçarak “kendi yolunun en günahkârının bile o yola mensup olmayan kırk kişiye şefaathedeceği, âhirette kendi mürşidinin eteğine tutunanların doğrudan Cennete gidecekleri” şeklinde, şer’î esaslarla aslâ telif edilemeyecek tarzda, asılsız, mesnedsiz, hezeyana dönüşmüş heyecan taşkınlıklarına da -az da olsa- maalesef rastlamaktayız.

Evvelâ şunu ifâde edelim ki şefaathaktır. Rabb’imiz dilerse, dilediği kullarına bu salâhiyeti bahşedebilir. Lâkin kimin kime şefaathedeceği, ancak Rabb’imiz’in bileceği bir husustur. Âyet-i kerîmede buyrulduğu üzere;

“...İzni olmadan O’nun katında kim şefaathedebilir?..”
(el-Bakara, 255)

Dolayısıyla sâlih kullara duyduğumuz hürmet, muhabbet ve hüsn-i zannı, şer’î bir nass kat’iyyetinde görmek, kişiye mânen zarar vermekten başka bir şeye yaramaz.

Unutmayalım ki bu imtihan âlemine hiçbirimiz birbirimize karşı övünmek için gelmedik. Cenâb-ı Hak, râzı olduğu kullarının vasıflarını beyân ederken;

“Rahmân’ın (has) kulları onlardır ki, yeryüzünde tevâzû ile yürürler...” (el-Furkân, 63) buyurmaktadır.

³⁷ www.osmannuritopbas.com;
www.facebook.com/OsmanNuriTopbas,
www.twitter.com/osmannuritopbas

Bir başka âyet-i kerîmede de;

“Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma!..”(el-İsrâ, 37) ikâzında bulunmaktadır.

Hepimiz; hiçlik, yokluk, fânîlik ve acziyetimizi idrâk ederek Rabb’imiz’e kulluğumuzu izhâr etmek üzere bu dünyaya gönderildik. Bu fânî âlemde en büyük pâye, Hakk’a kul olabilmektir. Hepimiz, hatâsıyla-sevâbıyla, âciz birer kuluz. Âkıbetimiz hakkında da elimizden gelen bütün gayreti gösterdikten sonra, yalnızca Rabb’imiz’in rahmet, mağfîret, lûtuf ve inâyetine sığınırız.

Bu hususta, asr-ı saâdetde yaşanmış şu hâdiseden çıkan dersi, hepimiz mühim bir hayat düsturu edinmeliyiz:

Sahâbenin meşhur zâhid ve âbidlerinden biri olan Osman bin Maz’ûn -radiyallâhu anh-, Medîne’deÜmmü’l-Alâ isminde bir kadının evinde vefât etmişti. Bu kadın:

“–Ey Osman, şehâdet ederim ki şu anda Allah Teâlâ sana ikrâm etmektedir.” dedi.

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- Efendimiz müdâhale ederek:

“–Allâh’ın ona ikram ettiğini nereden biliyorsun?” buyurdu. Kadın:

“–Bilmiyorum vallâhi!” deyince Allah Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle buyurdu:

“–Bakın, Osman vefât etmiştir. Ben şahsen onun için Allah’tan hayır ümîd etmekteyim. Fakat ben peygamber olduğum hâlde, bana ve size ne yapılacağını (yani başımızdan ne gibi hâller geçeceğini) bilmiyorum.”

Ümmü’l-Alâ der ki:

“Vallâhi, bu hâdiseden sonra hiç kimse(nin hâli ve istikbâli) hakkında bir şey söylemedim.” (Buhârî, Tâbîr, 27)

Bizler de dâimâ acziyetimizi îtiraf ederek Yûsuf -aleyhisselâm-'ın şu duâsıyla Rabbimiz'in rahmetine ilticâ etmeliyiz:

“...(Ey Rabbim!) Beni müslüman olarak vefât ettir ve beni sâlihler arasına kat!” (Yûsuf, 101)

Cenâb-ı Hak lûtf u keremiyle âkîbetimizi hayreylesin.

Âmîn!..”³⁸

Yeri gelmişken bir şeyi tekrar hatırlatalım; aşırı öyğü ve kutsal sayma şeyhin ev halkına ve ev eşyalarına kadar bazen uzanıyor. Yok efendim “şeyhin çocuğu” diye küçük çocuklara tazim ve el öpmeler, şeyhin sarığı, cübbesi, takkesi, teşbihi gibi eşyaları ile teberrükde ileri gitmeler de yersiz övünmelerin içine dahil edilerek eleştirilecek konulardan birisidir. “vur” deyince öldürmemek gerekir.

Aşırı Merasim Ve Eğilmeler

İslam insanı özgür kılmıştır. Özgürlüğünü ne düşmana verir, ne dünya mal ve makamına değişir, ne de kuru merasimlere kurban eder. Müslüman Müslümanı görünce büyükse, alimse, mücahit gazi ise veya pîr-i fâni ise sevgi ve saygıyla ayağa kalkar. Elini öpebilir. Asıl olan musafahadır ve yeterlidir. Yanak yanağa öpüşmek asla yoktur. Kucaklaşma ise çok uzun müddet görüşmeyenler için ancak olabilir. Her gördüğünde muanaka, yani kucaklaşma lüzümsüz bir adettir, gerekmez. Hele yanak yanağa öpüşmek hiç yoktur, çok çirkindir. Belki büyükler küçükleri şefkatle öpebilir. Ama bir bakıyorsunuz genç yaşlı demeden herkes herkesi öpüyor. Ey

³⁸ Osman Nûri Topbaş, <http://www.islamveihsan.com/osman-nuri-topbas-hocaefendiden-onemli-aciklama.html>

gençler, sizi yaşlılar öperse hadi neyse, siz hangi cesaret ve sui edeple büyüklerinizi öpmeye kalkışıyorsunuz?

Hele kadınlı erkekli öpüşmeye gelince, asla ve kat'a böyle bir fitneye izin verilemez, müsamaha gösterilemez. Efendim adetmiş! Karnı ağrısın öyle adetin. O kafir adettir, Müslümanlarla işi ne?

İslam, evet, gerekmez merasimlere karşıdır. İnsan ilişkilerinde samimiyet ister, külfeti yıkar atar. İki insan karşılaşınca ayakta veya oturarak müsafaha dediğimiz tokalaşmaları yeter. Avuç içleri birbirine değdirilerek selavat getirilmesi, günahları döker. Yetmez mi? Elbette yeter.

Peki, yerlere kadar eğilmek de neyin nesidir? Hele huzurda diz çökmek? Neüzü billah secdeye gitmek? Yahü Allah Teala'dan başkasına rüku ve secde olur mu? Bunlar cahiliyyet işleridir. İslam ile alakası olmayan batıl ve bid'at işler. Yani sapıklık.

Şair bunu ne güzel ifade etmiş:

*“Ne senden rükû, ne benden kıyam,
Selamun aleyküm aleyküm selam”.*

Tarikatlarda müritler eğilerek mürşitlerini veya halifelerini selamlarlar. Tarikat, onların dedikleri gibi, sünnete ittiba ise, bu sünnette var mıdır? Biz bilerek hayır. Mevlevîlerde başkesmek, niyaz etmek de düşündürücüdür. Bu dinde her önüne gelen bir merasim uyduramamalı değil midir? Ölçü Kur'an ve sünnet ise, yeter de artar bile.

İslam şahsiyetinde böyle rükulu secdeli selamlama da olmaz, saygı duyma da. Kim yaptıysa yanlışır, kim istiyorsa hatadır. Şeriat dışı istekler mahrumiyetle cezalandırılmalıdır. Sevgili Peygamberimizin özel mekanı, koltuğu, minder veya döşeği yoktu mecliste. Kılık kıyafetinde de alameti farikası yoktu. Yabancılar gelse, kimin Peygamber olduğunu

anlayamazdı önceleri. Sonra sahabenin saygısına bakarak anlardı kim olduğunu. Herkesi yere oturtarak kendisi padişah tahtı gibi görkemli koltuklara oturanlar ayıp ediyorlar. Efendim, o yaşlı olduğu için koltuğa oturuyormuş. İyi ama o mecliste yaşlı bir o mu? Başka yaşlılara da hiç olmazsa bir sedir atınız, bir sandalye koyunuz. Onların da dizleri ağrır be canım kardeşim.

Peygamberimiz Efendimizin (sav) kimseye elini öptürmediğini, kendisi için ayağa kaldırmadığını söyleyen şeyh efendi, nasıl olur da elini hem de üç kere öptürür? Öpen bunu cana minnet bilebilir, öptüren bilmemeli. Eskiler “öpülecek el, fırıncı küreği gibi olmalı” derlermiş. Bir şey hissetmemeli yani. Şimdi bir meclise gitseniz ve o meclisin büyüğünün elini öpmesiniz, onun bütün cemaati sizi düşman biliyor. En azından “ne ekabir adam?” diyor. İşte muhabbete zarar, işte tefrika sebebi.

Her ne ise, gelin Cevrî'ye kulak verelim:

*Çerhe kılma serfûrû ikbal için gayret budur
Hem geda hem padişah-ı alem ol, devlet budur.*

Rağıp Paşa da şöyle söyler:

Etmez tarik-i hakta olan halka serfûru

Eğmez minare kametini bâd eserse de.

Mehmet Akif de bir mesaj verir:

Şühedâ gövdesi, bir baksana, dağlar, taşlar...

O, rükû olmasa, dünyâda eğilmez başlar.

Kim demişse diline sağlık:

“İnhina³⁹ tarik-i esaretten gîrân gelir boynuma”.

³⁹ Eğilmek.

Velhasıl ilişkilerde sünnetin ölçüsü samimiyet ve lüzumsuz külfet ve merasimden kaçmaktır. Bunun aksini isteyen ve yapan, sünnete muhalif olmaktan başka fitrata yük, hayata zorluk verir. Allah Teâlâ kullarına kolaylık diler, zorluk değil.

Aşırı Büyüme Tehlikesi

Yasaklı hayatın sakıncaları gözükmüş, her yerde ehliyetsizlik insanlar türeyerek şeyhlik başlamıştır. Bu zararın yanında başka bir zarar daha vardır: İnsanlar yanılmamak için, rahat buldukları için, adı belli bir şeyhe giderek ondan ders almak istemişlerdir. Bu da çok aşırı büyüme ve çoğalmayı, dolayısıyla her müride ayrı ayrı ilgi duyup zaman ve emek vermeyi önlemiştir. Bir şeyhin binlerce, bazen milyonlarca müridi var. Nasıl uğraşacak bu kadar insanla? Ne zaman bunlarla görüşecek, sohbet edecek, özel manevi hastalıkları ile ilgilenecek, derslerini değiştirecek, yenisini öğretecek ve sık sık kontrol edecek? Mümkün değil yapamaz. Senede bir kere görmek bile mümkün olmuyor. İşte bu aşırı büyümeler bir çok sorunu da beraberinde getirmektedir. Şeyh müritlerine hakim olamamaktadır.

Bir başka sorun, devlet ve siyaset bu kadar insanı başında toplayan adamı kontrol etmek isteyecektir haliyle. Oysa maneviyat ehli devlet ve siyaset adamları ile çok düşünüş kalkmazlar. Böyle olunca, karşılıklı endişeleri yok etmek ve birbirlerinin şerrinden korunmak için, gizli takip, tecessüs veya oturup anlaşmalar yapmak zorunda kalacaklardır.

Mesela doğuda şöyle bir manzara gördük. Siyasetçiler ev ve alanlarda insan kazanma ve ikna etme ile uğraşmıyorlar. Bunun yerine doğruca şeyhe gidiyorlar. Onlardan oy istiyorlar. Onlar da sıraya bağlamış, her seçimde birisini memnun etmeye

çalışmaktadır. Hatta bazen duyduk, gelen partiye, “bu sefer falancalar sizden evvel davrandılar. Onlara söz verdik. Gelecekte size oy verelim” demek durumunda kalmışlardır.

Kapalı Ve Karışık Üslubu Terk Etmeliyiz

Yukarıdan beri yazıyoruz; şeyh hata yapabilir, günah işleyebilir. Şefaathaktır ama bir şeyhe intisap etmek, cenneti garanti etmek değildir. Şeyh müridi cehennemden çeker çıkarır garantisi asla yoktur. Onlar da birer insandır. Masum değildirler. Belki mahfuzdurlar.

Ama zaman zaman müridlerin ağzından öyle saçma, öyle akaid ile tevili mümkün olmayan, fıkhı uymayan sözler çıkıyor ki, bunlar nasıl söylenir, nasıl dinlenir, hayret edersiniz. Maalesef bazı şeyhlerin sözleri veya tasavvuf kitapları, bu batıl düşünceleri besler gibidir. Hatta o eski kitaplarda “adab” diye yazılan öyle şeyler vardır ki, zamanımızda alim olan bazı şeyhleri bile düündürüyor, aksini beyandan çekindiriyor.

Mesela az ileride “sigara içmek şeyhin sünnetidir, mürid içmiyorsa da artık şeyhe uyup içmeli” diyecek kadar saçma sapan bir yanlış yazarken, bize destek veren bir şeyh efendiye rastladık. Diyordu ki: “Mesela içimdeki bir acıyı sizinle dertleşerek söyleyeyim. Derviş, hatta halife veya şeyh sigara içiyor, sigara tütürüyor. Ezan okununca sigarayı şuraya koyuyor, mihraba geçiyor, namaz kıldırıyor. Ondan sonra sigarası yine ağzında.

“Hocaefendi! Bu sigara oluyor mu?” deyince de;

“Sen benim sigarama karışma!” diyor.

Böyle şeyler duydum. Sonra bazı tekkeler duydum; oraya misafirler gittiği zaman sigara ikram ediyorlarmış. Sigara haramdır. İsrâf haramdır. Sıhate zarar vermek haramdır. Bu sonradan ortaya çıkmış bid’attir, mükeyyefattır,

muzır malzemedir. Bunun içilmesi doğru olmaz. Bu, gün gibi âşikâr bir şey. Bunu camiye getirmek, tekkeye getirmek, fosurdatmak olmaz.

“E Hocam! Falanca büyük şeyh de içmiş.”

O şeyhin büyük şeyh olduğunu ben de biliyorum, seviyorum da onu ama büyük şeyh ölçü değildir; Peygamber Efendimiz ölçüdür. Ölçü fıkıh kitabıdır. Ölçü şeriattir. Ölçü Kur’ân-ı Kerîm’dir.

O onu neden yapmıştır, nasıl yapmıştır, ne kadar yapmıştır?

Sen onu anlayamazsın. O orada sigara içenlerle beraber sigara içiyor gibi yapmıştır, onları toplamıştır, öbür tarafa getirmiştir, tevbe ettirmiştir. Üç sene sabretmiştir, dördüncü sene yola getirmiştir. Ama o mekruh; “helal” mânasına, “Kerahat kalktı.” mânasına gelmez. Eğri oturup doğru konuşmak lazım. Ölçü ve örnek Peygamber Efendimiz’dir, Kur’an’dır, şeriattir. Onun için herkes ona uyacak. “Şeyhim sigara içiyor.” diye sigara içilmez.

Mürit öyle, bildiği bilmediği her şeyde şeyhini taklit ederse helak olur. Çünkü şeyhin gördüğü bazı mânevî işaretler dolayısıyla yaptığı bazı şeyler olabiliyor.”⁴⁰

Muhterem M. Es’ad Coşan Hoca Efendinin üslubuna dikkat ettiniz mi? “Sen onu anlayamazsın. O orada sigara içenlerle beraber sigara içiyor gibi yapmıştır, onları toplamıştır, öbür tarafa getirmiştir, tevbe ettirmiştir. Üç sene sabretmiştir, dördüncü sene yola getirmiştir. Ama o mekruh; “helal” mânasına, “Kerahat kalktı.” mânasına gelmez. Eğri

⁴⁰ Mahmud Es'ad Coşan , <http://www.haberinozu.com/kitap/seyhim-sigara-iciyor-diye-sigara-icilmez-mahmud-esad-cosan-rhaleyh-h243741.html>

oturup doğru konuşmak lazım. Ölçü ve örnek Peygamber Efendimiz'dir, Kur'an'dır, şeriattir. Onun için herkes ona uyacak.”

Sevgili Hocam, eğri oturup doğru konuşalım, neden savunmaya gidiyorsunuz? “Sen onu anlayamazsın. O orada sigara içenlerle beraber sigara içiyor gibi yapmıştır, onları toplamıştır, öbür tarafa getirmiştir, tevbe ettirmiştir. Üç sene sabretmiştir, dördüncü sene yola getirmiştir” diyorsunuz. Hiç de öyle değil. O büyük şeyh efendi ömrü boyunca fosur fosur sigara içmiştir.

Kendisine “Hocaefendi! Bu sigara oluyor mu?” deyince de; “Sen benim sigarama karışma!” diyor.

Bak ne güzel diyorsunuz: “Sigara haramdır. İsrâf haramdır. Sıhate zarar vermek haramdır. Bu sonradan ortaya çıkmış bid'attir, mükeyyefâttir, muzır malzemedir. Bunun içilmesi doğru olmaz. Bu, gün gibi âşikâr bir şey. Bunu camiye getirmek, tekkeye getirmek, fosurdattmak olmaz.” Evet, olmaz.

Ne güzel diyorsunuz: “Ölçü ve örnek Peygamber Efendimiz'dir, Kur'an'dır, şeriattir. Onun için herkes ona uyacak.”

Evet, uyacak. Bunun lamı cimi yok, fakat neden daha sonra “O onu neden yapmıştır, nasıl yapmıştır, ne kadar yapmıştır? Sen onu anlayamazsın. O orada sigara içenlerle beraber sigara içiyor gibi yapmıştır, onları toplamıştır, öbür tarafa getirmiştir, tevbe ettirmiştir. Üç sene sabretmiştir, dördüncü sene yola getirmiştir” diyorsunuz? “Sen onu anlayamazsın” ne demek? İşte gençliğinden beri içiyor? Ve de “mübah” diyerek içiyor. Siz de haram diyorsunuz. Neden yaptığına bir kılıf bulma çabasına giriyorsunuz?

Bunu yapmasanız iyi olur. Çünkü onlar “Sen onu anlayamazsın” sözünden cesaret aşıyor, nefislerinin hevasına mazeret uyduruyorlar.

Es’ad Efendi devam ediyor: “Meyhaneden adam kurtarmak için oraya giriyor.” diye sen de meyhaneye girersen kendin tutulursun. O oradan adam çıkarmak için gider, sen de “Şeyhim meyhaneye gidiyor.” diye gidersin.

Elhamdülillah biz gitmiyoruz da. Ama “Bazen böyle şeyler oluyormuş.” diye kitaplarda okuyoruz. Bunlar misal olsun diye söyleniyor. Onun için her şey taklit edilmez. Bilmediği şeyler şeriate aykırı gibi görünüyorsa hüsn-ü tevil edilir.⁴¹

Mesela [Mehmed Zahid] Hocamız, şeyhin birisini anlatırdı. Sadık, ileri bir müridi şeyhe hizmet ediyor. Çarşafı bir kadın gelmiş. Şeyh efendi;

“‘Hoş geldin!’ demiş, odasına almış, kapıyı kapatmış. Dışarıdaki bekçi müride de;

“Sakin ha kimseyi içeriye alma, biraz konuşacağız.” demiş. Biraz sonra çıkmış.

“Su kaynat, kazanda su ısıt.” demiş.

Ondan sonra kadın bir iki saat durduktan sonra çıkmış, gitmiş. Şeyh müridi çağırılmış;

“Hakkımda ne düşündün?” demiş.

“Estağfirullah efendim!”

“Git, o kadına kim olduğunu sor.”

“Estağfirullah efendim, sizi kontrol edecek değilim ya!”

⁴¹ Ben Hoca Efendiyi anlıyorum. “Bilmediği şeyler şeriate aykırı gibi görünüyorsa hüsn-ü tevil edilir.” Ama sen o tevil yapamazsın. Peki ama hocam, “zırva tevil götürmez” denmiştir. Adam zırvalar da kalkar bize “sen anlamazsın” derse ne yapacağız? Hüsn-ü teville uğraşacağımıza, şeriat reddediyorsa biz de etsek olmaz mı?

“Hayır! Mutlaka gideceksin, soracaksın.”

Arkasından gitmiş, sormuş;

“Hanımefendi, siz kimsiniz?”

“Ben şeyh efendinin kız kardeşiyim, ablasıyım. Onu ziyarete geldim.”

“Niye “Suyu ısıt.” dedi?”

Biraz sonra şeyh efendi, innâ lillâh ve innâ ileyhi râciûn ruhunu teslim etmiş. Kazandaki su onun cenazesini yıkamaya yaramış. Yani vefat edeceği mâlum olmuş. Kız kardeşi ile helalleşmiş, namazını kılmış, suyunu da ısıttırılmış, ondan sonra vefat etmiş. Ama dışarıdan bakarsan şeyh efendi bir kadını odasına aldı, iki saat kaldılar.

Şeriatte nasıl?

Bir yabancı kadınla bir erkek baş başa yalnız kalamaz.

Biz kadınlara ders verirken, tarikati anlatırken Valide hanımı yanımıza alıyoruz veya perdenin arkasından anlatıyoruz veya tedbir alıyoruz veya hanımın beyini de yanına oturtuyoruz. Tabi mantosuyla, sokaktaki kıyafetiyle oturuyor, öyle anlatıyoruz. Neden? “Şeriatin ahkâmı yerini bulsun, aykırı iş olmasın.” diye.

Filanca adamın meclisinde kadın erkek bir arada durmuş. Adamın mâneviyâtı çok kuvvetliymiş; pamukla ateşi yan yana tutarmış da pamuk yanmazmış. Öyle şey olmaz! Şeriatin ahkâmına aykırı olduğu için olmaz. Tasavvuf kitaplarımız öyle yazıyor. Birisi böyle yapmış, böyle demiş de “Olmaz!” demiş. Peygamber Efendimiz böyle yapmadığı için “Yâ Fatıma! Perdenin arkasına geç.” dediği için öyle yapmak lazım. Efendimiz gibi yapmak lazım.

O bakımdan Resûlullah’ın hayatını okuyun. Ana kaynak odur. Köşe başındaki ana taşına ipi çekiyoruz, şakülü de yukarıdan aşağı sarkıtıyoruz; duvarı örerken o ölçüye, o ipe

göre yapıyoruz. O köşe taşıdaki ölçü yeri neresi? Peygamber Efendimiz. O ölçüye bakmaz da yanındaki tuğlaya bakarsan olmaz. Herkes yanındaki tuğlaya bakarsa, duvara bakarsa yelken gibi eğri büğrü olur.

Saflara durulduğu zaman ne diyoruz? “Şu direklerin hizasında olun.” diyoruz. Onu demediğimiz zaman hava grafiği gibi önde arkada, önde arkada zikzaklı oluyor. Saf düz olacak! Yapamıyorlar. Ya yere çizgi çizeceksin ya ip koyacaksın, ya iki direğin arası diyeceksin. Yapamıyorlar; ölçüye dikkat etmek lazım.

Aman kardeşlerim! İnsan yandaki tuğlaya bakarsa yanılır. Ana çizginin bağlandığı Resûlullah’a bakacak, Kur’ân-ı Kerim’e bakacak. Herkes ölçüyü ondan alacak. Ondan başka bir ölçü olmaz. “Falanca üstad, falanca kimse, falanca şahıs şöyle yaptı.” Sen onun neden yaptığını bilemezsin. Gitsen sorsan belki işin aslı anlaşılır.

Adamın birisi demiş ki; “Falanca büyük hoca efendiden duydum; ‘Eşek anırdığı zaman abdest bozulur.’ dedi.”

Hoppala! Şimdi ben burada abdestliyim, dışarıda bir merkep bağırmaya başladı. Benim burada abdestim niye bozulsun?

“O hoca öyle şey söylemez.” demişler.

“Yok, söyledi! Şu kulaklarımla duydum.” demiş.

“Söylemez.”

“Vallahi söyledi!”

“Gel bakalım, madem yemin ettin.” demişler; gitmişler, hocaya sormuşlar;

Hoca efendi, şöyle bir düşünmüş; hatırlamak için başını eğmiş, sakalını sıvazlamış, başını sallamış.

“Evet, söyledim.” demiş.

Hadi bakalım! Ayıkla pirincin taşını. Bu hoca cahil mi?
Hayır!

“Söyledim ama evladım, sen herhalde vaazın içinde uyumuşsun; vaazı dinlerken anlatılan şeyin başını duymamışsın, sonunu duymuşsun. Yanlış bilgi edinmişsin. Ben o vaazda neyi anlattım? ‘Bir insan merkebine bindi. Su tulumu, testisi merkebine asılı. Yolda namaz vakti gelince indi. Abdest bozacak, abdest alacak, namaz kılacak. Merkep bir gürültüden ürktü, kaçtı gitti. Çölde merkebi ara Allah’ım ara; yok. Orada yok burada yok, uğraştı, didindi; yakalayamadı. Su yok. Şimdi bu adam ne yapacak? Namaz vakti geçiyor. Teyemmüm abdesti aldı. Tam namaz kılacak, merkep geldi, yanında anırdı, bağırdı. Tamam, su geldi. O zaman ne olur? Su geldiği zaman teyemmümle namaz olmaz. Artık oradan suyu alacak, abdest alacak. Ondan abdesti bozuldu.’ dedim.”

İnsan anlatınca anlıyor da anlatmayınca bilinmiyor. O bakımdan gerçekten büyüklerin, evliyâullahın kerametle bildiği bazı şeyler vardır. Onlar görürler, bazı şeyler söylerler; onları taklit etmek olmaz.

Bahaeddin-i Nakşibend Efendimiz ile ilgili bir menkabe -onlara hikâye denmiyor- anlatırlar. Müritlerine;

“Hadi gidelim, filanca tüccarın deposundaki malların hepsini alalım.” demiş. Gitmişler, almışlar. Topları, kumaşları herkes kucaklamış, almış. Depoda bir şey kalmamış. Ertesi gün;

“Hadi, aldığımız topları götürüp yerine koyalım.” demiş. Tekrar götürmüşler, yerine koymuşlar.

Meğer o gün haramîler gelmiş, oraları talan etmişler. Bu zât iyi bir tüccarmış, mübarek bir insanmış, bunun da dükkânına girmişler ama bir şey yok, daha önce alındı; bir şey yapamamışlar.

Böyle şeyler olabilir. Yoksa ilk başta; “Hırsızlık için gidelim.” demedi, korumak için gitti. Böyle menkabeler olabiliyor.⁴² İnsan bir şeyin esrarını bilince o zaman başka türlü düşünür, işin sonunu bilince başka şeyler yapabilir. Böyle şeyler olabiliyor. İnsan bilmediği şeyi taklit etmeyecek.

İmâm-ı Âzam Efendimiz’in sözü vardır:

“Benim ahkâmımın hangi hadisten, hangi âyetten ne sebeple çıktığını bilmeyen; benim mezhebimin hükmüne göre cahilce, gözü kara hükmetmesin!” diyor.

Sebebini bilsin. “Sebebini bilmeyince yanlış hükme varabilir.” diye düşünmüş. Bu çok önemli bir noktadır. Bazıları hocalarına muhabbetten şeriaten çıkıyorlar. Hocasına muhabbet ediyor, hocasının yanlış işlerini taklit ediyor, sigara tiryakisi oluyor, vesaire vesaire; raydan çıkabiliyor, yoldan çıkabiliyor. Ölçü Resûlullah’tır, şeriatin ahkâmıdır. Herkes şeriatin ahkâmına uymak zorundadır.

“Ben büyük şeyhim; kadınla erkeği yan yana tutarım da bir şey olmaz da.”

Evet, olmayabilir ama öyle yapmak doğru değildir. Büyüklerimiz de umumiyetle öyle yapmamışlardır. İstisnâî haller de onların bildiği bir şeydir, ötekilere ölçü olmaz.

“Tevhid Ehli Sigara İçer mi?”

⁴² Çok şükür ki şimdi böyle imtihanlar olmuyor. Olsa, galiba biz asi olacağız. Mesela şeyh dese ki, “falan eve git, içerdeki hanımla cima et, kalk buraya gel”, sen gider de zina yapar mısın? O zina değilmiş. Ya neymiş? O kadın şeyhe kendisini nikahlaması için vekalet vermiş. Şeyh de bu müride nikahlamış. O kadın karısı olmuş. Cima nikahlı karı ile helal, hatta sevap imiş. Dilinde çıban mı çıktı şeyhin, bunu açıkça söylese olmaz mı?

Sigara yasağının daha kapsamlı uygulandığı bu zamanda size çok tatlı bir yaşanmış olayı anlatacağım:

“Babam, Perşembe günleri izin kullanırdı. Perşembe akşamları da evimizde, Ömer Efendi'nin de katıldığı, Melâmi neşvesi üzere sohbetler icra edilirdi. Evimizin genişçe salonunda erkekler oturur, onun yanındaki bölmede de hanımlar sohbeti takip ederlerdi.

Sohbet, akşam altı gibi misafirlerin gelmesiyle başlar, gece geç vakitlere kadar devam ederdi, ikramların yapıldığı, ahbabların yarenlik ettiği, güzel sohbetlerdi bunlar. Ömer Efendi başta olmak üzere, erkekler sigaralarını tütürürler, hanımlar i kendi aralarında söyleşmek imkânı bulurlardı.

Ömer Efendi gelirken yanında birkaç kişiyle beraber gelirdi. Bergamalılar diye andığımız bir arkadaş grubu vardı mesela. Muhittin Amca ve eşi Saliha Teyze, sonra Karşıyaka'dan Zübeyde ve Muhsine Hanımlar mutlaka katılırlardı. Her sohbette, ikram faslı başlayınca, harika ilahilerle ortamı coşturan berber Cemal Ağabeyimiz eksik olmazdı. Keyfi yerinde olduğunda, üç-dört ilahiyi arka arkaya söyler, bizi mest ederdi.

Bu sohbetlerden birindeydi. Ömer Efendi, her zaman olduğu gibi tevhid bahsiyle açtı sohbeti. Tevhidin gerekliliğinden, tevhid ve hakikat ehli olmanın faziletlerinden epey bahsetti. Çok güzel şeyler söyledi.

Sonra ikram arası verildi. Misafirler daha rahat oturmaya başladılar. Ayaklar uzatıldı, sigaralar yakıldı. Cemal ağabey ağlayarak Seyyid Nesîmî'den okuyordu:

*"Ben melamet hırkasını
Kendim giydim eğnime
Ar u nâmus şisesini
Taşa çaldım kime ne?"*

Ben de kalktım, çay servisi yapmaya başladım. Yakılan sigaraların dumanı sebebiyle, salonda âdeta göz gözü görmez olmuştu.

Misafirler arasında, Saliha Teyzelerle beraber o akşam ilk defa gelen Kadirî tarikatına mensup bir hanım da vardı. İzin alarak Ömer Efendiye şu soruyu sordu: "Deminden beri biz tevhidden, hakikat ehlinden bahsediyoruz. Hakikat ehli sigara içer mi?"

Hiç beklenmedik bu soru herkesi yıldırım gibi çarpmıştı. Bir da iklim dondu, millet kaskatı kesildi. Herkes göz ucuyla Ömer Efendiye bakmaya başladı. Acaba ne cevap verecekti? Kızmış mıydı?

Ömer Efendi hiçbir şey söylemeden başını önüne eğdi. Bir müddet öylece kaldı. Salonda çıt yok tabii. Birden ortalığa öd ağacı kokusu gibi, nefis bir koku yayıldı. Saliha Teyze fısıldayarak "Saide Hanım, öd ağacı mı yaktınız?" diye sordu. Oysa hiçbir şey yakmamıştık. Ömer Efendi, odaya yayılan kokuyu alınca, gülümseyerek başını kaldırdı.

Bu arada, soruyu soran hanım da kötü oldu. Edepsizlik ettiğini düşünüp ağlamaya başladı. Ömer Efendi onu teselli ederek "Uzülme hatun, Cenâb-ı Allah settâr-ı uyûbdur, ayıpları örtücüdür. Sizin sözünüz bize bir ikazdır. İçmeyiz inşallah bundan sonra" dedi ve sigarasını kül tablasına bastırdı. Onunla beraber çevresindeki herkes, babam, Şevket ve Ali Rıza Amcalar ve diğerleri de sigaralarını söndürdüler. Ve sigarayı bir daha olarına sürmediler."⁴³

Olayı bize anlatan M. Serhan Tayşi'dir. Adı geçen Ömer Efendi, İzmir Konak Camii eski imamı ve Melami şeyhi

⁴³ M. Serhan Tayşi, Ali Emiri İzinde, Timaş y. İst. 2009, s. 146-147

Bergamalı Ömer Dağdaş Efendidir. Bu kıssa hoşuma gitti. Keşke bütün şeyhim diyenler de böyle olsalar.

Bir zamanlar adını vermek istemediğim, şeyhliği babadan oğla geçerek gelen ve ilmi de olan bir zat-ı muhteremin yanındaydık. Sigarasının dumanı bizi boğuyordu. Bir hoca ona sigaranın hem haramlığından, hem de kendilerine karşı kul hakkını ihlaldan bahsetti. Hiç oralı olmadı o zat-ı muhterem. Sadece “haram değil, mekruhtur” dedi.

Sanki mekruh az bir şey. Eskiler “kerahetle keramet olmaz” derlerdi. Hele de bir şeyhin sürekli mekruh işlemesi ne demek? Müritlerine hangi kötü alışkanlıkları bırakmasından ve nefis tezkiyesinden bahsedecek bu efendi? Bahsetse kim dinler?

Bundan da kötü bir şey oldu. Dedi ki: “Bazen bunu bırakmak istiyorum, ama şu ‘sigara haramdır’ diyenlerin inadına bırakmıyorum.”

Bu nedir Allah aşkına? Sigaraya alimler haram diyor. “Eskiler bu kadar zararının kesin olduğunu bilselerdi, onlar da haram derlerdi.” Diyorlar. Şeriat alimlerine şeyh “inat” eder mi?

Ya şu “inadına” kelimesi de ne oluyor? Bu sözde ap açık gurur, kibir, enaniyet yok mu? Bir şeyhte bu kötü huylar ne gezer Allah aşkına?

Anlamadığım bir mesele de, her gün bir sürü fetva veren bazı alimler, çağdaş alimlerin kitaplarına itimat etmiyor, eskilerin kitabına bakıyorlar. İyi ama senin verdiği fetva mesela yazılsa, o da mı “yeni” diye itibara alınmayacak? Yeni kitaplara ve alimlere karşı olmak ne demektir?

Ama aynı adamların babası veya dedesi on yirmi sayfa bir risale bıraksalar, onları mukaddes kitaplardanmış gibi öpüp başlarına koyuyorlar. Peki bu neyin nesi?

Bu saçmalık şuna benzedi. Bir zamanlar bir alimden Arapça dersler alan bazı arkadaşlar, nasıl bir telkin altında kalmışlarsa, ellerindeki Elmalılı Tefsiri, Ömer Nasuhi'nin Kamusu, Tecrid-i sarîh gibi Türkçe kitapları satmışlardı. Neden mi? İşte o neden: "Türkçe kitaplardan ilim alınmaz."

Bu zavallıların bazıları sonradan uyandılar ve sattıkları kitapları tekrar aldılar ama ellerinden çıkardıkları o nadir ilk baskıları bir daha bulamadılar...

Sigaranın Hükümü Ve Cinler

Sigara yasağının daha kapsamlı uygulandığı bu zamanda önce sigaranın dini hükmü hakkında Hayretti Karaman Hocadan bir alıntı yapmaktayım:

"Tütün 15. asırdan sonra yeni dünyadan İslâm ülkelerine girmiş, o zamandan beri de İslâm ulemâsı tütünün hükmü üzerinde durmuşlardır.

1) Tütünün mubah olduğunu söyleyenler zararı olmadığı ve Şârî' tarafından menedilmediği deliline dayanmışlardır. Halbuki:

a) Sigaranın zararı bugün ilmen, kesin olarak bilindiği için zararsız denemez.

b) Şârî'in menetmediğini söylemek de isabetli değildir. Çünkü Şârî' her haramı ismen zikretmemiştir. Hüküm kaynakları yalnız sarîh ve husûsî nasslar değildir. Nasslarda geçenlerin haram kılınmış sebeplerine (illetlerine) bakılarak yapılan kıyaslar ve diğer istidlâl yolları vardır.

2) Sigara içmek mekruhtur diyenlerin dayanağı, kıyasla sabit bir hükme "haram" demekten çekinmeleri ve sigaranın zararları hakkında kesin bilgi sahibi olmamalarıdır.

3) Sigara içmek (özellikle tiryâkilik) haramdır diyenlerin mesnedi zarar, isrâf ve nafaka mükellefiyetidir.

Zarar: Sigara hem ienin sıhhatine, hem de yanında bulunanların sıhhat ve rahatına zarar vermektedir.

Rasûl-i Ekrem (s.a.v.): "Ne doğrudan ne de karşılık olarak zarar vardır"⁴⁴ buyurarak zarar vermeyi menetmiş, Allah Teâlâ da "kendinizi elinizle tehlikeye atmayın..."⁴⁵ "kendinizi öldürmeyin..."⁴⁶ buyurmuştur.

İsrâf: İsrâf malı faydasız yere harcamaktır: "Yeyiniz, içiniz, isrâf etmeyiniz" âyeti⁴⁷ ile "Peygamber (s.a.v.) malın boşa harcanmasını yasakladı."⁴⁸ hadisi isrâfî haram kılmaktadır.

Nafaka mükellefiyeti: Kocalar, babalar ve muhtaç yakınlarına bakan erkekler nafaka (onların yiyecek, giyecek, mesken, tedâvi... ihtiyaçlarını temin) ile mükelleftirler. Bundan keserek sigaraya para vermek haramdır.

Netice olarak denebilir ki: Bu üç sebepten birisinin gerçekleştiği yer, zaman ve durumda sigara içmek haramdır. Bunlar gerçekleşmez ise mekruhtur. Her iki durumda da sigaranın içilmemesi, terkedilmesi dince gereklidir.

Nargile ve enfiye gibi alışkanlıkların hükmü de sigara alışkanlığı gibidir."⁴⁹

Ben bu satırları yazdıktan sonra internette "hüddam" kavramına bakarken sigaraya farklı bir açıdan bakan şöyle bir bilgiye ulaştım. Bu bilgiler benim uzmanlık alanımın

⁴⁴ Ahmed, Mûsned 5/327; Muvatta', K. el-Akdiye, 31; İbn Mâce K. el-Ahkâm, 17.

⁴⁵ Bakara: 2/195

⁴⁶ Nisâ: 4/29.

⁴⁷ el-A'râf: 7/31

⁴⁸ Buhârî, K. ez-Zekât, 18; Husûmât, 3; İ'tisâm, 3; Müslim, K. el-Akdiye, 14.

⁴⁹ <http://www.hayrettinkaraman.net/kitap/helalharam/0046.htm>

dışındadır ve hakkında bir kanaatim yoktur. Sadece çok ilginç geldiği için alıntılıdım. İsterseniz sizinle paylaşayım:

“Tasavvuf önce "nefis mücahedesidir"!

Bu da Hz Rasûlullah`ın "Küçük cihaddan büyük cihada dönüyoruz" ifadesinde açıklanmıştır...

Gerçek böyleyken; tasavvuf ehli olduğunu söyleyen sayısız insan ve onların şeyhleri, müridleri sigara içmeden duramamaktadırlar!

Bir sigaraya karşı nefis mücahedesi olmayan kişi, nerede kaldı, daha hassas konularda mücahede yapacak ve veli olacaktır...

Cinlerle ilgili pek çok eserde yazılı olduğu gibi cinlerin gıdası kokudur! Cinlerin en çok sevdikleri koku da sigara kokusudur...

Sigara içen bir kişiyi buldukları zaman, artık kolay kolay onun yanından ayrılmazlar ve onun peşini de bırakmazlar. Kişinin sigara bağımlılığının artmasında en büyük faktör cinlerdir.

Cinler, sigaraya yönelik bir kişi buldular mı, hemen onun içine sıkıntı verecek şekilde beynine bir sinyal yollarlar... Kişi bu sıkıntı ile hemen bir sigara yakar!

Dumanlarını üflemeğe başladıktan kısa bir süre sonra içindeki sıkıntı kesilir!. Çünkü, yanındaki cin, o dumandan gıdalanmaya başlamış ve onun içine sıkıntı veren etkileri göndermeyi kesmiştir... Böylece o kişi sigarasını bitirir ve bir süre rahatlar.

Sonra yanındaki cin tekrar sigara kokusu istedi mi gene beynine içinde sıkıntı oluşturacak bir impuls yollar ve o kişi de elinde olmayarak tekrar bir sigara yakar... Ve bu durum böylece devam edip gider.

Eğer, böyle devamlı sigara içen bir hoca veya müşid, Gavs(!) yanına giderseniz, hemen Kur`ân-ı Kerim`in Sad sûresinin 41, Mü`minun sûresinin 98, 99 ve Saffat sûresinin 7`inci âyetlerindeki dualara devam ediniz...

Göreceksiniz ki, bu duaya devam sûretiyle beyninizin yayacağı belli dalgalar o kişinin ilişkide olduğu cin ile ilişkisinde kopukluk oluşturacak ve bu yüzden karşınızdaki kişide bazı dengesiz söz ve davranışlar ortaya çıkacaktır.

Ayrıca, Ruh çağırma celselerinde, cinci, falcı hocaların yanında da bu duayı okursanız, bunun böyle olduğunu görebilirsiniz. ”50

Sigara Şeyhin Sünneti Olur mu?

Yukarıda sigarayla ilgili kendisinden çarpıcı bir hatıra aldığımız M. Serhan Tayşi, aynı kitabının başka bir yerinde sigarayla ilgili ilginç bir anı daha anlatır:

“Bir Ramazan günü Muzaffer Ozak Hoca'nın yanına, Âsitânesi'ne gittim. Beni yine her zamanki gibi karşıladı: “Gel bakalım şehzade, nasılsın?”

İftarda yan yana oturduk. Yemekten sonra, Hoca başta olmak üzere herkes sigaralarını yaktı. Hoca sonra bana da bir tane sigara uzattı, kullanmadığımı söyledim. "Aliyyü'l-âlâ, çok iyi ediyorsun," dedi.

0 sırada, arkamda oturan müritlerden biri, beni dürtüklemeye başladı. Bir yandan da fısıldıyor: "Al, al, al! Sigarayı al!" Şeyhi uzatıyor ya, içmesem bile almam lazımmış!

50

<http://www.allahvesistemi.org/ahmedhulusidekavramlar/kavramlar/ruhcagirma/index.htm> 09.07.2009

Durumu fark eden Muzaffer Hoca adamı fena haşladı: "Kes sesini be! Zırvalayıp durma! Sen zıkkımlanırsan zıkkımlan, adama ne karışıyorsun?" dedi herife."⁵¹

Bu hatıra bana bir garibanı hatırlattı. Vaazlarıma sürekli gelen orta yaşlı bir derviş vardı. Sakin huzurlu ve edepli hali hoşuma giderdi. Bir gün bir esnafın yanında sohbet ederken o da geldi ve laf döndü dolaştı sigaraya geldi. Ben, muasır alimlerin "haramdır" fetvasını anlattım ve katıldığımı söyledim. Bakın o derviş neler anlattı:

"Hocam, ben bir tarikata girdim. Şeyhimiz sigara içiyor. 'Şeyhimizin Sünneti' diye müritleri de içiyor. Hatta bana da içmem için ısrar ediyorlar. Sohbetleri, zikirleri hoşuma gidiyor, ama bu sigara işi beni mahvediyor. Ben kalpten ameliyat oldum. Sigara bana hiç yaramaz. Dumanı da zarar. Şimdi oda dumandan boğulacak kadar oluyor ve ben o zaman dayanamıyorum, kaçıyorum. Ben ne yapacağım?"

"Sağlığı korumak farzdır, zararlı şeylerden kaçınmak da öyle. Kendine sigarasız ve dumansız sohbet ve zikir meclisleri bulacaksın."

Adam derin derin düşündü.

Bu düşünce beni yıllar öncesine götürdü. Siirtli Molla Ali Efendi Kahramanmaraş'a gelmişti. Fituşağı köyünde kalıyordu. Bir müridi bizi davet etti. Gittik. Vardığımızda odanın içi sigara dumanı ile dolmuştu. Arka bir yerlerden yer bulup oturduk. Ali Efendi sohbet ediyordu. Sohbet arasında bazen sesini tonlandırıyordu. O zaman bütün müritleri cereyana tutulmuş gibi titriyor, cezbeleniyorlardı. Sohbetinde güzel şeyler anlattı. Hatıralarından bahsetti.

⁵¹ M. Serhan Tayşi, Ali Emiri İzinde, Timaş y. İst. 2009, s. 188.

Neyse, bir dolmuşla şehre geri dönüyoruz. Birisi dedi ki: “Hocam, ‘kerahet olan yerde keramet olmaz derler’. Odanın hali malum. Siz bu işe ne dersiniz?”

Yahu işi rast gelesice, adama böyle zor soru sorulur mu kalabalık içinde? “Evet” desem, beni davet eden dahil bütün müritlerinin kin ve nefretini alacağım üstüme. “Hayır” desem, eskilerin bir kaidesini çiğnemek gibi hoşuma gitmeyen bir şey söyleyeceğim. Ne yapayım, tatlı tatlı güldüm adama, kim ne anladıysa...

Bazıları bana “hani kınayanın kınamasından korkmadan emr-i bil maruf vardı?” diyeceklerdir belki de. Evet ama, her sözü yerinde ve zamanında söyleme, kırmama, incitmeme, yerine göre idare etme (mudara), müsamaha ve adam kazanma da vardır. İki zarar bir araya gelirse, ehveni tercih edilir. Zamanın zaruretlerini de göz önüne almak gerekir. Eskiler “Li külli mekanin mekal” derlerdi. Sonrakiler de zorluğu görmüşler ki “Ve liküllü ormanın çakal” demişler.

Manasını anlamadınız mı?

Kolay efendim, “bir bilene” sorarsınız, olur biter.

“Sigara Pistir”

Evet, bazen bulunduğu zaman ve mekan gereği gerçekleri söylemek çok zordur. İşte öyle zor bir durumu daha yaşadım bir zamanlar. Bir sevgili talebem, Abdullah Taylan, memleketten şeyhinin, şeyh Asım Efendinin hanelerine teşrif ettiğini söylediler ve beni tanıştırmak için davet ettiler.

Gittim. Yaşlılıktan beli bükülmüş, saçı sakalı bembeyaz olmuş, sarıklı, cüppeli, munis yüzlü bir mübarek adam. İçimden “Bu adamın ailesi de ...’de hep şeyh ve alimler ocağı olunca, demek şimdi benim karşımda, bir yandan ilim öğrenme ve öğretme ile, bir yandan da tarikat cihetiyle insanlara zikir

telkini ve sohbetleriyle ömrünü İslam'a hizmete harcamış, günlerini dinin güzellikleriyle geçirmiş bir adam var. Böylesi insanlara hürmet ve hizmet de her müslümana bir vazifedir” diyerek huzurunda edeple diz çöktüm ve musafaha ederken elinden hürmetle öptüm. Gösterilen yere oturdum.

Kemal-i edeple ve can kulağıyla sohbetlerini dinlemeye çalışıyordum, ama tanışmanın dışında Kürtçe konuştukları için ana mevzu dışında çok bir şey anlamıyordum. “Alimlerin yüzüne bakmak da sevaptır” diyerek, arada bir öyle tatlı tatlı yüzüne bakıyordum.

Derken yanında oturan başka bir tanıdığım şeyh ve alim ona sigara tabakasını uzattı. Beraberce yaktılar. Yakarken de Şeyh Efendi Türkçe olarak, “Bazı hocalar buna haram diyorlar” dedi.

Beynimden vurulmuşa döndüm. Keşke bu sözleri hiç duymamış olsaydım. Kalbime bir hançer gibi saplandı kelimeler. İçim sızladı. Üzüldüm.

Sonra durup dururken bu üslup da neyin nesi? İçiyorsan iç azizim, ama hiç olmazsa “sigara haramdır” diyen şariat alimleriyle alay eder gibi söz etme, aşağılar, küçük görür gibi sataşma! Bunu ondan duyan müritler, artık o fetvayı veren hocalara itibar ederler mi? İtibar şöyle dursun, artık ne nazarla bakarlar Allah bilir.

Doğu alimlerinde sigara içmeyen var mıdır bilmem, ama pişman olarak terk edenler vardır, bazılarını bilirim. Onlardan biri de benim hocalarımın Muşlu Ahmet Efendidir. Önceleri çok içermiş. Ben tanıdığımda artık içmiyordu. Bir gün namaza giderken elinde sigara olan bir ihtiyara “bunu içme” dedi. Adam “haram mıdır?” dedi. Hocamız “pistir” dedi. Adam bir daha “haram mıdır?” dedi. O yine “pistir” dedi. Adam da sigarayı attı.

Selef üleması hakkında açık dini delil olmayan, ancak zanni deliller ile hükme varılan konularda “haramdır” demek yerine “pistir, kötüdür, beğenmiyorum, hoşlanmıyorum” gibi kelimeler kullanırlardı. Sebebi, haram olmayana haram demek tehlikelidir. Çünkü helal ve haram kılmak ancak Allah Teâlâ’nın hakkıdır. O yüzden açıkça delil varken helala haram diyen, tıpkı harama helal diyen gibi icabında dinden çıkar. O alimlerin zanni deliller gerekçesiyle dikkatli davranarak böyle bir üslup kullanma sebebi de işte budur.

Evet, çağdaş alimlerimiz, “eğer sigara sağlığa ve nafakaya zarar veriyor ve israfı yol açıyorsa, kesinlikle haramdır” diyorlar. Sigara paketinin üstünde “sağlığa zararlıdır” diye açıkça yazıyor. Acaba bazıları bunu neden görmezler? Neden hala sigaranın mekruh olduğunu söylerler?

Kaldı ki mekruh, ısrarla devam edilecek bir şey midir? Küçük günahlar ısrarla devamlı yapılırsa büyük günah olmaz mı?

Tasavvuf, daha derin bir dini hayatı yaşamayı tercih yoludur. Tasavvuf ehli küçük günahları kendileri için “büyük günahlardan” sayarlar ve haramı, mekruhu terk konusunda çok büyük titizlik gösterirler.

Hatta sûfiler haram veya mekruha düşmemek için bir çok mubahları bile terk ederler. Onlar arasında “Be’s’e düşmemek için, bir çok la be’s’e bihi bile terk etmek gereği” hep konuşulmuştur. Zaten “şüphelilerden kaçınmak” bizim geleneğimizde bir esastır. Bu açıdan bakıldığında sigara mekruh bile olsa, mekruhu hafife almak, asla kabul edilebilir bir tavır değildir. Takva bunun neresinde dersiniz?

“Günahın büyük veya küçük olduğuna bakma, esas kime karşı yapıldığına bak” diyen tasavvuf erbabı nereye gitti Allah aşkına!

Hadi sigaraya haram değil de mekruh dediler. Ne fark eder? Sigara gibi her gün defaatle işlenen küçük günahlar karşısında ezilmeyen, haya etmeyen ve ürpermeyen bir sufi kalbi, hala ne diye nefis terbiyesinden, ruh tezkiyesinden ve kötü alışkanlıklardan kurtulmak için mücahededen bahseder ki?

Şahsen halktan çok duydum, onlar, hocalara, sakalı olanlara ve sûfilere sigarayı hiç yakıştıramıyorlar. Boşa dememişler “halkın dili, hakkın dilidir” diye.

Öyleyse halka söyleyecek sözü olanlar, önce sigarayı terk ederek söze başlamalıdır.

Bu başlangıç bu sigara yasağının daha çok alana teşmil edildiği bu günlerde olursa, daha bir anlamlı ve önem kazanacaktır değil mi?

Zor Fakat Zevkli

Sanırım her yerde de böyledir, ama bizim ülkemizde yazarlık zor bir iştir.

Zevki de var mı?

Olmaz olur mu? Zevki olmasa kimi insanlar maddi bir çıkarı da olmadan bu zorluğa katlanarak yazmaya devam ederler mi? Ettiklerine göre demek ki bir zevki var. Her zevkten bir gün usanmak mümkün. Usanan ve bıkanlar hala yazıyorlarsa onlar da bir dava adına yazıyorlardır herhalde.

Bu dava ne olabilir?

Davalar çoktur. Kimi Allah rızası, insanlığa hizmet davası, kimi şan şöret, makam mansıp davası, kimisi bir kısım çıkarılara yatırım falan filan.

Bence yazarlığın en kötü ve en zor yanı, yanlış anlaşılmasıdır. Öyle okuyucular var ki, senin olumlu bulduğunu söylediğin bir fikri, sanki sen öyle yazmamışsın da tersini

yazmışsın gibi senin için tenkit konusu edebiliyorlar. Sanırım bunun sebebi, yazıyı veya kendisini ciddiye almadan onu baştan sona okumamak.

Şimdi siz ne yapabilirsiniz bu adama? Aynı şekilde düşünüyorsunuz ama o sizi yazdığımızın aksi fikirle itham ve tenkit ediyor. Güler misiniz, ağlar mısınız?

Mesela köşemde ”bölünmeyelim, parçalanmayalım. Herkese, bu arada Kürtlere de haklarını verelim” ana fikirli bir yazı yazıyorum. Kalkıyor birisi aşağıya yorum yazıyor: “Siz kışkırtmayın yeter ki, biz asla bölünmeyiz!”

Buyurun cenaze namazına!

Kimileri de çok hassas ve alıngan. Sevdiklerine toz kondurmuyorlar. Sevdikleri mesela bir siyasi lider, mesela bir yazar, mesela bir hoca, mesela bir şeyh efendi vesairedir. Tamam kardeşim, sevdiğinizi seviniz, biz de sevelim, fakat biz de müslümanız, bizi hiç mi sevmiyorsunuz da böyle acımasızca tenkit ediyorsunuz? Nihayet biz de sizin kardeşiniziz, onlara gösterdiğiniz hassasiyetin azıcığını bizden niye esirgiyorsunuz?

Mesela Devlet Bahçeli başörtüsü yasağını kaldırmak için hükümete destek verdiğinde ona teşekkür ediyoruz bir yazımızda. Yine Ergenekon’a pirim vermemesine, ülkücüleri sokak kavgasından çekmesine teşekkür ediyoruz, kimileri hemen yazıyor, “Bahçeli yalakalığı yapmayın.”

Sonra aynı kişinin hükümetin Kürt sorununa çözüm getirme girişimine çok aşırı biçimde sert tepki vermesini eleştiriyoruz, kimileri yine yazıyor, “Başbakan yalakalığı yapmayın.”

Bu kadar da ucuz harcanmamalı insan, bir yazar bu kadar basite alınmamalı değil mi? Tenkidin de bir usul ve

adabı vardır. Hele küfür, hakaret, aşağıla nerden “yorum” sayılıyor?

İnsanlara karşı nazik ve kibar olabilirim, iltifatkar olabilirim, iyi yaptıklarında minnet ve şükran duygularımı sunabilirim. Hatta İslam’a hizmet eden büyüklerimin ellerinden öpebilirim, hocalarıma ömür boyu sevgi ve saygı duyar, elimden geldiğince severek hizmet eder, içimden gelerek iltifatlar edebilirim. Bunlar elbette güzel şeylerdir. Fakat hayatta hiçbir Allah kuluna yalalaklık yapmam çok şükür. Bağışlayınız, bu da gerektiği için söylenmiştir, fahr, kibir, ucub ve enaniyet sayılmasın, tahdis-i nimet kabilinden alınsın inşallah...

Mesela sigara hakkında peş peşe dört yazı yazdım. Biraz önce bunları sizler de okudunuz. Orada sigara içen bir şeyh efendilerin adı geçmişti. Şimdi yazıyı buraya alırken üstünü örttüm o ismin. Maksadımız üzüm yemektir, kavga çıkarmak değil. Her neyse, alimlerin ve mürşitlerin sigara içmesini hem benim, hem de halkın hoş karşılamadığımızı yazdım. Onlardan bahsederken çok saygılı bir dil kullandım. Ama kendi duygularımı da dikkat çekici ve çarpıcı bir üslupla ifade etmeye çalıştım. Hatta “ellerini öptüğümü, saçlarını sakallarını İslam ve insanlara hizmet yolunda ağarttıklarını takdir ettiğimi” yazdım.

Ama kimilerine göre bu takdirler hiç görülmedi ve küçük bir “sigarayı tenkit, büyüklere, kanaat önderlerine saygısızlık olarak değerlendirildi ve bir hayli acı, hatta yer yer hoş olmayan ifadelerle suçlandım, itham edildim.

Hadis-i Kudside “velilere düşmanlık edenin, Allah Teâlâya harp açmış olacağı” ifade edilir. Yine büyüğünü saymayan, küçüğünü sevip şefkat göstermeyen, Peygamberimizin diliyle “bizden değildir” diye kınanmıştır.

Velilere ve alimlere düşmanlık aklımızın köşesinden geçmez. Hatta bunu kendi bindiğimiz dalı kesmek gibi ahmakça bir davranış olarak kabul ederiz.

Nihayet adı geçen şeyh efendileri hala sever ve sayar, onlar veya başkaları hasbel beşer bir kusur işleseler bile asla aleyhte olmaz, kin gütmeyiz, düşmanlık beslemeyiz. Ne münasebet efendim, kul kusursuz olamaz. Hem onların kusuru bir ise, bizimki binlerledir. Kim kendini tezkiye edebilir? Allah Teâlâ hepimizi de af ve mağfiret etsin.

Fakat sevgili dostlar, sevdiklerimiz için de, yerdiklerimiz için de ölçülü ve insafı olacak ve haddi aşmayacağız değil mi? Alimler ve veliler her ne kadar “mahfuz” olsalar da “la yuhti vela yüs’el”, yani “hata yapmaz masumlar ve soru sorulmaz sorumsuzlar” değildirler. Ulu orta olmasa da yeri gelince belli bir seviyede ve ilimle hikmetle, nazik ve kibar bir üslupla eleştirilebilir. Birileri icap ederse din kardeşliği adına kibarca dikkat çekebilir. Nitekim geçmişte de bunlar yapılmış, konu ile ilgili kitaplar bile yazılmıştır.

Evet, hiç kimse “din nasihattir” hadisinin dışında değildir. Önemli olan bu nasihattaki edepli ve saygılı üsluptur. Bu varsa kınanmamalı kimse. Eğer benim üslubumda bir hata bulduysanız, onu da hakaret etmeden uyarabilirsiniz. Biz de buna teşekkür ederiz. Müslümanlar birbirleriyle kibar kibar konuşabilmelidirler değil mi?

Biz bu dertte iken birileri de kalkıp “bu şeyhleri kabullenmek, onları ilah yerine koymaktır” diyerek bizim canımızı yakmaz mı? Fesüphanellah!

Daha komikleri var. Sigarayı gündeme getirmeyi yersiz gören birisi, “çok yemek de haram, onu niye yazmıyorsun?” diyor.

“Belki de beni tanıyan biridir. Ben şişmanım ya, bununla beni tenkit ediyor herhalde” diye düşündüm ve güldüm. Tanısaydım ona derdim ki, “çok yemenin haram olan ölçüsü, mideyi bozarak fesada vermektir. Ben midemi fesada verecek kadar yemiyorum. Ama aldığım enerjiyi hareketsizlikten ötürü harcamadığım için şişmanlıyorum.” Fakat buna rağmen birisi “öyleyse harcayacağın kadar enerji al” derse, ona “eyvallah, haklısın kardeşim” der, gücenmem. Sanki çok mu seviyor ve istiyorum şişman olmayı?

Şu bilinsin isterim; biz İslam’a bir şekilde hizmet eden herkesi seviyoruz. Bu sevginin miktarı, onun kişiliği ve hizmeti ölçüsüne göre değişebilir, bu da normaldir herhalde. Asıl olan Müslümanları sevmek ve iyiliklerine çalışmaktır. Herkesi eşit olarak sevmek diye bir emir yoktur dinimizde. Çünkü bu insan fitratına aykırıdır. Oysa İslam fitrat dinidir çok şükür!

Son olarak şunu da söyleyeyim; bize ulaşmak isteyenler için adresimizi kitabımıza yazdık, okuyucularımız fikirlerini rahatça yazabilir, istedikleri gibi tenkit edebilir, uyarabilir, nasihat ve yönlendirme yapabilirler. Hepsi de teşekkürlerimizle birlikte kabulümüzdür. Hepsine razıyız. Biz de insanız ve hata yapabiliriz. Hatamızı gösterenden Allah razı olsun. Tek arzumuz, yazılarında üsluba ve nezaket kurallarına, sevgi olmasa bile, saygıya dikkat edilmesidir, o kadar cık.

Söz eleştiriden açılmışken onun üzerinde bir kere daha duralım şöyle enine boyuna, olmaz mı?

Cemaat Taassubu Ve Eleştiri Zorluğu

Cemaat taassubunun hakkı tavsiyenin önüne geçmesi çok çirkindir. Fakat maalesef müslümanların bir hastalığı da cemaat ırkçılığı ve taassubudur. Başkasında çok rahat gördüğü

bu hastalığı maalesef hiç kimse kendi cemaati için kabul etmez. Bu bâbta hiç eleştiri de kabul etmez, akıl da almaz ve nasihat da dinlemez. Hadi birisinin abisini, hocasını, şeyhini haklı da olsan hele bir eleştir de gör, kim ne imiş? Orada ve anında bitersin. Afroz ederler seni. O cemiyette itibarını sıfırlarlar. Çünkü yalan, dolan, iftira serbesttir. Çünkü şeyhi ce cemaati korumak cihattır.

Peki, ya gerçekten de gördün ise, o zaman ne yapacaksın?

Yukarıdabir konu açıklanırken bazı ehl-i hakkın kavga çıkarmama adına sustuğunu görmüştük. Bu zamanda bu da bir yoldur. Ama “emr-i bil maruf, nehyi anil münker nereye gitti?” dersin, bunun da cevabı vardır: “Bunu yapınca dinlenmeyeceksen veya daha büyük zararlara sebep olacaksan, terk edebilirsin.”

Evet, ya görmeyecek, rahat edeceksin. Ya da konuşacak, fakat dışlanacak, itilip kakılacaksın, elin serserileri ile uğraşıp duracaksın. Bir işe de yaramayacaksa değer mi kavgaya? Herhalde değmez diyeceğiz. Ancak şahıs bildirmeden, kişilik yapmadan doğruları söylemeye ve yazmaya devam edeceğiz.

Vaziyet böyle dostlar, aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık. İşte yeni çeşit bir “ırkçılık ve asabiyet” sayılan bu taassupkar cemaatçilik kafasıyla biz İttihad-ı İslam’ı nasıl sağlayacağız?

Ey cemaatler! Emr-i maruf, nehy-i münker nereye gitti?
Allah için nasihat nereye gitti?

Sizin en küçük bir yanışınızı söyleyene siz böyle saldırır ve dışlarsanız, zincirli kölelerinize mesut ve bahtiyar yaşayabileceğinizi mi sanıyorsunuz? Nedir bu samimiyetsizlik?

Ben seni öveyim, sen de beni öv, geçinip gidelim, öyle mi?

Peki, bu yaşadığımız hayata “İslam” diyemeyeceksek, onu kim getirecek? İslam düşmanları mı?

Eleştiri Düşmanlık Doğuruyorsa

Şimdi burada şöyle bir itiraz geldi bize: “Hakkın hatırı alidir, hiçbir hatıra feda edilemez. Siz emr-i marufun terkinden ve susmaktan bahsediyorsunuz. Bu doğru mudur? Lütfedip ne zaman emr-i bil maruf ve nehy-i anil münker terk edilebilir, ne zaman edilemez, bunu öğreten bir yazı yazar mısınız?”

29. Eleştiri: Eleştiri ve nasihat, iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma yapıldığında faydası olmuyor, üstelik düşmanlık doğuruyorsa ne yapılmalı?

Eğer bu sözler, bir tarikat cemaati için yapılıyorsa “ne günlere kaldık?” diye hayıflanmak gerekmez mi? Maalesef bunlar, en çok zorlandığım konular. Yazıp yazıp da yayınlamadıklarımın kırıntılarıdır bu yazılanlar. Geride "kol kırılır yen içinde" gibisinden neler var. Az yukarıda “korkuyorum” derken de bu ve benzeri konuları kasetmişim.

Aslında korkumuz gıybet değil, Müslümanların eleştiriye tahammülsüzlüğüdür. Şahsi kusurları eleştirmeyi kast etmiyorum; zira o doğru değil, bu yüzden meselemiz de bu değil. Ama harici, yani başkalarıyla ilgili muamelelerde olsun, veya ilme ve usule dair konularda olsun haklı uyarıyı hazmedemeyerek övüldüğünde çocuk gibi sevinme ve öveni sevme, ama genel konularda yanlış, hatası, kusuru hatırlatıldığında yapana kin güderek düşman kesilme, asıl meselemizdir. Bu da dahilinde birbirimizi yeme, enerjimizi birbirimizde bitirme gibi bir zarar ve ziyana sebep olur diye korkuyorum.

Nerde o hatası söylendiğinde sevinen ve düzeltene teşekkür eden Hz. Ömer misali hakiki zevat? Yok gibi. Kimi eleştirsen, “hatamı gösterdin, sağol” diyecek yerde düşman kesiliyor. Fakat şu da bir hakikattir ki, eleştiri olmadan da kemalat da ortaya çıkmaz.⁵²

Öyleyse ne yapılacaktır?

Ya susulacak, ya da acılar ve eziyetler sabırla karşılanacak... Asr Süresi okunacak sürekli. Yoksa küçük adamların büyük şerhlerinden kurtuluş mümkün değildir. Şair boşa dememiş:

*Âsûde olam dersin eğer gelme cihane
Meydana düşen kurtulamaz seng-i kazadan.*

İlim Adamının İşi Zor

Etilye sütlüye karışmadan yaşayıp gitmek çok kolay. Yerlerden ve göklerden alametler saymak, hüsnü hat, çiçek, böcek, yerler ve göklerin manzarasını anlatıp “Allah var” demek çok daha kolaydır. Edep ve hayadan yoksun, din kardeşliğinin hak hukuk ve hatırından habersiz nadanların çirkin ve zehirli dillerinden de salim olursunuz. Üzülmez, kırılmaz, çile çekmezsiz.

Ama biz bir dava sahibiyiz. Tahdis-i nimet için söylüyorum - "lâ fahr" - Kur'an ve sünnet kaynaklı söylenecek sözümüz, -la fahr- öğretecek ilmimiz var. Davet ve tebliğe devam edeceğiz.

Her zaman her çeşit insan bulunur. Kafirden korkmuyor, münafığı zaten tanımıyoruz. Bilmediğini bilen ve bilgine saygı duyanların verdiği sıkıntı, sıkıntı değil sevap kapısıdır. Fakat

⁵² Bkz. Cemal Nar, Kimse Kusura Bakmasın.

şu aynı İslam davasında olduğunu söyleyip de bir şeyler bildiğini sanan ama bilenlere saygısız davranan, üstelik İslam'ın edep ve terbiyesi meydanda olduğu halde üstünde zerresini barındırmayan nadanlara gelince, ne diyeyim, Merhametli Rabbimin hidayetine ve ıslah etmesine havale ediyorum. Allah her şeyi görüyor ve biliyor.

Keşke her ne zaman yazdığımız veya söylediğimizde bunu unutmasak ve gönül yıkmasak. Zira adam olanlar bilirler ki gönül, Kabeden kıymetlidir. İkisinden birine mecbur kalanlar, Kabeyi yıkar, ama gönül yıkamazlar.

Ama neylersin ki şu anda İslam dünyasına en çok zarar veren, kardeşlik ve sevgiyi, birlik ve beraberliği yok eden hastalık, ırkçılık ve asabiyettir. Yalnız bu ırkçılık ve asabiyet, sadece ırk, kavim, soy sop üzerinden olmuyor. Dernek, vakıf, birlik, teşkilat, örgüt, cemaat, meşrep ve mezhepten de oluyor. Allah Teâlâ'nın emri “adalet, ehliyet, bilgi ve takvayı” ölçü koyar iken, insanlar “bizden olsun da çamurdan olsun” diyor. Kendilerinden olan zibili, kendilerinden olmayan altına tercih ediyorlar.

Adamlar bile bile suça, ihanete sahip çıkıyorlar.

İslam baştan sona güzel ahlak ise Müslümanlık nerede?

“Kaç hakiki Müslüman gördümse hep makberdedir,

Müslümanlık bilmem ama galiba göklerde dir.”

Aynı zamanda bir görevimiz var bizim. Görevden kastımız, dinimizin bize yüklediği emirler, yasaklar ve tavsiyelerdir. Birinci görevimiz, Allah(cc.)' ı bilmek ve O'na kulluktur. Gerisi hep onun içindedir. Ona kulluk ise İslam'ı bilmek ve yaşamaktır.

Biraz açacak olursak bize düşen ilk görev, dinimizin sunduğu iman esaslarına inanmaktır. Bu esaslar “akaid”

kitaplarımızda yazılmıştır. Akaid ve iman, bir binanın temeli gibidir. O olmazsa üstüne duvar yapılamaz, bina kurulamaz.

Akaiden sonra, Allah'a karşı görevlerimizin başlıcaları olan ibadetlerimizi ve toplum içindeki görevlerimizi bildiren muamelatımızı öğrenmeli ve uygulamalıyız. Buna "fıkıh" denir. Son zamanlarda "ilmihal" da deniliyor. Bunlar da kitaplarda yazılmıştır. Öğrenmek başlı başına bir iştir, uygulamak yine başlı başına bir iş. Bunlarla binanın duvarlarını dikmiş oluruz.

Ancak yetmez. Bu dini başkalarına anlatmak daha başka bir iştir. Bu da işin cihad boyutu. Böylece binanın tavanı da çakılmış olur.

Görev, öğrenmek, uygulamak ve yaymakla da bitmiyor. İşin bir de ahlâkî boyutu var: Bütün bunları sadece Allah(cc.) rızası için yapma. Yani ihlas. Çünkü o işte başka bir amaç, Allah(cc.)' a ortak koşmaktır. Bir şeyi şan, şöhret, makam, maddi çıkar veya bir başka amaç için yapmaktan kalbi korumalıyız. Değilse Allah(cc.) kabul etmez, üstelik bir de cezalandırır. Onun için nefsimizi eğitmeli ve arındırmalıyız.

Hayat, bunun için var zaten. İmtihan bundan. Bu bilgileri de "ahlak" kitaplarında buluruz.

Emr-i Bi'l-Ma'ruf Ve Nehy-i Ani'l-Münkeri Terk

Hiç şüphesiz "Emr-i Bi'l-Ma'ruf Ve Nehy-i Ani'l-Münker", yani "iyiliği emretme ve kötülükten sakındırma" ilkesi dinin en önemli konularından birisidir. Bu mesele toplumda iyiliği teşvik, kötülüğü tepki ile karşılayarak toplumun temiz ve düzgün kalmasında çok önemli bir ilkedir. Hem kafirlere, hem de fasıklara karşı ihmali büyük sorunlar doğuran bir mesuliyettir. Ancak bunun da bir fikhî vardır.

Özellikle de daha büyük zarar ve sorunlara sebep oluyorsa, orada bu mesele iyi düşünölmelidir.

İbrahim Canan, “Kütüb-ü Sitte” isimli eserinde konuya geniş yer verir. Hatta üstünde durduğumuz konuda ilginç bir başlık atar: “Şâri'den Çok Şeriatçı Olmamalı”. Başlık altında da şunları söyler: “Hakikat yukarıda kaydedilen gibi olunca, arzulanan cemiyetin sağlanması için, münkerlerle yapılan mücadelede ölçünün kaçırılmaması, ifrat edilmemesi gerekecektir. Bizzât dinin sâhibi (Şâri'), fitneyi artırma endişesinin bulunduğu, muhatablarda uyandıracığı aksül amelle başkalarına -ve hattâ bâzı durumlarda kendisine de-sirayet edecek zararların melhuz bulunduğu durumlarda irşaddan vazgeçmeyi, kendini -ve bu çeşit endişelerin mevzûbâhs olmayacağı yakınlarını- kurtarmaya çalışmayı emretmektedir.

Verilen böyle bir ölçü varken, her ne pahasına olursa olsun, irşad edeceğim diye, mevcut şartları hiç düşünmeksizin ortalıktaki fitneyi daha da artırıcı ifratlara düşme, dine hizmet değil, din nâmına yapılan cinâyetlerdir. Elbette indallah mesuliyeti vardır. Kraldan ziyade kralcı, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'den ziyâde İslâmıcı kesilmesinin bir mânası yoktur.

Münâvî, irşadın terkinî âmir hadisi açıklarken, sözünü şöyle tamamlar: "...İnsanların yaptıklarından, şeriata muhâlif olanları terket. Kalbinle Allah'ın insanlar üzerindeki tedbîrini seyret. Zira O (celle şânühü), aralarında rızıklarını taksîm ettiği gibi, ahlâklarını da taksim etti. Dileseydi onların hepsini tek bir ahlâk üzere toplardı. Öyle ise, cereyan eden bu hâdisât üzerinde, Cenâb-ı Hakk'ın tedbirini görmekten gâfil olma. Bu durumda bir masiyet (günah) görürsen şu anda seni ona bulaştırmamış olduğun için Allah'a hamdet. Emir ve nehiy

yaparken rıfkla, mülâyemetle, sabırla ve sükûnetle hareket et. Faaliyetine te'sîr halkedilirse yine Allah'a hamdet, edilmezse, tefrîtin (yetersizliğin) sebebiyle istiğfarda bulun. Bu uğurda çekeceğin eziyetlere de sabret, zira sabır, hâdiselere karşı gösterilen bir azm ve metânettir.”⁵³

Aynı müellif, bunları yazmazdan az önce şu bilgileri sunar: “Bir kısım dinî nasslar, fitnenin fazlaca ilerlediği durumlarda emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münkerin terkedilmesi gereğini ifade ederler. Alâkalı bahiste yeterince açıklandığı üzere, fitneyi önleyici en mühim tedbirlerden biri olarak imkânı nisbetinde herkese şâmil bir farz kılınan emir ve nehiy vazifelerinin yine fitnenin önlenmesinde bir tedbîr olarak terkedilmesinin emredilmesi ilk nazarda mütenâkız bir durum olarak değerlendirilebilir. Aslında bu yasak da, fitnenin önlenmesi husûsunda İslâm'ın verdiği ehemmiyetin bir başka delili olmaktadır. Zira görüleceği üzere, emr-i bi'l ma'rûfun terkedilmesi emri de fitneyi tahrîk etmek, büyütmemek için verilmiştir. Zira öyle ahvâl ve şartlar tasvir edilmektedir ki, o durumda emir ve nehyde bulunmak fitnenin artmasına sebep olmaktadır.

Emr-i bi'lma'rûf ve nehy-i ani'l-münkeri terkle alâkalı olarak Kur'ân-ı Kerîm'de meâlen şu âyet vardır: *"Ey iman edenler, siz kendinize bakın, siz doğru yolu buldukça sapıtanlar size zarar vermez."*⁵⁴

Bu âyet ile, Kur'ân-ı Kerîm'in diğer birçok âyetleri ve Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in pekçok hadisleriyle sâbit olan emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münkerin

⁵³ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/395.

⁵⁴ Maide 5/105

farzîyetinin ortadan kaldırılmış olmadığına dair âlimlerin ekseriyetinin ittifâkına rağmen, bazı durumlarda farzîyetin kalkacağı da ifade edilmiştir.

Hız. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) ve Ashâb devrinden beri bu âyet, ihtilâflı anlayışlara sebep olmuş, durumun tavnîhi için, bizzat Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) tarafından açıklamalar yapılmıştır. Hadislerde gelmiş olan tavnîhlere ve âlimlerin yaptığı şerhlere dayanarak peşinen söyleyebiliriz ki, bâzı şartlar çerçevesinde emr-i bi'lma'rufun terkine yer verilmesi inkârı gayr-ı kâbil bir gerçektir. Bunu ifade eden, te'yid eden rivayetler çoktur.

Bunlardan birini Abdullah İbni Amr İbni'l-Âs rivâyet eder: "Biz bir gün Hız. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in etrafında oturuyorduk. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) fitneden söz etti ve dedi ki:

"İnsanları vaadlerini tutmaz, emanetlere ihânet eder ve iyilerle kötüler şöyle karma karışık olup -parmaklarını kenetleyerek gösterir- birbirinden tefrik edilemez halde görürseniz (işte o zaman fitne gelmiş çatmıştır)." Ben yanına giderek

"Sana feda olayım, o zaman ne yapmamı tavsiye edersin?" diye sordum. Dedi ki:

"Evine kapan, dilini tut, ma'rufufla amel et, münkeri de terk et, kendi nefsinin (ve yakınlarını) kurtarmaya, korumaya çalış, başkasının işiyle meşgul olma."

Bir başka rivayette aynı tavsiye İbnu Ömer'e de yapılır. Lafzan aynı olmakla beraber mefhum olarak eve çekilmeyi, karışmamayı emreden hadisler, Ebû Zerr, Muhammed İbnu Mesleme gibi başka sahabelerden de gelmiştir. Bu çeşit rivayetlerden en câmi' ve en açık olanı Ebû Ümeyye eş-

Şa'bânî'den gelen rivayettir. Der ki: "Ebû Sa'lebe el-Huşeynî'ye sordum:

"Ey Ebû Sa'lebe, *"Siz kendinize bakın"* âyeti için ne dersin?" bana

"Allah'a kasem olsun bunu tam adamına, mes'eleyi iyice bilen birine sordun. Zira bu âyet hakkında ben, bizzat Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'den sormuştum. Cevâben demişti ki:

"Hayır, irşâd işini bırakmayın. Aksine ma'rûfa uyun, münkeri nehyedin. Ancak, ne zaman mûcibiyle amel edilen bir cimrilik, peşinde gidilen hevesât görür, insanların (mal, mevki gibi menfaatlere aldanarak) dünyayı âhirete tercîh ettiğine, re'y sâhiblerinin (Kur'ân, hadis ve icma'yı bir tarafa iterek) kendi re'y ve düşüncelerini beğendiklerine şâhid olursan o zaman, kendi başının çâresine bak, başkasıyla uğraşmaktan vazgeç."

Burada, irşâd faaliyetlerinin terkini meşrû kılan - cimriliğin artması, dünyanın dîne tercîh edilmesi, hevesatın peşine düşülmesi, dinî disiplini terkederek şahsî görüşlere uyulması gibi- içtimâî bozulmalara, başka rivayetlerde mülkün (devletin) küçüklerin eline geçmesi, büyüklerin fuhşa düşmeleri, ilmin rezil kimselerin elinde kalması gibi başka hususlar da ilâve edilir.

İslâm âlimleri bu çeşit yâni emr-i bi'lma'rufun terki ile alâkalı rivayetleri şöyle değerlendirmişlerdir: Ekseriyetin benimsemesi ise fenalıkların cemiyette baskın bir hâl aldığı veya fâillerinin mütecâviz ve şirret olmaları sebebiyle, kişi yapacağı müdâhale ile münkeri bertaraf edemeyeceği veya bu faaliyetinden fayda hâsıl olmaksızın kendisine zarar geleceği hususunda zann-ı gâlib hâsıl olduğu durumlarda, bir başka ifade ile şerhiler çoğalırken hayırlılar zayıf duruma düşerse,

emr-i bi'lma'rufu terk hususunda ruhsat vardır, selef bunda ittifak etmiştir.⁵⁵

İrşadda Teennî

Fitnenin son derece yaygınlığı ve irşadın te'sir etme ümidinin kesildiği hallerde, emr-i bi'lma'ruf ve nehy-i ani'l-münkerle alâkalı teşvikleri tatbikde fazla isticâl gösterilmemesi gerektiğini te'yid eden bir rivayette Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurur: *"İnsanlar öyle bir devir görecekler ki, o zaman mü'min kişi âmmeye lehine dua eder de Cenâb-ı Hakk kendisine şöyle der: "Sen kendi nefsinle alâkalı olarak iste, duana icabet edeyim, âmmeye gelince ben (şu anda) ona karşı öfkeliyim."*

İki ayrı Sahâbe'den (Hz. Ali ve İbnu Ömer) gelen bir rivayette de Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle der:

"Bir mü'minin nefsinin alçaltması (zelîl kılması) helâl olmaz." Ashâb sorar:

"Ey Allah'ın Resûlü, kişi nefsinin nasıl alçaltır?" Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) cevâben:

"Gücünün yetmeyeceği bir belâyâ karşı vaziyet alır."

Şu rivayet de bu mevzû üzerine kaydettiklerimizi te'yîd eder mahiyettedir: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyuruyor:

"Cenâb-ı Hakk kıyâmet gününde, kulunu hesaba çakerken, bir de "münkeri gördüğün zaman ona müdâhale etmekten seni alıkoyan şey ne idi?" diye sorar. Eğer Cenâb-ı Hakk, kuluna hüccetini telkin edecek olursa şu cevabı verir:

⁵⁵ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/395.

*"Ey Rabbim (Senin keremine, lütfuna ümîd bağlayarak) insanları terkettim (çünkü onların şerrinden korkuyordum)."*⁵⁶

İrşadı Terketme Kararında Teennî

Emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münkerin terkinden söz ederken, bu meselenin çok hassas bir nokta olduğunu belirtmemiz gerekir. İslâm'ın böyle bir ruhsatı olduğunu düşünerek, her isteyenin bu hususta ahkâm kesmesi, cemiyeti saran fenâlıklar karşısında, atalet ve tembelliğine bu prensipten de bir fetva alarak seyirci kalması doğru olmasa gerek. Aksi takdirde münkerâtı yaymaya ve İslâm'ı ortadan kaldırmaya çalışan şerirler, sefihler ve inançsızlara meydanı boş bırakmış olacaktır. Bu yüzden Cenâb-ı Hakk'ın gadabına hedef olarak büyük felâket ve mesuliyetlere dûçar olabiliriz.

Meselenin hassâsiyetini göstermek ve bilhâssa zamanın şartlarını "irşadı terketmeyi gerektiriyor" istikametinde değerlendirmeye gitmeden önce, son derece teennîli davranmak gerektiğini göstermek için, her meselede gerçek önderlerimiz olan selef-i sâlihinden birkaç vak'a örneği vereceğiz. Bu vakâların her biri, zamanımızda yaşamakta olduğumuz hâdiselere büyük benzerlik arzettiği için -zira bu vakalar ve konuşmalar Sahâbe ve Tâbiîn devrinde İslâm âlemini birbirine katan büyük fitne (el-Fitnetü'l-Kübrâ) sırasında cereyan etmiştir- aydınlatıcı, yol gösterici mahiyettedir.⁵⁷

1. Örnek: Hasan-ı Basrî'den gelen bir rivayete göre İbnu Mes'ûd (radıyallahu anh)'a bir adam gelerek: *"Siz kendinize*

⁵⁶ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/395.

⁵⁷ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/396.

bakın, kendiniz doğru yolu bulunca sapanlar size zarar vermez" meâlindeki âyetten sorar. İbnu Mes'ûd şu cevâbı verir: 'Şimdi bu âyette ifâde edilen irşâdî terketme zamanı değildir. Hâl-i hazırda irşad makbuldür. Fakat irşâdî terketmenin gerekeceği zaman yakında gelecektir. O zaman siz, irşadda bulununca size şu fenalıklar yapılacak (İbnu Mes'ûd belki de: "Sizin irşâdınızı dinleyen olmayacak" dedi). İşte o zaman kendinize bakın, başkasının sapıtması size zarar vermez."⁵⁸

2. Örnek: Yine İbnu Mes'ud'dan, aynı âyetle alâkalı olarak şu rivayet gelmiştir: "Bir grub insan, İbnu Mes'ûd'un yanında oturmakta iken, iki kişi arasında bir ihtilâf çıkar. Öyle ki her ikisi de birbirlerinin üzerine yürürler. Mecliste bulunanlardan biri:

"Kalkıp bunlara ma'rûfu emir, münkerden nehiyde bulunmayayım mı?" der. Yanındaki arkadaşı da

"Bırak onları, sen kendine bak, zira Cenâb-ı Hak: "*Siz kendinize bakın...*" buyuruyor" der. İbnu Mes'ud, bu konuşmayı işitince:

"Yok öyle şey, henüz bu âyetin te'vîli gelmedi, Kur'ân bildiğiniz gibi, Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in sağlığında vâki oldu. Bir kısım âyetlerinin te'vîli Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in vefatından az sonra vâki oldu. Bir kısım âyetlerin te'vîli şimdiden sonra vâki olacak. Bir kısım âyetlerin tev'ili kıyâmet sırasında vâki olacak. Bir kısım âyetlerin te'vîli de kıyâmetten sonra, hesab ânında vâki olacak. Sizin kalbleriniz vahdetini, birliğini muhâfaza ettikçe, arzûlunuz müşterek olduğça, gruplara bölünmediğiniz, birbirinizin zulmunü tadmadığınız müddetçe

⁵⁸ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/397.

ma'rûfu emredin, münkerden de nehyedin. Amma ne zaman kalbleriniz ayrılır, arzularınız birbirinden farklı hâle gelir, birbirine muhâlif fırkalara bölünür, birbirinizin zulmünü tadarsanız kişi, o zaman kendi hâline baksın. İşte o zaman bu âyetin te'vili bize ulaşmış demektir..."⁵⁹

(Biz birbirine benzeyen iki örneği atarak son olan 5. Örneğe geçelim.)

5. Örnek: Cübeyr İbnu Nüfeyr'den gelen şu rivayet de burada kayda değer: Der ki: "Ben Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in ashâbının da bulunduğu bir cemaate dâhil olmuşum. Yaşça hepsinden küçüktüm. Emr-i bi'lma'ruf ve nehy-i ani'lünker meselesi üzerine müzâkerede bulunuyorlardı. Ben de söze karışarak:

"Cenâb-ı Hakk Kitâbı'nda *"Ey îmân edenler, siz kendinize bakın, siz doğru yolda olduğunca, sapıtanlar size zarar vermez"* demedi mi (bu meselede müzâkereye ne hâcet?)" demiş bulundum. Cemaat, bana yönelerek hep bir ağızdan:

"Sen Kur'ân'dan anlamadığın, te'vilini bilmediğin bir âyet mi seçip çıkarıyorsun?" dediler. Keşke konuşmasaydım, temennîsinde bulundum. Epeyce bir konuştular. Dağılacakları vakit, tekrar bana yönelerek:

"Sen yaşça genç bir delikanlısın, sen bir âyet seçip çıkardın ki, ne olduğunu henüz bilmiyorsun. Fakat muhtemelen onun te'vilinin çıkacağı zamana ulaşacaksın. Ne zaman mûcibiyle amel edilen bir bencillik, peşine düşülen bir hevâ, re'y sâhiblerinin, (âyet, hadis veya seleften olsun) kendi re'ylерinin dışında hiçbir görüşe kıymet vermediklerini

⁵⁹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/397.

görürsen bil ki, âyetin te'vili vâki olmuştur. O zaman sen kendine bak, sapıtanlar sana zarar vermez" dediler.⁶⁰

İbnu Âbidîn'in kaydettiği bir açıklama, mevzumuza ışık tutucu mahiyette olduğu için burada temasta fayda var. İbnu Âbidîn: "Küffâra karşı savaşırken, bir askerın, düşmana - öldürme, yaralama, bozgun gibi- herhangi bir zarar vereceği ümidi ile ölümü göze alarak tek başına saldırmasında bir beis yoktur. Fakat, bu zararlardan hiçbirini veremeyecek olduğu zâhir iken saldırması helâl değildir" dedikten sonra ilâve eder: "Müslümanın fâsıkları -fiskdan imtinâları şöyle dursun-, kendisini öldüreceklerini bile bile, münkerden nehiye bulunması böyle değildir. Bu durumda sükut etmesine ruhsat verilmişse de, nehiye bulunması haram değildir. Zira Müslümanlar, onun emredeceği şeyin haram olduğuna zaten inanmaktadırlar. Bu sebeple onun nehiy faaliyeti, küffârın hilâfına, fâsıkların derûnunda te'sir meydana getirir.

İbnu Âbidîn'in bu sözü bize şu âyeti hatırlattı: "*Sen va'z (ve nasihat et, hatırlat), zira, şübhesiz öğüt mü'minlere fâide verir.*" (Zâriyât: 51/55)"⁶¹

Evet, bütün bunları okuduktan sonra kendimizi dengeli bir "emr-i maruf nehy-i münker" içinde bulmalıyız. Asıl olan budur. Terki tali meseledir.

⁶⁰ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/398-399.

⁶¹ İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 2/399.

HALİFELİK VE HALİFELER ÜSTÜNE

Tasavvufta Halife

Halife, şeyhin irşadla görevlendirdiği kişiye denir. Halife olan kişiye şeyh tarafından "hilafetname" veya "icazetname" verilir. Bu, tam bir irşat yetkisi olabileceği gibi, zikir telkini, rüya tabiri, tarikata kabul gibi sınırlı bir görev için de verilebilir. Bu sınırlı icazet, şeyhin vefatıyla biter. Tam icazet, sahibine vefatından sonra şeyhinin yerine geçmeye imkan verir. Halifelerin manen en büyüğüne "serhalife" denir. Genellikle şeyhin vefatından sonra tarikata müşid o olur. Diğer halifelerin görevini yeniden gözden geçirir. ya devam ettirir, veya başka görevler de verebilir.

Kısacası halife, bir yerde bir müşid adına müridleri idare eden, onların seyr-u suluklarına nezaret eden şeyhin vekili ve temsilcisidir.

Şeyhlik konusundaki eleştirilerimizden birisi de, bir şeyhe on binlerce, yüz binlerce müridin düşmesini, bunun da bütün bir dünyaya yayılmış olabileceğini görmüştük. Bu aşırı büyüme hem müridlerin manevî yetişmelerini olumsuz etkilerken, hem de şeyhlerin, özellikle de olmadıkları halde şeyh geçinenlerin iç dünyalarında kibir, kendini beğenme, iktidar sevdası, siyaset ve dünya işlerine karışma, para kazanma ve ekonomiyi idare etme, medya ile insanları etkileme vs. gibi orantısız ve kontrolü zor olma olumsuzluklara

sebepe olmaktadır. Ayrıca bu durum devlet ve başka güç odakları ile olumsuz ilişkilere de sebepe olmaktadır. Aynı durum halifeler için de söz konusudur. Yüz binlerce müridi olan bir şey, bir şehre bir halifesini gönderiyor.

Halife olabilmek için “fena fillah” makamını geçmek, “beka billah” makamında olmak gerekmiş eski kitapların yazdığına göre. Veya “nefs-i mutmainne”yi geçmiş kişiler olmalıdır.

Nerden Bulunacak Bu Halifeler?

Hele şeyhin kendisi gerçek bir irşad şeyhi değil de, sohbet şeyhi ise, bu makamlardan zaten kendisi anlamaz. Nerden bunları anlayan ve yaşayan bir halife bulacak? Hak getire. O zaman tutup eski bir müridini “halife” diye gönderecek. Bir kere maneviyatı irşada yetmiyor. Bu bir.

İkincisi, bir adama yetki veriyorsunuz. O da aynı şeyh gibi kayıtsız şartsız, sorgusuz süalsiz itaat ve teslimiyet istiyor. İyi de sen şeyh değilsin ki? Seni şeyh diye kabul edip el almadık ki? Sen aynı şeyh kadar maneviyatlı, bilgili, irşad ehli, verdiği kararlarda isabetki, huyu ahlakı aynı kamil olduğuna söyleyebilir misin? Değilse, aynı muameleyi nasıl beklersin?

Başlıyor bu sefer halife denilen kişi nefis yapmaya, kişilere takılmaya. Kimileri yağcı, dalkavuk olduğundan haddinden fazla hürmet ve iltifat edip alaya alırken, kimileri normal davranınca onlar uzakta kalan, tam teslim olmayan insanlar olarak damgalanıyor. Hele de yanlış bir istihbarat kurmuşsa, üç beş kişinin avucunda oyuncak oluyor. Adam bir beldede yirmi yıl, otuz yıl kalıyor, başarı sıfır. Geldiği gün gibi, belki daha da geride maneviyat ortamı.

Peki Allah aşkına bu bir sorulmaz mı? Bunun bir muhasebesi yok mu?

Bazen var, bazen yok.

Sonra bu adamı bu beldeye gönderdik. İyi de, bu adamın ilmi buna yetiyor mu? İnsan tanıma ve insanlarla iletişim kurma kabiliyeti var mı? Öğreticiliği, irşadı, hitabeti, adab-ı muâşeret, sosyal sınıflarla münasebeti nedir? İdarecilik öyle kolay bir iş değil ki?

Adamın ilmi yok. Hayızlı kadına evradda geçen sure ve ayetleri okutuyor, nazik ve kibarca “olmaz, bu mezhebimize göre haramdır” dersin, “yok canım. Ben bu yaşa geldim, şeyhimden bunu duymadım” diyor. Peki hiç mi bir ilmihal okumadın?

Demek ki okumamış. Hemen bir ilmihal getirtip bakmıyor. İhtilafı, sorunu orda çözmüyor. “Ben gittiğimde şeyhime danışayım, size bilgi veririm” diyor. Sonra da utancından, aşağılık duygusundan yanında hoca taşımıyor. Neden? Çünkü hoca yanlısına müdahale ediyor, efendi de küçük düşüyor.

Nasıl kurtulursun bu sorundan?

Açar okursun. Ama o zor iştir. Kolayı varken zora ne gerek var.

Kolayı nedir?

Bilenleri, seni rahatsız edenleri çevrenden uzaklaştırır, her yaptığında keramet arayan ve göklere çıkararak dalkavukları yanına küp gibi dizersin. Peki sorun çözülür mü? Hayır ama at hakının altına. Aman şeyh duymasın.

İşte halife budur. Şeyhe yakın, biraz zengin, kimseye yük olmayacak bir esnaf mesela. Ahlakı iyi insan. Edebli, nezaketli, ibadetli, ağzı dualı. Ama insan eğitiminden anlamaz. İلمي yok. İnsan idaresini bilmez. Kurnazların elinde maskara olur.

Şeyh bu vaziyetlere düşmesin diye “iyi bir istişare kurulu kur” der, o dinlemez. Nihayet mecbur kalınca kurar, ama öyle bir kurar ki, ne toplanabilirler, ne de karar alabilirler. Maksat da buydu zaten. Dilediği gibi yönetmek varken, kendini sınırlamak da neyin nesi...

Evet, bu adam ölünceye kadar o beldenin başına nimet mi, nikmet mi, siz karar verin. Bu hamur aslında çok su götürür, ama fazlası da sır götürür, burda bırakalım.

Bazı yerlerde bu yardımcının adı “Çavuş”tur. Çavuş, Türkçe’de isimdir. Bir işin veya işçilerin başında bulunan ve onları yöneten sorumlu kimse demektir. Eskiden bizim köyde, köylüleri pamuk toplamaya götürenlere de “çavuş” derlerdi. Aynen öyle, bir beldedeki müridin işlerini şeyh adına idare edenlere çavuş deniyor. Bence halife kelimesinden çok daha iyi. Hiç olmazsa adamı kibir ve enaniyete düşürmez.

Evet, şeyh her yere uzanamaz. Uzanır diyen, halife göndermeyi izah edemez. Öyleyse şeyh yardımcıları seçmelidir. Ama Allah için ehlini seçmelidirler. Sonra da arada bir gizli açık kontrol etmelidirler. Değilse o beldeye ve manevi yola ihanet içinde olurlar. Zira Sevgili Peygamberimiz (sav) Efendimiz “daha ehli varken emaneti ehli olmayana vermeyi, hem Allah Teâlâ’ya, hem Resulullah (sav) Efendimiz Hazretlerine, hem de bütün Müslümanlara yapılmış hainlik” olarak ifade eder. Ne diyelim; Tuz kokarsa yapılacak bir şey kalmamıştır.

Adam bir beldede yıllarca halifelik yapar ama ağzını açıp da iki kelime irticali konuşmaz. Açar bir kitabı, bir saat okur. Millet de uyuya uyuya dinlemiş olur. Halbuki ne olur yahu, evinde azıcık düşünsen, şeyhinden gördüğün güzel halleri, hatıraları nor etsen, bunlara hasret müritlere anlatsan, iki de “ya, işte böyle, tarikat bunu ister” desen, ölür müsün?

Millet, irticali bir şey söylenirse, canı gönülden dinliyor. Heyecanlanıyor, şeyhin bir hatırasına kaç göz yaşı döküyor muhabbetten. Neden esirgersin bunları a be tembel adam? Çok mu zor bir saat düşünüp üç tane not almak.

Bir defa bir cemaate rastladım baktım herkes ağlıyor. Bunlar neye ağlıyor diye merak ettim. Ben de oturdum ve az sonra ağlamaya başladım. Neye ağlıyorum biliyor musunuz? Adam şeyhini şehirler arası götürüp getiren şöförü. Bursa'dan bir kazaya gideceklermiş. Şeyh Efendi “her zamanki gibi saatte 90 km. geçme” diye tembih eder. Adam anlatıyor; “Saate bir baktım, bu hızla yetişmemiz mümkün değil. Ben de doksani geçemiyorum. Ama aldığımız mesafeye bakarsak saatte ikiyüz km. ile gidiyoruz. Ne oluyor? Diye candan bir baktım, taksimiz yerin yarım metre üstünden uçarak gidiyor ama gösterge doksanda. Sürat iki yüz. İçimden “Allah” dedim.”

Etrafımızdaki insanlar “Allah Allah” diye nara atarak ağlıyorlardı...

Yahu bunu yap bari! Bu da yok. Ne hayır gelir senin halifelüğünden?

MÜRİTLİK VE MÜRİTLER ÜSTÜNE

Mürid Kim?

Bir şeyhe bağlanarak tarikata girene mürid denir. Başka adlar da verilmiştir. Başlıcaları şunlardır: Derviş, salik, zahid, arif, aşık, veli, sûfi, fakir, erenler, ehlullah, miskin, ubbad, garib, talib vb.

Bir şeyhten tarikat dersi alarak bağlanmaya "inabe, intisap, biat, el alma" gibi isimler de verilmiştir. Bunun için önce müridin arzu etmesi, iradesini ortaya koyması gerekir. Şeyh, onu hemen kabul etmez. Ona "istihare" emreder. Kendisi de yapar. İstihare hayırla sonuçlanırsa şeyh veya halifesi o istekliye ders verir. Bazen müriddeki kalb itimadı ve kabiliyetler açıkça görülürse, istihareye lüzum görülmebilir.

Müridin, muhakkak uyması lazım edebleri vardır. Bunlar, Allah'a, şeyhine, ailesine, ihvanına ve sair mümin kardeşleri ve cümle mahlukata karşı göstereceği vazife ve edeblerdir. Mürid bunlara uyduğu ölçüde tarikattan istifade edecektir. Müridin vazifelerini burada saymak istemiyor, ilgili kitaplara havale ediyoruz. Şu kadarını söyleyelim ki o, şeyhinin şeriata aykırı olmayan her emrini dinlemede, "gassalin önündeki meyyit" gibi itirazsız olacaktır.

İmtihanda Belli Olur

Hacı Bayram Veli, Sultan II. Murad'ın saygı duyduğu bir mürşitti.. Hükümdarın Hacı Bayram'a saygısı o derece büyüktü ki ona mürid olanlardan vergi almıyordu. Ama gelin görün ki istismar iş başındaydı ve bütün Ankara halkı Hacı Bayram'ın müridi olduğunu iddia ediyordu. Ankara'da kimden vergi istense "Ben Hacı Bayram'ın müridiyim" deyip işin içinden sıyrılıyordu. Bu durum hükümdara yansıtıldı. Hükümdar Hacı Bayram'a bir mektup gönderip, "Gerçek müritlerinizin sayısını bana bildiriniz, sizin bildirdiğiniz herkes vergiden muaf tutulmak üzere kabulümdür" dedi.

Hacı Bayram devletine saygılı bir tasavvuf büyüğü olarak kendisine bağlılığın kötüye kullanılmasından zaten şikayetçi idi. Mektubu fırsat bilerek müridlik iddiasındaki herkese haber saldı: "Falan gün falan yerde toplanınız" diye.

O gün hemen bütün Ankara halkı şeyhlerinin davetine uyarak bildirilen yere akın ettiler. Hacı Bayram Velî bir tepeciğe kurdurduğu siyah kıl bir çadırdan çıkarak kalabalığa sordu:

-Beni seviyor musunuz? Kalabalık hep bir ağızdan karşılık verdi:

-Elbette seviyoruz.

-Bana yürekten bağlı mısınız? İstesem benim için canınızı verirmisiniz? Kalabalık cevap verdi:

-Canımız senin yoluna feda olsun...

Hacı Bayram bunun üzerine:

-Bugün bana inananları şu çadırın içinde bir bir kurban edip canlarını cennete göndereceğim. Şimdi bir kişi çıksın" dedi.

Kalabalıktan bir kişi çıktı. Hacı Bayram onu çadıra aldı. Çadırda önceden hazırlattığı koyunlardan birini kestirerek, kanını çadırdan dışarıya akıttırdı. Dışardakiler adamın

gerçekten kurban edildiğini sanarak ürperdiler. Hacı Bayram dışarı çıktı:

-Bir kişi daha gelsin, dedi.

Bir adam daha çıktı. Onu da çadıra alıp aynı işlemi yaptı. Sonra dışarı çıktı ve bir kişi daha istedi. İşin şakayla gelir yanı yoktu. Giden gidiyordu. Bu defa bir şaşkınlık ve duraksama görüldü. Yine de bir hanım ileri çıktı. Hacı Bayram onu da çadıra aldı. Aynı olay tekrarlandı. Dördüncü defa Hacı Bayram kurbanlık isteyince hiç kimse çıkmadı. Hacı Bayram artık hükümdara cevap yazdı:

- Sultanım, benim gerçek müritlerim iki er kişi ile bir hatun kişiden ibaret üç kişidir.

Sinanma, denenme, imtihan çoğu kez olaylarla gizliden gizliye olur maneviyat yolunda. Bazen de böyle açıktan olur ihtiyaç duyulursa. Eskiden müritleri böyle denemeler de çok olurmuş. Zamanın getirdiği zayıflık malum olunca, şeyhler de sınıamaz oldular evlatlarını...

Ancak teslimiyet her zaman başka... Hz. Ebu Bekir "sıddîk" lakabını neden aldı? Çünkü hiçbir zaman, hiçbir şart ve ahvalde Peygamber Efendimiz (Aleyhi's Salatu ve's Selam) e teslimiyette asla tereddüt yaşamadı. Onun için "Bütün insanların imanını terazinin bir kefesine, Ebu Bekr'in imanını da öbür kefesine loysanız, Ebu Bekr'in imanını ağır gelir." "Herkesine sual var ama Ebu Bekr'e yok." "Ebu Bekr, cennetin sekiz kapısından bile çağrılacak, sekiz kapısından birden girecek." Medhine mahzar oldu...

Tasavvuf "gönüllü irade teslimiyeti" olduğu için "neden" ve "niçin" leri seve seve gömen bir yoldur. Mürid, bütün iradesini şeyhine teslim ettiği için muradı olmayan insandır. Kar zarar, emredileni yapar, o kadar. Münakaşa,

münazara, tartışma, cedelleşme kelimeleri tasavvuf ve tarikatlarda en sevimsiz kelimelerdendir.

Şeyhin sözü şeriata açıktan aykırı olmadıkça, kendi görüşüne ters düşse de asla reddedilmez. İtiraz bütün hataların başıdır ve mazur görülmez. O belaya mübtela olan iflah olmaz. Şeyhin hatasını kendi savabından efdal bilenler ancak hakiki bir mürüd olabilirler. Şeyhler masum değil amma mahfuzdurlar.

“Amma her şeyh öyle midir?” diye bir soru yersizdir. Gerçekten bir şeyh ise öyledir.

Ya değilse?

O zaman hapı yutmuştur. İşte bu yüzden, işin başında şeyhi iyi araştırarak, ince eleyip sık döşeyecek, düşünecek taşınacak, hiçbir tereddüdü kalmayacak kadar araştırarak.

Kalbin yatmadıysa kabul etme arkadaş. Kim seni mecbur ediyor?

Yattıysa ve el aldınsa iş bitmiştir. Sen matlup ve maksuduna ancak şeyhine teslimiyetle erersin o kadar... Nerede, ne zaman ve nasıl bir sadakat, teslimiyet ve ihlas mihengine vurulursun Allah (azze ve celle) bilir.

Evet, “fena fişşeyh”, “fena fillah”ın başlangıcıdır. Başlangıcı olmayanın hangi bitmişliğinden bahsedebilir kî?

Üslup Terbiyesi

Bir zamanlar kendisinden Arapça ve bazı ilimler okuduğum Hocam Ahmet Fethullah Câmî Efendiyi ziyarete gitmiştim. Hocam sohbetine bir çok insanın katıldığı bir şazeli şeyhidir aynı zamanda. Sohbet esnasında bir müridi, başka bir şeyhe bağlı bir müriden bahsetti. Güya o diyese ki: “Ne mutlu size! Sizin şeyhiniz büyük adam. Ben zamanında filan zata

bağlanmasaydım şimdi hemen gelir sizin şeyhinize intisap ederdim. Ama bir kere bağlandık...”

Hoca efendi geçiştirdi ama bu sözler benim canımı sıktı. Çünkü bu sözü söyledi dediği şahsı da, adı geçen şeyh efendi de ben tanırdım. Hiç ihtimal vermiyorum böyle söylemesine. Zira bağlı olduğu şeyh efendi hem ilim, hem de maneviyat olarak dünyaca tanınan bir zat-ı muhteremdi. Kaldı ki demişse demiş, bunu burada övünerek anlatmağa ne lüzum vardı? Sonra Hoca Efendi niye inkar etmedi? Niye böyle şeyler hoş değil gibilerden bir şeyler söylemedi, uyardı müridini?

Meclis dağıldıktan sonra ben de kalkıp gidiyordum. Ama üzgündüm. Adı geçen efendiyle benim de bir alakam vardı. Benimle beraber ayağa kalkan şeyh efendi bana dönerek dedi ki: “Üzülme. Benim burada ancak dört tane müridim var.”

Evet, her ders alan mürid olmuyor demek. Kuru kalabalıklar her zaman her yerde var ve onlar aslında keyfiyete bir katkı vermiyorlar. Hakiki mürid kaç tane acaba? Şeyhin birinden kendilerine tarikat adabı öğretecek bir mürid istenmiş, o da şöyle yazmış:” Şeyh isterseniz göndereyim, ama burada mürid yok!...”

Kimdir mürid? “Kelime anlamı Dileyen, isteyen, arzulayan, irâde ve istek sâhibi olan kimse. Tasavvufta ise Mürid: irâdesi olmayan, şahsî irâde ve dünyevî alakalarından sıyrılarak Cenâb-ı Hakk'ın ve mürşîdinin irâdesine -yıkayıcı elindeki ölü gibi- kayıtsız şartsız teslim olan, mürşîdince kendisine telkin edilen hâli ve şekli hiç bozmadan istikamet üzere koruyan, bir mürşîde intisab ile tarikata girmiş kişi, seyr-i sülûka kendi isteğiyle giren ve mürşîdine kararlı ve azimli bir irâde ile bağlılık gösteren derviş, müntesib ve mensûb gibi manâlarda kullanılan bir tasavvuf terimi.

Hâl sâhibi bir mürşîdin rehberliğinde katedilen ve "seyri sülûk" denilen mânevî terbiye ve ma'rifet tahsili yoluna girmeden önce onlara karşı bir beğeni ve sempati duyan "mühîb" ya da "tâlib" durumunda bulunan kimselerin, sevgilerindeki samimiyet, isteklerindeki sadâkât ve kararlılık, irâde ve alâkalarından sıyrılmadaki bağlılıkları şeyhleri tarafından düzenlenen muhtelif deneylerle tesbit edildikten sonra, uygun görülenlerin intisabları kabul edilir ve kendilerine kâbiliyetlerine göre zikir telkini yapılır. Özel bir merâsimle aktedilen böyle intisab ve telkinden sonra bir mürşîd elinde sülûka giren dervişe "mürîd" adı verilir. Bu tür denemelerde başarı gösteremeyen kimselere mürîd denilemeyeceği gibi zikir telkini de câiz değildir ⁶². Tasavvuf yoluna yeni girenlerin hâline de mürîd denmiştir. Çünkü kalbi ve gönlü ile Allah Teâla'yı istemeye azmetmiş kişilerin ilk hâli ancak böyle bir irâde ve kasdın varlığı ile ortaya çıkar. Gönüllü böyle bir irâdesi olmayan kimsenin bu işe yönelmesi mümkün değildir.

Kendisine mürîd denen kişi, zâhirinde çeşitli mücâhede ve mücâdele özellikleri, batnında da muhtelif sıkıntı belirtileri gösterir. Rahatı, yatağı ve uykuyu terketmiş, taat ve ibadet yolunu tutmuştur. Kötülöklere bulaşmamak için çırpınır, iyi huyları elde etmek için didinir. Bu uğurda her türlü güçlüklerle katlanır, yorgunluklara göğüs gerer, zorlukları zevk haline getirir, korkularla kucaklaşır, şekillerden uzaklaşır, özü yakalamaya çalışır.” ⁶³

“Benim ancak dört müridim var” diyen Hoca Efendi, yine bir sohbetinde biraz da sert olarak şunları söylemişti: “Söz

⁶² el-Kuşeyrî, Risaletü'l-Kuşeyriyye, Nşr. Mahmud eş-Şerif, Kahire 1972, II, 434

⁶³Şamil İslam Ansiklopedisi, Mürîd md.

dinlemiyor, aldığımız dersi zamanında yapmıyor, helale harama bakmıyor, adaba riayet etmiyorsunuz. Allah'tan korkun!.. Maksudınız vakit geçirmekse, çarşı pazar daha uygun, gidin gezin, tozun, eğlenin; niye benim vaktimi alıyor, ömrümü zayi ediyorsunuz?”

Adam haklı. Sana kim yalvardı ders al diye? Sen kendin geldin ve gönüllü olarak iradeni müşidine teslim ettin. Gassalın elindeki ölü gibi olmaya baştan söz verdin. “Sen ne dersin o olur” dedin. Söz verince durmalı değil mi?

İnsana sadakat yakışır. Müridsin, tevbe etmişsin, artık günahlara, eski kötü alışkanlıklara, kötü arkadaşlara dönemezsin. Artık dünya sevgisini kalbten çıkaracak, makam mansıp sevdasından kurtulacak, şan şöret belasından kaçacak, sukutu tercih ederek zikre devam edecek, huzur ile ibadetleri, hassetsen gece teheccüdü kılacak, evrad ve ezkarını yapacak, tertil ve tefekkürle Kur'an okuyacak, daima kendini kusurlu görerek kimsenin ayıbında olamayacak, kimseye kötü lakap takmayacak, alay etmeyecek, küçük görmeyecek, yalandan, iftiradan, dedikodudan, koğuculuktan, sû-i zandan kaçacak, kibirden, ucuptan, nefse arka çıkmadan korkacak, maksadın olan Allah (azze ve celle.) a ulaşmıncaya kadar yoluna fütursuzca devam edeceksin. Aziz ömrünü Allah (azze ve celle.) a, Rasulullaha, kendine, ailene, anababana, akrabana, komşularına ve top yekun insanlığa, hatta hayvan ve eşyaya karşı âdâb ve vazifelerini yerine getirme gayret ve çabasında geçireceksin. Bütün bunlar, nefsin alıştığı eski adet ve alışkanlıklara ters düşeceğinden, gerçekten zordur. Büyük bir uğraş gerektirir. Amma neticesi ne kadar tatlı, ne kadar menfaatli o başka.

Adam bunlara söz vermiş, adını deftere yazdırmış, ama yapmıyor. Aynen eskisi gibi aylak aylak geziyor, yiyip içiyor,

vakit geçiriyor. Yunus'un dediği gibi, ele geçeni yiyor, dile geleni diyor, ne bağrı taşlı, ne gözü yaşlı... Nasıl mürid oluyor bu? Sakal sarık ne işe yarar? şair ne güzel demiş:

Dervişlik olsaydı tc ile hırka

Biz de alırdık otuza kırka.

Aslında eskiler kolay almazlarmış insanı tarikata. Bizim zamanımızdaki gibi sokaktan adam toplamazlarmış. nce bir denerlermiş, sınarlarmış... Zor işler, nefse zor gelen şeyler yaptırılırmış. Daha önce bir yazıda örneklerini vermiştik, yerine göre iki, üç sene sürermiş hizmetler, imtihanlar. Hatta zaman zaman sonradan da sınamalar olurmuş. Acaba Hacı Bayram Veli hazretlerinin yaptığını şimdi birisi yapsa, bir buçuk mürid bile bulabilir mi? Ne mi yapmış hacı Bayram Veli? Okuyalım efendim:

“Hacı Bayram Veli yle büyük bir n kazanır ki, kendisine düşman olanların çıkardığı, devlete karşı ayaklanma başlatacağı şeklindeki bazı dedikodular dönemin padişahı II. Murat'ın kulağına gider. Bundan rahatsız olan Padişah, Hacı Bayram'ı Edirne'ye ağırtır. Kendisiyle bizzat görüştükten sonra, duyduklarının iftira olduğunu anlar ve ona bağlı olan dervişlerin vergiden muaf tutulacağını beyan eder. Ancak bu, birçok taklit ehlinin de el alıp tarikata girmesine yol açar. Sayıları kırk bini açar dervişlerin. şikyetler artınca, Padişah, Hacı Bayram-ı Veli' ye haber yollatıp kaç müridinin olduğunu öğrenmek ister. "Bunlar dervişlerinizse vergi alınmayacak, ama gerçekten hepsi de sizin mritleriniz mi?" diye sorar. Bunun zerine Hacı Bayram “Benim bütün dervişlerim, falanca gün Ankara ovasında toplansın!..” diye ilan verir. Büyük bir çadır kurulus, yemekler yenir, dualar okunur... Nihayet, Hacı Bayram Veli görünüp kalabalığa seslenir: “Kim gerçekten bana teslim olmuşsa gelsin, ben onu kesip Allah'a

ulaşması için kurban edeceğim!.” Herkeste bir telaş ve korku... Topluluğun içinden bir kadın öne çıkar, bir de adam!. “Alın içeri!” denir.... Çadıra girerler!.. Birden dışarı kanlar akmağa başlar. Kanları gören, ardına bakmadan kaçır... Meydanda kimseler kalmaz. Aslında önceden çadıra gizlenen koyunların kanıdır akan!... Ama bu olay gerçek teslimiyet ve imanı ortaya koymaya yetmiştir.

Bunun üzerine Hacı Bayram, Padişaha şöyle bir mektup gönderir: “Padişahım, benim bir buçuk dervişim var...”

İmtihan kolay değil...Aklıma bir rüyam geldi: “Birkaç arkadaş bir mezarlıktayız. Hz. Ali (ra) ile karşılaştık. Yanımıza geldi. Beraberce bir bayırdan inerken, ağzı demirle kapalı bir dehlizin önünde durduk. Hz. Ali: “Sizi imtihan edeceğim. Bakalım sadık mısınız, münafık mı?” dedi ve sol eliyle bir uzun hançerin sivri ucunu dudağımla burnumun arasına koyarak sağ elini havaya kaldırdı. Şiddetli bir şekilde bıçağın kabzasına vurmak üzere hızla elini indirirken korku ve dehşet içinde uyandım. Kalbim yerinden fırlayacak gibi atıyordu. Uyandığıma sevindim ama, korkumdan kimseye anlatamadım bu rüyayı, tabi yorumunu da alamadım.. O gün bu gündür sınavın sonucunu merak ederim doğrusu.

Haddini Bilme

Öyle insanlar olur ki, yaşamadıkları hallerden, olmadıkları makamdan, bilmedikleri yüceliklerden dem vurur, saatlerce ezbere laf konuşurlar. Bilmeyenler ağzı açık dinlerken, bilenler de için için adamın perişanlığına üzülür dururlar.

Niçin yaparlar bunu? Yapmadıkları, olmadıkları, bilmedikleri şeyleri neden konuşur dururlar? Kaldıramayacakları yükün altına niçin girmeye çalışırlar?

Neden altından kalkmaya dair düşünceleri, güçleri, niyet ve azimlerini sorgulamadan, maddi manevi yüklerin altına girer, vazifeler alırlar, sorumluluklar vadederler gönüllü? Eskisinin adamı olamadıkları halde, neden yeni derslere, vazifelere, makamlara talip olurlar?

Hepsi de “rü’yetü’l gayr” dediğimiz “başkalarına sevilme, övülme, üstün görülüp beğenilmek” içindir. Nefis içindir yani? Bütün kötü huyları üçte biri bu duygudan kaynaklanır zaten. Riya burdan, süm’a burdan, makam mansıp sevgisi burdan, riyaset sevdası burdan, şan ve şöhret budalılığı burdan, övünme, methedilmek arzusu buradan, dalkavukluk ve yağcılık istekleri burdan kaynaklanır.

İnsan haddini bilmeli, yerini görmeli, kendini zillete düşürmemeli, kalkacağı yere oturmamalı, özür dileyeceği işi yapmamalı, izzet ve şerefini korumalı, kendisiyle alaya, istihzaya, hakarete, aşağılanmaya izin ve fırsat vermemelidir. Birisi çaktırmadan, olmadığı hallerden ve makamlardan bahsederek kendisini desteksiz ata ata övüyorsa, maksadının övmek değil, alaya almak, eğlenmek olduğunu görmelidir.

Hatta iyi niyetle kendini bilmeli, ulaşamayacağı gorukların ekşiliğinden bahsetmemeli, erişebileceği yerler için de isteme zilletinden kurtulmalı, halka ve dünyaya karşı istigmalı olmalı, mütevazi ve mahviyetkar olmalı, boyundan büyük aflar etmemeli, makamlar dilenmemelidir.

Kaedere rıza erdemine razı olanlar, dünyada daima rahat ve huzurlu yaşarlar. Mutluluk, nereye gitseler onları takip ederler.

“Raşahat”kitabında anlatılır ki; “Bir gün Azizan Hazretlerine, hatırı sayılır bir zat misafir geliyor. Fakat evde hazır yemek yoktur. Azizan Hazretleri üzülyyorlar. Evlerinin

kapısına çıkıyorlar. O sırada, paça satan bir genç elinde bir çömlekle geliyor. Çömlekte donmuş paça var..

Genç :

— Bu yemeği sizin ve yakınlarınız için hazırladım. Kabul buyurursanız beni mesut edersiniz, diyor.

Azizan Hazretleri bu nazik anda gelen yemekten son derece hoşnut kalıyorlar ve gence iltifat ediyorlar. Gelen yemekle misafir ağırlanıyor.

Misafir gidince Şeyh Hazretleri paça satan genci çağırıp:

— Senin getirdiğin bu yemek, sıkıntılı bir ânımızda imdada yetişti. Sen de şimdi bizden ne muradın varsa iste ki, Allah dile-diğini verse gerektir.

Genç :

— Aynen senin gibi olmak isterim, diyor.

— Bu çok güç bir şey. Üzerimizdeki yük senin omuzlarına çökecek olursa ezilirsin!

Cevabını veriyor Azizan Hazretleri Fakat genç yana yakıla ısrar ediyor :

— Benim âlemde tek muradım, bu. Tıpkı tıpkısına senin gibi olmak.. Başka hiç bir şey beni teselli edemez. Başka emel tanımıyorum!

— Peki, diyor, Azizan Hazretleri; öyle olsun!

Ve genci elinden tuttuğu gibi halvet odasına çekiyor. Orada nazarlarını gence mıhlayıp kalbleriyle kalbine yöneliyorlar.

Biraz sonra gençte bir değişiklik başlıyor. Genç hem zahirde ve hem bâtında Azizan hazretlerinin aynı olarak meydana çıkmaya başlıyor.

Bu hal tam 40 gün devam ediyor ve 40. gün genç, altına girdiği yükün ağırlığından beka âlemine geçiyor.

Fakat muradına ermiş ve ebedî saadete erişmiştir.

Yüküyle beraber insan da büyüyor. Sadrı, sabrı, tahammülü de inkişaf ediyor manevî yükü gibi. Alıştırma, aşama aşama, yavaş yavaş...

İşin doğrusu bu seyr-u süluktur.

Ani çıkışlar, yaman cezbelere, adamı ya meczup ederler, ya mevta.

Kıymetini bilene ikisinin de zararı yok.

Onlar, “pılavdan dönenin kaşığı kırılınsın” derler daha baştan.

Gemileri yakana zaferden başkası haramdır.

Çokluktan Övünme ve Kendini Beğenme

Şimdi başlığa bakarak belki de “tasavvufi çevreler kim, kendini beğenme ve övünme neyin nesi?” diyerek güleceksiniz. Aslında haklısınız. Çünkü İslam’ın derunî ve manevî hayatını öne çıkararak yaşamak olan tasavvuf ve onun teşkilatlanmış ve kurallara bağlanmış hali sayılan tarikatların en büyük amacı, bu başlangıçta “emmare” olan nefsi, başta kendini beğenme ve övünme, gurur ve kibir olmak üzere kötü huylardan arındırma ve iyi huylarla bezendirmedir. Nasıl oluyor da herkese örnek olması gereken o insanlarda bu rezil huylar bulunabiliyor?

Eğer varsa eleştiriye değmez mi? Hem de nasıl? Kat kat eleştiriye değer başkalarına göre. Tasavvufi çevrelerde de vardır maalesef bu cemaat kibiri. Adam dervişlerinin çoğunluğu ile övünüyor. Yetmedi, başka şeyhlerin işini iptal ediyor, müritleri ile beraber kendi şeyhlerine gelmesini istiyor. Beklediği olmayınca da onları ihanet ile suçluyor. Bu saçmalığı kimden duydu bu mürid? Nasıl vardı böyle bir kanaate? Neden bu fitneci düşünceler genellikle disiplinsiz,

başıboş hareket eden cemaatlerden çıkar, anlaşılmayacak bir şey midir?

Adamlar tayinsiz dellal. Sokaktan açıkça adam topluyorlar ve kafile kafile şeyhlerine götürüyorlar. Peki, ya sonra? İki üç hafta sonra tesir gidiyor, büyü bozuluyor, ders alanlar eski hayatlarına dönüyorlar. Nedir bu?

Aklı başında bir mürid, şeyhine çok ortak istememeli. Mürid ne kadar çoksa, seninle ilgilenme o kadar azalır. Nitekim duyuyoruz, şeyhin başı o kadar kalabalık ki, ders vermeye değil, konuşmaya zamanı yok. Ne olacak bu müritlerin akıbeti?

Bazıları için, şeyhinin elinden tutmak cennet bahçelerinde gezinti yapmak için yeterlidir. Sohbetlerde anlatırda anlatır. Ne bir ayet, ne de bir hadis okur. Evliya menkıbeleri ile adeta cemaati hipnotize eder. Tarikate girmemiş müslümanı öyle bir tasvir eder ki acırsın "vah zavallıcık" dersin. Müftü, hoca, hafız ve tüm zahiri alimleri kendi altında görür. Çünkü kendisi öyle bir cemaate mensuptur ki durum bunu gerektirir.(buda benden özeleştiri olsun)

Bu Şımarıklık Neden?

Yıllar önce “Şazibey camii” yakınında adını vermek istemediğim genç bir öğretmen beni yakaladı. Ayaküstü hoş beşten sonra bana dedi ki:

- Sen Sami Efendiye bağlıydın değil mi?

- Evet.

- Ama arkadaş, bizim şeyhimiz (...Efendi) mehdi olarak zuhur etti. Bundan sonra bütün şeyhlerin işi iptal oldu. Sen de, Sami Efendi de artık ona bağlanmak zorundasınız.

- Öyle şey olmaz. Bir mürid başka birisine böyle konuşamaz. Bunlar tarikat adabına aykırı sözlerdir. Sen şeyhini

sev kardeşim. İstedğin kadar, doya doya sev hem de. Hatta “en büyük benimki” de de çocukluk ederek. Olgun olup da böyle demesen daha iyi olur amma, hadi de diyelim. Fakat başkalarına karışma. Onlar da aynen senin şeyhlerini sevsin, onlar da şeyhlerini en büyük bilsinler.

- Ama günahkar olurlar. Artık bütün şeyhler müritlerini alarak ...le gelip teslim olmak zorundadırlar. Yoksa günahkar olurlar.

- Yahu etme kardeşim. Bak sen gençsin, toysun, tecrübesizsin. Hadi bu haddini aşan sörlerini yeni intisap ile içinde bulunduğun aşka verelim. Ama bil ki ...’deki şeyhin senin böyle yaptığını bilse, bundan razı olmaz. Sen bilmiyorsun, ama onlar bilir ki, tarikat adabı şöy der: “Başka bir şeyhe bağlı bir derviş ile karşılaşırsan o dervişe O’nun şeyhini öv. Böylece hem şeyhine muhabbeti artar, istifadesi artar. Hem de “şeyhimi takdir ediyor” diye seni sever. Haset damarı gider. O da aynı duygularla senin şeyhini övmeli. Sen şimdi bu adaba uymuyorsun.

- Ama benim şeyhim artık mehdi oldu. Herkes O’na uymak zorundadır.

- Bak usulsüzlük yapıyor ve beni üzüyorsun. Tarihte kaç tane şeyh “ben mehdiiyim” diye ortaya çıktı da sonradan mahçup oldu sen biliyor musun?

- Hayır!

- Beni zorla konuşurma. Siz neyi biliyorsunuz ki Allah aşkına! Tutturmuşsunuz “bizim şeyhimiz mehdi” diye. Sen ağzından duyduğun mu bunu?

- Hayır, ama olmasaydı bunu manen bilir ve engellerdi.

- Duyduğuma göre sizden bazıları “zaman ahir zamandır, silahlar patlamayacak, kılıç gerek olacak” diye oraya kılıç yapımında kullanılan körük götürmüşsünüz, doğru

mu? Hatta Sivas Uzunyayla'dan bembeyaz bir de küheylan götürmüşsünüz?

- Evet.

- Ne dedi şeyhiniz?

- Geri götürün demiş...

- Peki ne demek bu? “Ben Mehdi değilim. Sizin dedikleriniz de olmayacak” demek değil mi? Öyleyse nerden mehdi oluyor? Allahınızı severseniz biraz ağırbaşlı olun. Oturaklaşın biraz. Sizden evvel bu yol gizli idi. Siz her şeyi açığa vurdunuz. Hadi bunun zararı yok, diyelim. Ama bir de bak işte böyle yaparak ayağa düşürdünüz. Nedir bu usülsüzlük Allah aşkına? “Benim şeyhim en büyük” diyorsun. Ayıp değil mi? Nerden biliyorsun? Çıktın da gördün mü makamını? Tarikat bu gibi edepsizlikleri kaldırmaz. Benim yerimde senin gibi bir mürit olsaydı, şimdi çoktan kavga etmiştiniz. Siz böyle demekle alemi birbirine düşman mı yapacaksınız? Geçen gece duydum ki “Ulucami” avlusunda gece yarısı takunyalarla birbirinize girmişsiniz. Nedir bu cehalet yahu? Hele kendi aranızda bir durulun bakalım...

Bunların hepsini söyledim mi? Aradan yıllar geçti. Şimdi hatırladıklarımı veya demem gerekenleri de demişim gibi yazabilirim. Allah Teâlâ'nın kusurlarımızı bağışlamasını dileriz.

Gerçekten de Adıyaman / Menzil birden meşhur oldu ve etrafında bir efsane oluştu. 1970 ve 80 li yılların başında Türkiye’de nakşiler gayet tedbirli ve gizli gibi hareket ederken, bunlar her şeyi alenileştirdiler. Sonra bir insan tevbe edip ders almaya karar verdiği anda en azından teheccüd kılmağa, gece zikir dersini yapmağa, sohbetlere katılmağa, kimsenin kusurunda olmayıp kendi kusurlarıyla meşgul olmaya söz

verir. Ama bunlar sokaktan tuttuğunu götürüyor, hatıra binaen veya zorlayarak da olsa ders aldırıyor, hiçbir şey de istemiyorlar.

“Neden böyle?” dedim bir ileri gelenlerinden birisine. Dedi ki;

- Bu zamanda gerçek tarikatı kimse kaldıramaz. Biz imanı kurtarmak için bir ders veriyoruz işte. Hiç olmazsa “ben müslümanım” der de imanını kurtarır.

Evet, memlekette bir çok tarikatın erbabı aynı şeyi söylüyorlar. Bu kanaata onlar yalnız değiller. Fakat batman çağla karışırsa, bundan ne fayda sağlanır ki?

Bütün bunları nerden mi aklıma geldi? Hem okuduğum bir hatıra yazısından, hem de bunları yazmak isteme arzumdan.

Şefik Can merhuma soruyorlar:

“- Efendim, Sami Efendi’den başka hangi Allah dostlarıyla tanıştınız?

- Hemen aklıma gelenlerden biri Muhammed Raşid Erol hazretleridir. O zatı tanımam da şöyle olmuştu. Bir arkadaşım vardı, Şinâsi Bey isminde. Fevkalade bir dostluğumuz vardı kendisiyle, çok iyiydik. O Kâdirî idi, ben ise Mevlevî idim. Bir gün bana dedi ki; “Efendim, Adıyaman’ın Menzil köyünde Muhammed Raşit Efendi isminde bir şeyh varmış. Ona dünyanın her tarafından ziyaretçiler geliyormuş, benim bir akrabam ona bağlı, ticaretle meşgul, arabasıyla gidiyor, arabada yer var, seni de götürelim.”

Çok sevindim. “Ben öteden beri hangi yerde bir Allah dostu ismi duyarsam, onu ziyarete gitmek isterim” dedim.

Kalktım onlarla beraber Adıyaman’ın Menzil köyüne gittim. Köye vardık, bize bir oda verdiler, beş

kişiyiz. Aman, oraya Anadolu'nun her yerinden ziyaretçiler geliyor. Orası adeta benzetmesi hata olmasın, kutsal yer haline gelmiş. Böyle onlarca battaniye yığılı, herkese battaniye veriyorlar. Yaz mevsimi, sonra çorba da veriyorlar, yiyecek veriyorlar. Orada misafir ediyorlar. O akşam kaldık. Namazları Raşit Efendi kendisi kıldırıyor, büyük bir zevk ü manevî içerisinde.

Şimdi bizi götüren adam Raşit Efendi'ye:

- Ben, İstanbul'dan üç kişi getirdim onlar sizden el alacaklar” demiş. Bana,

- Şeyh efendiden el alacağız, dediler. Ben:

- Olmaz, dedim. “Ben bir şeyhe bağlıyım, kendisi hayattadır ve irtibatım devam ediyor.” dedim.

O zaman benim şeyhim sağdı ve Medine'de idi. (Mahmud Sami Ramazanoğlu (k.s.) Efendiyi kast ediyor)

-Ben ona saygısızlık yapamam, dedim. Ben Mevlevîyim, ama onun emriyle Mevlevîyim. O benim rehberim, ben onu darıltmam, dedim. Orada biraz münakaşa ettik. Ben yine olmaz falan dedim. Onlar gittiler el aldılar.

O gece gözüme bir türlü uyku girmede. Kendi kendime sürekli düşünüyorum;

- Neden, o büyük zatı reddettim. Onlar gitti el aldılar, bir tanesi aksilik yapıyor, gelmedi, derlerse. Ya o bana darılırsa, ben ne olurum? O büyük bir veli, darılırsam ben ne olurum vs.” Ama bir taraftan da Hacı Sami Efendi gözümün önüne geliyor.

Uyuyamadım, gecenin üçünde yavaşça kalktım. Madem uyuyamıyorum, camiye gideyim, biraz tespih çekeyim, oyalanayım, dedim. Aşağıya indim, saat üç, bir de baktım ki orada sıra olmuşlar, kuyruk olmuşlar, ben de kuyruğa girdim, abdest aldım, caminin içine girdim, ezan

okundu, bekledim arkadaşlar geldiler. Namazı kıldık. Ben kendi kendime; “Ben bunlarla gitmeyeceğim. Burada kalacağım, onlar gittikten sonra nasıl olsa İstanbul’a giden otobüsler var, ben onlarla giderim” diye karar verdim. Onlara da bir şey söyleyemiyorum ve Raşit Efendi hazretleriyle görüşüp: “Efendim benim Medine’de şeyhim var, Hacı Sami Efendi. Onu darıltırım diye sizden el almadım, beni affet” diyeceğim. Buna karar verdim. Uykusuzum, perişanım, onlardan ayrılacağım. Sonra vasıta bulabilir miyim, bulamaz mıyım ondan da korkuyorum.

Biz kahvaltı yapmaya odamıza gidiyoruz. Bir de baktık ki Raşit Efendi çıkmış evinden erkenden. Zaten biz camide epey kalmıştık, güneş de yükselmişti. Baktık bahçede bir şey yaptırıyor, ameleye bir şeyler tarif ediyor. Arkadaşlarım bana;

-Sen şöyle kenarda dur, biz gidelim şeyh efendiye Allah’a ısmarladık diyelim. Çünkü sen el almadın ondan, ayıp olur” dediler.

Beni bir kenara ittiler. Tabi ben zaten kendi kendime üzüntülüymüm. Arkadaşların bu davranışları beni iyice üzdü. Tam o esnada Raşit Efendi şöyle uzaktan bir baktı bize, arkadaşlarım ona doğru yürürken, oradaki işini bıraktı, benim yanıma geldi, elini omzuma koydu ve bana;

- Sen üzülme, çünkü haklısın, Medine’de şeyhin var senin, o sebepten gelmedin, dedi.

Bakın bakın, gönülden aşına, benim iç dünyamı nasıl anladı. Kurban olduğum Allah’ım. Ben hemen eline sarıldım, bana tekrar;

- Yok yok için rahat olsun, haklısın, çok iyi yaptın dedi. İçim ferahlamış bir şekilde döndüm.

İşte bir velinin kerameti. Ben şimdi sabahları ders yaparken Hacı Sami Efendiyle beraber onun adını da zikrediyorum. Raşit Efendi diyorum, onu da zikrediyorum. Babamı ve diğer büyüklerimi zikrederken onun adını da zikrediyorum. İşte bunu da bir hatıra olarak size arz ediyorum. Yani büyük velilerden bir şey gizlenmiyor. Onlar gönle aşına, anlıyorlar, görüyorlar.⁶⁴

İşte size üsul, adab ve erkan bilmemenin acı sonuçları. Üstelik bu edebe aykırı işleri böyle bir büyük zatın müridleri yapıyor. Hikmetinden sual olmaz Allah'ım!

Raşid Efendiyi fakir de gördüm. 1987 yılında, bir ikindi öncesi Menzil'e vardık. İkinci namazını o kıldırdılar. Namazdan sonra mihrabın batı duvarına tek dizini kaldırarak yaslandılar ve hiç konuşmadılar. Zaten hiç konuşmaz, sohbet yapmazlarmış. Nakşilik sohbet üstüne kuruludur derler. Bahaeddin Nakşibeb: “Bizim yolumuz sohbet yoludur” dermiş. Demek bu Efendinin de usulü böyleymiş. Bize itiraz düşmez. Hatta biri kalkar da “orada kalbi sohbet var” derse, biz ona da bir şey demez, “eyvallah” deriz. Amma kalbi sohbet de her zaman, her makamda olsa bile acaba her kul ile de olur mu? Bunun bir ehli oluş yok mudur? Öyle olsa bile acaba zahir sohbet de lazım değil midir?

Neyse, “her yiğidin bir yoğurt yitişi vardır” sözünü herhalde boşu boşuna söylememişlerdir. Bize sebepsiz inkar yakışmaz. Yeri gelmişken şunu hatırlatır geçeriz: Aslında bütün dervişlerin öğrenecekleri daha çokook üsul, adab ve erkan vardır, yol ve yordam vardır doğrusu.

⁶⁴ - Tasavvuf Dergisi, sayı 14. s. 837.

Dervişler Okumuyor

Bu iş okumak, düşünmek, ehli ile mübahase ve müzakere gerektirir. Sorsam, cevap cebindedir: “Bunlar zahmetli işlerdir, hocalar yapsın.”

İyi yapsın da, sen de onları dinlemelisin ama. Bu dindir yahu? Ya bizzat kendin öğrenecek, ya da öğrenenden öğreneceksin. Ya okuyacak, ya da dinleyeceksin. Başka çaresi mi var? Ne diyordu Sevgili Peygamberimiz: “Ya alim, ya öğrenci, ya da dinleyici ol, yoksa değersiz kalır, helak olursun.”

Bu taifeye bir itiraz veya garazımın olmadığını ifade için derim ki fakir de içindeyim, bu çağın, belki de geçmiş çağların içinde tasavvuf açısından baktığımızda en büyük sorun, müritlerin az okuması, ilme gereken itibarı fiilen vermemesidir. Hatta kimileri daha büyük bir cinayete kurban giderek, ilmi küçümsemiş, hatta “hiç” görmüş, “zahir” diyerek cahilce “şeriatı” hafife almış, esas değerli olanın “batın ilmi” ve “ledün ilmi” olduğunu söylemiştir. Oysa şeriate dil uzatmak, onu hafife almak küfürdür. Kur’an’dan sorumlu olduğumuz yerler “batın” değil, “zahir”dir, “şeriatıdır”. Onu hafife almak Müslümanlıkla bağdaşır mı? Bu tür laflar sufilik değil, soytarılıktır.

Hakiki şeyhler, ilim adamlarını sever ve sevmeye davet ederler, hatta kendilerine veya başkalarına intisaplı olmasalar bile. Sahte şeyhler ise müritlerini alimlerden uzak tutarlar. Bu da şeyh ile müteşeyyihî (şeyh geçineni) tanımada iyi bir ölçüdür.

Okumalıyız sevgili sûfîler, öğrenmeliyiz sevgili müritler. Oysa bakıyoruz çoğu mürid şeyhinin yazdığı, ihvanının yazıp şeyhin matbaasında bastırıldığı kitapları, pırıl

pırıl dergileri bile okumuyorlar. Verilen hediye kitaplar bile okunmuyor. Nereye varacak bu cehaletin sonu?

Bana bu konuda soru soran ve sormayan herkese derim ki, öncelikle şeyhe değil, Allah'a itaat ve teslimiyet gerekir. Şeyhin emri şeriata ters ise asla itaat olunmaz. Değilse, zındıklığın önü alınmaz.

Şeyh olmadığı halde kendine şeyh dedirten bir sürü sahtekar var. Elllerinde şeyhliklerini ispat edecek icazetleri yoktur. Sıkıştırırsan ya rüya görmüştür, ya Hızır'la buluşmuştur, ya da babası gizlice vermiştir. Nerden bilelim?

Hakiki şeyh icazet göstermeden teslimiyet istemez. Şimdi bu zamanda bu icazeti bir şeyhten istemek cesaret işidir, yürek ister. İşte bu tutum da yol kesen eşkıyaların cesaretini artırmaktadır.

Sevgili kardeşlerim, şariat ölçü olmazsa, o da hakkıyla bilinmezse, onların verdiği tahribat nasıl önlenebilir? "Yok, şeyh perde arkasını görür, biz göremezmişiz. Yok, bizim ilmimiz sınırlı, onlarınki sınırsız imiş. Yok, onlar geleceği de görürlermiş" falan, filan. Bunlar sahtekarları yüreklendiren laflardır. Kim biliyor gördüğünü? Ya yalansa?

Bu sözlerim, kerameti inkar ettiğimden değildir. Allah gösterirse o da görür, sen de, ben de görürüz. Göstermezse, topuğumuzu bile göremeyiz. Öyleyse doğru ile yalanın, hidayet ile sapıklığın ölçüsü nedir?

Elbette ölçü şeriattır. Şariat ise ilimdir. Bu yolun uluları demişlerdir ki: "Batın, zahire ters düşerse batıldır." Bu tasavvufun en büyük kaidelerindendir. Bu olmazsa zındıklığı zahitlik sanırız, tahrifat ve tahribatı tasavvuf sanırız. Hadis açıktır: "Halik'a isyan olan yerde mahluka itaat olmaz."

Bu hadisi bilmeyen Müslüman var mı?

Şimdi buradan "bu hadis sufileri bağlar mı?" diye sorsam, ayıp olmaz mı?

Hakiki şeyh ile şeyh geçinen müteşeyyihin arasındaki en büyük fark, şeriattır. Sözü veya işi şeriata uymayan kimse asla ve kat'a şeyh olamaz. Kible tarafına tüküren şeyh geçineni görünce ziyaretten geri dönen veliyi hatırladınız mı? Şeyh hata yapamaz mı? Yapar. Şeyhler "masum" değil, belki "mahfuz"dur. Farkına varırsa enaniyet göstermez, derhal tövbe eder. Bu onun şeyhliğini düşürmez.

Bunun aksini söylemek, hem tasavvufu tanımamak, hem de ona karşı olanların ekmeğine yağ sürmektir. Tasavvufun dostlarına da düşmanlarına da çok okumamız gerektiğini hatırlatırım.

Yeri gelmişken yıllar önce yaşadığım ve yazdığım bir olayı buraya almak istiyorum. İnşallah ibret ile okunur da ders alınır:

Büyük Laflar

Bir dostum, kentlerinde yaşayan bir tarikattan bahsetti. Nakşî olduklarını, kendi aralarında kapalı kutu olarak kaldıklarını, içlerine yabancı almadıklarını ve hocaları sevmediklerini anlattı.

Kendi aralarında yaşamayı sevmelerini anlarım. Aralarına yabancı almamalarını da anlayışla karşılarım. Çünkü çağımızda bir sivil toplum örgütü sayılmaları gereken tarikatlar hala yasaklıdır. Ölü bir kanun ama maalesef hala yürürlükte. Tıpkı "paşa, efendi" gibi kelimelerin yasak olmaları gibi. Televizyonda her gün tartışmalar olur. Herkes emekli generallere "paşam" der. Ne onlar "öyle deme, bu yasak" diye uyarır, nede savcılar harekete geçer. Ama yasak devam eder. Şapka kanunu da öyle değil mi? Var mı uygulamada bir yeri?

Tarikatların yasaklanması da böyle bir kanun işte. Hem de çok önemli kanunlardandır bunlar. Öyle önemli ki bu saydıklarım, değiştirilmesi bile teklif edilemez. Peki demokrasilerde “değiştirilmesi teklif edilemeyen kanun” olur mu? Nasreddin hocaya sormuşlar hani:

- Hocam abdestsiz namaz olur mu?
- Olmaz!.
- Ama ben kıldım oldu!?..
- !...

Malum bize özgü demokrasi bunlar. Olur mu? Biz yaşıyoruz işte.

Fakat bu cemaatin “hocaları sevmediklerini” anlamadım ve sordum:

- Neden?
- Onlar “zahir üleması” imiş, “batından” anlamazlarmış.
- Bunlar büyük laflar. Bunlar cehaletin ta kendisidir. Dervişler haddini bilirler amma, bunlar nerden türemişler?

Tarikat bu değildir. Böyle tarikat olmaz. Tarikatlar bunlardan bambaşka bir şeydir. Bu saçmalıkların bir tek izahı vardır. O da cehalettir. Halkın ihtiyacı olan bir kurumu yasaklarsanız işte böyle olur. Erbabı yer altına çekilir, meydana ya cahiller kalır, ya istismarcılar. Bundan da hem halk zarar görür, hem de tarikatlar. Tabi bunları yasaklayan devlet de zarar görür.

Haddini Aşan Sözler

Bana çok sevdiğim bir hocam, bir yeğeninden bahsetti. Bir tarikatten ders almış, çok temiz bir hayat yaşıyor, çok edepli, hayalî, iffetli davranıyor, günahlardan, hatalardan uzak yaşıyormuş. Hatta şöyle söylüyormuş: “Ben o hale geldim ki,

istesem de günah işleyemiyorum, işleyemem. İradem elimde değil.”

O mecliste bana sordular:

- Bu söz doğru mudur? İnsan böyle olur mu?

Dedim ki:

- Onu iyi halinden dolayı tebrik ederiz. Maşallah sübhanellah, barekallah! Ama bu sözü doğru değildir. Bir hakikat ifade etmez.

- Öyleyse yalan mı söylüyor?

- Belki bilerek değildir ama evet, yalan söylüyor. Doğru zannederek yalan söylüyor. Bir gün kendisi de bunun farkına varır. Yeni müritlerde bazı hızlı gelişmeler ve teşvik edici bol müjdeler olabilir. O da böyle aşırı ve abartılı halleri daima olacak sanabilir ve bu türlü maksadını aşan sözler söyleyebilir. Dediği doğru olsaydı artık onun hayatı imtihan olmazdı. Oysa insan yaşadığı sürece bu dünyada imtihandadır. Üstelik bütün evliya “sû-i hatimdeden / kötü sondan” korkmuşlardır. Son nefes için endişe duymuşlardır.

Evet, hayat iyilik mi, kötülük mü yapılacağının bir imtihan alanıdır. İyilik ve kötülüğün ölçüsü İslam’dır. Kendi irademizle iyiliği seçecek, kötülükten kaçacağız. Ne kadar başarısak sevinecek ve şükredeceğiz. Ne kadar başaramazsak, korkacak ve tövbe ederek yeniden iyiliklere döneceğiz. Takva, sürekli dikkattir.

Eskiler boşa mı “beynel havfi ve’r reca / korku ile ümit arası yaşamak” diyorlar? Ne ye’se düşürecek derecede aşırı korku gerek, ne de laubali edecek kadar aşırı ümit. “Battı balık yan gider” dedirtecek ve “zaten bitmişim, öyleyse her haltı yiyeyim” duygusunu besleyecek kadar “korku” da işe yaramaz. Her günahı işleyip “Allah kerim” dedirtecek kadar af ve merhamet ile aldatacak “ümit” de insanı aldatır. Beşiğe

belenmiş bebe gibi, bir korku, bir umit arasında gidip gelmektir asıl faydalı olan. İşte “beynel havfi ve’r reca” budur.

İslâm, peygamberler dışında bütün insanların söz ve davranışlarının hata ve sevaba açık olduğunu bildirir. Peygamberler örnek rehberler ve uyulan liderler olduğu için günahattan korunmuşlardır. “İsmet” sıfatının gereği budur. Bu sıfatları olmasaydı, hataları da örnek alınarak ölçü kabul edilebilirdi. Bu yüzden masum ve mahfuzdurlar. Küçük ve basit hatalar (zelle) yapsalar da hemen Allah Teâlâ tarafından uyarılarak düzeltilirler.

Diğer insanların böyle bir özelliği yoktur. İster alim, ister müçtehit, ister şeyhülislam, ister şeyh, ister mürşit, ister mürit olsun fark etmez, söz ve davranışlarında hata ve sevaba açıktırlar. Günah işlemeleri mümkündür. Gerçi bunlar, ilimleri ve maneviyatları sebebiyle biiznillah sıradan bir insan gibi ulu orta günah işlemezler. Hatta buldukları temiz ortam bile onları koruduğundan “mahfuz” sayılırlar. Ama yine de ilke olarak kabul etmeliyiz ki, hata yapabilirler. “Ben hata yapmam” demek, hatanın ta kendisidir.

Bu sebeple İslâm'da şahıslar değil, ilkeler ve ölçüler öne çıkarılmıştır. İşte bunun için Hz. Peygamber Efendimiz veda hutbesinde: "Size iki şey bırakıyorum. Onlara sarıldığımız müddetçe asla sapıklığa düşmezsiniz: Birisi Allah'ın Kitabı ve diğeri de Rasûlünün sünneti" buyurmuştur.(Mâlik, Muvatta', "Kader", 3, Tirmizî, "Menâkıb", 21; Ahmed b. Hanbel, Miisned, I, 51; III, 59.)

Çağımızda Sevgili Peygamberimiz Efendimizin (sav) sünnetini bilmeden sufilik yapan, bilse bile yolunun hakkını vermeden laubali yaşayan, sonra da ahirette kendisini şeyhinin kurtaracağına inanan, “Halika isyan olan yerde mahluka itaat olmaz” hadisinden habersiz, bir mason gibi, yukarıdan gelen

her emre, akıl ve şeriat ölçüsüne vurmadan itaat eden müritler ne kadar zarardaysa, tasavvufu bırakınız sünneti bile inkar eden, “sünnet varsa da sadece Kur’an’dakilerini konu alandır. Yoksa Peygamberin teşri, kanun koyma yetkisi, Allah adına dolaylı da olsa yoktur” diyen, böylece bilerek İslam’ı işlevsiz bırakıp devreden çıkaran, mezhep imamlarını itaat edilecek otorite tanımadıkları ve mezhepleri kabul etmedikleri halde kendi hocalarına itaat eden ve her görüşüne tartışmasız bağlı kalanlar, ortaya bilerek veya bilmeyerek bir sürü mezhep çıkaranlar, aslında birbirlerini inkar ederken, topyekun ümmete zarar verenler de o kadar zararlıdırlar. Peki ama verdikleri bu zararı ne zaman görecekler?

Ey oturdukları yerden akşama kadar “indirilmiş din / uydurulmuş din” diyerek geçmiş mübarek alimlerimize, müşitlerimize ve zalim sistem din öğretimini yasakladığı için cahil kalmış, sonra da okuma gereğini kavrayamamış Müslümanlara hakaret ederek kötöleyenler, şu mübarek ağızlarınızı azıcık da olsa, bu zalim Batıcılara, laikçilere, din düşmanlarına çevirseniz, bir iki program da onları kötölemek için yapsanız olmaz mı?

Yeter artık ey şarlatanlar ümmete hakaretiniz! Yeter artık geçmişimizi aşağılamanız! Yeter kafirlere yaranmak için soytarılık yapmanız! Tamam, geçmişimizde ne insanlığa, ne de Müslümanlığa yakışmaz çok acı olaylar da vardır, ama be birader, bir iki program yapacak kadar olsun hiç mi bir güzellik yoktur? Yaptığınız çirkinliğin anlaşılın farkında değilsiniz ama yeter artık kabak tadı verdiniz!

İlm-i Zahir İlm-i Batın

Sohbetlerde akaid, idadet, muamelat, helal haram ve ahlak gibi konular yerine bu gibi safsatalar ve aslı astarı

olmayan kerametler durmadan anlatır oldu. Artık sohbetlerde ne bir ayet, ne de bir hadis okunmaz oldu. Evliya menkıbeleri ile adeta cemaati hipnotize etmeye başladılar. Tarikata girmemiş Müslümanlar kardeşlerini öyle bir tasvir eder oldular ki, işin doğrusunu bilmesen hallerine acır da "vah zavallılıklar" dersin. Müftü, hoca, hafız ve âlimleri küçük görüp edna bir müridi onlardan üstün sandılar.

Neymiş?

Onların ilmi "ilm-i zahir" imiş. Fakat kendileri ilm-i ledün sahibi bir şeyhe ve kutsal bir cemaate mensup imişler. Bu serseme peş peşe sormak lazım, sen şeyhinin ilm-i ledün sahibi olduğunu biliyor musun? Yoksa bu ilimden yoksun bir zan mıdır?

İki, bu zamana kadar kaç tane ilm-i ledün sahibi derviş gördün? Görmedinse, bu nadirlik yok hükmündedir. Peki sen nasıl olur da yok olanı, mutlak olarak var ilimden olandan üstün tutarsın?

Üç, sonra be hey sersem, senin "zahir ilmi" diye küçük gördüğün, haktan Kur'an ile inen şeriattır. Allah'ın şeriatını küçük görmek adamı dinden imandan çıkarır. Sen, seni dinden çıkararak cehaletinle mi övünüyorsun ey ahmak adam?

Kaldı ki, acaba gerçekten de tasavvuf ve tarikatlar onun sandığı gibi mi inanmaktadır?

Asla! Bu onlara bir iftiradır!

Ama böyle düşünüp inanan müritler, dervişler yok mudur?

Vardır. Gözümle gördüm, kulağımla duyduğum.

Peki, işin aslı böyle değilken, bu yalan dolanlar nereden bu mübarek yola girip de müritlerin imanlarına musallat oldular?

Bunlar tarikata sokulan “bid’ad” ve “hurafelerdir”. Bu tür sapıklıklarla mücadele etmek, bizzat bu yolun içinden gelen büyüklere düşer. Neden mi?

Çünkü böyle düşünenler, yolun dışından bir alimi ciddiye alıp inanmazlar. Yeri geldiğinde işleyeceğiz, öteden beri tarikatlarla musallat olan en zararlı fikirlerden birisi de, ilmi ve ilim adamlarını gereken kıymet, sevgi, saygı ve yardım ile karşılamamalarıdır. Onları ciddiye almamaları, “zahir ilmi, zahir adamı” diye küçük görmeleridir. Bu yüzden yanlışlıklar onlar tarafından söylene, aynı tavır ile reddedilecektir. Ama yolun içinden bir büyük söylese, o zaman ciddiye alınacaktır. Hem de bir büyük, meşhur, maruf biri söylemeli, eleştirmelidir, yoksa “ufak tefek adamlar” da kale alınmaz, sözleri etkili olmaz, maksat yerini bulmaz.

Öyleyse biz önce işin gerçeğini yazalım ki, o akla yerleşsin de daha sonra gelecek olan yanlış yerleşmeden kovsun. Bu konuda “Tasavvufun Anahtarı” kitabımızdan azıcık yardım alacak, bilgiler derli yoplu ve planlı olsun diye kısa ve faydalı bir iktibas yapacağız.

Oysa zahir ilmi dedikleri İslami ilimlerdir. Yani Allah (azze ve celle) ın Kur’an’da bildirdiği ilimlerdir. Emirler, yasaklar ve tavsiyelerdir. İslamdır yani. Bunu inkar eden dinden çıkar. Bunu beğenmeyen, çirkin gören, alay eden de, tıpkı inkar eden gibi dinden çıkar. Bir insanı, başka bir sebepten değil de, sırf bunlara davet ediyor diye sevmemek, buğzetmek de dinden çıkmaya sebeptir. Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ın sünnette bildirdikleri de dindir ve ilim olarak çoğu “zahiri ilimlerdir”. Tarikatlar sünnet-i seniyye’ye tabidirler. Yoksa kim sünneti inkar eder veya uymazsa, bidatçı ve sapık olur.

Tarikatların büyük imamaları zaten aynı zamanda zahiri ilimleri de çok iyi bilen alimlerdir. Üstelik tasavvufta kaide şudur: Zahire ters düşen batın, batıldır. Zahir olmadan batın da olmaz zaten. Olur diyen bal gibi zındık olur.

İlm-i Ledün

Bir zamanlar böyle bir geveze müride ben de rastlamıştım. Hocaları tenkit ediyordu. Onlar yok tarikat teslim olamazlarmış da, yok zahir ilmi önemli değilmiş, asıl önemli olan kalbden gelen ledün ilmine ermekmiş de...

Sen ey mürid olasıca zavallı, hayatta kaç tane ledün ilmine eren adam gördün? İlmî ve ilim adamını aşağılamak sana mı kaldı densiz adam? Hocalara yeteri kadar Batıcı devrimbaz yobazları düşmanlık ediyor zaten, bir de sen vurmakla bir halt ettiğini mi sanıyorsun?

Hem sen şu kendini beğenmişlikle, hatta hocalardan, alimlerden bile üstün görmekle tasavvuf ve tarikatların neresindesin? Onlar, “kendini alemden edna bilmeyen, yeryüzünde kendinden daha kötü bir adam olmadığına inanmayan, enaniyetine aldanmıştır, tevazudan nasip alamamıştır. Mürid kendini halkın en şerlisi bilir. Nefsini Firavundan eşed görür. Hep salih amel işler, ama hepsini de kusurlu bilir, kendini beğenmez, aczini, fakrını görür de “aman ya Rabbî” diye inler durur...” derler. Bu halinle ve kalınle sen kim, tarikat kim ey yobaz?

Evet, tasavvuf haktır. Tarikatlar da tasavvufun teşkilatlanmış halidir. Ama iş, bu cahillerin dediği gibi değildir...

İşte buyurun, tarikat tarihinde ender yetişen velilerden birinin dediklerine bakalım. Onu tanımayan ve sevmeyen

tarikatchı olmaz. O, kendi asrının müceddidi kabul edilmiş bir köşetaşı imamdır. İmam rabbanî'dir.

“Ehl-i sünnet vel-cemaat sayılan zahir âlimleri, bazı amellerde kusurlu olabilirler. Ama itikad cihetinden, dışa nurlu sahih itikad yayarlar. Onların ortaya attıkları bu nurlu görüşleri, kusurlarını siler atar. Bunların meydana attıkları bu görüşleri, tasavvuf ehlinin çoğunda bulunmaz. Şundan ki: Riyazetlerinin, mücahedelerinin olmasına rağmen; zat ve sıfat üzerine sağlam itikatları yoktur.”

Evet, alimlere, hocalara saygılı olmalıyız. Onlara saygı, Allah (azze ve celle)a saygıdır. Resulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)a saygıdır, dine saygıdır. Aksi de tersidir.

Bu cahillerin en büyük eksikliği okumamalarıdır. Nitekim bana bunları söyleyen zavallı adam, şeyhinin kitaplarından başkasını okumanın zararlı olacağını söylerdi. Keşke şeyhinin yazdıklarını okusa ve anlasa! Ne gezer? Oysa şeyhinin yazdığı kitapları ben okudum, hemen hepsi de zahir ilimlerdendi. Şeyhi duysa şüphesiz o dervişe çok kızardı. Burada esas garip olan şu; acaba o bu kanata nerden varmıştı? Herhalde kulaktan duyma laflara itibardan olsa gerek...

Bakin İmam rabbanî neler söylüyor: “Âlimler ve ilim talipleri hakkında; özümde bir sevgi hasıl oldu; onların gidişleri bana pek güzel gelmeye başladı. Onların zümresinden olmayı, ilim talipleri ile ilmî müzakere yapmayı arzu ediyorum. Bilhassa Tavzih ve Telvih eserleri için. Ki bunlar: Mukaddemat-ı Erbaa'dan sayılır.

Bundan başka, fıkha dair Hidaye adlı eserin mubahasasını de onlarla yapmak isterim. Ayrıca şu hususta ulemanın kavline iştirak ediyorum: İlmî yoldan Yüce Hakkın ihatası ve halkla maiyyeti.”

Tasavvuf ve tarikatlar, medeniyetimizin en esaslî temellerindendir. Onlarsız bizim medeniyetimiz düşünülemez. Öyleyse o kurumlar biran evvel yasal bir zemine oturtulmalı ve cahillerin elinde oyuncak olmaktan kurtarılarak bir zamanlar “meclis-i meşâat”ta olduğu gibi yeniden topluma yararlı hale getirilmelidir.

Durmadan Menakıp Konuşmak

Eski zamanlarda tekkelerde bu yolun temel kitapları topluca okunur ve buralardan dersler yapılırdı. Sohbetlerde akaid, idadet, muamelat, helal haram ve ahlak seyr-i süluk gibi konular okunur, açıklanırdı.

Son zamanlarda sohbetlerde bu klasik eserler yerine şeyhlerin keramet ve menkıbeleri durmadan anlatır oldu. Artık sohbetlerde ne bir ayet, ne de bir hadis okunmaz oldu. Evliya menkıbeleri ile adeta cemaati hipnotize etmeye başladılar. İlim, okuma, yazma, irfanî konuşma olmayınca, bu kadar insan bir araya gelirse ne konuşurlar?

Ne konuşacaklar, şeyhlerinin uçtuğunu, kaçtığını konuşacaklar. Biraz daha bilgili olursa geçmiş evliyanın keramet ve menakıbını konuşacaklar. Aynı keramet veya menkıbeyi elli kere duysalar, yine aşkla konuşuyor, şevkle dinlerler. Bunu daha önce yazdığımızdan çok da uzatmayalım. Aslında keramet şeyhin büyüklüğünü değil, küçüklüğünü gösterir. Demek hala keramet isteyecek nefis kalmış onda. Büyükler böyle şeylere hiç iltifat etmezler. Müritlerin de düşükleri bunları konuşur. Kamiller ise ya sukut üzere murakabe ve zikirdedirler, ya da kalp sohbetindedirler.

Prof. Dr. Mustafa Kara'nın, bazı tasavvufî çevrelerde çokça abartılan 'keramet' müessesesi için yaptığı açıklamayı görmüştük. Yeri gelmişken bir hatırlatmayı alalım: "Keramet

mutasavvıflara göre çok küçük bir olaydır. Zurnanın son deliğidir.

"Ama hocam hiç de öyle değil toplumda" diyeceksiniz. Hakikaten vatandaş "Falan keramet gitti, filan keramet geldi" diye yaşar. Hele müritler keramet uydurma makinasıdır. "Şeyh uçmazsa kerametle eğer, mürit uçurur ta be kamer" derler.

Mutasavvıflarda keramet değil, istikamet esastır. "Keramet hakikatle arada bir perdedir, oyalar, tuzağa düşürür" denir. Keramet sufilere göre bir imtihandır. Keramet olduğunda dehşete düşerler. Saklamak esastır. Bütün bunlara rağmen niçin bu kadar keramet pazarı var? İşte istismarcılar. İşin ehli olmayan insanlar için müthiş bir kapı. Şeyh efendi keramet gösterecek ki bir şeyler gelsin gitsin. Şanı şöhreti artsın."⁶⁵

Menakıbın Faydası da Vardır

"Gönül Azığı" kitabımızın önsöz'ünde kısaca kıssa ve menakıp, yani yaşanmış hayat hikayelerini okumanın faydaları üstünde durmuş ve şöyle demiştik:

"Din, inanç, hukuk, ahlak, tasavvuf, devlet, yönetim, siyaset, yakın tarih, batılılaşma, laiklik, demokrasi, ırkçılık, okuma, yazma, kitap ve yazar... gibi kültür ve medeniyetimizin temel konuları hakkında ilmî bazı kitaplar yazdıktan sonra, insanımıza okuma işini kolaylaştırarak gönüllerine azık olabilecek rahat kitaplar yazmayı da düşündük.

Çünkü yaşanmış hikâyelerle bezenmiş ve hisselerle bir gerdanlık gibi işlenmiş kitaplar öteden beri daha kolay ve

⁶⁵ http://www.dogubulteni.com/haber.php?haber_id=115

zevкли okunuyorlar. Selefimizden bize kadar gelmiş bir hayli güzel örnekleri bir düşünsenize!

İnsanı yaratan Allah Teâla da böyle yapıyor değil mi? Elbette insanı “Yaratan”, onu en iyi bilendir. Baksanıza, Kur’an-ı Kerim’de bu kadar kıssalar anlatıyor, nedendir dersiniz?

Bazen bir tiyatro seyreder gibiyiz o hikâyeler anlatılırken. Sanki sahneden perde kalkıyor ve oyun başlıyor. Biz içinde hissediyoruz kendimizi izlerken. Sonra perde iniyor ve sahne bitiyor. Ama biz hala bir coşkuyu yaşıyoruz zihnimizde oturduğumuz yerde.

Bu faydalı metottan biz de yararlandık bu kitapta ve size bir solukta zevkle okuyacağınız bir kitap sunduk. Gönül yolculuğunda Allah Teâlâ’ya iman ve muhabbetle başladığımız bir seferin amel boyutunu görmeye çalıştık.”

Bu kitabı alanlar bir solukta okuduklarını, bitirmeden bırakamadıklarını söylüyorlar.

Neden acaba?

Sebebi yazdıklarım da gizlidir. İnsan ilim ve düşünce yazıları ile kafasını, aklını tatmin ederken, duygu yüklü söz ve yazılarla da kalbini ve ruhunu beslemek ister. Bunun için sohbetlerde aşr-ı şerifler okunur, ilahiler söylenir, kıssa ve menkıbeler anlatılır. Bütün bunlar bir denge içinde verilmelidir. Bazen ilmi konuşmalar veya okumalar dinleyicileri sıkari yorar, ilgiyi azaltır. Ama arada can yakıcı bir kıssa geçti mi birden insanlar canlanır. Bakarsın ki gözler yaşarmış, deriler ürpermiş, bir manevi feyz dalgası insanlara can üflüyor, ruhları coşturuyor.

Madem menakıbın böyle bir etkisi var, ondan neden istifade etmeyecek mişiz? İşte Kur’an! Bak nasıl da çeşit çeşit

menkıbe, hikaye, kıssa anlatıyor? Demek faydalı ki insanı yaratan öyle yapıyor.

Yeter ki denge korunsun, aşırılığa kaçılmasın, Peygamber, sahabe, alim ve velilerin kıssaları, menkıbeleri, hayat hikayeleri bir araya gelindiğinde konuşulacak sohbet konularıdır.

İşte insanın bu yanını tatmin için batıda hikaye, roman, tiyatro gibi edebi türler bize göre erken çıkmışlardır. Biz buna ihtiyaç duymamışız. Neden? Bizim bunun için yalana, dolana, yani hikaye ve romana ihtiyacımız yoktur da ondan!

Menkıbe, kıssa ve kerametlerin anlatılmasında ona duyulan ilginin elbette büyük etkisi vardır. O yüzden esas bu ilgiyi sorgulamak ve anlamaya çalışmak lazımdır. Sonuçta her kısa bir hisse verir. Maksat hisse vermek ise, bu yoldan da faydalanmak neden olmasın? Bir çok insanın bu menkıbelerin verdiği duygusal atmosferde nefis muhasebesi yaparak tövbe ettiği ve yeniden hayatına çeki düzen verdiği, Allah'a karşı kulluğunu güzelleştirdiği görülen, duyulan, bilinen işlerdendir.

Önemli olan kıssa ve menkıbelerin sohbet içindeki yerini, dozajını iyi ayarlamaktır. Ta ki vakitler hikaye ve hayallerle zayi olmasın.

“Şeyhim Beni Kurtarır” Yanlışı

Bu boş sözlerin hakikatten hiçbir şey ifade etmediğini, şeyh ile ilgili yerde işlemiştik. Şimdi böyle hatırlatıp geçelim. Kitapların sonu genellikle böyle oluyor. Konu daha önce işlendiğinden, hatırlatıp geçmeler çoğalıyor.

Ayet-i kerîmelerde buyrulur: “Bilsin ki insan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur.” (en-Necm, 39)

“Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılar. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınadır...” (el-Bakara, 286)

Demek ki uhrevî bakımdan bir insanın kendi kendine vereceği faydayı da zararı da cümle âlem bir araya gelse veremez... Hakk’ın emirlerine isyan ederek kendisine zulmedeni -Allah dilemedikçe- hiç kimse azaptan kurtaramaz. İman ve sâlih amellerden uzak durarak ebedî kurtuluş yolunda kendisine hayrı olmayana, hiç kimsenin hayrı dokunmaz. Bu bakımdan fânîlere güvenerek, yani onlardan vefâ ve yardım umarak Bâkî’yi unutmak ve Hakk’ın emirlerine bîgâne kalmaktan daha hazin bir hamâkat olamaz. Unutmamak icâb eder ki bütün fânîler, Cenâb-ı Hakk’ın dilemesiyle var olmuş ve yine O’nun dilemesiyle varlıklarını sürdürebilmektedirler. Herkes ve her şey O’na muhtaçtır. O hâlde, Bâkî’yi unutup fânîlerden medet ummak, onlardan vefâ beklemek, nefsin bir aldatmacasıdır. Kendisini amel-i sâlihlerle donatmadan; “Ben filân kimsenin eteğine yapışırım, o beni kurtarır.” gibi hayal ve vehimlere kapılanlar, ancak kendilerini aldatmış olurlar. Zira kimse kimsenin yerine ölmediği gibi, âhirette de hiç kimse bir başkasının hesâbını üstlenmez.

Âyet-i kerîmede buyrulur: “Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Yüğü (günahı) ağır gelen kimse onu taşımak için(başkasını) çağırrsa, bu çağırıldığı akrabâsı da olsa, onun yükünden bir şey yüklenmez...” (Fâtır, 18)

Dolayısıyla herkesin kendi derdine düşeceği mahşer gününde ilâhî rahmete ve Efendimiz’in şefâatine nâil olabilmek için; bugün tevbe, istiğfar, ibadet ve sâlih amellerle sarılma mevsimindeyiz. Önümüzdeki; kabir, kıyâmet, mahşer,

hesap, Sırat gibi zor ve çetin geçitlere, bugünden hazırlanmak mecbûriyetindeyiz.⁶⁶

Dervişlerdeki Hastalıklar

İnsan bu dünya hayatında imtihandadır. Derviş, bu imtihanın çetinliğini bildiği için, nefsini terbiye edip edeplendirmede yardım almaya muhtaç olduğunun farkında olan insandır.

Kıskançlık. Kendini öne çıkarma, ucb, kibir. Gruplaşma, iftiralarla dışlama. Şeyhi yanlış yönlendirme. Yanlış kişilere vazife verdirme. Dar tebliğ. Maneviyatı istismar. İşi ehline vermeme.

Rabıtaı ölçüsüz kullanmak.

“Şeyhim benim her halimi bilir” demek.

“Hanımla yalnızken bile mi?” diye sorsan, “evet, hanımla yalnız olsam bie” der.

Neuzu billah. Şeyhi adamın gözünde sanki o küçük bir ilahtır. İmanı tahkik yolunun nasıl imanı tahrip şekline dönüştüğünü görüyor musunuz?

⁶⁶ Bkz. Osman Nuri Topbaş, <http://www.yeniakit.com.tr/haber/seyh-muridini-kurtarabilir-mi-46234.html>

TEKKELER ÜSTÜNE

Çare Çok Çalışmak Himmeti Yüceltmek

Faruk Karabucak Efendi: “Bu zamanda dersi ileride olan mürid çok ama, maneviyat ehli çok az” demişler. Kaya yargıcı ağabeyimiz aktarmıştı. Daha sonra ben de duydum ağzından. “Ne tarikatı? Şeriat kalmış mı ki? Bizi hesaba çekerlerse ciyak ciyak öttürürler hoca efendi. Yüzümüz yok Allah Teâlâ’ya. Affına kaldık hacı efendi. El- eman diye feryad ediyoruz, bizi meccanen af ederse eder. o başka. Yoksa bir şeyimiz yok hoca efendi...”

Musa Topbaş Üstadımızdan da şunu duymuştuk: “Müridin dersi murakabelerde bile olsa, nefis emmarede kalabilir. Asıl olan, dersin ilerlemesi ile beraber, ahlak ve maneviyatın da ilerlemesidir.”

Çingili Mehmet abimiz, “en iyimiz orak gibi. Allah bizi af etsin!” derdi.

Yaşanılan hayat, içinde bulunduğumuz yürürlükteki sistem, Batı uygarlığının çirkin materyalizmi ve iffetsiz yaşama biçimi, maalesef maneviyatımızı boğuyor. Sistem, islam’dan uzak. Hatta İslam’a düşman. İyi insanın yetişmesini, bizzat yetiştirmesi gereken eğitim kurumları engelliyor. Okul gibi, öğretmen gibi, idareciler gibi, ana babalar gibi kötü çevre de, örümcek ağı gibi gaflet örüyor hayat üstüne, üstümüze... Bir yasaklar havası boğuyor bizi: Medrese yasak, tekke yasak,

tasavvuf ve tarikatlar yasak, şeriat yasak, marifet yasak... Hakikat nasıl olsun ki bu ortamda?!..

Mahmut Sami Efendimiz şöyle buyurmuşlar: “İhvana ne diyelim! Eskiden tekkeler olurdu ve insan orada şeyhinin gözetiminde eğitilir, yetiştirilirdi.”

Evet, iyi insanın ortamını öldürdüler. Çağdaş yaşam dedikleri batı medeniyeti havasıyla, suyuyla, çevresiyle, sistemiyle, inancıyla, davranışıyla boğuyor insanı, öldürüyor Müslümanın maneviyatını...

Bediuzzaman hazretleri de hem bu durumun tesbitini, hem de çaresini söylüyor şu sözleriyle: “Küre-i arzı bir köy şekline sokan şu sefih medeniyet ve gaflet perdesi çok kalınlaşmıştır. Tadili, büyük bir himmete muhtaçtır. Ve keza beşeriyet ruhundan dünyaya nazır pek çok menfezler açmıştır. Bunun kapatılması ancak Allah’ın lutfuna mazhar olanlara müyesser olur”

Akıntıya kürek sallamak kolay gibidir ama aldatıcıdır. Bu gidiş iyiye, hayra, saadete değil, boz bulanık sularda boğulmayadır. Himmetini kavi tut nefsim, kavi tut kardeşim. “Gemisini kurtaran kaptandır” diye herhalde bugünler için söylenmiştir.

SOHBET ÜSTÜNE

Sohbetlerde Denge Sağlanmalı

Rabbanî alimlerimiz ve kâmil mürşitlerimiz sohbetlerin dinî ve manevi hayatımız için olmazsa olmaz derecede önemli olduğunu hep anlatır ve kendileri de bunu uygularlar. Konu hakkındaki ayet ve hadisleri “Aydınlanma Yolu Tasavvuf” kitabımızda genişçe yazmıştık, bakılabilir.

Ashab-ı Kiram’ın sohbetle yetiştiğini söyleyen sûfiler, “yolumuz sohbet yoludur” derler. Tasavvufa göre kâmil bir şeyhin sohbetine devam etmek, en faydalı, en yüksek, en güzel ve en sağlam yoldur. Sâlihlerle oturmak, alimlerle, ediblerle, iyi niyetli insanlarla sohbet etmek insanın yetişmesi için elzendir. Sami Efendimizin dediği gibi “Sohbette zikir, fikir, şükür, ilim, edeb, hizmet, himmet ve tevfik vardır. Sohbeti bırakan bunları bırakmış olur.”

Elbette sohbet, tıpkı meşveret ve iş gibi, sadık ve sâlih kişilerle olmalıdır. Sadık ve sâlih olmayanlar nefsine zulmetmişlerdir. Zalimlerde hayra bir meyil görülmediği takdirde, zaruri olan görüşmeyi yapıp fazla oturmadan yanlarından derhâl ayrılmak gerekir. Nitekim Allah Teala: “Ey iman edenler! Allah’tan korkun da sadıklarla beraber olun.”⁶⁷ buyururken, aynı zamanda zalimlerle oturmayı da

⁶⁷ Tevbe 119

yasaklamaktadır: “Hatırladıktan sonra artık zalimlerle oturma.”⁶⁸

Bunun sebebi, kalpten kalbe in’ikas (yansıma) ve insibağ (boyanma) olmasıdır. Yani iyilerle oturanın kalbine nur, kötülerle oturanın kalbine karanlık ve katılık yansır. Çünkü iyi ve kötü huylar, mikroplar gibi bulaşıcıdır.

Nitekim atalar, “Sirke küpünden sirke, bal küpünden bal sızar.”, “Üzüm üzüme baka baka kararır.”, “Kör ile yatan şaşı kalkar.”, “Kır atın yanında duran ya huyundan, ya tüyünden.”, “Söyle arkadaşını, söyleyeyim kim olduğunu.”, “Yiğit sevdiğinden sorulur.” gibi birçok hikmetli sözleri ile bu gerçeği ifade ederler. Peygamberimizin iyilerle arkadaşlığı misk - koku satanın yanında duran, kötülerle arkadaşlığı da kömürkünün -körükünün yanında durana benzetmesi, aynı gerçeği ifade eden muhteşem sözlerdendir.

İnsan ilim ve düşünce yazıları ile kafasını, aklını tatmin ederken, duygu yüklü söz ve yazılarla da kalbini ve ruhunu beslemek ister. Bunun için sohbetlerde aşr-ı şerifler okunur, ilahiler söylenir, kıssa ve menkıbeler anlatılır. Bütün bunlar bir denge içinde verilmelidir. Bazen ilmi konuşmalar veya okumalar dinleyicileri yorar, ilgiyi azaltır. Ama arada can yakıcı bir kıssa geçti mi birden insanlar canlanır. Bakarsınız ki gözler yaşarmış, deriler ürpermiş, bir manevi feyz dalgası insanlara can üflüyor, ruhları coşturuyor.

Bu yüzden sohbeti yapan kardeşimiz işine hazırlanmalıdır. Bir kitaptan okuyorsa, yer yer başını kaldırmalı, dinleyenlere irticalen konuyla ilgili bir ayet, bir hadis okumalı, bir kıssa, bir menkıb anlatmalıdır. “Bu konuda büyüklerimizi şöyle gördüm, böyle duydum, bize şunlar nakledildi” demek bile, dikkatleri toplayabilir, aşk ve muhabbetin fitilini ateşleyebilir.

Ne acıdır ki bazı sohbetlere katılıyoruz. Okuyan kardeşimizin elinde koca bir kitap var. “Nerde kalmıştık?” diye

⁶⁸ En’am 68

koyduğu belliği buluyor, oradan bir saat okuyor. Gelecek hafta devam etmek üzere belliğini oraya koyuyor. Eğer bir de arada bir başını kaldırıp irticalı nokta atışı gibi tesbitler yapmadı, ibareyi açmadı, bir ayet, hadis, kıssa, şiir ile desteklemedi ise, o sohbet ne kadar yavan, ilgisiz, resmi bir formaliteye dönüşür, farkında mıyız?

Oysa katılımcının yüreği kıpır kıpır etmeli. Acaba bugün neler duyacağız, neler öğreneceğiz, kalbimiz nasıl ürperecek, soluğumuz nerede kesilecek...? demiyorsa, okuyacağı yer de bellikli ise ve o kitap kendi evinde de varsa, ve daha hesaplıysan, ne tadı kalır?

Ben sizin yerinize hesaplıyayım: Kitap beşyüz sayfa. Her hafta beş sayfa okunursa, yüz defa gelip gideceğiz demektir bu kitap bitene kadar. Her yılda elli iki hafta olduğuna göre, biz bu kitabı iki yılda ancak bitirebileceğizdir. Arkasından da benzeri bir kitap gelecekse, dört yıl demektir. Çekilir mi Allah aşkına?

Evet, sohbe hazırlanmak ilim ister, zaman ister, fedakarlık ister, marifet ister. Fakat hep beraber yetişmek için de bunlar gerekli değil midir?

Bunu böyle yapalım ki, sohbetlerden zevk alalım, her haftayı iple çekelim, feyzini, bereketini, huzurunu doya doya zevk edelim, başkalarını da iştahla davet edelim.

“Efendim, sen okunanı huzurla dinle, sohbe katıl, ihmal etme, Allah feyzini, bereketini verir.”

Allah Teâlâ'nın vermesine itiraz eden olamaz. Fakat kendi beceriksizliğimizin bahanesini aramayalım. “İnsan, ne kadar mazeret uydursa da, aslında kendisini bilir.”

Ne dersin? Asgari ücret alacağına ayda on bin lira maaş alsan daha iyi değil mi? On bin lira maaş varken bin liraya çalışmak akıl karı mıdır?

Sohbet Adabı

Sohbet, dervişlerin zaman zaman bir araya gelerek konuşmalarıdır. “Manevi sohbet” de denilen bu sohbetlere özel

önem verilir. Bu sohbetlerde bir araya gelenler, genellikle aynı şeyhten ders alan ihvanlardır. Ama bu arada misafirler, müsait görüldüğü için özel davet edilenler, sohbet edilen evde yaşayanlar da bu sohbe katılabilirler.

Sohbetler zaman ve zemin müsait ise ortalama haftada bir kere olan bir iki saatlik toplantılardır. Bu olağanüstü zamanlarda, mesela memlekette darbe olmuş ve özgürlükler askıya alınmış ise, haftada bir yerine daha da uzun bir arayla yapılabilir. Girenken ve çıkarken her zaman dikkat çekmemeye özen gösterilir. Tedbir hiçbir zaman elden bırakılmaz. Malum, tasavvuf ve tarikatlar halen yasak faaliyetlerdendir. Sohbe katılım da normalde on ile onbeş kişi arasındadır. Daha fazlası hem çağdaş evlerin kaldıramayacağı bir sayı, hem de tedbir açısından uygun düşmez. Ortam müsait değilse, sohbetler üç kişiyle de olsa yapılır, yol terkedilmez.

Şimdi sohbet adabına dair bazı kuralları yazalım ve bazı eleştirilerimizi beyan edelim.

Sohbet günü aşkla iştiyaka beklenmeli ve zamanında abdestli olarak gidilmeli. Selam verip boş bulduğu yere oturmalı, mütevazı, güler yüzlü tatlı dilli olmalı, başkalarını üzücü, incitici söz ve davranışlardan uzak olmalı, gerksiz sözü uzatmamalı, başkasını nezaketle dinlemelidir.

Sohbetler Kur'an ile başlanmalı, yaklaşık kırk elli dakika sohbet yapma can kulağı ile dinlemelidir. Bazıları sohbe rabita veya murakabe yapacağım diye gözlerini kapatır ve başlar uyumaya. Böyleleri gözlerini dört açmalıdır. Sohbe rahat oturulmak esastır. Evin düzenine uymak gerekir. Ev sahibine külfetten kaçınılmalıdır. Sohbet esnasında gereksiz sorularla sohbet bölünmemeli, anlamadığı kalırsa, sohbetten sonra sormalıdır. Sohbet bitince selam verip

gidilmelidir. Bu yüzden varsa bir ikram, sohbet öncesinde verilmelidir.

Sohbet esnasında hoşla gitmeyen haller olabiliyor maalesef. Mesela siyasi tartışmalar böyledir. Bu ve benzeri çirkinliklere aslında hiç kapı açmamak gerekir. Bazı heyecanlı kardeşlerimiz akşam dinledikleri havadisin etkisinde kalarak onu sohbe taşıyabiliyorlar. Ucu açık, nereye varacağı bellisiz bu tür konuşmalar sonuçta can sıkabilir, muhabbete zarar verebilir.

Bir de bazıları vardır ki, sohbe diz dize verelim, daha samimi olsun diyerek herkesi yere oturmaya davet eder. Bu da münasebetsiz bir iştir. Koltuklar boşalacak, ev sahibi yerlere minder bulacak, kimisi şişman veya dizi ağrıyordur, yerde rahat oturamayacak, sohbet boyu sancı çekecek... Ne gerek var bu hallere?

Sohbetlerde sunulan ikram da önemlidir. İçimizdeki fakirlerin yerine getirmekte zorlanacağı ve utanacağı veya fazla vakit kaybına sebep olan aşırı ikramlardan kaçınılmalıdır. Standart bir çay, bir kahve, bir soğuk ayran veya meşrubat yeterlidir.

Sohbetlerde Denge

Rabbanî alimlerimiz ve kâmil mürşitlerimiz sohbetlerin dinî ve manevi hayatımız için olmazsa olmaz derecede önemli olduğunu hep anlatır ve kendileri de bunu uygularlar. Konu hakkındaki ayet ve hadisleri “Aydınlanma Yolu Tasavvuf” kitabımızda genişçe yazmıştık, bakılabilir.

Ashab-ı Kiram’ın sohbetle yetiştiğini söyleyen sûfiler, “yolumuz sohbet yoludur” derler. Tasavvufa göre kâmil bir şeyhin sohbetine devam etmek, en faydalı, en yüksek, en güzel ve en sağlam yoldur. Sâlihlerle oturmak, alimlerle, ediblerle,

iyi niyetli insanlarla sohbet etmek insanın yetişmesi için elzemdir. Sami Efendimizin dediği gibi “Sohbette zikir, fikir, şükür, ilim, edeb, hizmet, himmet ve tevfiik vardır. Sohbeti bırakan bunları bırakmış olur.”

Elbette sohbet, tıpkı meşveret ve iş gibi, sadık ve sâlih kişilerle olmalıdır. Sadık ve sâlih olmayanlar nefesine zulmetmişlerdir. Zalimlerde hayra bir meyil görülmediği takdirde, zaruri olan görüşmeyi yapıp fazla oturmadan yanlarından derhâl ayrılmak gerekir. Nitekim Allah Teala: “Ey iman edenler! Allah’tan korkun da sadıklarla beraber olun.”(Tevbe 119) buyururken, aynı zamanda zalimlerle oturmayı da yasaklamaktadır: “Hatırladıktan sonra artık zalimlerle oturma.”(En’am 68)

Bunun sebebi, kalpten kalbe in’ikas (yansıma) ve insibağ (boyanma) olmasıdır. Yani iyilerle oturanın kalbine nur, kötülerle oturanın kalbine karanlık ve katılık yansır. Çünkü iyi ve kötü huylar, mikroplar gibi bulaşıcıdır.

Nitekim atalar, “Sirke küpünden sirke, bal küpünden bal sızar.”, “Üzüm üzüme baka baka kararır.”, “Kör ile yatan şaşı kalkar.”, “Kır atın yanında duran ya huyundan, ya tüyünden.”, “Söyle arkadaşını, söyleyeyim kim olduğunu.”, “Yiğit sevdiğinden sorulur.” gibi birçok hikmetli sözleri ile bu gerçeği ifade ederler. Peygamberimizin iyilerle arkadaşlığı misk - koku satanın yanında duran, kötülerle arkadaşlığı da kömürkünün -körükcünün yanında durana benzetmesi, aynı gerçeği ifade eden muhteşem sözlerdendir.

İnsan ilim ve düşünce yazıları ile kafasını, aklını tatmin ederken, duygu yüklü söz ve yazılarla da kalbini ve ruhunu beslemek ister. Bunun için sohbetlerde aşr-ı şerifler okunur, ilahiler söylenir, kıssa ve menkıbeler anlatılır. Bütün bunlar bir denge içinde verilmelidir. Bazen ilmi konuşmalar veya

okumalar dinleyicileri yorar, ilgiyi azaltır. Ama arada can yakıcı bir kıssa geçti mi birden insanlar canlanır. Bakarsınız ki gözler yaşarmış, deriler ürpermiş, bir manevi feyz dalgası insanlara can üflüyor, ruhları coşturuyor.

Bu yüzden sohbeti yapan kardeşimiz işine hazırlanmalıdır. Bir kitaptan okuyorsa, yer yer başını kaldırmalı, dinleyenlere irticalen konuyla ilgili bir ayet, bir hadis okumalı, bir kıssa, bir menkıbe anlatmalıdır. “Bu konuda büyüklerimizi şöyle gördüm, böyle duydum, bize şunlar nakledildi” demek bile, dikkatleri toplayabilir, aşk ve muhabbetin fitilini ateşleyebilir.

Ne acıdır ki bazı sohbetlere katılıyoruz. Okuyan kardeşimizin elinde koca bir kitap var. “Nerde kalmıştık?” diye koyduğu belliği buluyor, oradan bir saat okuyor. Gelecek hafta devam etmek üzere belliğini oraya koyuyor. Eğer bir de arada bir başını kaldırıp irticalı nokta atışı gibi tesbitler yapmadı, ibareyi açmadı, bir ayet, hadis, kıssa, şiir ile desteklemedi ise, o sohbet ne kadar yavan, ilgisiz, resmi bir formaliteye dönüşür, farkında mıyız?

Oysa katılımcının yüreği kıpır kıpır etmeli. “Acaba bugün neler duyacağız, neler öğreneceğiz, kalbimiz nasıl ürperecek, soluğumuz nerede kesilecek?” demiyorsa, okuyacağı yer de bellikli ise, hele o kitap kendi evinde de varsa, bir de zihninden hesap yaparsa, o sohbetin ne tadı kalır?

Ben sizin yerinize hesaplıyayım: Kitap beşyüz sayfa. Her hafta beş sayfa okunursa, yüz defa gelip gideceğiz demektir bu kitap bitene kadar. Her yılda elli iki hafta olduğuna göre, biz bu kitabı iki yılda ancak bitirebileceğizdir. Arkasından da benzeri bir kitap gelecekse, dört yıl demektir. Çekilir mi Allah aşkına?

Evet, sohbetle hazırlanmak ilim ister, zaman ister, fedakârlık ister, marifet ister. Fakat hep beraber yetişmek için de bunlar gerekli değil midir?

Bunu böyle yapalım ki, sohbetlerden zevk alalım, her haftayı ipe çekelim, feyzini, bereketini, huzurunu doya doya zevk edelim, başkalarını da iştahla davet edelim.

“Efendim, sen okunanı huzurla dinle, sohbetle katıl, ihmal etme, Allah feyzini, bereketini verir.”

Allah Teâlâ'nın vermesine itiraz eden olamaz. Fakat kendi beceriksizliğimizin bahanesini aramayalım. “İnsan, ne kadar mazeret uydursa da, aslında kendisini bilir.”

Ne dersin? Asgari ücret alacağına ayda on bin lira maaş alsan daha iyi değil mi? On bin lira maaş varken bin liraya çalışmak akıl kârı mıdır?

SONSÖZ

Kitabın bir yerinde şöyle demiştik: “En zorlandığımız, yazıp yazıp da yayınlamadıklarımız konulardır bunlar. “Kol kırılır yen içinde” derler ya, aynen öyle. Özellikle de yaşanan dönemi tenkit, içinde ömür eskittiğimiz olayları eleştirmek, nice kırgınlıklara, alınganlıklara, hasetçilerin düşmanlıklarına bahaneler ve sebepler olabilir. Olabilir ne kelime, yaşayarak gördüğümüz gerçekler, yani sıradan olağan işlerdir bunlar.

Ama hakkın hatırı âlîdir. En azından öyle olmaya layıktır. Biz doğru olanı yapıyoruz. Maksadımız iyilik olsun, tekamül olsun, gelişim ve güzellik olsun. Fakat bu bir gerçeği değiştirmiyor; Müslümanlar eleştiriye tahammülsüz. Tabi ki böyle söylerken şahsi kusurları eleştirmeyi kast etmiyorum; zira özel hayatı irdelemek doğru değildir. Bu yüzden bizim meselemiz de değil.

Ama harici, yani başkalarıyla ilgili muamelelerde olsun, veya ilmî ve usule dair konularda olsun, övüldüğünde çocuk gibi sevinme ve öveni sevmeye, fakat eleştirildiğinde veya uyarıldığında bunları hazmedemeyerek kin güdüp düşman kesilme, bizim asıl sorunumuzdur. “Acaba bu davranış dahilinde birbirimizi yeme, enerjimizi birbirimizde bitirme gibi bir zarara, bir kötülüğe sebep olmaz mı?” diye korkuyorum. Nerde o hatası söylendiğinde sevinen ve yanlışlarını kılıçla da olsa

düzelteye çalışanları görünce teşekkür eden Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali misali zevat-ı kiram?

Ama neylersin ki eleştiri olmadan da olgunluklar ve güzellikler ortaya çıkmıyor.

Öyleyse yapılacaktır?

“Ama efendim, eleştirilen küçük adamların büyük şerlerinden korkulmak gerek”miş. Doğrudur, küçük adamların büyük zararları olabilir. Yapılacak bir şey yok. Herkes cibilliyetinin gereğini yapar, aldırmayalım. Kaldı ki, küçük adamların şerlerinden kurtuluş zaten mümkün değildir. Şair boşa dememiş:

*Âsûde olam dersin eğer gelme cihâne
Meydâna düşen kurtulamaz seng-i kazadan.*

Hem unutmayalım:

*İnsana sadâkat yaraşır görse de ikrâh
Doğruların yardımcısıdır Hazreti Allah!*

Biz de O’nu kendimize dost edinelim. Daima yâr ve yardımcımız olmasını dileyelim. Son sözümüz; “hamd olsun âlemlerin Rabbi güzel Allah’ımıza”.

